DEVRİM

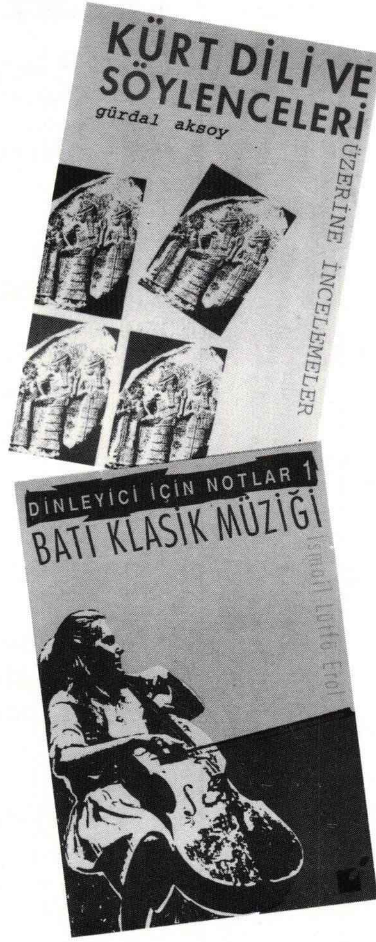
AYLIK SOSYALİST DERGİ

KASIM 3 1991

6 SAATLİK İŞ GÜNÜ İÇİN İLERİ

YAŞASIN SOSYALİZİM

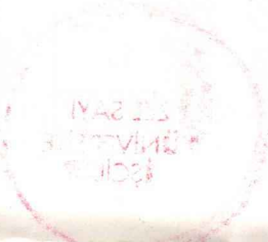

DİNLEYİCİ İÇİN NOTLAR 1
BATI KLASİK MÜZİĞİ
İsmail Lütfü Erol

KÜRT DİLİ VE SÖYLENCELERİ
ÜZERİNE İNCELEMELER
gürdal aksoy

ÖTEKİ YAYINEVİ Ataç Sok.72/1 Kızılay - ANKARA
Tel: 131 33 53 Öteki,Açı Yayıncılığın Kuruluşudur.

DEVRİM

AYLIK SOSYALİST DERGİ

KASIM 3 1991

TEORİNİN GÜCÜ — HALUK YURTSEVER
AÇIK MÜCADELE VE AÇIK PARTİ — MESUT HASTÜRK
OPORTUNİZM — S.ÖNAL
PKK DAVASI — ELLEN HAUSER
İSLAMCI HAREKET VE SOSYALİST TAVIR — YALÇIN ATABEY
YENİ DÜNYA DÜZENİ — ESİN IRMAK
TOPLUMCU GERÇEKLİK ÜZERİNE — HALİT BOSTANCI

6 SAATLİK İŞ GÜNÜ İÇİN İLERİ

Etki Yayınevi adına
Sahibi ve Yazılşleri Müdürü
MESUT HASTÜRK
Adres ve Telefonumuz değişti!
Ebu Suud Cad. Saruhan
No: 23 Kat: 4 D:4
Sirkeci - İstanbul
Tel: 522 56 29
Avrupa Temsilciliği
YÜKSEL ER
Bilser str. 24 a 2000 Hamburg 60/Almanya
Tlf: 040-511 76 32

Dizgi ETKİ
Baskı AYDINLAR MAT.
Kapak
Sadık Özkefeliler

Abone Yurtiçi
Yıllık: 90.000 T.L
Altı aylık: 50.000 T.L

Abone Yurt dışı
Almanya Yıllık: 65 Dm. Altı aylık: 30 Dm
Fransa Yıllık: 150 Ff. Altı aylık : 75 Ff
İngiltere Yıllık: 20 St Altı aylık : 10 St
Avusturya Yıllık : 350 Aş Altı aylık: 175 Aş

Mesut Hastürk
İş Bankası Cağaloğlu Şb. Hes. No: 370961
Posta Çek No : 666257 Sirkeci / İstanbul

İÇİNDEKİLER

"KASIM'DA"

Devrim, devrimcilerin diyet ödemesiyle gerçekleşen toplumsal değişim-dönüşüm olgusunun adıdır.Bugün tanımı böyle yapmakla bir noktanın altını çiziyoruz:Bu yolda yürüyenleri kahraman ya da isimsiz yapanlar genellikle izleyenler ve sonucun sonuçlarına katlananlar oluyor. Bunlar hiç hata yapmazlar. Hiç hata yapmayanlar gerçekte en büyük hatayı yapanlar oluyor. Eksik bırakılmıştır.Çok önemli bir boyuttur;felsefi-ideolojik ve etiksel karşı koyuş öne çıkıyor.Objektif mantığın zorlamasıdır:Her şey değişecek.Biz verili kavramların,dil sözlyüğündeki sözcüklerin anlamlarına, gerçek yaşamdaki karşılıklarına,nesnelerine,hepsine yeniden can vereceğiz.Canımızı katarak.

Komünistler,ilişkilerini,günlük yaşamlarını,düşlerini zevk ve beğenilerini komünize etmiş,artık burjuva yaşam biçimi ve onun oturduğu tüm geleneksel-popüler değerleri yıkmış,koşullar içinde ve daima ona karşı yeni bir hayat çizgisinin,zihin ve bedende,bilinç ve eylemde kristalize olduğu insanlardır.

Diyet ödenir.

İsa'sını,Musa'sını bekleyenler,"izlemeye devam edenler" her zaman bu cebelleşmenin dışında kalıp "moralci"olmayı,"teskinci ve tahakkukçu" olmayı benimseyenler;işte asıl onlar bilinçsiz bir acının,iradesiz bir mutluluğun gerçek anlamıyla kurbanıdırlar.

Komünistler var;nefes alırken ciğerlerine depoladıkları özgürlük ve eşitlik oksijeniyle yaşayabiliyorlar.Hava kirli ve ağır.Çikeçekleri çoğaltmak gerekiyor.Hiçkimsenin kirlenerek ve elpençe divan ölmesini istemiyoruz.

Son yüzyıl ve biraz daha gerisine giderek,tarihimiz işçi sınıfı,ezilenlerin ve yoksulların acı ve mücadele kültürü olmuştur.Komünistlerin bu yüzyılda insanlığa kazındırdığı değerlerin başında bir çok pratik sonucuyla Kurtuluş mücadelesi gelir.Bu kültürün sahipleri özgürleşmenin de,özgürleştirmenin de tarihsel dayanakları olagelmiştir.

Hangi dar kafalı çıkıp da bu gerçeğe saldıracak olursa mutlaka maaşını nederen aldığı sorulmalıdır.Elbette bir şey daha var: Vergisini nasıl ödeyeceği iyi anlatılmalıdır.

Bu topraklarda,bu güzel insanların mücadelesiyle, dünyaya sosyalizmi kazandırmak,kendimizi kazandırmak,bir varoluş sorunudur.Hesapsız olunmak zorunda.Yer beğenmeyenlerin yeri yok.

Bilmisel olmanın temellerinden biri,genel-dağınık ve her subjektivitenin kendini objektivist konumlandırışının,o meşhur "irade koymanın",bu parçalılığı,nesnel olarak bir kendiliğindenciliktir.

İrade'lerin,öncülerin bu objektif ve niyetlerinden bağımsız olarak oluşturdukları evrimci çizgi bir realitedir.Devrimcilerin evrim çizgisine hahkum ve maruz olmalarının damümkün olduğu bu derindeki gerçeği yakalamakla anlaşılabilir.

Tarihin hiçbir döneminde bu kadar öznel-ci olunduğunu düşünemiyoruz.Elbette Marksist-Leninist bir yirminciyüzyıl mantalitesiyle.

Kurumlaşmak ve "dükkan açmak" da artık tarihe yerleşmiş,kendi işlerliğini bir biçimde bulmuş bir olgudur. Örgütlenme ve bir form oluşturmanın " koşulları" ve "doğası"gereği buna yol açtığı düşünülebilir.Ancak Marksistlerin de işi bu türlü "yollara" düşmemek değil midir? Gelenek ya da kurumsal anlayış,örgütsel ya da menşeiye tabiyet,bir zamanlar geliyor,kendi geçmişinin pratik süreçlerinin teorik kelepçelerine mahkum oluyor.Bilimsel işlerliğin ve mantığın üzerinde bir kurumlaşma yaratıyor.

Konumlarını tarif ve takdis ederek yapılarını amaçlaştırarak,bilimsel kavrayışı.oluşmuş yargılarla deforme ederek,objektif olarak tarihin ve sürecin iç bungunluğuna sürüklediği küçük-ilkel organizmalara dönüşmek kaçınılmazdır.

Meseleleri çoğaltmak ve özellikle çuvaldızı batırmadaki özveriye göstermek bizahiti komünist anlayışın bir ifadesidir.Devrim olarak ve Devrim'de bunu ısrarla yapacağız. Israr edeceğimiz konular çok.Devrim okundukça ve yürüdükçe hepsi hissedilecektir.Açık yüreklilikle

sürecektir.Silahı bilim ve kurtuluşu komünizm olanlar hiçbir koşulda,hiçbir meseleden çekinir değildir.Hiçbir sorun yoktur ki komünistlerin uzağında kalsın.
Politikacılık,politika yapmak ve politiklik kavramlarındaki dejenerasyonla da ısrarla mücadele edilecektir.Bu kavramın yerleşik,Marksist literatürdeki ve gelişkin içeriğiyle,uslubu ve niteliğiyle ortak bir anlam kazanması gerekiyor. Politik tavrı bilimsel tavırdan, sınıfsal tavırdan ayırıp sulandıran,hatta TDK sözlüğündeki "ayak oyunları" ya da "karşıdakini alt etme" anlam ve içeriklerini çağrıştıran,geleneksel burjuva uslupla,Marksist içeriğe eklemlenen daha bir çok "politika yapmak" anlayışıyla kesin bir hesaplaşmaya girmek zorundayız."Sosyalist Dünya'da",sıkça rastlanan klasik politikacı tipinin,Makyavel veya fouche tarzı politika yapma alışkanlığının dünyamızdan uzaklaşması gerekiyor.
Marksizm ve Leninizmin gelişimindeki en büyük engel,maalesef tarihe de malolmuş "pratiklerin ve koşulların da etkisiyle" oluşmuş bir çok yargı ve inanç olduğu asla gözden uzak tutulmamalıdır.
Yeni dönemde bu ve daha konu edilecek bir çok meseleyi açarak yol alınabilecek.Örgüt,mücadele,savaşım ve kurtuluş,yeni dönemde ikinci ve kesin kopuşları içerecektir.Bunun adayları ve öğeleri vardır !
Okurların ve katkısı olanların bu perspektifle,bu dinamik sorunsalın yarattığı heyecanla sürece bütünüyle akmaları gerekiyor.Etkinin yayılması kadar,mevcut güçlerin birikip odaklaşması da zorunludur.Bunun için birinin izinde olmak değil, bir iz olmak gerekiyor.Devrim bilinci budur.
Üçüncü sayıyı yukarıdaki paragrafik tartışmaların arka planıyla hazırladık. Dördüncü sayı için bir ip ucu gerekirse o da şiddeti arttırmaktır.
Bu sayıda Olaylar ve Devrim'in yorumu'nu kısa ve özlü tuttuk.Daha çok makale ve güncel yazı ilişkisi böyle zorluyor.Senaryo yazar vari bir yorum sayfasının renkli, ancak uçucu olduğunu biliyoruz!
Yayın periyodunu ileri aldık.Biten ve başlayan ayın dergisi olarak hazırlamayı doğru bulduk.Daha işlevsel olabilecek.
Yoldaş sevgili okurlar, ortak yürüyüşümüze daha çok dinamizm kazandırmak için ilişkileri ve safları sıkılaştırmalıyız.Konumlanışlar iradi olmalıdır.Örgütlülük her zaman hiyerarşik bir düzen gerektirmez,biraz da yönetilme alışkanlığının rehaveti bunu mutlaklaştırıyor.Rehavet bizim için bir virüstür.Bazan hiyerarşik düzeni ve ilişkiyi, örgüt tipi ve bu gibi alışkanlıklardan daha iyi anlamak daha mümkün oluyor.
Komünistlerin, süreci, lişkilerini ve eylemlerini örgütleyerek özgürleşebileceği bir tarihsel dönemdeyiz.
Hiyerarşik örgütlenmede görev ve sorumluluk ilişkisi,pratik faaliyetlerin canlı bir mekanizmaya dönüştürülmesi,bireylerin konumlanışı ve insiyatif gücü ile,diğer yandan irade ve amaç birliğinde olanların ise,salt böyle olmakla birlik'lerini ifade edebilmeleri ve disipline olmakla mümkündür.
Her şeyin özü gibi ve her şeyde aradığımız gibi, burada da özgüven, özdisiplin gibi kavramlardan hareket ediyoruz. İşte özgürlük . Bu içsel oluş ve istek, beraberinde hem kendi, hem yoldaşları için ilerleticidir. Özlü ahlakla, ortaklaşma, dayanışma, katılım, mücadele ve savaşımın içinde yer almak gibi her düzeyde var olunabilir.
Sosyalizm için feda edilmiş hiçbir şey boşa gitmiş değildir. Yeter ki ihanetle lekelenmesin. Şunu günlük sorunsalımız yapabilmeliyiz."Bugün ne yaptım ? Sosyalizm için, devrim için ?"
Perspektifimiz.ilke ve amaçlarımız açıktır.Biliniyor.Bilenler bunun her koşulda öncüsüdür,lideridir.Kollektif düşüncenin hem gereği hem sonucu olarak ifade ediyoruz: Çalışma ve mücadele neredeyse merkez oradadır.

Mesut Hastürk

BURJUVA DİKTATÖRLÜĞÜNÜN GÜNDEMİ

Son burjuva siyasal gelişmelerin ortaya çıkardığı ilginç bir durum da devrimci demokrat politik tezlerin teorik olarak likide olmasıdır.

Koalisyon bir yılı aşkın süredir beklenen ve hazırlıklı olunan bir olgudur.Bunun üzerine olasılık hesapları yapılırken bütün yanılma paylarına rağmen kesin olan şeyin burjuva iktidarın ve siyasi temsilcilerinin arasındaki ilişkinin çok doğru bir şekilde tesbit edildiğidir.Koalisyon bu tesbitin üzerine oturmuştur.

Bugün Türkiye'de siyaset gündemini,hatta hükümet olmanın temel ilkesini Kürt ulusal sorununa bakış ve devrimci mücadelesine karşı alınacak tavır belirlemektedir.Daha önce vurgulandı,tekrar etmekte yarar var:Fiilen ikili iktidar koşullarına gelinmiş durumda,burjuvazi uzlaşma noktasını ararken kendi içinde çözüm üretmenin sıkıntısı ve doğal olarak olanaklarını üretmenin yolunu arayan bir bocalama içindedir.

Kürt halkına karşı bugüne kadar sürdürülen şiddet temmelli saldırıların sonuçsuz kalması ve karşıt uçlar vermesi konusunda burjuvazi ve siyasi temsilcilerinin artık anlayış içinde olduğu ve sorunu ' demokratik yol'lardan çözme gayreti gösterilmesi gerektiği düşüncesi ilke olarak benimsendi.Nesnel süreçler buna ne kadar olanak tanır ? Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi devrimci öncülüğü sürdürdüğü ve sınıfsal çelişki derinliğini koruduğu sürece bu olanağın bulunamayacağı açık.

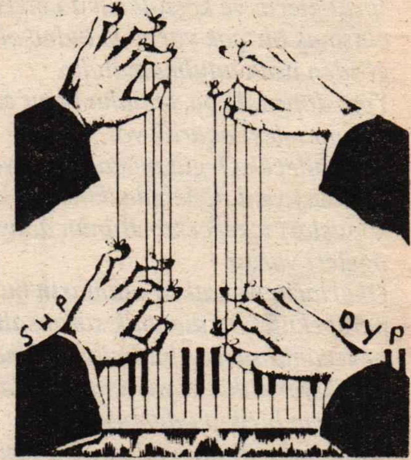
Demokratikleşme, yine burjuva diktatörlüğünün egemenliğini tehlikeden uzak tutma şartına bağlı bir sorun olarak duruyor.

Seçim sonuçları,oluşan siyasal durum ve hükümet etme koşulları ,gerek burjuvazinin kendine eksen olarak seçtiği gündem ve gerekse nesnel olarak ortaya çıkan özellikleri ile üç noktada birlişiyor.

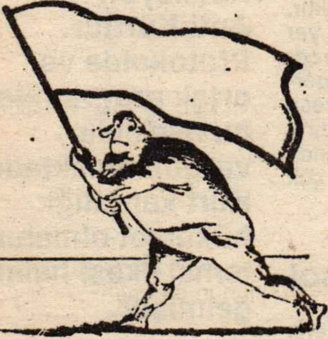
Birinci nokta, güvenlik,ikinci nokta demokrasi üçüncü nokta ekonomi.Bunlardan yalnızca güvenlik adı altındaki meseleler birinci planda ekonomi ikinci ve demokratikleşme üçüncü planda diye düşünülebilir.

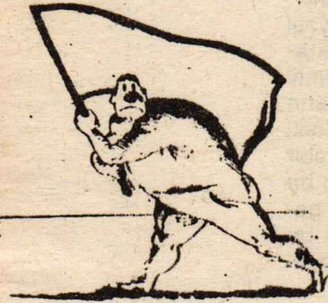
Güvenlik başlığı altında toplanacak olan biri Kürt devrimci hareketine karşı yürütülecek şiddet ve terör,ikincisi devrimci ve sosyalist muhalefet ve örgütlenmelere karşı yürütülecek şiddet ve terör politikasdır. Burjuvazi açısından iktidarı sürdürebilmenin ve hükümet etmenin temel koşulu budur.

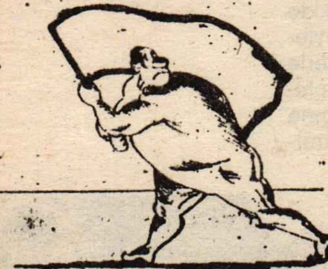
Demokratikleşme, yine burjuva diktatörlüğünün egemenliğini tehlikeden uzak tutma şartına bağlı bir sorun olarak duruyor.Hem çözüm, hem de çözümsüzlük barındırıyor.Çözüm barındırması,radikal devrimci muhalefeti,eylemsiz ve burjuva kurumlar içerisinde kendini ifade olanağı tanıyarak,kurum içinde elemine etme olanağına güvenerek radikal kanadı zayıflatma ve marjinalleştirip nesnel süreçten ayıklama girişimidir.Çözümsüzlük de içerir çünkü mücadele alan ve zeminlerinin çoğalmasının getireceği siyasallaşma ve açık mücadele olanağının devrimci ivme kazanması sözkonusudur.Nitekim Kürt kurtuluş mücadelesi ve Türkiye işçi sınıfının sınıfsal kendiliğindenci mücadelesi buna uygun nesnel olanaklar sağlıyor.

Diğer taraftan Kürdistan ve Türkiye'de farklı uygulamalarla aradaki nesnel ilişkide bağları kopartma,lokolize etme yolu,hiç değilse Türk devrimcilerinin güçlü örgütlenme ve odak oluşturmadaki zayıflıkları ile de desteklenen bu lokalize olma durumuna güvenmek

.Kürt devrimci kurtuluş mücadelesinin Türkiye'de yaşayan Kürt halkı,işçi ve emekçilerine de nufuz etmesi ve Türkiye işçi sınıfı ile politik temsilcilerinin nesnelliğin ortaya çıkardığı sorunlarda aktif muhalefeti bu durumu bozucu etkide bulunacaktır.

Ekonomik açıdan ise kendi ifadeleriyle stabilizasyon ve onarım programı olarak ifade ettikleri program dahilinde izlenecek politikalar Türkiye kapitalistlerinin de onayı ile sınıfsal patlamayı önleyici nitelikte bazı sosyal haklar sağlanmasına razı olan ve yine hem TÜSİAD ve hem de TOBB tarafından açıklanan,ayrıca ANAP hükümetinin ekonomiden sorumlu devlet bakanı Ekrem Pakdemirli'nin Batılı ve Türkiyeli kapitalistlerin yaptığı bir ortak toplantıda açıkladığı üzereTürkiye kapitalizmi olası hükümet uygulamalarından etkilenmeyecek kadar ekonomiye ve iktidara sahiptir.Dolayısı ile yine Pakdemirli'nin deyişiyle hangi parti gelirse gelsin bu durum değişmeyecektir.Bu türlü teyidler,Türkiye'de iktidarın nerede olduğunun açık anlatımlarıdır.

Bunların yanı sıra koalisyonun hükümet programına da geçirildiği üzere,protokolde üzerinde anlaştığı ekonomik politika daha çok 'kamu' yönetimine ilişkindir.Düşünülen ekonomik politika aşağıda da değinileceği üzere 24 Ocak kararlarının 'şok' olarak değil gözetim altına alarak uygulanması öngörülmektedir.Bu da açıkça işçi ve emekçilere yönelik genel politikanın değişmeyeceğinin açık kanıtıdır.

Koalisyon protokolü : SYP

BİLİNİYOR,burjuva parlamentosunda bulunan bütün partileri farksızlık eğrisi üzerinde duruyor. SHP ve DYP'nin bir birine yaklaştığı yolunda ifadeler kullanılıyor.Gerçekte bunların bir birinden uzak durmasını gerektiren koşulların bir çoğu ortadan kalkmış ve hatta bir yenisi eklenmiştir:Kürt sorunu.

Türkiye'de aktif olarak 29 yıllık siyasal alanda boy gösteren ve ahlaki,siyasi bir çok açıdan kendini tüketmiş bir işçi sınıfı düşmanı Demirel ile,tarihsel misyonu ve CHP gelenekçiliği ile işçi sınıfı ve emekçilerin karşısındaki duruşu gayet açık olan İnönü'nün oluşturduğu birlik ülkede yaşanan aczin ve açmazın bir başka göstergesi olsa gerek.
SHP ve DYP farklı iki ton olarak çıktıkları burjuva siyaset sahnesinde,koalisyona yönelirken ortaya koydukları materyalin aynı olduğu konusunda kendileri bile şaşırmış görünüyor.Bu nedenledir ki,hem Demirel hem de İnönü,imazadıkları protokolün ve açıkladıkları hümümet programının bir ortaklık olduğunu sık sık vurlgulamak zorunda kaldılar.Koalisyonun en büyük kaygısı iki partinin niçin tek parti olmadığı sorusuna gerekçeler uydurmak oldu.

Yukarıda sözettik.Türkiyede iktidar olma gibi hükümet etmenin de temel noktası Kürt sorununa bağlanmıştır.Bu tezimiz koalisyon pratakolünün madde başalıklarında ve içeriğinde açıkça görülüyor.

Protokolün giriş bölümünde SHP ve DYP'nin %48'lik bir halk desteğine dayandığı vurgulanıyor. Sözkonusu destekten yaklaşık bir yüzde ile 15 ile 18' Kürt halkına,bunun da % 8'e yakını da düzen karşıtı Kürt halkına ait olduğunun belirtilmesi gerekiyor.Çünkü bu destekten hareketle aşağıdaki temel ilkeler dayanak buluyor;

İlkeler başlığı altındaki bölümde "Bu bağlamda millet iradesinin mutlak üstünlüğü ve egemenliğin kayıtsız şartsız Türk milletine ait olduğu ilkesi,ülkemiz için herşeyin haraket noktasıdır."Ölüm kalım meselesi olarak sarılınan bu ilkeye değme faşist programlarda rastlanır ancak.Temel ilkeler bölümünün diğer paragraf ve cümleleri sözünü ettiğimiz ilke

çerçevesinde pekiştiriliyor.Türk ve millet vurgusu ile misak vurgusu protokolun neredeyse omurgasını oluşturuyor.

İlginç çarpıklıklardan da küçük bir örneği anmadan geçmeyeceğiz. "İnanç,düşünce,anlatım özgürlükleri çağdaş toplumun temelidir" dendikten sonra "Laik,Atatürk ilkelerine bağlı Türkiye" den söz edilirken bir önceki yemin bozuluyor.

Giriş bölümündeTürkiye'nin içinde bulunduğu zor koşullardan söz ediliyor."Ülkenin pek çok yerinde anarşi ve terörün yükseldiği" belirtilerek,sınıfsal ve devrimci muhalefetin her koşulda adı konuyor."Türkiye Birleşmiş milletler ölçütlerine göre insan hakları ve demokrasi değerlendirmesinde 66. sıraya düşmüştür. Ekonomik bakımdan ise 24 OECD ülkesi içinde en pahalı ve en fakir,işsizi en çok, en az elektirik, en az demirçelik kullanan,kişi başına en az otomobili en az telofonu bulunan bir ülke durumundadır.1991 yılında büyüme hızı sadece %2.2 olan,son on yılda 70 defa daha pahalanan,dünyada gelir dağılımı en bozuk ilk 10 ülke arasına girmiş,nufusunun % 50'si sosyal güvenlikten yoksun,dünyanın en borçlu ülkeleri arasında yer almıştır."

Metinde yer almayan bazı rakamları eklersek,dış borç 216 trilyon lira , çeşitli kurumlara olan 26 trilyon ile birlikte iç borç 93 trilyon lira.Üstelik bunlar faiz yükü hesaplanmayan ve ANAP hükümetinin devir rakamlarıdır.

Bu ekonomik göstergelere dayanarak hükümetin sorunları çözmekte kullanacağı yöntemler açıklanıyor.Denk bütçe,kamu harcamalaranın kısılması,vergi reformu,bütçe dışı fonların çoğunun bütçeye aktarılması (fonların aktarılmasının ekonomik anlamda paratik hiçbir yararı yoktur.) ve enfilasyonist etkiye karşı alınacak bazı önlemler,faizlerin aşağı çekilmesi gibi.

Bu politikalar Türkiye'de burjuva siyasi partilerin yazgısı haline gelmiştir.Bütün hükümetler ve siyasal parti programları bu tür bir ekonomik önlemler paketi içerir.ANAP ya da CHP ve AP'nin geçmişte de aynı güzergahı kullandığı hatırlanacaktır.

Böyle bir programın uygulanması önceki değerlendirmelerde de ifade edildiği üzere işçi sınıfı ve emekçi yoksulların üzerine gidilmesinden başka hiçbir sonuç doğrumayacaktır. Diğer yandan hem protokolde yer alan hem de okunan hükümet programında belirtilen genel sağlık sigortası,asgari ücretten vergi kesintesinin kademeli olarak ortadan kaldırılması gibi sosyal ıslah tedbirleri uygulanma şansından henüz çok uzaktır.

Demokratikleşme ve sol

Son burjuva siyasal gelişmelerin ortaya çıkardığı ilginç bir durum da devrimci demokrat politik tezlerin teorik olarak likide olmasıdır. Siyasi demokrasi mücadelesi ve demokratik mücadele gibi kavramları temel ya da başlangıç yapan bu akımların karşısına burjuvazinin demokrasi programı konmasıyla birliktebir kesişme ortaya çıkmıştır. Elbette bu gerçektir değildir tartışması ya da gerekçeleri ortaya atılacaktır.Ancak bu ortaya çıkan sonucu değiştirmeyecektir.

Bu çakışmanın bir yönü de programatik olarak likide olan tarafın doğal olarak politik faaliyet olarak da likide olması sonucu ortaya çıkıyor. Böylece hem devrimci-demokrat tezlerle hem de radikal mücadele yöntemleriyle davranma arasındaki örtüşme ortadan kalkıyor.Devrimci demokratları sınıf temelli bir yönelime iterken,bu yönelimle ilerlemeyenleri de süreç içinde eritmeyi amaçlıyor.

Şunu yine kaydetmek gerekiyor, nesnel süreç ve dinamikleri,programatik düzeyde gerçekleşen böyle bir durumu pratik olarak sonuçlamayabilir. Bu da en çok zaman içinde ve gelişmelere göre bir ağırdan tasfiye ya da likidasyonu yine de barındırır.

Sosyalist iktidar perspektifi ve sınıf temelli bir örgütlenme ve mücadelenin,Kürt ulusal devrimci kurtuluş mücadelesi ile birlikte burjuva iktidarın karşı güçler olması gerçeğinin altı böylelikle bir kez daha çizilebilir.

Koalisyon Anti-Kürttür. Protokolde ve ortak programda bu özellikle vurgulanmaktadır. Kürt karşıtlığı hükümet olmanın temel ilkesi haline gelmiştir.

DÜNYA TEKELCİ KAPİTALİST SİSTEMİNDE AVRUPA'LI EMPERYALİSTLER SİVRİLMEYE BAŞLIYOR

Geleneksel ABD önderliğindeki emperyalist düzen,değişen ekonomik-siyasal dengelerle Batı Avrupa merkezli bir kaymayı zorluyor. Reel sosyalizmin çöküş ve çözülüş sürecini hızlanmasından sonra yeni düzenlemelere gereksinim duyan tekelci kapitalist sistem kendi iç dengelerinin öne çıkardığı,ancak sosyalistlerin yararlanması ile karşılaşan çatışmalara tevessül etmeden çıkarlarını ortak düzenleme gayreti içersindedirler.Bu durumun fiilen ortan kalkması il emperyalistler kendi güçlerine daha yoğun bir ilgi göstermeye başladı. Bu aynı zamanda başka yer'lere olan ilginin de gestergesidir.

Son zamanlarda pratik sonuçları alınmıştır.İtalya'nın Azerbaycan,Almanya'nın Baltıklar,Polonya ve Yugoslavya'ya, Fransa'nın Romanya'ya yönelik emperyalist ilgisi biliniyor.Romanya karşı devriminden hemen sonra Fransa zafer ilan etmiştir.G-7'lerin bu paylaşımında,SSCB'de masaya oturmuştu.

Bunlara bağlı olarak ortak ilgi alanları var.Bugün Ortadoğu üzirinde odaklaşan ortak sömürge (ilgi) alanı için verilen mücadele bariz olarak görülmektedir. Düzenlenen Madrid konferansı bunun bir anlatımı olmuştur.

Batı Avrupalı emperyalistler İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı ' nın sona ermesi ve Soğuk Savaş'ın başlaması ile girilen statüko dönemindeki düzenlemenin bugün gelinen noktada değişmesi ve ABD'nin üstlendiği rolü ve etkinliği giderek azaltması yolunda çaba sarfediyor.Elbette bunda ABD'nin ekonomik açıdan gün geçtikçe daha büyük bir çöküntüye sürüklenmesinin de payı büyük.

Batı Avrupa emperyalistlerinin siyasal ve ekonomik alanda ktasal bir birlik düzeyinde yaptıkları örgütlenmelerin sınırlayıcı çemberinden çıkma eğilimleri böyle bir dönemde sözkonusu.Bu çemberi genişletmenin ve dünya tekelci sisteminin Avrupa merkezli biçimlenmesinin yalnızca ekonomik ve siyasi boyutta başarılamayacağı ise açık.Son yıllarda tartışılan temel konu da bu yüzden **askeri boyuttur.**

Batı Almanya'nın Japonya ile birlikte ekonomik gücünü büyütmesi ve son olarak DDR'ı yutmasıyla eriştiği güçemperyalist yayılmacılık politikasına giderek daha çok sarılması için de temel oluşturmuştur.Nitekim son yıllarda Almanya'nın ortaya attığı ve Fransa'nın da desteklediği Ortak Avrupa Ordusu tezi bu gelişmenin bir ifadesi olmuştur.

Ortak Avrupa Ordusu,emperyalistler arası görüş ayrılığına da yol açmıştır.Daha önce de çeşitli biçimlerde dile getirilen ortak ordu fikri ABD'nin sert tepkisi nedeniyle gündeme fazla girmemişti.Ancak son zamanlarda bu düşünce emperyalistlerin dünya çapında etkili oldukları örgütlenmelerine kadar tartışılmaya başlandı.ABD,yakın geçmişte diplomatik yollardan gösterdiği sert tepkiyi bugün de ortak örgütler düzeyinde sürdürüyor.Ancak bu ısrarın ekonomik güç açısından temelleri giderek zayıflıyor.ABD Ortak Avrupa Ordusu önerisine karşı,Batı Avrupa Çevik Kuvveti oluşturulmasını ve bunun NATO'nun desteğinde olmasını istiyor.ABD'nin önerisi,ekonomik ve siyasal açıdan kendine yakın iki emperyalist tarafından destekleniyor:İngiltere ve İtalya.

Bir uzlaşma çerçevesinde yürütülen bu çatışma Kasım ayı başında Roma'da yapılan NATO doruk toplantısına yansıdı.Bu toplantının NATO'nun akıbetini tayin edeceği görüşü ağırlık kazanmıştı.

Roma'da yapılan toplantıya ABD çeşitli etkin kozları ile geldi.Bunların başında SSCB ve Doğu Avrupa'nın entegrasyonu sorunu ve özel olarak da Doğu Avrupa ülkelerinin NATO'ya dahil edilmesi ile NATO'nun müdahale alanının genişletilmesiydi.Bu bir bakıma aynı zamanda NATO aracılığıyla güç kullanabilen Batılı emperyalistlerin de sorun yaptığı müdahele (saldırı) alanını genişletme düşüncesine verilmiş bir yanıt oluyordu.

Zirve,NATO'nun dışında bir Avrupa Güvenlik Sistemi oluşturulması fikrinin şimdilik rafa kaldırılması ile sonuçlandı.Ancak,önümüzdeki kısa bir zaman dilimi içerisinde bu durumun başta Almanya olmak üzere OAO (Ortak Avrupa Ordusu) önerisini getirenlerin daha güçlü hale geleceğini dışlamıyor.

Son günlerde Yugoslavya'nın Sırp başkanı açıkça Almanya'nın yayılmacı politika izlediğini tüm dünyaya ilan etti. Ortak Avrupa Ordusu düşüncesinin ardında da bir Yugoslavya gerçeği yatıyor. Daha önceki sayılarımızda konuyu izletmeye çalıştık. Burada şunu belirtmek gerekiyor. Yugoslavya iç savaşı sırasında Almanya önemli emperyalist rollerinden birini oynadı, ancak bu rol ABD'nin Ortadoğu'da oynadığı rol boyutlarına hiçbir zaman gelemedi. Hatta bütün çabalarına rağmen Avrupa Topluluğu'nu devreye soksa da askeri bir müdahale araç ve gerekçesi olmaması nedeniyle etkin hale gelemedi.Tıpkı körfez Şavaşı sırasında NATO anlaşlaları ve bölgede NATO üyesi olan bir Türkiye'nin varlığı koşullarında aynı aktif sömürgeci politikayı sürdüremedi.

Dolayısıyla bu gibi durumlarda kullanabileceği askeri örgütlenmelerin eksikliğini hissetti.Gelinen noktada Almanya Dün-

ya Tekelci kapitalist Sistemi'nin hiyerarşisinde tepe noktaya oturabilmenin son hamlesini yapmaya hazırlanıyor.Bu anlamda Sosyalizmin varlığı dönemini ve İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrası yaratılan emperyalist düzenlemeyi fazla bağlayıcı ve engelleyici buluyor.Tekrar edersek bunda ABD'nin genel ekonomik gerileyişinin yarattığı bir zemin üzerinde bu daha olanaklı ve gerekli hale geliyor.Son günlerde ABD'de gerek kapitalist çevreler ve gerekse askeri ve siyasi temsilcileri ABD'nin içinde bulunduğu durumdan hoşnutsuzluklarını çeşitli biçimlerde dile getiriyorlar.Çoğu burjuva yorumcunun belirttiği gibi ABD kamoyunun Sovyet tehdidinin kalkması ile sorunlarını dillendirdiği düşüncesi temel değil,yan bir etkendir.Nitekim kapitalistlerin askeri uzmanlarından eski genel kurmay başkanı Wulluem Crowe," Amerika'ya en büyük tehdit şu anda dışardan değil içerden geliyor.O da ekonomik bunalım " diyor.Körfez Savaşı'ndan sonra çok büyük bir gelişme göstermesi beklenen ekonominin hayal kırıklığına uğrattığını da ekliyor.

ABD,Almanya önderliğinde Avrupa merkezli bir kaymanın farkına varmış durumda,şimdiki çabası rolünü bırakmamak kaygusu ile bunu alabildiğine sürüncemede bırakma ve belki çıkış yolları arama yönünde.Bu da ABD'nin bu süreçte saldırgan olan eğilimini daha da güçlendirmesi sonucunu doğuracaktır.Bu ABD için bir çıkış yolu durumundadır.Dolayısıyla emperyalist saldırganlığa ve NATO dahil mevcut statükoyu korumaya yönelik bir çaba içerisinde olacaktır.Şu andaki etkinliği bunu yapmaya erteletecek denli kuvvetlidir ancak önümüzdeki dönemde garantisi olmadığı da aynı derecede açıktır.

Biraz gerilere gidilirse Almanya ve Fransa'nın bugünkü önerileri çerçevesinde bir eğilimi sürekli taşıdıkları ve askeri boyutu ihmal etmedikleri anlaşılır.Küçük bir örnek önemlidir.Almanya ve Fransa'nın ortak kurmaylığında 4000'in üzerinde bir askeri tugayı Boblingen kentinde örgütlemiş olduklarıdır.

Bu çerçevede gerçekleşen gelişmelerden biri de NATO'nun klasik starteji kavramları üzerine yapılan tartışmadır.Varşova Pakti'nın ve reel sosyalist tehdit olasılığının ortadan kalkması sonrasında bile NATO'nun müdahele (saldırı) alanının genişletilmesi ve Yıldız Savaşları projesinin ısıtılmasının da desteklediği bir genişleme senaryosuna bağlıdır.Buna göre ,örneğin daha önce kullanılan Advanced-defence(ileri savunma) ve Flexable response gibi statejik kavramların yerine "Kapsamlı Güvenlik" in kullanılmaya başlanması.Bunun temelinde de yeni Güvenlik Sistemi yatıyor.

Türkiye gerek NATO toplantısında, gerek Avrupa Topluluğu,Batı Avrupa birliği ve Avrupa Parlamentosu nezdinde bulunduğu girişimlerde bu yeni gelişmelerden uzak kalmayacağını anlatmaya çalışıyor.DYP ve SHP koalisyonu hem programında hem de koalisyon pratakolünde bunu açıkça belirtmiş.Protokolün ilgili maddesinde yeni güvenlik sistemlerinin dışında kalınmayacağı açıkça vurgulanmış.

Kapsamlı Güvenlik Sistemi,dar anlamıyla açıldığında emperyalistler ve yakın coğrafyaları ile ortak saldırı alanlarını kapsayan,geniş anlamıyla bütün dünyayı içine alan etkin askeri,siyasi ve ekonomik örgütlenme anlamına geliyor.Sömürüyü ve emperyalist hiyerarşiyi satabilize etmek ve olası tehlikelere karşı güvenliğini sağlamak anlamına geliyor.

Özetle

İçinde bulunduğumuz konjontür,tekelci kapitalizm lehine bozulan dengelerin,emperyalistler arası yeniden düzenlemelerle, yeni bir stabilizasyon oluşturma çabasıyla birlikte yaşanıyor.Daha önce izlemeye ve aktarmaya çalıştığımız gelişlemeler ve belki eklemek gerekir Pentagon'un Uzakdoğu seferleri düzenlemeye başlaması, hala emperyalizme tabi olma yolunda inat eden ülkelerin kuşatmaya alınması ile bu durum yeni bir boyut kazanıyor.

Ancak,ortaya çıkan çok önemli bir sorun var.Tekelci dünya düzeni ne kadar yoğun ve yaygın bir egemenlik çabası içine girmişse,aynı oranda kendi çelişkisini de doğurmaya başlamış durumda.Tekelci düzenle çatışma ve dünya emperyalist-kapitalist düzenine son verme olanak ve olasılıklarının arttığı ortaya çıkıyor.

Türkiye bu yeni gelişmeler ve düzenlemelere uzak kalmama çabasında.Türkeyi'nin telaşını anlamak mümkün.Türkiye kapitalistleri gerek işçi sınıfının devrimci bir dinamizme yakın oluşu,gerek Kürt devrimci uyanışının etkileri ve gerekse içinde bulunduğu coğrafyanın nesnel olarak devrimci bir potansiyele sahip olmasının getirdiği bir güvenlik arayışı içndedir.NATO'ya giriş çabaları da bunun en ilginç örneği değil midir ?

Türkiye'nin yeni güvenlik sistemlerine,AT'a giriş,BAB'a üyelik gibi konularda atacağı her adım Türkiye işçi sınıfı,emekçileri ve öncülerinin,tüm olarak komünist geleceğin alabileceği tarihsel önemde yaralar demektir.Bu ve benzeri gibi her türlü emperyalist örgütlenmede taşeronluk (başka şansı olmadığı vechiyle) ve işbirliği karşısında duyarlı olmak ve bu tür ilişkilere karşı gerekli yoğunlaşmış tepkiyi güçlendirmek gerekiyor.

Tekelci kapitalizmin uluslarası örgütlenmelerine karşı enternasyonalist dayanışma ve mücadele birliği nasıl yaşamsal bir sonun olarak karşımıza çıkıyorsa, Türkiye'nin daha büyük ve boyutlu ilişkiler içinde sınıfsal ve siyasal sosyalist mücadeleyi boğma olanağı da ortadan kaldırılması yönünde aynı duyarlılıkla ve öncelikle davranılması gerekiyor. Enternasyonalizm ve sosyalizm sorunu biri olmazsa diğeri olmaz hale gelmiştir.

KÜBA 'DA 10 EKİM COŞKUSU

KÜBA KOMÜNİST PARTİSİ DÖRDÜNCÜ KONGRESİ YAPILDI.

Yüreğimiz l0 Ekim Günü Küba'lı yoldaşlarla birlikteydi.Enternasyonalizm.devrimin ve sosyalizmin savunulması kadar geliştirilmesi ve yayılmasını amaç edinen birlik bilincini temsil eder.Bu bakışla gerektiğinde ve gücü oranında hem sosyalizmin savunulması ve gelişmesi,hem de Onurlu Komünist Küba halkının yaşamı ve mücadelesi için her türlü dayanışma duygusunu derinleştirip,pratik olarak da göstermeyi amaçlayarak dördüncü kongreyi selamlıyoruz.

Guantanamo'da yüzlerce gemisiyle,Miami'de beslediği karşı devrimciler ve uyguladığı büyük ambargo ile Küba halkını da köleleştirmek isteyen ABD'nin burnun dibinde özgürlük ve eşitlik sesini yükselten onurlu Küba halkı,bütün dünyaya bu şarkıyı bir kez daha söyledi "Köle olmamak için ölene dek savaşacağız."

Emperyalist pazarlık masalarında o güne kadar kendine bağladığı komünistleri ve komünist mücadeleleri emperyalizme taviz olarak sunan SSCB,son pazarlık konusu olan Küba'yı da ABD'nin kapanının önüne itmişti.O güne kadar yapılan ve o gün de yürürlülükte olan Küba-SSCB arası anlaşmaları tek taraflı olarak uygulamaktan vazgeçen,askeri koruma birliklerini çeken SSCB,tüm dünya önünde büyük emperyalist kuşatma ve ambargo altında tutulan Küba bugün açlık ve yoksulluk sınırına doğru itilmektedir.

Her şeye rağmen,inançlı,kararlı ve özgürlük bilincini ekmek ve su yapmış Küba halkı,partisi ve ilkeleri doğrultusunda emperyalizme karşı kendini korumanın ve bütün zorlukları aşmanın kararlılığı içinde.

Bu kakarlılık Küba Komunist Partisi'nin 10 Ekim 1991 günü yapılan dördüncü kongresinde de küçük adadan bütün dünyaya gösterilmiştir.

Kongre,Küba halkının bir bütün olarak katıldığı,bütün sorunları açık yüreklilikle tartıştığı ve kararlar aldığı güzel bir dayanışma ve dinamizm içinde yapıldı.Kongre,ülkenin gelişimi ve içine itildiği zor koşulları kendi öz çaba ve üretim olanaklarını zorlayarak aşma,mevcut sosyalist ekonomili ülkelerle ilişkileri geliştirme,toplumda ve parti içinde yönetime katılımı derinleştirme,seçimlerde doğrudan seçim biçiminin geliştirilmesi,yönetim kademelerinin gençleştirilmesi,işçi ve üretim birimlerinin korunmak için silahlandırılması...

Ya sosyalizm ya ölüm.!

Küba'ya enternasyonalist dayanışmaya...

Kongre ve devamına ilişkin bu gelişmeler,Küba'nın sosyalizmi sürdürme ve geliştirmede gerçekçi ve kararlı olduğunun göstergeleri olmuştur.l99! Görkemli I Mayıs törenlerinde onbinlerce Kübalı'nın haykırdığı sesi Türk komünistleri de işçi ve emekçilerle birlikte yankılandıracaktır.

BEŞİKÇİYARGILANAMAZ!

Devlet İsmail Beşikçi ile baş edemiyor.İsmail Beşikçi'nin tarihi bir hesaplaşma tarihidir.
Bilimin tarihi de bir hesaplaşma tarihidir.Beşikçi yalnızca Türkiye ve Kürdistan halklarının,Türkiye ve Kürdistan biliminin değil,yeryüzünün onurlu kalelerinden biri olmayı başarmıştır.
Devlet İsmail Beşikçi'ye yazmayı yasaklayamıyor. İsmail Beşikçi devlete bilimi yasakladı.Özgürlüğün ve mücadelenin sınırları ile bilimin gücünü gösterdi.Devlet İsmail Beşikçi cumhuriyetine savaş açtı. Üniversiteli bilim adamları,yarı cahil gazete köşe yazarları ve burjuva bilim adamları ikiyüzlülüğün ve dalkavukluk geleneğinin birer sürdürücüsü olarak bütün dolambaçlı yolları keşfeder oldu. Beşikçinin önünden geçemiyorlar. Devlet kaçıncı kez olduğu artık unutulan tutuklamalarını sürdürüyor.Sabahın 7.00'sinde güneşle birlikte Beşikçi'yi evinden alıp cezveine koyuyor. Beşikçi yalnız değil. Tarih yalnız değildir çünkü. Beşikçi'ye kimseden özgürlük istemiyoruz. özgürlük Beşikçi'de, onu istiyoruz.

Eskişehir Tabutluğu'nun Yıkılmasına Yönelik Olarak Sürdürülen Kampanyada Aşağıda Adı Geçen Dergilerin Sultanahmet Parkı'nda Gerçekleştirdikleri Eylemli Basın Bildirisi'ni Yayımlıyoruz.

BASIN BİLDİRİSİ

İnfazda "TEK KİŞİLİK HÜCRE HAPSİ" uygulaması nihayet gerçekleşti!

Kanlı Eskişehir sürgünü sonrasında faaliyete geçirilmesi planlanan uygulama,tutsakların,iç ve dış kamuoyu odaklarının karşı koymaları nedeniyle uygulamaya konulamamıştı.Devlet terörü yasası ve egemen güçlerce tırmandırılmaya çalışılan Türk şovenizminin yarattığı saldırgan ortamdan yararlanan devlet;tek kişilik hücre hapsi denilen TABUTLUK veya ÖLÜM HÜCRELERİ uygulamasını başlattı.

Bulundukları cezaevlerinden zorla sökülüp alınan 228 siyasi tutsağa yeni bir işkenceli sürgün yaşatıldı.Sürgün edilenlerin geride kalan eşyaları cezaevi görevlilerince talan edildi.

Eskişehir toplama kampında tam bir vahşet örneği sergileyen devlet;200 kadar özel tim görevlisini toplama kampına getirilen tutsakların üzerine saldırtmıştır.Coplarla,kalaslarla öldüresiye dövülen ve işkence edilen tutsaklar,çırılçıplak soyularak ölüm hücrelerine atılmışlardır.Olayın duyulması ile birlikte iç ve dış kamuoyu odaklarında yükselen tepki sonucu,yaralılara ancak tıbbi müdahele yapılabilmiş,Eskişehir devlet hastanesi görevlilerince,ağır işkence ve dayağa maruz kaldıkları raporla tesbit edilmiştir.Bu vahşetten sadece kendini kaybetmiş bir kaç devlet görevlisi sorumlu değildir.Bu vahşetten devletin ilgili her kademesi sorumludur,devlet sorumludur!

Eskişehir ölüm hücrelerine konulan siyasi tutsakların ezici çoğunluğu 125.maddeden hükümlü olup,en azından on yıldır,dehşet verici cezaevi uygulamalarına maruz kalanlardır."Terörle Mücadele Kapsamındaki İndirim Yasası" adıyla yürürlüğe konulan yasadan,salt Kürt kimliklerinden dolayı yararlandırılmayan bu tutsakların dışarı çıkmaları beklenirken,tam tersine bu tutsaklar,işkenceli sürgünlerle ESKİŞEHİR TABUTLUKLARINA gönderilmişlerdir.Öyle anlaşılıyor ki,SS kararnamesi ve Devlet Terörü yasasıyla payandalandırılan kanlı ve kirli özel savaş devam edecektir.Ve 125'likler başta olmak üzere ölüm hücrelerine toplanılan siyasi tutsaklar;özel savaş rehinesi olarak tutulacaklardır.

Kendine insanım diyen hiçbir kimse,devrimciyim-demokratım-yurtseverim-sosyalistim diyen hiçbir çevre,bu gelişmeye seyirci kalmamalıdır.

Biz aşağıda imzası bulunan dergiler ve demokratik kuruluşlar olarak;en başta "ÖZEL TİP" ya da "ÖLÜM HÜCRESİ" anlamına gelen,infazda "HÜCRE SİSTEMİ" ne yön veren cezaevi rejiminin ve bu rejime yasal dayanak teşkil eden tüzük ve yönetmeliklerin,özellikle de Devlet Terörü Yasası'nın iptal edilmesini;

Bir savaş rehinesi olarak tutulmakta olan 125'liklerin ve diğer tutsakların derhal salıverilmesini, İşkenceli sürgün olayının tüm sorumlarından hesap sorulmasını talep ediyoruz.

Taleplerimiz gerçekleşinceye dek olayın peşini bırakmayacağımızı kamuoyuna duyuruyor,henüz devam eden Açlık Grevlerini desteklediğimizi bildiriyor,kendine insanım diyen herkesi bizimle ve tutsaklarla dayanışmaya çağırıyoruz.

- *DEVLET TERÖNÜNE HAYIR!*
- *ÖLÜM HÜCRELERİ KAPATILSIN!*
- *SİYASİ TUTSAKLARA ÖZGÜRLÜK!*

Deng-Devrim-Devrimci Mücadele-Devrimci Proletarya-Ekimler-Emek-Emeğin Bayrağı-Halk Demokrasisi-Hedef-İşçilerin Sesi-Komün-Medya Güneşi-Nevroz Ateşi-Odak-Vatan Güneşi-Yeni Demokras-İstanbul Öğrenci Dernekleri Federasyonu

BASINA VE KAMUOYUNA

18/11/1991

Hüseyin Toraman,27 Ekim günü evinin önünde 34 ATZ 56 plakalı araca,üç sivil tarafından yaka paça atılmış.Bu duruma komşuların bildirimi üzerine haberdar olan ve müdahe etmek isteyen Kocamustafapaşa karakol görevlilerince de biliniyor.

Kocamustafapaşa'da İsmail Çelik kimliğiyle oturduğu öğrenilen Hüseyin Toroman,o günden beri kayıptır. 30 Ekim günü bitkin halde Gebze Siyasi Şu-

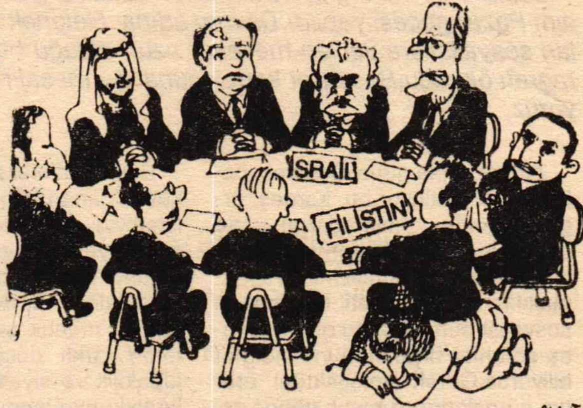
besi'nde görüldüğü biliniyor.Gebze Siyasi Şube'ye giden ailesine bir polis yanlışlıkla olsa gerek "Kimsiniz,ne dolaşıyorsunuz?Burada Gebzeli kimse yok;iki tane İstanbul'dan getirilen var." diyor.Ve bir daha Gebze'den Hüseyin Toroman adına bilgi alınamıyor.

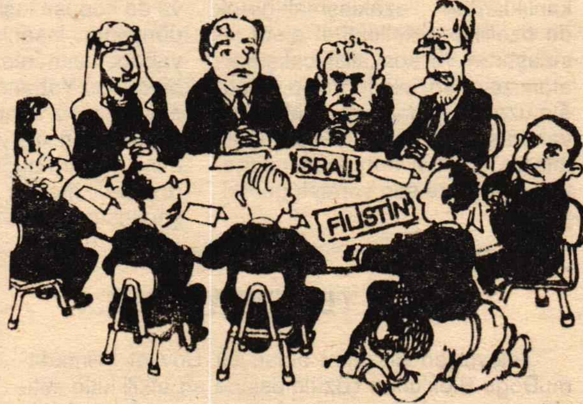
14 Kasım günü,bir milletvekilinin irtibat kurduğu İstanbul Emniyet Müdürü Mehmet Ağar,"İsmail Çelik kimliğiyle kayıtlı biri var.Bunun Hüseyin Toraman olup olmadığını araştırayım daha sonra bilgi veririm ."diyor.Ayrıca Ağar,"Bu günlerde poliste ölüm olayları olmadı" diyerek,daha sonra arayacağını söylüyor.Öğleden sonra tekrar istihbarat kurulduğunda,"İsmail Toroman-İsmail Çelik adında biri bizde kayıtlı değil" diyerek sabah söylediğini inkar ediyor.Aynı gün,aynı milletvekiline Gebze Siyasi Şube'nin verdiği yanıt:Kendi aralarında bir hesaplaşma olmasın " oluyor.

19 gündür siyasi polis tarafından gözaltına alındığı tanıklarca doğrulanan birinin akıbeti belli.Ve gözaltı merciilerinden inkar dışında alınabilen bir yanıt yok. Yaptığımız araştırmalarda ortaya çıktığı gibi Hüseyin Toroman bir yıl öncesine kadar, M.Ü.A.E.F.Kimya bölümü öğrencisi, öğrenci gerçliğin militan önderlerinden. Siyasi polisce yakından tanınıyor ve en ufak olayda polis baskısına uğruyor. Polisin provokatif eylemleri biliniyor.Kontrgerillanın insan avı ve siyasi cinayetleri Türkiye'de hemen her gün görülüp yaşanan şeyler.

Sosyalist basın mensupları olarak ortada kontrgerillavari cinayet kuşkularının açık bir durumu,basın ve kamuoyu nezdinde protesto ediyor,sorumlularını hesap vermeye çağırıyoruz.

Deng, Devrim, Devrimci Mücadele, Devrimci Proletarya, Ekimler, Emek, Emeğin Bayrağı, Halk Demokrasisi, Hedef, İşçilerin Sesi, Komün, Medya Güneşi, Nevroz Ateşi, Odak, Yeni Demokrasi

Tekelci Polis Devleti Uygulamalarına Karşı Tepkimizi Örgütleyelim..!

Kapitalizmin yönü bellidir.Onun devlitinin de hedefi açık.Özgürlük ve kurtuluş mücadelesini mümkün olduğunca olanaksız kılmak için bütün cephelerde yoğun bir kuşutma altına alınmış olan işçi sınıfı,emekçiler ve yoksullar.sömürülen ve ezilen halklar ve sosyalistler bu kuşatmayı kırmak ve tarih sahnesinde insiyatifli yerini almak zorundadır.

Daha önce yazıldı.Hükümet kurma çalışmaları sırasında geçen ara dönemde devletin baskı tedbirlerini arttırarak.Adeta bu sava ilişkin gelişen iki çok ciddi olay gerçekleşti.Eskişehir Kanlı Sürgünü ve Toroman'ın gözaltına alındıktan sonra büyük olasılıkla öldürülüşü.

Demokrasi ve demokratik uygulamaların,egemen iktidarın yönetme biçimlerinden biri olduğu,içeriğini bu yönetme durumunun verdiği de bu sayfalarda yazılmıştır.

Devlet terörü ve baskı uygulamaları,onun demokrasisinin bir farklı yansımasıdır.Sözkonusu olan kurtuluş mücadelesi verenlere yönelik büyük bir sınıfsal kin ve uzlaşmazlıktır.

Sosyalistlere işçi sınıfına ve Kürt halkına yönelik şiddetin kaynağı olan burjuva diktatörlüğünün bundan sonraki uygulamaları,şiddeti bırakmayı taahhüt etmeyen bir tasfiye süreci politikasır.Birbirinin açıklaması niteliğindedir.Tasfiye için şiddet azalır,şiddet artar saflaşma çoğalır.Demokratikleşme devrimci sosyalistlerin tasfiyesi yolunda izlenecek politikaların bir adıdır.Pratik umarlar bir yana bırakılırsa ancak sınıf karşıtlığı görülebilir.

Saldırılara karşı dayanışma ve mücadele

DEVRİM

GELENEK ' Dergisinin altıncı yıl kutlama gecesi onyedi Kasım Pazar gecesi yapıldı.Devrim adına Gelenek ve geceye katılan sosyalistlere iletilen mesajın uzun olduğu belirtilerek ilk paragrafı okundu.Sosyalist kamuoyuna bu mesajın tamamını iletiyoruz.

Altıncı yılına giren Gelenek çalışmasını kutluyor,bu kardeş örgütlenmenin mimarlarını ve emekçilerini selamlıyoruz...

Arkadaşlar,sosyalizmin yaşanmışlıklarındaki negatif birikimlerin sosyalist dünyanın bu güne devasa sorunlar biçiminde yansıdığını biliyoruz.Gerek entellektüel üretim süreçlerini olumsuz yönde etkileyen bu sorunların çözümlenemesi için kimi teorik ve pratik alışkanlıklardan uzaklaşmak,gerek de özellikle entellektüel alanı kısırlaştıran ve sosyalist çalışmayı atomize eden 'tek doğru'cu mantığın üzerine çıkmak ve ortak bir dil yaratma çabasını idealize edebilmiş bir teorik dil arayışına indirgeyen eğilimlere son vermek gerekiyor.

Belirli tarihsel zorunluluklardan kaynaklanan 'tam bir irade birliği' isteğiyle şekillenen farklı düşüncelere yasak koyma ve tek doğru olarak biçimlendirilen düşüncelerle çelişenleri tasfiye etme mantığı da mantık sakatlığı,iç süreçlerde farklı düşünce sahiplerini ideolojik ve siyasi muarızlar şeklinde konumlandırmayı meşrulaştırıyor,sınıf içi/sosyalist örgütler arası ilişkilerde ise uzaklaşmayı ya da kopuşu kışkırtıyor.Sosyalist dünyanın insanları arasındaki yabancılaşmanın nedenlerinden biridir bu.Yabancılaşma felaketinin sevimsiz sonuçlarından uzaklaşmak için uygun bir siyasi iklimin varolduğuna inanıyoruz.Gecikmeden herkesin şapkasını önüne koyması gerekiyor;aralarında ancak ikibuçuk santimlik bir fark bulunan sosyalist oluşumların,ortak dilde buluşma isteğini idealize etme alışkanlığından vazgeçmeleri ve şive farklılıkları sayılabilecek olan bu farklılıklarla yürümeye başlamaları mümkündür.Bunun gerekli ve mümkün olduğuna inanan radikal sosyalistlerin birlikte yürüme projesinin bir yönünü ifade eden DEVRİM,Gelenek dahil diğer sınıfiçi oluşumların dar grup yapılarını aşmadan devrimi hazırlama görevinde başarılı olamayacaklarına inanıyor.

YAŞASIN

İHTİLALCİ KOMÜNİSTLERİN

BİRLİĞİ!

YAŞASIN SOSYALİZM!

TEK YOL DEVRİM!

EMRET TELEVİZYONUM..!

Televizyon disketini bulan bir Sovyet bilimadamı.Doğu Blok'unun çözülmesinde en etkili kitle iletişim aracı televizyon ve televizyon teknolojisinin ürünleri...

İkibinli yıllara,insanın inanç ve davranışlarını belirlemede büyük rol oynayan ideolojinin,ses-görüntü ve kurmaca anlatımlarla,"doğru" kavramını istediği gibi biçimlendirmeye yarayan haber'i kullanan bu tür teknolojik aygıtların yoğunlaşmasıyla giriliyor.

Avrupa l950'li yıllarda bu teknolojik gücü ve bundan yararlanma olanaklarını merkezi bir biçimde örgütlüyor.Üye sayısı çok kısa sürede otuzu aşacak olan Avrupa Yayın Birliği (EBU) kurulur.Birlik kendi içinde alt kuruluşlarını ve en önemli birimi olan Eurovision'u oluşturur.EBU,üye ülkeler arası yayın aktarımı,haber ve program alış verişini düzenler.İşin teknolojik ve ekonomik boyutunu da buna dahil edersek, emperyalist ülkelerin yayın tekellerinin başı çektiği bu örgütlenme kısa sürede büyük bir güç olduğu anlaşılır.

EBU bünyesinde oluşturulan Eurovision,başta üye ülkeler arası haber programları ve haber dağıtım merkezi olarak işlevini derinleştirir. Bütün dünyada olup bitenleri belirli kapitalist ülke başkentlerindeki merkezlerde toplar ve elbette, "seçerek", "biçimleyerek" kullanıma sunar.

Buna ek olarak çeşitli kıtasal yayın birlikleri de oluşturulmuştur.Bunlar da işlev bakımından EBU'yu taklit eden,daha zayıf örgütlenmelerdir ve genellikle EBU ve ABD'li,CNN,CBS,ABC gibi yayın tekellerinin bağımlısıdurumundadırlar.

Bu tip yayın birlikleri ,doğrudan haber ajansı olarak dünya ölçeğinde örgütlenmiş büyük haber tekelleri ile de işbirliği içindedir.Reuther,AFP,BBC,AP gibi.

Günümüzde,1970 ortalarında yoğunlaşan uydu haberleşmesi ve uydu teknolojisi ile,televizyon aygıtı ve teknolojisinin büyük bir hız kazanması,insan düşünce ve davranış süreçlerine doğrudan etki etme gücünün bu aygıtlar aracılığıyla büyük ölçüde tekellerin elinde bir olanak haline dönüşmesi sonucunu doğurmuştur.Dünya yörüngesine oturtulan onlarca toplayıcı ve aktarıcı işlevni gören uydu ile yeryüzü gerçek anlamda bir kasabaya dönüştürülmüş durumda.

Türkiye burjuvazisi,yayın tekelini başta EBU ve Eurovision'a üye olmak yoluyla başından itibaren emperyalist ülkelirin bu tip örgütlenmelerinin bir bağımlısı haline gelmiştir.Örneğin,Eurovision'un uyduları aracılığıyla yer yüzünde bölgesel plana göre yerleştirdiği yer istasyonları ve buradan aktarma istasyonları ile (link),çeşitli merkezlerde topladığı günlük haber ve yayın meteryalinden yararlanılabilir.

Dünya iletişim tekelinin örgütlenmesi,bunun işleyişi ve hukuku tam bir hiyerarşik dizge içerisinde gerçekleşmektedir.Kapitalistlerin egemen olduğu bu muazzam güç,bütün insanların bilgi- haber ve enformasyon edinme süreçlerine tamamen hakim ol-

ma,günlük davranışlarını,inanç ve yargıların,ihtiyaç ve beğenilerini,düşünce ve her türlü insani duyum ve davranışlarını biçimlendirme,güdüleme,yanıltma ve yöneltme işlevi görerek,merkezileşme ve yaygınlaşma çerçevesinde çoğaltılıyor.

Bir bakıma bu kuşatma altında en sağlıklı kaldığını iddia eden bir insan bile bu etkilenme ve biçimlenme durumundan uzak kalmayı başaramaz. Çünkü bunlarla,en çok istediğiniz bir insanla olandan çok berabersiniz. Kendinizle beraber olduğunuz kadar yüzyüze geliyorsunuz.Afişler, panolar, resimler, çizimler, simge ve semboller,eşyalar, filmeler, müzik,bilet,hemen her yere nüfuz etmiş durumda. TV ise bunları kendi dilinden taşıyarak insan beyninin aktivitesine de hükmeden bir aygıt olma özelliği ile öne çıkıyor.

Türkiye burjuvazisi bu teknolojik gücün farkına varması ile birlikte kapasitesinden çok daha fazla bir olanak yaratarak bu teknolojiyi ülkeye sokmaya çalıştı.Eylül sonrası iletişim teknolojisinde beklenmedik bir büyüme görüldü.Bu egemenliği ve devlet aygıtının gücünü büyütme ile orantılı bir anlama geliyordu.

Renkli yayın,video ithalatı gibi teknolojik aygıtların teşviki ile hızlandırılan süreç,birbirinin aynı işlevini görmesine rağmen altı kanal üzerinden program yayınına geçildi.

Son yıllardaki gelişme ise daha da çarpıcı. Kapitalizm devlet'i yabancılatarak,kendi ve egemen olduğu toplum arasında ve üstünde bir güç,bir faktör olarak kullanıyor. Bu yanılsatma ile sınıfsal konumunu sürekli etki alanı dışında tutmaya çalışmaktadır.Devlet aracılığıyla yaptığı bir çok şeyi genel toplumsal kabule uygun ve resmi olarak gerçekleştirirken,kendi çizdiği hedefler ve istediği biçimlendirmeleri de bunun dışında kalan özel aygıtları aracılığıyla gerçekleştiriyor.Kont gerilla gibi.Star 1 gibi.

Özel TV girişimi bu alandaki yoğunlaşma ve doğal olarak yaratılan ihtiyaçla ortaya çıkan bir olgu olmuştur.Kendi yasallıkları zemininde bile korsan yayın tanımlamasına giren Magic Box televizyonu bütün teknik faydalanmalarla ülke çapında etkin hale getirilmiştir.

Cumhurbaşkanının oğlu,Adabank ve İmar Bankası ortaklığı ile kurulan Magic Bax 'a yeni yayın tekelleri eklenmek üzere.Bunlardan bir çoğu burjuva partilerin bu konuda yasa değişikliği yapmasını beklerken bir çoğu da Magic Box'ın izlediği yoldan gitmeye karar vermiş durumda.Mega 10 deneyimi bunun bir örneğidir.Mega l0,Avrupa'lı kapitalistlerin ve sosyaldemokratlarının ekonomik desteği ile kurulmuş,soyut demokrasi illizyonu ile sosyal ve sınıfsal bakışı köreltmeye yarayan sosyal demokrasinin tarihsel misyonunu temsil edecek.

Önümüzdeki dönemde Magic Box'ın,Star 1'ine ek olarak başlatacağı ikinci kanal yayınının yanı sıra aşağıdaki tekellerin başlattığı yayın hazırlıkları hızla sürmektedir.

Vehbi Koç,Koç Holding:TRT'den üçüncü kanalı kiralam için teklif verdi.Kanal kiralama için yasal düzenleme bekleniyor !

İnter TV,Mahyal Holding,M.Ali Ilıcak-İsmail Yalçın.(Muhafazakar yayın)

Süzer,(Fransa'dan yayın yapacak,Uetelsat uydusundan kanal kiralama girişiminde.)

Satel ,Sabah ve Çukurova Holding.Son günlerde Hürholding'in de ortak olduğu söyleniyor.

Bunların yanında Hilal I milliyetçi-muhafazakar tabir edilen toplumda geri ideolojik tabana seslenmeyi amaç edinmiş.Bu tarz,ABD ve genellikle katolik kilesine bağlı ya da milliyetçi-faşist odaklar yaratarak bir süzgeç veyanıltma tahtası işlevi gören kardeşlerinin benzeri bir yayın politikası hazırlığında.

Show TV,Mega l0,İnter TV ve Tele l0 (Magic Box'ın ikinci program yayını) l992 başında yayına geçeceklerini açıklamış durumda.

Dünya ve Türkiye, kapitalistlerin siyasi ve askeri kuşatması kadar,belki ikisinin işlevi oranında güçlü bir etkiye sahip olan ideolojik kuşatmayı büyük ölçüde gerçekleştirmiş durumda.TV savaşını başlatmanın ve daha çok sokakta buluşmanın,daha çok bilinci koruma ve bağımsız gelişimini olanaklı kılmanın olanaklarının yaratılması,ya da bu konuda aktif çabanın örgütlenmesi zorunlu hale gelmiştir.

Bugün sosyalistler bu teknolojik hakimiyetin ve gelişmenin karşısında ideolojik sıkışma ve daralma yaşamaktadır.Sorunun ciddiyeti ve derinliği henüz anlaşılmış değil.50 yıldır henüz anlaşılmış değil.

Bilgi-haber-enformasyon tekeli ve egemenliğine karşı ne yapılabilir ? İdeolojik mücadele alanında aygıtlar nasıl örgütlenebilir ? İmkanlar nelerdir ? Etkileri ve sonuçlarıyla bizzat bu teknolojik olgunun kendisinin tartışılmasına kadar hayati sayılabilecek bir sorunla karşı karşıya olduğumuz açık.

Kısa bir süre sonra su içmek gibi bir alışkanlıkla dokunulan TV düğmesi ile başlayan serüven bir başka Yüzyıllık Yalnızlığa açılan kapı olacak.Kimse kimseyi bir konuda ikna etmeyor burada,silah ve yasalar o kadar gerekli olmuyor,birden inanmaya başlanıyor.Tepenizde dikilen bir kimse de yok !

Emret televizyonum !

Yeni dünya düzeni -3

TEKNİK İLERLEME ve SONUÇLARI

ESİN IRMAK

Emperyalizm ve yeni dünya düzeni hakkında en genel bir değerlendirme ancak, birincisi, emperyalist gelişkin kapitalist ülkelerin aralarındaki ilişkilerin boyutlarını ve sistem içi zayıf halkalarla paylaşım kavgasını, ikincisi, çözülen "sosyalist blok" ülkelerinin kapitalist sisteme entegrasyon ulusal rekabet ve çatışma sorunlarını, üçüncüsü, bilimsel teknolojik ilerlemenin sonuçlarını dikkate alarak yapılabilir.

İlk ikisinin çeşitli yönlerine "Yeni Dünya Düzeni 1 ve 2"de değindik. Bu yazımızda değinmediğimiz yönlerine, bilimsel teknolojik ilerlemenin sonuçlarına bakacağız. Ayrıca bunlardan Marksizm-Leninizmin öldüğü sonucunu çıkaranlara da gereken yanıtı vereceğiz.

Emperyalist dünya düzeni

Dünya emperyalist-kapitalist ekonomisi, kapitalist ekonomilerin basit bir toplamı değil, bu ekonomilerin oluşturduğu organik bir bütündür. Sistemin "sağlıklı" işleyebilmesi, dünya çapında işbölümünü ve planlamayı, uluslararası örgütlenmeleri gerektiriyor. Yeryüzündeki 222 ülke değişen biçimde bu örgütlerin içinde yer alıyor. Yirmi adet etkili uluslararası örgüt vardır. Ayrıca 6 adet bölgesel çok amaçlı ve 7 adet de ekonomik işbirliği örgütü vardır. Bir de askeri amaçlı NATO gibi beraberlikler vardır.

Bu örgütler, üretim sürecinin dünya çapında örgütlenmesinde değişik roller oynuyorlar. Çağımızın belirgin özelliği üretimin uluslararasılaşmasıdır. Buna bağlı olarak sermaye de uluslararası örgütleniyor. Üretim sürecinin nesnel olarak dünya çapında örgütlenme istemi işbölümünü doğuruyor.

Emperyalist-kapitalist ülkelerde, işçi sınıfı, görece yüksek ücretlere, geniş ekonomik ve demokratik haklara sahiptir. Çalışma haftası ve işgünü de kısalma eğilimi gösteriyor. Oysa az gelişkin ya da orta gelişkin kapitalist ülkelerde işçi ücretleri düşük, çocuk ve kadın işçi sömürüsü ve çalışma saatleri daha fazladır. Artık emperyalist ülkeler ileri teknoloji gerektirmeyen üretimin yükünü çekmek istemiyorlar. Beceri, gelişkin teknik gerektiren aşamaların üretimi gelişkin kapitalist- emperyalist ülkelerde kalırken, basitleştirilmiş ve yoğun olarak niteliksiz işgücü kullanımı gerektiren aşamalar az ve orta gelişkin kapitalist ülkelere kayıyor. Günümüzde , pek çok ülkeden işgücü evrensel düzeyde ki üretim örgütlenmesi içinde istihdam ediliyor. Üretim uluslararası işbölümün kuralları doğrultusunda planlanıyor.

Dünya pazarının gereksindeği üretim, uluslararası işbölümüne göre değişik kapitalist ülkelerde, serbest üretim bölgelerinde "dünya pazarı fabrika" larında gerçekleşebiliyor. bu bölgelerde, uluslararası yapılan anlaşmalarla yaytırım mallarının yedek parçalarının, hammede, yarı- ürün üretimi gerçekleştirilebiliyor ve bunların sınırlama olmaksızın gümrüksüz, harçsız, vergisiz ithali mümkün olabiliyor.

Üretimin yer değiştirmesi, uluslararası işbölümü ve uluslararasılaşma 1970' lerden bu yana hızlanarak süren bir olgudur. 1990' lar ise dünya ölçeğinde yeni düzenlenmelerin, yeni planlanlamaların yapıldığı yıllardır.

Üretimin uluslararasılaşması kapitalist üretim biçiminin uluslararası düzeyde yayılıp, egemenliğini pekiştirmesidir. Sermaye dolaşımının hangi sürecinin uluslarasılaştığına bakmakta yarar var. Bu yanıt, ürctimimin uluslararasılaşmasının emperyalist ülkeler ve zayıf halkalarda doğuracağı sonuçlar açısından önemlidir.

Sermaye, dolaşım süreci içersinde bir biçimden bir başka biçime dönüşmekte ve genişletilmiş yeniden üretimle bir üst biçimi almaktadır.

Sermayenin değişiminde, **Birinci süreç** parasermaye devresidir.Bu devre de, sermayenin dairesel hareketi 3 aşamada yer alır. Marx'ın **Kapital**'de belirttiği gibi: " Birinci aşama : Kapitalist, meta ve emek pazarında alıcı alarak ortaya çıkar; parası metalara dönüşür, ya da P-M dolaşımından geçer.

İkinci aşama: Satın alınan metaların kapitalist tarafından üretken tüketimi. Burada, o, kapitalist meta üreticisi olara hareket eder; sermayesi üretim sürecinden geçer. Sonuç, üretimine giren öğelerden daha fazla değer taşıyan bir metadır.

Üçüncü aşama: Kapitalist, pazara satıcı olarak

geri döner, metaları paraya dönüşür, ya da bunlar M-P dolaşımı hareketinden geçer." (1)

İkinci süreç ise, üretken sermayenin devresidir. Marx bu devreden söz ederken şöyle diyor: "Bu pormül, üretken sermayenin işlemesinin devresel yenilenmesini, yani yeniden üretimini y a da değerin kendisini genişletmesini amaçlayan yeniden üretim süreci olarak bu sermayenin üretim sürecini; artı değerin yalnız üretimini değil, devresel yeniden üretimini, sanayi sermayesinin işlevini üretken biçimi içerisinde ve bu işlevi bir kez değil devresel yinelenmesi biçiminde ve böylece yenilenmenin çıkış noktası tarafından saptandığını belirler." (2)

Üçüncü süreç ise; meta sermaye devresidir. Bu devre içinde Marx şöyle yazıyor "meta sermaye devresi, tersine, salt sermaye devresiile değil, meta-biçiminde çoğalmış sermaye devresi ile başlar. Böylece daha başlangıçta, yalnız metalar biçiminde varolan sermaye- değer devresinin değil, artı değeri de içerir. (3)

Para-sermayenin üretim sürecine soktuğu mallar, ürün cinsinden artı-değer ilavesiyle genişleyerek yeni den üretilirler. Toplam süreç, kendisini üretim ve dolaşım süreçlerinin bir birliği biçiminde ortaya koyar Üretim süreci, dolaşım sürecinin,dolaşım süreci üretim sürecinin aracısı olur. Her üc devrede ortak olan şey, değerin kendisini genişletmesinin belirleyici amaç, iticigüç olmasıdır.

Sermayenin. sürekli değişen, sürekli yeniden üretilen bir kısmı, paraya çevrilen meta-sermaye olarak bulunur; diğer bir kısmı üretken sermayeye çevrilmiş para-sermaye; bir üçüncüsü metasermayeye dönüşmüş üretken sermaye olarak bulunur. Her üç biçimin sürekli varlığı, toplam sermayenin bu üç evreden geçerken çizdiği devre ile ortaya çıkar.

Sermaye değerin, dolaşımın çeşitli aşamalarında büründüğü iki biçim para-sermaye ve metasermaye, üretim aşamasına ilişkin biçim ise, üretken sermayedir. Toplam devresi sırasında bu biçimlere bürünen bunlardan sıyrılan ve her birinde o özel biçime ait işlevleri yerine getiren sermaye, sanayi sermayesidir. Sanayi sermayesinin genel devre biçimi para- sermaye devresidir.

Serbest rekabet döneminde kapitalizmin ayırd edici özelliği, mekta ihracı dır.b Emperyalizmin ayıyrd edici özelliği ise sermaye ihracıdır. Bu aynı zamanda para-sermayenin uluslararasılaşması anlamına gelir. Günümüzde ise üretimim sürecinin ihracı da söz konusudur.

Serbest rekabetçi dönemde, para-sermaye ve üretken sermaye henüz ulusal sınırları aşmamıştı. Metaların uluslarası düzeyde dolaşması uluslararası ticaret sözkonusuydu.

Kapitalist üretim ve birikimin gelişmesi, emek süreçlerini gitgide genişleyen ölçeklere ulaştırdı ve böylece bunlara gitgide büyüyen boyutlar kazandırarak, daha geniş yatırımlar yapılmasını gerekli kıldı.

Sermaye birikimi, büyen sermaye yoğunlaşması, gelişmesinin belli bir düzeyine ulaştığı zaman kendiliğinden tekele götürür. Rekabet, tekele dönüşür. Bu da üretimin toplumsallaşmasının sınırsız bir ilerlemesi sonucunu doğurur. Tekeller, kendisinden çıkmış oldukları rekabeti yok etmez, onun üstünde ve yanında var olurlar.

Dolaşım zamanı ve üretim zamanı karşılıklı olarak birbirlerini dışlalarlar. Dolaşımı sırasında sermaye, üretken sermaye işlevini yerine getiremez ve bu nedenle de, ne meta, ne de artı- değer üretir. Marx şöyle yazıyor: "Dolaşım zamanının genişlemesi ve daralmasının, bunun için, üretim zamanının daralması ya da genişlemisi üzerinde ya da belli büyüklükte bir sermayenin üretken sermaye olarak işlev yapmasının boyutları üzerinde olumsuz sınırlandırıcı bir etkisi vardır. Bir sermayenin dolaşımında başkalışımlar ideale ne kadar yaklaşırsa, yani dolaşım zamanı sıfıra ne derece eşitse ya da ne kadar sıfıra yaklaşırsa, sermaye o kadar fazla işlev yapar, üretkenliğini ve değerini genişletmesi o kadar artar. Örneğin, eğer bir kapitalist, bir siparişi, ödemenin ürünün teslimi üzerinde yapılması koşuluyla yerine getirmiş ve bu ödeme kendi üretim araçları ile yapılmış ise dolaşım zamanı sıfıra yaklaşır." (4)

Demek ki, sermayenin dolaşım zamanı, genel bir söyleyişle onun üretim zamanını ve dolayısıyla artı-değer üretme sürecini sınırlıyor. Kâr oranının kapitalist üretim sürecinin itici gücü olduğunu biliyoruz. Daha fazla kâr peşinde olan sermayedar, dolaşım zamanını kısaltma yollarını arar.

Bilimsel teknolojik ilerlemenin getirdiği olanaklar, otomasyonun yaygınlaşması, üretimin sürekli rasyonalizasyonu sonucu emek üretkenliğinin artışı, kompütasyon ve transport kolaylıkları üretimin kayması ve dünya pazarı fabrikaları uluslararası işbölümü ve planlama, az ve orta gelişkin kapitalist ülkelerin ekonomilerine müdahale dolaşım zamanının kısalması olanağını veriyor. Böylece gederek daha büyük boyutlu çok uluslu tekeller dünya çapında genişliyorlar. Üretim uluslararasılaşıyor, mülkiyetin tabanı uluslararası düzeyde genişliyor. Üretimin herhangi bir basamaığındaki bir kesintinin sonucu dünya ölçeğinde hissedilir oluyor. Marx işçi sınıfını kollektif işçi olarak görür. Günümüzde Evrensel kollektif işçiden söz edebiliriz. Tekelci burjuvazi işçi sınıfı kapışması evrensel boyut kazanıyor.

Sermaye birikimi için artı- değer üretiminden başka bir yol yoktur.Evrensel sermayenin büyümesi evrensel işçi sınıfının büyümesidir.

Az gelişkin ya da orta gelişkin kapitalist ülkeler açısından bağımsızlık temelinde gelişen sanayileşme süper kâr" getirmekten uzaktır. Bu ülkelerde sanayi ön hizmetleri ya da alt yapı tesisleri, enerji, su temini, telex, uluslararası telefon sistemi deniz ve hava limanları bağlantıları büyük çapta harcamalar getiriyor.Bunun sonucu bu ölkeler-

de,sağlık,eğitim vs. gibi sosyal harcamalara ayrılan pay azalıyor. Bu ülkelerde işçi sınıfının durumu, yaşam koşulları geder kötüleşiyor. Reel ücretler giderek düşüyor. Teknoloji yenilenmesi yapısal işsizliğe yol açıyor.

Emperyalist kapitalist ülkelerde tekelci burjuvazi, yeni teknolojiyle, gittikçe karmaşıklaşan ve pahalılaşan makinaları, kaba ve vasıfsız işgücü ile işletemez. İşçi sınıfının mesleki eğitim seviyesi giderek yükseliyor. Kalifiye işçi ve tekniker sayısı artıyor. Bu ülkelerde entellektüeller, proleterleşiyor, proleterya da entellektüelleşiyor. Niteliksiz iş gücü de açıkta kalıyor.

Çağdaş üretim ve dağıtım eskisinden çok fazla modern endüstri ve fabrikaya dayanıyor. Emeğin yabancılaşması sürüyor. İşgücü ise artık değer kaynağı olmaya devam ediyor.

Kapitalizmi sadece rekabetçi kapitalizmle sınırlı görmek doğru olmuyor. Emperyalizm, kapitalizmin başkalaşan bir şekli değil, bir aşamasıdır. Emperyalizmin ekonomik temeli olan tekeller kapitalizmden doğmuştur. Lenin bu saptamayı emperyalizm kitabında yapıyar. Marx kapitalizmden tekellerin doğacağını çok açık bir şekilde ifade ediyor. Birinci yazıda kâr hırsı mantığı ikinci yazıda tekel mantığını bu yazıda da dolaşım mantığını yazdık. Tüm bunların gösterdiği, azalan kar oranı yasasının pençesinde olan kapitalizmin daha az gelişkin kapitalist ülkelere ya da arka bahçeye gereksinim duyduğudur. Marx'ın yazdıklarından da bu mantığı bulmak mümkündür.

Lenin "Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması" kitabında bilindiği gibi açık ve net olarack kapitalizmin asalaklığını ve çürümesini dile getiriyor. Asalaklık ve çürüme eğiliminin tekellere özgün olduğunu belirtiyor. Sonuç olarak da , tekel kârının, proletaryanın üst tabakalarına rüşvet verme olanağına yol açtığını, işçi aristokrasisini ve oportunizmi besledigni yazıyor. Az gelişkin ülkelerin sömürüsünden sağlanan süper kârlar bir avuç gelişkin emperyalist- kapitalist ülkeyi rantiye haline getiriyor.

Emperyalizmde (asalaklığı ve çürümeyi geliştirmek adına), bu düzende emek değer yasanının işlemediğinden söz etmek mümkün değildir.Emek-değer yasasının asalaklık ve çürümeden farklı bir mantığı var. Emek-değer yasasının işlediği kapitalizm (serbest rekabetçi kapitalizm) ve emek değer yasasının işlemediği, transforme emperyalizm ayrımlarını ileri sürmenin de fikir cimnastiği olmaktan başka bir özelliği yoktur. Marksizm ve Leninizm yeterince dikkatli incenirse, kapitalizmin ve emperyalizmin birbirini izleyen bir bütün olduğu görülür. Çağımızdaki durum budur.

İnsanlığın toplumsal kurtuluşunun ön koşulu, herkesin ihtiyacına yetecek denli emek üretkenliğinde bir artış ve devletin ortadan kalkmasının koşullarını hazırlayacak öz yönetimci bir toplumsal ilişkiler ağının gelişmesidir. Ancak o zaman emek değer yasası da anlamsızlaşacaktır. Kuşkusuz tarihin hareket yasası bu doğrultuda objektif olarak ilerliyor. Ancak bu koşullar emperyalizm altında gerçekleşebilir mi?

Tarihin hareket yasasında süreklilik var. Evrimci gelişme ile devrimci sıçrayışlar birbirini izliyor. Gidiş bu yönde olmakla birlikte belirleyici olan devrimci sıçrayışlardır. Bu nedenle de yukardaki koşulların emperyalist bir dünyada gerçekleşmesi mümkün değildir. Bir dizi ülkede peşi sıra gerçekleşecek sosyalist devrimler, bu yolu açacaktır..

1989 yılı Sovyet sosyalizminin çöküşüne tanık oldu. Dünya emperyalist- kapitalizmi, çözülen "sosyalist blok" ülkelerinin bünyesine entegre etme sorunları yaşıyor. Bu ülkelerin ve az gelişkin diğer kapitalist ülkelerin ekonomileri bir avuç emperyalist ülkenin ellerindedir. Yapılmak istenen, daha iyi bir işbölümü ve dünya çapında bir planlamayala tekelci mülkiyetin tabanını genişletmektir. Tekelci mülkiyetin tabanı uluslararası düzeyde, evrensel olarak genişlerken, üretim araçları üzerindeki mülkiyet küçük bir azınlığın elinde kalmaya devam ediyor. Çağımızın çelişkisi de bu tarihsel uyumsuzluktur. Emperyalizm açıkça bu **anakronizme** düşmüştür. (5)

Bilimsel teknolojik ilerlemenin sonuçları

1857 Yılında Marx, "Makine yüzünden tüm ücretli işçiler sınıfı ortadan kalkacak olsaydı, ücretli emek olmadıkça sermaye olmaktan çıkan sermaye için bu ne korkunç bir şey olurdu!...

"Üretken sermaye ne denli büyürse, işbölümü ve makine kullanımı da o denli genişler. İşbölümü ve makine kullanımı ne denli genişlerse, işçiler arasındaki rekabet de o denli genişler ve ücretleri de o denli kısılır." diye yazıyor. (6)

Çağımızda otomasyon hızla ilerliyor. Ancak tam otomatize bir ekonomiye emperyalist- kapitalizm altında yaklaşmak mümkün değildir. Gelişim insan emeğini radikal bir biçimde üretim sürecinden uzaklaştırma noktasına varırsa, bu durumda artı değer yaratımı ve kar için üretim-yani kapitalist pazar ekonomisi, meta üretimi ve sermaye gibi kavramlar anlamlarını yitirirler. Robotlar kendi ürettiklerini kendi kendilerine satın alamazlar. Ancak robotların ürettiklerini herkesin gereksinimine göre paylaşılması mümkündür. Bu ise emperyalist-kapitalizmde mümkün değildir.

Üretimde yeni araçların, yeni enerji kaynaklarının, otomasyon ve kompütasyon tekniklerinin, robotların kullanılması çeşitli sonuçlar doğuruyor.

Birincisi, üretimde harcanması gereken emek zamanı kısalıyor. Bir başka deyişle eskiden 8 saat yapılan bir iş, bugün 4 saatte yapılabiliyor oluyor. Ancak sınıflı toplum biçimleri tarihte hiçbir zaman kendi üretim güçlerine uygun düşen işgününü uygulamadılar. Günümüzde de tekelci kapitalistler

fabrikalarda makinaların durmasını hiç istemiyor. İşgününün kısalması tek başına teknolojik ilerlemenin değil, esas olarak sınıf savaşımının ürünüdür.Kuşkusuz işgünü 16 saatle başlamışken, bazı ülkelerde 7 saate indi. Zorunlu kısa çalışma ve çalışma haftasının 4 güne indirilmesi gibi denemeler de oluyor. Günümüzde işgünü kısalması için yapılacak mücadele can alıcı önem taşıyor.

İkincisi, canlı emeğe gereksinim azalıyor. Tam otomatize kompütarize makinalar ve robotlor sayesinde çok daha az sayıda işçi ile üretimi sürdürmek mümkün olabiliyor. Japonya'da deneme halindeki bir fabrikada hiç işçi olmadan robotlar, üretim yapılabiliyor. Marx bu yöndeki eğilimi yıllarca önce şöyle yazıyor: "....artan birikim ve merkezileşme, sermayenin, bileşiminde yeni bir değişmenin, yani sermayenin değişmeyen kısmına oranla değişen kısminda daha hızlı bir küçülmenin kaynağı olur. ... sermayenin kendisini genişletmesi için gerekli olandan çok daha fazla bir işçi nüfusunu bu yüzden de bir artı nüfusu kendi enerji ve büyüklüğüyle doğru orantılı olarak üreten şey kapitalist birikimin ta kendisidir. " (7) Marx aynı zamanda artı nüfusun- işsizler ordusunun, ücretleri geri çekici etkisini vurguluyor. ve işçiler arası rekabeti artıracağından söz ediyor.

İşsizlik giderek artıyor. Emperyalist ülkelerde yeni yaratılan işyerleri dolayısıyla kısmen daha az oranda olurken az gelişkin ülkelerde hızla tırmanıyor. Son seçimlerde burjuva partilerinin işsizlik sigortası vaadleri boşuna değildir. Ancak gerçekleştirecek güçleri yoktur. İşsizlik sigortasının gerçekleşmesi için sesimizi yükseltelim.

üçüncüsü, üretimde emeğin niteliği değişiyor. Bir yandan, kalifiye olmayan işçi yerini robotlardan ve kompütürlerden anlayanlara bırakıyor, diğer yandan da ister kafa işçisi olsun, ister kol işçisi olsun üretken insan da "robotlaşıyor". En gelişkin makina, işçiyi en basit kaba aletlerle çalışacağından daha fazla çalışmaya zorluyor.İşinden fazla randıman veren tipler ortaya çıkıyor ! İnsan en büyük sosyal karakteri olan düşünmeyi yitirmeye başlıyor. Ancak bu süreç paradoksaldır. Çünkü, gelişkin makina gelişkin eğitim istiyor. Kafa kol emeği arasındaki açı kapanma eğilimi gösteriyor. Gelişkin makina gelişkin eğitim istiyor. kafa kol emeği arasındaki açı kapanma eğilimi gösteriyor. Gelişkin kapitalist ülkelerde, işçiler meslek eğitim kurslarına tabi tutuluyorlar. Orta öğrenimden ve meslek okullarından çağdaş makinaları kullanmasını bilen işçiler ve tekniker üretime giriyor. Tabi bu ülkelerde işsizlik sigortasının oluşu bu yöndeki eğilimi zorluyor. Kalifiye işçi ve tekniker sayısı yükseliyor. İşçiler, uzmanlar, meneceler olmadan da ekonomiyi işletebilir duruma geliyorlar. İşçilere meslekı eğitim olanağı.

Dördüncüsü, mülkiyetin toplumsal temeli genişliyor. Devlet tekelci kapitalizmi mülkiyetin tabanının genişlemesi yönünde yol alıyor. Dünya ölçeğinde çok uluslu tekellerin, ülke içinde de tekellerin tabanı genişliyor. Hisse senedi alış-satışı günlük olaylardandır. Özal'ın köprüler dahil her şeyi satılığa çıkarması boşuna değildir! Orta katmanlar'ı sistemle, kapitalizme bütünleştirmeye çalışıyor. Bu tabakalar çıkarlarının kapitalizmde olduğunu düşünüyorlar. ANAP kendisine bu yolla taban yapmaya çalışıyor. Son seçimlerde aldığı oy bu açıdan düşündürücüdür.

Devrimcilere düşen görev, mülkiyetin toplumsal tabanı bu denli genişlerken, üretim araçlarının bir azınlığın elinde kalmasına karşı çıkmaları ve bu yolda savaşmalarıdır. Ülkemizde zengin- yoksul uçurumu giderek derinleşiyor. Üretim araçlarının toplumsallaştırılması hedefini yükseltmeliyiz.

Beşincisi, dünya çapında işbölümü,üretim ve dağıtımın planlanmasıdır. Üretim güçleri o denli büyüdü ki, dünyüdü hiç bir ülke bir diğerine bağımlı olmadan üretim yapmıyor. Hammadde, enerji kaynakları, pazar olasılıklarını dikkate alan üretim ve planlama gerekiyor. Bir sürü uluslararası örgütün anlamı buradadır. Sistemin bekçiliğini yapıyorlar. Eşitsiz gelişen ülkelerin denetim altında tutulmasında rol oynuyorlar. Emperyalist entegrasyona hayır!

Altıncısı, tekelci burjuvazi işçi sınıfı kapışması giderek evrensel boyutlu oluyor. Mülkiyetin tabanı uluslararası düzeyde o denli genişledi ki, üretimin herhangi bir yerindeki kesintinin sonuçları dünya ölçeğinde hissediliyor. Son Körfez savaşından sonra, petrolü satın alan tüm ülkelerde petrol fiyatları birden bire tırmandı. Deniz, hava limanları grevleri ya da enerji, telex, uluslararası telefon sistemi grevlerinin sonuçları tüm ülkelerde şu ya da bu şekilde yansıyor. Yugoslavya'da iç savaş sürüyor. Bu ülke topraklarından geçen telex ve telefon hatları kesintiye uğradığı için, Almanya Türkiye arası bağlantılar çok zorlaştı. Evrensel kollektif işçinin uluslararası dayanışması her zamankinden çok önem kazanıyor. Proletarya enternayonalizmini sınıf hareketinde yükseltelim!

Yedincisi, tüketim sorhoşluğudur. Emperyalist-kapitalist sistemde ihtiyaç kavramının dışında görülmemiş bir tüketim sarhoşluğu yaşanıyor. Tüketim dev boyutlara ulaşmıştır. Bir yanda nasıl tüketeceğinin sarhoşluğunu yaşayanlar diğer yandan da açlar, yoksullar. Televizyon ve media araçları reklamlar, modalar halkları depolitize edici, üretim fazlasını emdirmeye özendirici işlevler görüyor. Çanak antenler, kablo yayınlarla dünyanın dört bir yanını yatak odasına ya da oturma odasına getirmek mümkün oluyor.

Ernest Mandel "Normal çalışma süresi radikalce azaltıldığı, yani gerekli-emek miktarı herkes arasında bölüşüldüğü ve ücretli-emek kaldırıldığı takdirde, bu reel-tüketim herkes için korunabilir ve dünya çapında genelleştirilebilir." **diye yazıyor.**(8) Bu konuda yazdıklarına katılmamak mümkün değildir. Dünya tekelci burjuvazisinin üretim araçları üzerindeki mülkiyeti, bolluğun bir avuç ülkede geçici olarak kalmasını getiriyor.

Dünya tekelci burjuvazisi, dünya halklarını dünya işçi sınıfını kendi istediği doğrultuda yönlendiriyor. Burjuva ideolojisi bugün dünden daha saldırgandır ama kendini dünden daha iyi gizlemesini biliyor. Burjuva ideolojisiyle savaş gittikçe güçleşiyor, ama önemi daha çok artıyor. İşçi sınıfının ideolojisine Marksizmi-Leninizme dört elle sarılalım.

Toplumların kurtuluşu işçi sınıfı ideolojisinin kazanmasındadır

Şu andaki moda, "Marksizm-Leninizm öldü, yaşasın tüketim toplumudur. (kapitalizmdir)"İşçi sınıfı ideolojisini savunanlara neredeyse uzaydan gelen yaratıklar gözü ile bakılacak! Bu modaya aldırmadan doğru bildiklerimizi sonuna dek savunacağız.

Güncel modaya uygun Yeni Sosyalist Gerçekciler'in ortak noktası şudur: "İşçi sınıfının sosyalizm için mücadelede ayrıcalıklı bir konumu yoktur, onun sınıfsal durumu sosyalist politikayı doğurmaz. Bazıları daha ileri gidiyorlar: İşçi sınıfının sosyalist politikayı yaratma olasılığı öteki sosyal gruplardan daha azdır."(9)

Elveda proleterya diyen Andre Gorz ise şöyle yazıyor: "Kusursuz proleter, emeği tüm özerkliğini yitirmiş ve ancak çok sayıda başka proleterin emeğiyle birleştirildiğinde bir yararı olan kişidir. Bu emek salt toplumsaldır."

"Yani, kusursuz poleter,... yalnızca genel soyut emek sağlayan kişi ve dolayısıyla, yalnızca ticari meta ve hizmet tüketicisidir.....Proleterin tüm tükettiği satın alınmalıdır, tüm ürettiği satılıktır. Tüketimle üretim, meta ve hizmet satın alımı arasında hiçbir görünür bağ yoktur." (10)

"Kapitalizm...kendi sorunlarının çözümsüzlüğüne hakim olma gücünü ele geçirmiştir." (11)

İşçi sınıfının tarihsel rolünü reddedenler, işçi sınıfının, Marks'ın beklediği gibi devrimci bir hareket üretmemiş olduğunda birleşiyorlar. " Sosyalizmin buhranı herşeyden önce proleteryanın buhranıdır" diyorlar.

Türkiye'de bu akıma kapılmak moda oldu. Ömer Laçiner, Taner Akçam, Haydar Kutlu bu modaya uyanlardan bazılarıdır. Yazdıklarını buraya aktarmıyorum.

Buhranda olanlar, burjuvá ideolojisinin etkinliği karşısında eriyip gidenler, Marksizm-Leninizmden dönenlerdir.

Marksizmi gerçekten gömebilmek için, kapitalizmin ebedi yaşamın sırrını bulması gerekiyor. Kapitalizmin yaşamsal sorunlarını çözme kapasitesini bulması gerekiyor. Gelişmelerin hiçbiri bu doğrultuda bir ilerleme göstermiyor.Zengin yoksul ayırımı, işsizlik, enflasyon, ırkçılık, ulusal kışkırtıcılık, vs. sürüyor. Hem de artarak. Sanayileşmiş ülkelerde bile zengin-yoksul uçurumu derinleşiyor.Kapitalizm, hiçbir zaman olmadı ğıkadar zarar vericidir. İnsanlığı, doğayı korkunç bir hızla tahrip ediyor. Ozon tabakasının delinmesi bu hızla giderse 10 sene içinde kanserden ölenlerin 1/3'e ulaşacağı söyleniyor.

Uyuşturucu kullanımı, bunların taşıdığı AIDS gibi hastalıklar toplumlara hızla yayılıyor.

Kapitalizme alternatif yanıt gereksinimi giderek artıyor, ama yanıtın kendisi, onun politik geçerliliği giderek sorgulanıyor. Bu iki gelişme birbiriyle çelişkili gözüküyor, ama birbiriyle ilişkilidir.

Doğu Avrupa'da çöküş, Marksizmin popüler imajına oldukça ters etki yaptı. Şimdilik burjuva ideolojisi üstün geldi, ama kendi içindeki çelişkileri de büyüdü. Tüketim toplumu olanaklarıyla göz boyuyor, diğer yandan vitrinlerdeki malları alanmayanların sayısı da giderek artıyor.

"Marksizm önemlidir, çünkü baskı ile tek etek olay olay ilgilenmek yerine., ya da baskının bütün biçimleriyle bir kerede ilgilenmek yerine, o baskının bütünüyle ve tüm ilişkileriyle ilgileniyor...

"Sonuç olarak, ezilenlerin öz örgütleri- endüstriyel işçi sınıfı ile başlayan- toplumu tümü için alternatif bir vizyon oluşturmadan gerçekleşemez." (12)

Söylenenlere katıldığım için aktardım. Marksizm kapitalizmin analizi ve dönüştürülmesidir. Kapitalizme yanıtın anahtarıdır. Dünyayı değiştirmek istiyorsak, kapitalizmin eleştirisini çıkış noktası olarak almak zorundayız.

Marksı okuyup (doğru dürüst anlayarak okuduklarına hiç inanmıyorum) da hiç anlamayanlara, Marks'ın yazdıklarıyla yanıt vermek gerekli oluyor.

Kapitalizm de işgücü metadır. Emek meta değildir. Kapitalist işçiye işgücünün değerini ödüyor ama karşılığında, işçinin emeğiyle yarattığı değere el koyuyor. Artık değer bu ikisi arasındaki farktan çıkıyor. Emek meta olarak alınırsa, artık-değer de kapitalizm de olamaz.

Emek, işçi için değişim değeri, kapitalist için kullanım değeridir başlığı altında Marx konuyu şöyle ele alıyor:

666...

"Emek sadece **sermaye için** kullanım değeridir ve sermayenin özgül kullanım değeridir, sermayenin kendi kendini **değerlendirmesine** yarayan dolayımlama eylemidir. Kendi değerini yeniden-üreten ve artıran sermaye, bağımsızlaşmış mübadele değerinin (paranın) süreç haline, değerlendirme süreci haline gelmiş biçimidir emek, o halde işçi için kullanım değeri değildir; emek **işçi için bir zenginlik üretici güç,** bir zenginleşme eylemi ve aracı değildir. İşçi değişimde emeğini, kullanım değeri olarak sermayeye sunar; sermaye bu noktada henüz işçinin karşısında sermaye olarak değil **para** olarak durmaktadır. Sermayenin işçinin karşısında sermaye niteliğiyle çıkması sadece emeğin tüketim aşamasındadır.Bu ise ilk bakışta bu değişimin dışında ve ondan bağımsız bir

olgudur. Sermaye için kullanım değeri olan emek, demek ki, işçi için **salt değişim** değeridir; verili bir miktar **değişim değeri**...

"..Kullanım değerleri dolaşıma birer birer fiyat olarak girerler; değerleri, gerçi ancak dolaşımda realize edilirse de dolaşımda oluşmaz; değer **önvarsayılmıştır** ve satışta bu sadece fiiliyata çıkar, **realize edilir**... Emeğin kapitalistle değişimde realize edilen değeri, demek ki **önvarsayılmıştır**, önceden belirenmiştir ve-ideal olarak belirlenen her fiyat gibi-realize edilmekle sadece biçimsel bir dönüşümden geçer. Emeğin kullanım değeri tarafından belirlenmez. İşçi için emeğin sadece **değişim değeri oldğu** için kullanım değeri vardır, **değişim değeri** ürettiği için değil." (13)

Makina ve canlı emek. (Bilimsel araştırma mesleği) başlığı altında Marx şöyle yazıyor: "Eskiden işçi tarafından yapılan aynı işi şimdi makinanın yapmasını mümkün kılan, bir yönüyle, mekanik ve kimya yasalarının doğrudan doğruya bilimden kaynaklanan analizi ve uygulamasıdır. Buna karşılık, mekanizasyonun bu yoldan gelişmesi, ancak büyük sanayi bir kez ileri bir düzeye ulaştıktan ve bütün bilimler sermaye tarafından esir alındıktan sonra, varolan makinalar öbür tarafa zaten büyük kaynaklar sağlıyorken sözkonusu olabilir. Bilimsel araştırma o zaman bir meslek niteliğini kazanır ve bilimin doğrudan doğruya üretime uygulanması, araştırmayı yönlendiren ve teşvik eden belirleyici perspektif haline gelir." (14)

Burjuva üretiminin temeli (değer ölçüsü) ile gelişim arasındaki çelişki. Makinalar vb. başlığında da Marx şunları yazıyor:" Direk emek süresinin, harcanan emek miktarının, zenginlik üretiminde belirleyici faktör olması, bu üretimin önvarsayımıdır ve önvarsayım olarak kalır.Buna karşılık büyük sanayi geliştikçe fiili zenginlik üretimi giderek emek süresinden ve harcanan emek miktarından çok emek işlemi sırasında harekete geçirilen faktörlerin gücüne bağımlı olmaya başlar...

"Emek üretim sürecinin içsel öğesinden çok, üretim sürecinin denetçisi ve düzenleyicisi konumunu almaya başlar...şçi üretim sürecinin başlıca faktörü olacak yerde, sürecin kenarında duran bir bakıcı haline gelir." (15)

Marx bugünkü süreçleri de açıklama gücü taşıyan öngörüsünü 1857' lerde yazmıştır. Yazdıklarından ancak insanlığın kurtuluşunun komünizmde olduğu sonucu çıkarılabilir, kendi kendini yok etmeye en yakın evrensel ve devrimci bir sınıf olan işçi sınıfına da"elveda proleterya" değil, devrim için ileri **proleterya** denebilir.

Bilimsel teknolojik ilerlemeden herkes söz ediyor, ama sonuçlarından yanlış fikirlere varıyorlar. Kapitalizm altında da üretim güçleri gelişiyor. Emek verimliliği artıyor, gerekli emek zamanı kısalıyor. Üretimin giderek insansız yapılabileceği algılanabilir oluyor. Makinaların, robotların yarattığı bolluğu tüm insanlığın gereksinimine göre paylaşabileceği pratik olarak algılanabilir duruma geliyor. Ancak son noktanın önünde koskocaman bir kapitalizm engeli vardır. Dünya tekelci kapitalizmi kendine ait zenginliği neden işsiz bıraktırdığı bir yığınla paylaşsın, neden egemenliğinden vazgeçsin?

Kapitalizmin altında üretici güçler gelişmeye devam ediyor dedik, ama bu gelişme gelişebileceği kadar gelişme değildir. Şu anda bile işçisiz, sadece robotlorla üretim mümkündür. Bu ise milyonlarca işsiz demektir. İşsizlik sigortası çalışırken kesilen primlerin geri alınması biçiminde işliyor. Başka bir deyişle, iş bulup da çalışmayan kişinin işsizlik sigortası hakkı da olmuyor. Kalıcı çözüm, üretim sürecinin kollektif üreticilerin ortak denetimine girmesinde oluyor. Bu da ilişkilerinin,üretim ilişkilerinin değişmesidir. Bunu yapmaya en yakın toplumsal sınıf da kuşkusuz mülkiyet üzerinde hiç bir hakkı olamayan kendi kendini yok etmeye en yaykın olan; işçi sınıfıdır.

Marks'ın yazdıklarında da, bilimsel teknolojik ilerlemenin sonuçlarından da bir tek ana fikire varılabilir: İnsanlığın kurtuluşu, mülkiyetin olmadığı, emek-değer yasasının işlemediği, herkesin gereksinimine göre, toplumsal zenginliği, bolluğu paylaştığı bir dünyadadır. Bunun ön koşulu da üretim araçları üzerindeki mülkiyet ilişkilerinin değiştirilmesidir. Hiçbir mülkiyeti olamayan işçi sınıfının devrimciliğini kaybettiği sonucunu çıkaranlar, mülkiyetlerine sımsıkı sarılmış olanlardan nasıl bir kurtarıcılık bekliyorlar, hiç anlayamıyorum.

KAYNAKLAR

1. K.Marx, Kapital, sol yayınları,. 1979, cilt:2, s:35

2. agy. s:72

3.agy. s: 97

4. agy.s: 136

5. Monthly Rewiew, y6 Nov 1990, s: 2

6.Marx- Engels, Seçme yapıtlar,1976, cilt:1, s: 210-211

7.K.Marx, Kapital, 1979, cilt: 1, s: 667-668

8.Ernest Mandel, Sosyalizmin Geleceği, İmge Kitapevi, 1991, s:110

9.E.Meiksins Wood the Reteat From Class, London, 1976, s 6

10.Ander Gorz, Elveda Proleterya, Afa Yayınları, 1986,s:35

11. agy. s:11

12.Victor Wallis, Marxism and the U.S. Left: Thoughts for the 1990, Montly Review, June 1991

13.K.Marx, Grundrisse, Ekonomi politiğin eleştirisi için ön çalışma, Birikim Yayınları, s:394

14.agy. s:650

15.agy. s:651-652

Düzeltme:

Birinci sayıda yanlışların doğrusu şöyledir:

25.sayfa, 1. sütun,11. paragraf son cümle, yarışmayı genelleştirmiştir. olacaktır.

27. sayfa, 1. sütun, 5. paragrafta atlama olmuştur. Doğrusu:Irak arkadan gelen kapitalist bir devlettir. İç gelişmenin vardığı düzey Irak'ı savaş noktasına getirdi.

Türkiye'de arkadan gelen kapitalist bir devlettir. Son on yılın temel hedefi...

İslamcı hareket ve sosyalist tavır

YALÇIN ATABEY

Giriş yerine

İslamcı hareket son yıllarda olağanüstü bir gelişme kaydetti. Gelişme grafiğini yükselten islamcı hareket daha şimdiden siyasetin hatırı sayılır bir alanını doldurmuş durumdadır.

Buna karşılık Türkiye ve Kürdistan solunun bir kesiminde açığa çıkan "düşündürücü" politikalar bir yana, genel olarak sosyalist hareket islamcı yükselişe karşı sınıf tavrını yansıtabilecek tutarlı bir politika üretebilmiş değil; islamcı hareket karşısında sosyalistlerin tavrı ne olmalıdır sorusu boşlukta duruyor..

Bilindiği gibi din devleti tarihsel olarak aşılmış bir olgudur. Feodal mutlakiyetçi dönemi kapatan burjuva devrimlerinin din/devlet ilişkisini çözmesinden sonra dini akımlar burjuva laisizminin verdiği izin ölçüsünde varlık bulmuşlar, ancak bunlar, tabir yerindeyse "ortacağa dönüş" anlamına gelen bir din devleti isteğiyle siyasetin öznesi haline gelmemiş ya da gelememişlerdir. Bu noktada islam dini "ayrıcalıklı" bir görüntü sunuyor: İslamcı hareket, İran devrimi ile ortaçağın devlet tipini 20. asrın son çeyreğine taşımış ve "tarihsel bir sürpriz" sayılabilecek olan bu eylem "islam alemi"nin dinci akımlarını önemli oranda etkilemeyi başarmıştır.

Gerçekte din, yalnızca "islam alemi"nde değil "hıristiyan alemi"nde de bir düzeyde siyasetin içindedir; din, hem burjuvazinin elinde siyasal amaçlarla kullanılıyor hem de kimi ulusalcı-devrimci hareketlerin yan unsuru şeklinde işlevsellik kazanıyor. Ne var ki din siyaset ilişkisini ifade eden pratiklerin çoğunluğu din devleti talebiyle şekillenmiyor. Örnekse: Güney Akfrika'nın siyahi rahipleri ırkçı/faşist rejimin yıkılması ve insan haklarına saygılı bir demokratik iktidarın örgütlendirilmesi için yürütülen mücadeleyi destekliyorlar ama din devleti talebine yabancılar; El Salvador'da halkçı-devrimci hareketin aktif bir unsuru şeklinde konumlanmış bulunan katolik kilisesi de din devleti kurma talebiyle değil, oligarşik diktatörlüğün yıkılması ve burjuva demokrasisinin örgütlendirilmesi talebiyle mücadele veriyor. İran, Afganistan, gibi ülkelerde örgütlenen ve sadece burjuva demokrasilerini değil aynı zamanda proletarya demokrasilerini de hedef olarak çizen islamcı hareketler ise, tarihsel açıdan bir burjuva devletinden çok daha geri/ve gerici özellikler taşıyan islam devletinin kurulması amacına yönelik bir siyasal-örgütsel ve askeri faaliyet içerisindedirler..

Tanrısal buyruklarla yönetilen bir islam devletine açılan islamcı hareketin giderek büyüyen varlığı proletarya hareketinin bugünü ve geleceğini doğrudan etkileyen önemde bir sorundur. Sosyalistlerin (artık) islamcı hareketi sorgulamaları, bu harekete karşı sınıf tavrını biçimlendirmeleri ve bunu pratik-siyasal faaliyet içerisinde ifade etmeleri gerekiyor.

Laisizmin mimarı burjuvazinin din serüveni

Feodal dönemi kapatmayı zorunlu bulan genç burjuvazi, geleceğini, hem üretim süreçlerinde hem de üstyapının bütün alanlarında egemenliğini kurmaya bağlamıştı. Şöyle denilebilir; burjuvazi, feodal yapıları tasfiye etmekle yetinemeyeceğini, kendini egemen sınıf şeklinde örgütleyebilmek için "kilisenin iktidarı"na da son vermek zorunda kalacağının ayrımındaydı.

Burjuvazinin "yeni ufuklara" açılabilmesi için siyasal-toplumsal yapıların tanrısal buyruklarla yönetilmesine son verilmeliydi. Aydınlanma çağının Rousseau, Montesquieu, Sieges, Locke gibi düşünürlerince biçimlendirilen felsefe sistemi de bu amaca hizmet ediyordu. Devlet/din ilişkisi yeniden düzenlenmeli, "tanrısal örgütlenme"durumundaki (feodal) devlet, "ulusal-siyasal bir örgütlenme" durumuna getirilmeliydi vs...

Genç burjuvazinin yürüyüşünü kesen ya da geciktiren feodal/dinci kurumlaşmaları hedefleyen demokrasi, özgürlük, eşitlik, toplum sözleşmesi, ulusal egemenlik, iktidarın bölünmesi vb. gibi yeni kavramlar bu dönemin ürünleridir.

Burjuvazi, ideolojik düzlemde dine yönelttiği eleştiriyi siyasal düzlemde laisizmle ifade etti: Buna göre din, devlet yönetiminden çıkmalı, insan vicdanında kalmalıdır!, ya da din ve devlet işleri kesin olarak ayrılmalı ve din (kilise) devlet işlerine burnunu sokmamalıdır!.

Lasizmin eylem çizgisinde dini "gereksiz bir şey" olarak ele alan burjuvazi, devrim dönemlerinin coşkusuyla dine karşı yer yer operasyonel bir tavır sergilemiştir. (Büyük) Fransız Devrimi'ndeki

"Jakoben tavrı" buna örnek gösterilebilir.

Lasizmin mimarı burjuvazi, kapitalizmin gelişme kanallarını tıkayan feodal/dinci kurumlaşmayı ortadan kaldırma sürecinde biçimlendirdiği "Demokratik-Laik devlet" talebinin içeriğini eşitlik, özgürlük, yurttaş hakları, gibi kavramlarla dolduruyor, böylece proletaryayı ve genel olarak halkı yedeğine almaylı başarıyordu. Fakat bu akılcı politikayla iktidara çıkan burjuvazinin mutluluğuna bir süre sonra gölge düştü; eşitlik, özgürlük, yurttaş hakları söylemine yaslanarak ördüğü politikayla devrimini gerçekleştiren ve artık egemen bir sınıf şeklinde konumlanan burjuvazi, çok geçmeden, benzer bir politikayla harekete geçen proletaryanın tehdidini yaşamaya başladı. Burjuva devrimlerinde bilince çıkan eşitlik düşüncesini sınıfsal çıkarlarına uygun bir tarzde değerlendiren proletarya, üretim ve yönetim süreçlerini de kapsayan bir eşitlik talebiyle burjuvazinin karşısına dikildi. "Sınıf ayrıcalıklarının kaldırılması burjuva isteminin ortaya koyduğu andan başlayarak, bunun yanısıra, sınıfların kendisinin ortadan kaldırılması proleter istemi, önce ilkel hıristiyanlığa dayanarak, dinsel bir biçim altında, sonra burjuva eşitlik teorilerinin ta kendilerine dayanarak ortaya çıkar (..) Fransız burjuvazisinin büyük devriminden başlayarak, yurttaş eşitliğini birinci plana koymasından sonra, Fransız proletaryası ekonomik ve toplumsal eşitlik isteyerek ona hemen yanıt verdi; eşitlik Fransız proletaryasının özel savaş çığlığı durumuna geldi." (Engels."Anti-Düring")

Feodal kurumlaşmalarla birlikte dinin saltanatına da son veren burjuvazi "uyanmaya" başladı ve özellikle 1848 Haziran ayaklanmasından sonra proletaryaya karşı bir blok oluşturmak amacıyla eski toplumun kalıntılarıyla, bu arada kiliseyle de ittifak içine girdi.

Burjuvazinin bir süre önce alaya aldığı kiliseye gidip diz çökmesinin nedeni "sıradan yurttaşlar"ı: İşçileri ve köylüleri dizginlemek için "din afyonu"na duyduğu gereksinmedir.

Engels, "Ütopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm" başlıklı çalışmasında şöyle yazmış: "Fransız ve Alman burjuvazisi için son çare, tıpkı bir geminin güvertesinde çalımla tütürdüğü purosunu, deniz tutunca, usulcacık denize bırakıveren delikanlı gibi, özgür düşüncelerini sessizce bırakıvermekti; alaycı kişiler, birbiri ardına, görünüşte sofulaştılar, kiliseden, onun dogmalarından ve ayinlerinden saygıyla söz ettiler ve hatta sonuçlarına kaçınamadıkları ölçüde uydular. Fransız burjuvazisi, Cuma günleri perhiz tuttu: Ve Alman burjuvaları, pazar günleri, kilisedeki yerlerinde uzun protestan vaazlarını sonuna kadar dinlediler. Materyalizm, başlarını belaya sokmuştu. Din, halk için muhafaza edilmeliydi.(abç)"

İktidar merdivenlerini tırmanırken ateist olan, fakat feodal/dinci kurumlaşmaları dağıtıp kendini egemen sınıf şeklinde örgütledikten sonra, o zamana kadar yedeğinde tuttuğu proletarya ile halkı karşısında bulduğunda halkı uyuşturmak ve proletaryayı "sosyalizm hastalığından kurtarmak" için dine sarılan ve böylece din/devlet ilişkisini ayrıştırma tavrını koruyarak "tövbekar" olan Avrupa burjuvazisinin din serüveni kısaca böyledir.

Laisizmin Türkçesi

Türk burjuvazisinin din serüveni özgün bir seyir izliyor. Burjuvaziyi iktidara taşıyan 23 Devrimi'nden önce, ekonomik açıdan (da) son derece güçsüz olan burjuvazi, hilafeti karşısına alma cesaretini gösteremiyor. Batı'da eğitim görmüş ve böylece Avrupa'daki laik düşünceyle tanışmış Osmanlı aydınları (Genç Osmanlı) ve Jön Türkler, islamın merkezi durumundaki feodal Osmanlı devletine karşı laisizm propagandasına yönelme gereği duymadılar. Hilafetin/ve şeriatın kaldırılması gibi sorunları olmayan Jön Türkler "islam alemi"nin dini liderliğini tekelinde bulunduran verili devletin reorganizasyonunu sağlamayı, emperyalist kuşatma altında temelleri çatırdayan hanedanlığın yeniden güçlenmesini, bu arada rötuş niteliğinde kimi "reformlar"ı amaçlıyorlardı.

Daha sonra parti haline gelen İttihat ve Terakki de, siyasal faaliyetinin bir dönemini, tıpkı Genç Osmanlı ve Jön Türk faaliyetindeki gibi laisizme dokunmadan sürdürmüştür. Ancak onun, 1908 devrimini gerçekleştirdikten sonra laisizme yöneldiğini söylemek mümkündür. iktidar olan İttihat ve Terakki (partisi), dini konuların hallini "Darülhikmetli İslamiye"ye bağlamaya, dini eğitimin yanında laik eğitimi gerçekleştirmeye ve dini otoritenin laik eğitime müdahale etmemesine çalışmış; şeriat yasalarınca işleyen hukukun laikleştirilmesi için ciddi adımlar atmış ve hukuku "Adliye Nezareti"ne bağlamıştır. İttihat ve Terakki, 1917'deki parti kongresinde devletin laikleştirilmesi yönünde kimi kararlar almış, ancak siyasal-toplumsal-yapının bütünüyle laikleştirilmesi için gerekli olan "hilafet makamının lağvı" eylemine girememiştir.

Burjuvaziyi iktidara taşıyan 23 Anadolu devrimi, feodal toprak beylerinin ve nüfuzlu din adamlarının ittifak zeminine çekilmesiyle gerçekleşti. Bu ittifak, kaçınılmaz olarak iktidar bileşkesinde yansımış; devlet iktidarında piramidin en üstünde yer alan burjuvazinin yanında pre-kapitalist/dinci unsurlar da iktidar ortakları şeklinde konumlanmışlardır. Son derece pragmatist bir özelliğe sahip olan Kemalist burjuvazi, devrim öncesinin ittifak politikasını "hilafetin korunacağı" sözüyle kurmuştu. Bu yüzden, iktidar ortağı durumundaki feodal/dinci kesimlerin olası tepkilerini göz önüne alıp hilafetin lağvedilmesi eylemini kısa bir süre geciktirmiştir.

Kemalist burjuvazi, iktidarını sağlama almak için gereksindiği kurumlaşmaları yaratırken, "uygun bir anda"(4Mart 1924'te) hilafetin lağvedilmesi kararını çıkartmış; Büyük Millet Meclisi, "oldubitti"ye getirilen "Hilafetin İlgası Kanunu"nu kabul etmiştir. Türkiye koşullarında laisizmin olmazsa olmaz nitelikteki bu edimini büyük bir tepkiyle kaşılayan dinci çevreler, jakoben tavrını aratmayan Kemalist iktidarın operasyonel tavrıyla "susturuldular".

Osmanlının siyasal güç kaynağı niteliğindeki dini kurumların etkinliğini kırmayı amaçlayan Kemalist burjuvazinin eylemine karşı direnen hilafet yanlısı güçlerin radikal bir tarzda "yanıtlanması", islamcı akımları (tarikatları, şeyhleri vb.) tepki tavrına yöneltti; Kemalist diktatörlüğün terörünü göğüsleyemeyeceklerini anlayan islamcı akımlar "yeraltına" indiler ve alt düzeyde de olsa faaliyetlerini sürdürdüler.

Diğer yandan, 4 Mart 1924 kararıyla oluşan "meşru" zeminde,İttihat ve Terakki döneminden beri süren dini ve laik eğitim sistemi tekleştirilmiş, dini eğitim kurumları kapatılmış, "çağdaş dünyanın hukuk sistemi" egemen kılınmış, dini denetim altına almayı amaçlayan Diyanet İşleri Reisliği ile Vakıflar Umum Müdürlüğü kurulmuştur.

"Tek Partili Rejim" olarak anılan Kemalist dönemde burjuvazinin Luthervari bir tutumla islam dininin reformuna yöneldiğini söylemek mümkün: Kur'anın türkçeleştirilmesi, ezanın Türkçe okunması, islamın kadınları aşağılayıcı "yasaları"nın ortadan kaldırılması, islamın "akıl dini" olduğunu işleyen ve dini insan vicdanına kilitleyen propagandif faaliyetlerin örgütlendirilmesi, örnek gösterilebilir.

Çok partili rejimde burjuvalarımız islamı (yeniden) keşfediyorlar.

1940'lı yıllarda, islam dininin, yüzünü Batıya çevirmiş bulunan burjuvazinin geleceğini tehdit etmeyecek oranda "terbiye edildiği" düşüncesi baskın çıkmaya başladı. Bu düşünce, dini, "devletin bekası" için halkın afyonlanması yönünde işlevsel kılma politikasına hız kazandırdı. Politikanın CHP eliyle uygulamaya konulan ilk pratiği, din dersinin okullara girmesidir.

Burjuvazinin dine gereksinme duymasının nedenlerinden biri "çok partili rejimle birlikte siyasi literatüre geçen "oy avcılığı"dır: En fazla oyu alabilmek, yerel düzeylerde halkın üzerindeki nüfuzlarını koruyan aşiret reislerinin ya da tarikatların güçlerini yedeğe almayı gerektiriyordu; bunun ayrımına varan burjuva siyasetçileri camilere girip secde etmeye, o zamana kadar "illegal" faaliyet yürüten tarikat merkezlerine gidip nüfuzlu din adamlarının eteklerini öpmeye ve aşiret sofralarında bağdaş kurup "Batının icatları" sayılan çatalakaşığa dokunmadan parmaklarıyla yemek yemeye başladılar.

Bu geilişme DP iktidarı döneminde hız kazandı. DP ile din, derin bir soluk aldı, yeniden saltanatını kurdu!. DP, Türkçeleştirilmiş olan ve böylece herkesin anlayabileceği bir "kitap" haline getirilen Kur'anın "kutsal alfabe"(Arapça) ile yeniden yazılmasına ve ezanın "kutsal dil"le okunmasına karar vermekle kalmadı; tarikatlara da dini (ve siyasi) faaliyetlerini rahatça sürdürebilmelerine olanak tanıyan uygun bir iklim yarattı...

60'lı yıllar, sendikal mücadelenin, öğrenci gençliğin anti-emperyalist/demokratik eyleminin ve genel olarak devrimci-demokrat yükselişin yılları oldu. Sosyalizm düşüncesi ilk kez en geniş taraftarını 60'lı yıllarda buldu. Bu gelişme, egemen sınıfların, dini, sosyalist harekete karşı kullanma eğilimini artırdı: Komünist ideolojiye karşı islam ideolojisi örgütlenmeliydi! Örgütlendi ve devrimci gelişmenin önünün kesmeye programlanan islamcı hareket, ilerici kuruşlara saldırmaya, giderek devrimci kanı dökmeye başladı. İslamcı/faşist çeteler çok geçmeden Türkiye'nin kırsalında da etkinlik kurmayı başardılar. "Din elden gidiyor! Allah için vurun komünistlere!" benzeri saldırı şiarlarıyla harekete geçirilen fanatik dinciler, İstanbul'da Cuma namazlarından çıkıp "Allah, allah!" nidalarıyla devrimci gençliğe saldırdılar, eş zamanlarda Anadolu'nun değişik yerleşim birimlerindeki sendikaları ya da ilerici parti binalarını tahrip ettiler...

12 Mart döneminde "komünizmi ezme işi"ni (doğrudan) üstlenen iktidar bir yandan "balyoz harekatı" ile devrimci güçleri "ezmeye" çalışırken, diğer yandan komünizme karşı konumlanan fakat Batı'yı düşman olarak gördükleri için sermayeyi "endişelendiren" islamcı harekete aba altından sopa gösteriyordu. Şeriat yanlısı islamcı gruplar için ideal bir çalışma alanı olan Milli Nizam Partisi 21 Mayıs 1971'de Anayasa Mahkemesince kapatıldı. Partinin kapatılmasına gerekçe olarak "laikliğe karşı bir tutum içinde bulunması" gösterildi.

Egemen sermayenin Mart eylemiyle açılan süreç boyunca, zaten homojen olmayan islamcı harekette bir saflaşma gözlendi: İslam devleti talebiyle örgütlenen küçük gruplar "yeraltına" indiler; islamın, doğrudan devlet iktidarını hedeflemeyen, ancak Batı sermayesine ve kültürüne, egemen sermayenin ekonomi-politikalarıyla ideolojik hegemonyasına tepki duyan "eleştirel kesimler" ise siyasal faaliyetlerini MSP'de ifade ettiler. İslamcı motifleri de kullanan Komünizme Karşı Mücadele dernekleriyle yaratılan birikim 12 Mart sonrasında, büyük ölçüde MHP kanalına aktı.

70'li yılların ortalarında, islamcı hareketle (sivil) faşist güçler arasında siyasetin alanını doldurma yarışıyla bağlı çelişkiler yaşandı, fakat bu çelişkilerin siyasete yansıyan sonuçları devrimci hareketin yararlanabileceği bir boyuta sıçramadı. "Çelişki", sivil faşist hareketle islamcı hareket arasında sürüp giden "hırlaşma" olarak kaldı.

79'da gerçekleşen İran devrimi, islamcı hareketin daha fazla radikaleşmesi ve şeriat düzeni talebini besleyen/ ona kanal açan 163. maddenin kaldırılması gibi ara taleplerin daha yüksek sesle ifade edilmesi yönünde hatırı sayılır bir işlev gördü. İran (islam) devrimi ile "çarşı esnafı"nın iktidara çıkması, genel olarak islamcı hareketin kitle tabanını oluşturan "Anadolu esnafı"nın iştahını kabarttı; bu durum MSP'nin (de) açıktan açığa laiklik karşıtı eylemliliklere açılmasına yol açtı. MSP'nin 12 Eylül'ün arifesinde düzenlediği "Konya Mitingi" ile mollaların sık sık düzenledikleri "Tahran Mitingleri" arasında çok az bir fark vardı; her iki miting alanında kullanılan "dil" aynıydı; sloganlar ve bayraklar birdi!

12 Eylül - Sermaye - Din ve Siyaset

Egemen sermayenin Eylül eylemi ile sunduğu mesaj şöyle: Öncelikle ve de ivedilikle "terörist-bölücü odaklar" ezilecek, memleket ekonomisine zarar veren sendikalar kapatılacaktır!, İran modelini benimseyen laiklik karşıtı islamcı hareketin şeriat düzeni kurma eğilimleri törpülenecektir!, "ülkücü hareket"e gerek kalmamıştır, onların işini "mehmetçik" üstlenmiştir, dolayısıyla ülkücü hareket zapt-ı rapt altına alınacaktır!.

Eylül'ün faşist diktatörlüğü devrimci muhalefeti ezme konusunda bütün yeteneğini sergiledi. Eş zamanda (sivil) faşist çeteleri dağıtıp "disipline etti". Böylece "demokrasiyi kurtarmak için" iktidara el koyduklarını açıklayan generallerin hem sağa hem de sola karşı oldukları (da) kanıtlanmış oldu!

Motivasyonu, komünizme karşı devletin korunması yönünde sağlanmış, bu düşünceyle programlanmış olan (sivil) faşist hareketin devlet eliyle lağvedilmesi ve önder kadrolarıyla birlikte eylem güçlerinin de tırpanlanması tam bir şok etkisi yarattı; faşist çeteler, yalnızca fiziki olarak değil, moral açıdan da yıkım yaşadılar.

Eylül operasyonlarından en az etkilenen kesim radikal islamcı hareketin illegal kanadı oldu; kısa sürede kendilerini yeni duruma uyarladılar ve çok az kayıp verdiler. Mollaların iktidarından aldıkları maddi ve manevi destek sayesinde faaliyetlerini sürdürdüler. MSP dağıtıldı, legal islamcı örgütlerin faaliyetlerine yasak kondu veya sınırlamalar getirildi.

Cunta şefi Evren, sıklıkla çıktığı "yurt gezileri"nde komünizme iki saldırı yapıyorsa "aşırı dinci akımlar"a karşı bir saldırıda bulunuyor: "Şeriat düzeninin ne kadar kötü" bir şey olduğunu anlatıyor, Luther'ci bir tavırla islamı reforma etmeye çalışıyor, ancak bir mizah malzemesi olabilecek - "Aslında peygamber efendimiz şu sözü bu maksatla etmiştir netekim." benzeri- "dahice" düşüncelerini halka aktarıyor, kalabalıkların önünde "Allahın yasaları"nı tartışıyordu...Ne var ki bir süre sonra cuntacıların tavrı değişmeye başladı; bir yandan islam devleti isteğiyle şekillenen dinci akımların kontrol altına alınmasına çalışan generaller diğer yandan sözkonusu akımların güçlenmesine kanal açan uygulamalara yöneldiler. Generaller sayesinde "islamın nuru" eskisinde daha etkin bir şekilde halkı aydınlatmaya başladı!

20 Mayıs 1990 tarihli Güneş gazetesinde yer alan "Araplara 'İslamcı Türkiye' mesajı" başlıklı haberde, Diyanet İşleri Başkanlığınca bastırılan ve İslam Konferansı Örgütü üyesi ülkelerdeki Türkiye büyükelçilikleri ile temsilciliklerine gönderildiği anlaşılan bir kitaptan alıntılar yapılmış. Diyanet işleri başkanı M.Sait Yazıcıoğlu'nun yazdığı kitapta şu bilgiler yer alıyor: "Türkiye'de her yıl yaklaşık 1500 cami inşa edilmekte ve ibadete açılmaktadır. 1984 yılında 54 bin 667 olan cami sayısı 1988 sonunda 62 bin 947'ye ulaşmıştır...Türkiye'de her yıl ayrıca 234 kur'an kursu açılmaktadır. 1979'da 2610 olan kur'an kursu sayısı 1989'da 4715'e çıkmış ve bu kurslarda eğitim gören öğrenci sayısı da 115 bin 403'e ulaşmıştır...1979 sonunda 10 bin 805 olan hacı sayısı 1988 hac mevsiminde 92 bin 006'ya çıkmıştır...Türkiye'de 1981 yılından itibaren imam, müezzin, gezici vaiz ve kur'an kursu öğretmeni alanında da büyük bir gelişme sağlanmıştır. 1981'de 30 bin 806 olan imam sayısı 1989'da 51 bin 814'e, 7 bin 091 olan müezzinlerin sayısı da 8 bin 467'ye ulaşmıştır. Kur'an kursu öğretmenlerinde ise daha belirgin bir artış sağlayarak bu sayı 1981'de 1924 iken 1989'da 4 bin 504'e çıkmıştır. Vaiz ve gezici vaiz sayısı ise halen 759'dur. türkiye'de basılan kur'an sayısı 1979'da 31 bin 075 iken 1987'de 964 bin 973 olmuştur. 1988'de ise 610 bin 900 adet kur'an-ı kerim basılmıştır..."

İslam dinini devlet eliyle eşi görülmemiş bir boyutta yaygınlaştıran "Batı"cı sermayenin bu paradoksu sermaye/ideoloji/siyaset ilişkisi çerçevesinde açıklanabiliyor: 24 Ocak kararlarıyla açığa çıkan "Eylül iktisadı" Türkiye sermayesinin İran, Suudi Arabistan, Libya, gibi islam ülkeleriyle "iyi ilişkiler" kurmasını gerektiriyor. İhracata yönelik Sanayileşme Modeli olarak tanıtılan yeni ekonomi-politika, Ortadoğu pazarına "girmeyi" amaçlayan bir açılım sunuyordu. İran-Irak savaşının yarattığı pazar olanakları da Türkiye sermayesinin iştahını kabartan bir gelişme olarak değerlendirildi. Eylül darbesinden birkaç yıl sonra islam ülkeleriyle giderek artan ticari ilişkiler kuruldu. İnşaat sektörü Ortadoğu'da büyük rakamlarla ifade edilen yatırımlara girdi..Devlet ve işadamlarının pekçoğu, bir yandan Avrupa Topluluğu projesine eklemlenme sürecinin "icaplarına" uygun politikalar oluştururken bir yandan da Ortadoğu sermayesiyle daha yakından flört edebilmek için "hacı" oldular... Cuma namazlarında, tarikat merkezlerinde ve aşiret sofralarında arz-ı endam ettiler!..İran, Suudi Arabistan, Libya vb. islam ülkeleriyle geliştirilen ekonomik ilişkilerdeki oransal yükselişe koşut olarak sermayenin islamcı akımlar karşısındaki "kararlı" tutumunda yumuşama görüldü. "Laik devlet" dinci örgütlere karşı liberal bir yaklaşım sergilemeye başladı.

İslam ideolojisi/siyaset ilişkisi de bu noktada önem kazanıyor:

Generallerin olağaüstü çabalarına karşın Kemalizm, toplumda baskın bir ideoloji şeklinde işlevsellik kazanamadı; egemen sermaye "kökü dışarıda yabancı ideolojiler"in etkinlik kurma kaygısını ifade ederken, Kemalizmin yetmezliğini görüyor ve tercihini yapıyor: İslamın (uyuşturucu) ideolojik gücü ile halkı dizginlemek!

Sihirli bir formül Türk - İslam Sentezi

Sermayenin "akıllı adamları"şöyle düşündüler: Kemalizmin doldurmaya yetemediği ideolojik boşluk islam ideolojisiyle doldurulabilir, ama bu

arada islamcı hareketin bir din devletine açılmasını da engellemek gerekir. Bunun için en iyi formül, Türk-İslam Sentezidir...Kemalist ideolojinin ulaşamadığı alanlara Türk-İslam Sentezi ile girilebilir ve bu ideolojik yayılma sayesinde halkın bilinci karartılabilir, yabancı ideolojilerin etkisi kırılabilir... Türk-İslam Sentezi, "Milli Kültür" başlığı altında oluşturuldu: Değişik etkenlerle 12 Eylül öncesi süreçlerde milli kültür yok olmuştur. Bu durum "kökü dışarıda yabancı akımlar"ın faydalandıkları bir bunalım ortamı yaratmıştır. Bu nedenle milli kültürün yeniden yaratılması gerekmektedir. Bu da Türk ve İslam motifli kültür bileşenlerinin sentezi ile başarılabilir. Milli kültür, bireyleri ve toplumu birbirine kaynaştırma yeteneğindedir. Bu yolla "anarşinin ve bölücü terörist faaliyetler"in genişlemeleri engellenebilir! Türk-İslam sentezi kabaca bu düşünceyle üretildi.

Merkeze alınan "milli kültür" nosyonu, Türk ve İslam ögeleriyle bir "anlam" ifade ediyor ancak tarihsel evrimin "önce islam sonra Türklük" dizgesiyle yaşandığı düşünülüyor ve böylece Türk-İslam sentezi olarak ifade edilen projenin pratik süreçlerinde -Türklük ögesi yalıtılmadan- islami ögelere ağırlık veriliyor.

Bir din devletine açılma potansiyeli taşıyan islamcı harekete nesnel olarak taviz veren fakat ancak bu yolla devrici hareketi kitle tabanından yoksun bırakabileceğini düşünen burjuvazinin Türk-İslam sentezi projesi ağırlıkla Kürdistan toprağında işlevsel kılındı. Dini duyguları bir hayli gelişkin olan Kürt halkının ulusalcı-devrimci harekete kaymasını önlemeyi ve giderek ulusal talebin nötral bir hale getirilmesini amaçlayan sömürgeci burjuvazinin Türk-İslam sentezinin yayılması amacıyla programlanan "İrşad Ekipleri"nin faaliyet alanları, politikanın hedefini açıklamaya yetiyor. 21 Nisan 1987 tarihli Hürriyet gazetesinin haberinde, Diyanet'e bağlı din görevlilerinden oluşturulan 17 irşad (aydınlatma!) ekibinin faaliyet alanları hakkında şu bilgiler yer alıyordu: "I.ekip:Tekirdağ-Kırklareli;2. ekip: Ağrı-Kars; 3.Ekip: Erzurum-Erzincan; 4. ekip: Van-Hakkari; 5. ekip: Siirt-Muş-Bitlis; 6. ekip: Erzurum-Erzincan; 7.ekip: Bingöl-Tunceli; 8. ekip: Adıyaman-Ş.Urfa..."

Sömürgeci (faşist) devletin örgütlediği bu faaliyet camilerle sınırlı kalmıyor: "İrşad Atağı"nın müridleri ilk okullardan başlayarak yüksek okullara giriyor, gençliği "islamın nuru" ile aydınlatıyor!, yetmiyor, köyleri, kasabaları ve askeri garnizonları dolaşıyorlar, gittikleri her yerde Türklük (Kemalizm)/ve islam bileşenleriyle oluşturulan Türk-İslam sentezini götürüyorlar. "Bölücü PKK"nın yaptığı ve yapmak istediği şeylerin islama ters düştüğünü, bu 'din-namus-vatan-millet düşmanı bölücüler'e karşı mücadele etmeleri gerektiğini, dinine ve vatanına bağlı yurttaşların PKK'ya yardım etmemesi gerektiğini vs. anlatıyorlardı...

Türk burjuvazisinin Kürdistan'daki propagandif serüveni, bildiri dağıtma ve afişleme tarzındaki "eylemliliklere" kadar ulaştı: Sömürgeci devlet, Kürt halkını "bilinçlendirmek" ve de "din düşmanı bölücülerin gerçek yüzlerini halka göstermek" için uçaklı ve helikopterli eylemcilerini Kürdistan semalarına saldı: Bütün Kürdistan'a Allahın adıyla başlayan PKK'nın "kötülükleri" ile biten bildiriler dağıtıldı..Halkın görebileceği uygun yerlere anti-PKK propaganda işleyen dinsel motifli sloganlar yazıldı, pankartlar asıldı.

TC. devletinin Kürdistan'da gelişen ulusalcı-devrimci hareketi zayıflatmak için Kürt aşiretleri ve şeyhleriyle "iyi ilişkiler" kurması gerekiyordu: İyi ilişkiler kuruldu; geleneksel olarak, halkın siyasal tercihini belirleme konusunda etkinliğini sürdüren şeyhlerin ve aşiret reislerinin ulusalcı-devrimci harekete karşı dinsel propagandaya yönelmeleri için "lazım gelen her şey" yapıldı.

İdris-i Bitlisi'nin tarihsel mirasını devralan ve "caş"lıklarıyla Türk burjuvazisine hizmette kusur etmeyen Kürt aşiretleri, devletin, ulusalcı-devrimci harekete karşı "ideolojik ve pratik mücadele" isteğine hemen uydular: Türk-islam sentezinin Kürdistan'daki propaganda güçleri olmakla yetinmeyen aşiretler PKK'nın fizik olarak yokedilmesi için silaha sarıldılar, devletin yarı-resmi güçleri kimliğini alarak Kürdistan tarihine "korucuculuk" kavramını soktular..

Kürt ulusalcı-devrimci hareketine karşı devletten yana tavır almayan kesimler sömürgeci devletin hışımına uğradılar. Bu durumdaki Kürt egemenlerinin zenginlik kaynakları kurutulmaya çalışıldı. Yerel düzeylerde "ekonomik ambargo"larla baskı altına alınan aşiret reislerinin pekçoğu bakıya "dayanamayıp" devlet yanlısı olmaya ve diğer aşiretlerdeki gibi adamlarını silahlandırarark PKK'nın üzerine salmaya karar verdiler. Boyun eğmeyenler ana topraklarından kovuldular ya da "tarafsız" kalıp "iyi-kötü yaşamak" yolunu seçtiler...

Türk-islam sentezinin Kürdistan'da "işe yaradığını" gören sermaye, bu formülü Türkiye siyasetinde daha etkin bir tarzda uygulamaya çalışacaktır.

İslamcı hareketi oluşturan örgütler

İslamcı hareketi oluşturan örgütleri dindevleti yanlısı/devlet karşıtı ve devlet yanlısı (gibi gözüken) "eleştirel kesimler" şeklinde sınıflandırmak mümkündür.

Başbakanlığa bağlı olan Diyanet İşleri Başkanlığı ve Aydınlar Ocağı devlete en yakın örgütlerdir. Refah Partisi, doğrudan devlet karşıtı bir görüntü vermiyor, fakat "şeriat düzeni" isteğiyle şekillenen muazzam bir potansiyeli yanıtlıyor ve bu, onun potansiyel bir din devleti yanlısı/ya da verili devlet iktidarına karşı ideolojik-politik ve örgütsel faaliyet için uygun bir "platform" misyonunu üstlendiğini anlatıyor.

Gerçekte Diyanet örgütü de nesnel olarak ben-

zer bir misyonu üstlenmiştir. 1924 yılında Kemalist iktidarın, dini devletin kontrolüne almak için kurduğu Diyanet örgütü bugün 85 bin aktif kadroya (müride) sahip güçlü bir örgüt durumundadır; Türkiye ve Kürdistan topraklarından başka yurt dışındaki "gurbetçi vatandaşların hizmetine sunulmuş" çok sayıda alt-örgütleri vardır. Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı olarak 1975 yılında F.Alamanya'da kurulan Diyanet Türk İslam Birliği (yalnızca Almanya'da) 600 cami açma "yeteneğini" gösterebilmiştir.

Diyanet'in gücü/genişliği ve sunduğu olanaklar islamcı hareketin muhalif kesimlerini çekiyor; bu kesimler, Diyanet örgütlenmesini "içten kuşatma" taktiğini izliyorlar. Şeriat yanlısı dincilerin bu taktik-politikayla belirgin başarılar elde ettikleri anlaşılıyor; politikanın sonuçları (artık) "dıştan" görülebiliyor. Devlet yanlıları, kendilerini "Diyanet" adlı yayın organında ifade ediyorlar, muhalif kesimler ise "Herkes" adlı yayın organında. Herkes'çiler, kolayca sökülüp atılamayacak oranda Diyanet örgütüne nüfuz etmiş durumdalar.

Diğer islamcı örgütlerin hal ve gidişleri kısaca şöyle:

Aydınlar Ocağı: 1970 yılında kuruldu. Türk-islam sentezinin üretim merkezlerinden biridir. Örgütlenmesi fazlaca geniş değil, ancak ideolojik-politik (ve kültürel) düzeyde "etkileme performansı" yüksektir. aydınlar Ocağı Türkiye ve Kürdistan'ın pekçok kentinde konferanslar ve "eğitsel faaliyet"ler düzenliyor; islamcı düşünceyle birlikte "Türklük" edebiyatıyla milliyetçi/ırkçı ideolojiyi yayıyor ve böylece "toplumu aydınlatma" işlevini yerine getiriyor! Elbette, ehl-i müslim'e, devletin selameti için "komünistlere ve bölücülere" karşı amansız bir mücadele vermek gerektiğini vaaz etmeyi de ihmal etmiyor. Aydınlar Ocağı, devletin din politikasını üreten merkezlerden biri olarak sermayenin en gözde örgütü şeklinde konumlanmıştır.

Nurcular: Said Nursi'nin (1873-1960) müridlerinden oluşan din ağırlıklı siyasi bir platform görüntüsü veriyor. Siyasi hedefleri çokça net değil; bu Nurcuların homojen olmayışından kaynaklanıyor. Said Nursi'nin ölümünden sonra Nurcular, iç çelişkilerinden kaynaklanan çok sayıda bölünme yaşadılar. Nurcu kökenli "Yazıcılar","Zaferciler", "Okuyucular", "Bağımsız Dersaneciler", "Fetullahçılar" ve birkaç küçük çevrenin ortak özelliğini, anti-komünistlik ve burjuva (sağ) partileriyle "iyi ilişkiler" geliştirme konusundaki pragmatist tutum şeklinde belirlemek mümkün. Nurcular, bu yetenekleri sayesinde, yetiştirdikleri ya da "iyi ilişkiler" kurup destek verdikleri "dini bütün ;şahsiyetler"in yerel yönetimlere, bürokrasiye, polis örgütüne ve parlamentoya mevzilenmelerini sağlıyorlar. Nurculara ABD özel bir önem veriyor. Devlet de, Nurcu fraksiyonların Diyanet örgütlenmesi içersinde faaliyet yürütmelerine göz yumuyor..

Nakşibendiler: Nakşicilik, tarihi 1300'lü yıllara uzanan köklü bir tarikattır. Anti-komünist/dinci ideolojinin etkin yayıcılarından olan Nakşibendiler, yayın faaliyetleriyle dikkat çekiyorlar. Türkiye ve Kürdistan'da en yüksek tiraja sahip olan "İslam" dergisinden başka "Kainat", "Mektup", "Altınoluk", "İlim ve İnsan", "Kadın ve Aile" gibi dergileri çıkartıyorlar. Nakşibendiler Suudi sermayesince destekleniyorlar. Devlete karşı "eleştirel" bir konumdalar. Buna karşılık sağ partilerle iyi ilişkiler geliştirmeyi de ihmal etmiyorlar. Nakşibendilerin geçmişte· MSP ile, şimdilerde ise RP ve ANAP'la olan ilişkileri biliniyor...

Işıkçılar: Türkiye gazetesini yayınlıyorlar. ANAP'ın ideolojik ve politik konumunu "Allah adına" güçlendirme görevini üstlenen bu grup, "dünya işlerini"ni de fazlaca önemsiyor; sermaye dünyasında belirgin bir etki alanı yaratmış bulunuyorlar. Işıkçılar, ordu içinde örgütlenmeye çalışıyorlar.

Mücadele Birliği: 1967 yılında kurulan bu örgütün şefi Aykut Edibali, İshalahatçı Demokrasi Partisi'nin de şefidir. Aynı zamanda Milli Mücadeleciler olarak anılan örgüt, "ılımlı bir islam" politikasına yaslanıyor. MB'nin kendi partisi var, ama (ne olur ne olmaz!) yine de "gelecek vaadeden" bir partiyle dirsek temasına girmekte fayda mülahaza etmektedir!

Kadiriler: İslamcı hareketin "eleştirel" kesimlerindendir. ANAP'ın destekçisi olmanın avantajlarını kullanıp hızlı bir yayılma sağladılar. Kürdistan'da (Araplar içersinde) etkinlik kurmuş durumdadırlar. Marmara ve Karadeniz bölgelerine kadar uzanan bir örgütlülüğe sahiptirler.

Süleymancılar: İslamcı hareket içersinde en çok taraftara sahip örgütlenmelerden biri olarak anılıyor. Süleymancılar, politik söylemde "devlet yanlısı" bir görüntü veriyorlar. Ne var ki ideolojik faaliyetlerinden din devleti yanlısı" oldukları anlaşılıyor. Süleymancıların lideri Kemal Kaçar, "Türkiye dar-ül harptır" fetvasını çıkartmış bulunuyor. Darül harp'ın sözlük anlamı "savaş yurdu"dur; ancak bunun "islam alemi"nde özel bir anlamı vardır; bir ülkenin dar-ül harp sayılabilmesi için, devlet yönetiminin "kafirlerin elinde" olması.."kafirler"in yönettiği ülkede müslümanların kendilerini güvenlikte hissetmemeleri gerekiyor..

İslami Cemaatler Birliği: Liderliğini, yurt dışında yaşayan Cemalettin Kaplan yapıyor. Son yıllarda gelişme grafiğinde hızlı bir yükselme gözlendi. Y.dışında , özellikle F.almanya'da geniş bir taraftar kitlesine sahip. Din devleti özlemini saklamıyor. Propaganda ve örgütlenme faaliyetlerinde mevcut devleti lağvedip islam devleti kuracaklarını açıklayan islami Cemaatler Birliği'nin bilinen mürid sayısı 5 000 civarındadır. Örgüt, İran'la iyi ilişkiler içerisindedir...

Hizb-ut Tahrir: Radikal islamcı örgütlerden biri. İran modelini benimsiyor. Mollaların iktidarınca "maddi ve manevi bakımdan" destekleniyor. Hizb-ut Tahrir, islamcı gençliğin sempatiyle izlediği bir örgüt özelliği taşıyor ve giderek büyüyen bir güç görüntüsü veriyor...

İhvan-ı Müslüm: Hizb-ut Tahrir'den ayrılan ra-

dikal bir grup, ağırlıkla ideolojik ve kültürel düzeyde etkinlik kurmaya çalışıyor.

İslamcı hareketi oluşturan bu örgüt ya da gruplardan başka İslami Cihad, Türkiye İslam Kurtuluş Ordusu, İslam Devriminin Acil Mücahitleri, Türkiye İslam Kurtuluş Cephesi, Türkiye İslam Kurtuluş Birliği, Dünya Şeriat Kurtuluş Ordusu, Evrensel Kardeşlik Cephesi Şeriatçı İdam Mangası, İslam Kurtuluş Partisi Cephesi, Evrensel İslam Kurtuluş Savaşı'nın Türkiye Mücahitleri, Türkiye İslam Mücahitleri Ordusu, Türk Şeriat İntikam Komondaları gibi... bazı radikal grupların ve "Adnan Hoca Grubu" gibi radikal olmayan birkaç marjinal grubun daha varlığı biliniyor.

İran, Suudi Arabistan, Ürdün, Mısır, Libya sermayesiyle bağlı bulunan Dünya İslam Birliği (Rabıtatu'l-Alem'i-İslam), Tanrı Partisi (Hizbullah),Özgürleşme Partisi (Hizb-ut Tahrir), İslama Çağrı (Davet-ül İslam) vb. örgütlerce -açıktan ya da el altından- destek gören islamcı hareketin yayın faaliyeti ve teknolojik olanakları propaganda aracı olarak kullanma "yetenekleri" dikkat çekicidir.."islam", "Girişim", "Diriliş", "Sızıntı","Ak-Doğuş", "Tevhid", "Teklif","İktibas", "Sur", "Köprü","İnsan ve Kainat","İlim ve İnsan", "Yeni Düşünce", "Son Karar", "Bizim Dergah", "Bizim Aile", "Aile ve Kadın", "Mektup", "Öğüt", "Can Kardeş", "Bu Meydan", "Kitap", "Ribad","İman", "Atılım", gibi yayın organlarıyla birlikte video, sinema, TV (aylarca süren Minyeli Abdullah adlı filmin reklamı gibi) olanakları da değrlendirecek muazzam ber etki alanı yaratan islamcı harekete Bab-ı Ali den verilen destek, kendini "Milli Gazete", "Türkiye", "Zaman", "Yeni Asır" gibi gazetelerde ifade ediyor...

İslami hareketi motive eden "kutsal" sözcük: Şeriat

Nisan 1990'da islamcı hareketi oluşturan kimi örgütler bir "İslami Şura Çağrısı" yaptılar. İslamcı hareketin burjuva basınına yansıyan bu girişimi dikkatle izlenmeye değerdir. Şura hareketinin mimarları tarikat liderleriyle, şeyhlerle, 'helal süt emmiş işadamları'yla, "ehli müslim siyasetçiler"le "fikir teatisi"nde bulunmak için harekete geçtiler. Şuracıların amacı islamcı hareketin iç çelişkilerini en aza indirip birliği sağlamak ve islamın birleşik gücünü "şer güçler" olarak tanımlanan hedefe yöneltmekti. Şura hareketi, dinci örgütlerin, grupların, kurumların ve bireylerin arasındaki koordinasyonu sağlamayı, "maddi ve manevi destek ağı"nı örmeyi başarıya ulaşmanın temel şartı sayıyor.

Aralarındaki çelişkilere rağmen islamcı hareketi oluşturan güçler böyle bir platformu oluşturabilirler mi?Kesin bir şey söylemek mümkün değil, ancak kesin olarak söylenebilecek bir şey var; şura hareketi, islamcıların ortak özlemlerini dışa vurmuş bulunuyor: Şeriat...

Şu gerçeğin kavranması gerekiyor: İslamiyet "tanrıyla kul" arasındaki ilişkiyi/ibadet biçimlerini ve "öbür dünya"nın işlerini düzenleyen bir ideoloji olarak sınırlanamaz; islamiyet total bir ideolojidir; insan ve toplum yaşamının ekonomik, siyasal, sosyal, kültürel vb. tüm alanlarına müdahale edebilecek bir karekterdedir. Bu açıdan islam ideolojisinin üzerinde yükselen ve önlerine "şeriat düzeni" hedefini koyan örgütlerin faaliyetlerini siyasi faaliyetler olarak ele almak gerekiyor.

İnsan ve toplum yaşamının bütün alanlarını düzenleyen şeriat, alevi(şii) fraksiyonunun dışında kalan islamcıları kesin olarak bağlıyor. Aleviler, sünnilerin şeriat mantığını kabul etmiyorlar. Alevilerin kendilerine has bir "islam düzeni" mantığı var.

Muhammed'in ölümünden sonra islam dünyasında başlayan iktidar çekişmelerinin sonucunda Ali taraftarlarınca oluşturulan alevilik, günümüze kadar gelen ve kendini süni egemenliğine, bağlı olarak resmi islami düzenlemeyi ifade eden şeriata karşı muhaliflikle vareden bir akım özelliği taşıyor.

Kimi (sol) çevrelerde aleviliğin bu özelliğinin "ilericilik" şeklinde yorumlandığı biliniyor. Geçerken bu konuya değinmek gerekiyor: Geleneksel muhalifliğini verili siyasal saflaşmada, genellikle muhalefette bulunan sosyaldemokrasinin yanında yer alarak dışa vuran alevi mezhebine bağlı insanların, güncel-siyasette ilerici bir konum sergilemeleri, kuşkusuz önemli bir şeydir, ancak bundan daha çok önemsenmesi gereken şey de, "alevi ilericiliği" söyleminin ideolojik arka-planıdır; çünkü son tahlilde belirleyici olan budur. iktidar mezhebi sünniliğe karşı muhalif konumuyla görece ileri açılımlar sunan şii mezhebinin bu yanı söz konusu olduğunda ona verilen "ilericilik" kimliği bir anlam ifade edebilir, ne var ki tarihsel açıdan "miadını" doldurmuş olan din/devlet ilişkisi bağlamında bugün "şii/alevi ilericiliği" söylemi son derece anlamsız bir şey sayılmalıdır. İran örneğiyle sabittir: İslamın şii mezhebi Acem ülkesinde hiç muhalif olmadı;şiilik, İran'da iktidar dini şeklinde işlev gördü ve aynı şii mezhebinin ürettiği islamcı hareket bugün gerçekten de iktidardadır; İran'daki mollaların iktidarı, şiilerin din devletinden başka bir şey değildir. Bu noktada şöyle bir soru sorulabilir: Türkiye'deki şiiler, diyelim ki İran şii hareketi gibi bir din devleti kursalar, bu devlet, İran'dakinden farklı bir şey mi olurdu? Elbette ki hayır! Hiçbir aklıselim, "çarşı esnafı"nı iktidara taşıyan şii hareketinin devlet düzeyinde verdiği görüntüyle "ilericilik" kavramını yan yana getiremez.

Gencay Şaylan'ın 14 Ocak 1990 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan "İslamcılar ne istiyor" başlıklı incelemesinde bir süleymancının İran devrimine ilişkin görüşü yer alıyordu: "İran'da Şah'ı deviren, bütün dünyaya kafa tutan islam devrimi hepimize güç ve şevk vermiştir. Ama İran'da olan tam bir islam devrimi değil, şii hareketidir ve bütün islam dünyasını bayrağı altında toplaması asla düşünülemez. İslam dünyasını bir bayrak ve devlet altında toplamak için çözülmesi gereken so-

run hilafetin tekrar nasıl canlandırılacağıdır. Çünkü anahtar budur." Bu sözleri ciddiye almak gerekiyor. Siyasi faaliyetlerinde laikliğe karşı olmadıklarını(!) açıklayan diğer islamcı akımların gerçek düşünceleriyle çakışan süleymancıların bu düşüncesi, yalnızca sünni-şii çelişkisinin boyutunu vermekle kalmıyor, yanısıra islamcı hareketin "liberal" kesimlerinin (bile) bugünkü İran islam devletinden daha az gerici olmayacağı kesin olan bir islam devletine sempatiyle baktıklarını ifade ediyor.

Mevcut durumda Türkiye' ve Kürdistan'daki alevi/şii mezhebinin bir islam devleti talebi yok. Bu nedenle "alevi sorunu"na öncelik vermek gerekmiyor. Öncelik, siyasal faaliyetlerini hilafet olgusunda içkin şeriat isteğiyle şekillendiren (sünni) islamcı harekettedir.

Hilafeti tekrar canlandırmak sadece süleymancılar için değil, islamcı hareketi oluşturan bütün örgüt ve gruplar için de anahtar kavramdır. Hilafet sözcüğü tek başına fazlaca anlamlı değil, onu anlamlı kılan ek bir sözcük var; şeriat...Hilafet, peygamberin vekili olarak toplumu ve devleti şeriat hükümlerince yönetmek, artı "islam alemi"nin dini liderliğini üstlenmekle eşanlamlı bir kavram. "Bütün islam dünyasını bir bayrak ve devlet altında toplamak" için hilafete, hilafet için de şeriata ya da islam devletine gereksinme duyuluyor.

Çağdaş dünyanın insanı ve şeriat? Müthiş bir zıtlık! Modern toplumun tüm katmanlarını(belki), ama öncelikle proletaryayı ve emekçi kitleleri olumsuz yönde etkileyen ciddi bir sorun...

Şeriat isteğiyle şekillenen bir siyasi hareket niteliğindeki islamcı hareketin yarattığı ve yaratacağı sorunlar, sosyalistlerin (ve genel olarak ilerici güçlerin) bugünden gerekli önlemleri almalarını zorunlu kılıyor.

"Şeriat düzeni"ni "tanımak", bunun için de onu çağdaş dünyanın vazgeçimsiz kavramlarıyla ilişkilendirmek gerekiyor: En radikalinden en "liberal"ine kadar islamcı hareketi oluşturan örgütlerin ortak özlemi olan şeriat, demokrasi, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü, insan hakları, kadınların kurtuluşu vb. kavramların içeriğini nasıl dolduruyor ya da boşaltıyor?, proletarya hareketine ve sosyalizme nasıl bakıyor?, öncelikle bu soruların yanıtlanması gerekir.

Demokrasi-düşünce ve örgütlenme özgürlüğü: Gavur icatları!..

Bilindiği gibi şeriat, "öbür dünya" işlerini/cennet ve cehennem arasındaki tarafiği düzenlemekle yetinmiyor; şeriat, toplumun bütün hücrelerine müdahale eden ekonomik ilişkilerden siyasal yapının düzenlenmesine, kadın-erkek ilişkilerinden insanların giyim tarzlarına, kadar toplum ve insan yaşamının genel ve özel alanlarıyla ilgili her şeye "açıklık" getiren ilahi bir yasadır!..

İslamcı harekete göre toplumsal siyasal yaşam, egemenliğin Allaha ait olduğu düşüncesiyle şeriata göre düzenlenir. Egemenlik allahındır, bu tartışılamaz! Egemen olan Allah, toplumsal-siyasal sorunların çözümü için insanların gerek duydukları yasaları (da) koymuştur!.

Egemenlik ulusundur! şiarıyla örgütlenen demokrasi islama göre değildir, demokrasi, Batı'nın (şeytani) icadıdır; islam devletinde siyasi partilere ya da Allahın egemenliğini tartıştıran, O'nun iradesi yerine toplumun iradesini geçirmeye çalışan kurumlara gerek (ve yer) yoktur; böyle gavur icatlarına izin verilemez!.

İslamcılar Allahın egemenliğini veren şeriatın, toplumun değişik kesimlerinin iradelerini parlamemtoya taşıyan "demokrasi"yi gereksiz kılacak denli mükemmel bir düzen olduğuna inanıyorlar. "İnsan olarak Allahın koyduğu kurallara ters davranabiliriz ama o zaman hem bu dünyada hem öteki dünyada huzura, rahata kavuşamayız. Bu bakımdan islami bir düzende bir sürü siyasi partinin ne anlamı ne de gereği vardır. Bir kere düzen adletli olduğu için kavga yapmanın temeli kalmamıştır. ikincisi ve daha önemlisi, mevcut düzen ve siyasi kurumlar Allahın istekleri doğrultusunda biçim almışken buna muhalefet eden, değişmesini talep eden siyasi partilere nasıl müsade edilebilir? İslam düzeninde çok partiye gerek yoktur." (G. Şaylan. İslamcı Akımlar Ne İstiyor?) Sadece bu yaklaşım bile islamcı akımların burjuva demokrasisine nasıl baktıklarını anlatmaya yetebilir.

"Düşünce ve örgütlenme özgürlüğü", burjuva demokrasisi ile birlikte anılan bir kavram. İslamcı hareket bu kavramı da yadsıyor; Batı'nın düşünce ve örgütlenme özgürlüğüne getirdiği yorumları itiyor ve kendince "yorumluyor", yani "düşünce ve örgütlenme özgürlüğü"nü de şeriat mantığıyla düzenliyor.

Şeriata göre özgürlük, ancak Allahın insanlara verdiği hak ve sorumlukularla bir anlam ifade eder: Allahın ve peygamberin yasalarınca düzenlenen toplumsal-siyasal kurumların eliştirilmesi, kesin olarak Allaha ve peygambere karşı gelmek gibi büyük bir günah sayılır. allahın "sevgili kulları"na şeriat düzeninin "icaplarını" yerine getirme özgürlüğü verilmiştir (Ah...ne büyük bir mutluluk!), ama elbette "kullara" egemen olan Allahın yasalarını/şeriat düzenini eliştirme özgürlüğü verilemez...

İslamcı hareketi oluşturan örgütlerin ortak hedefi, teokratik (din) düzenidir. Teokratik bir devlet isteğiyle şekillenen islamcılar, siyasal faaliyetlerinde, çok zorunlu olmadıkça "düşünce ve örgütlenme özgürlüğü" gibi kavramları kullanmıyorlar. Fakat, örneğin TCK'nın 163. maddesinin kaldırılması söz konusu olduğunda bu tür kavramlara yaslanmayı da ihmal etmiyorlar. Kuşkusuz, laiklik karşıtı/şeriat yanlısı islamcıların siyasal faaliyetlerini "yasaklayan" 163. maddenin kaldırılması talebini dışa vururken "düşünce ve örgütlenme özgürlüğünden yana" görünmeleri, onların "demokrat" kimliğini edinmeleri için yeterli bir neden olamaz; açıktır ki, islamcıların "demokratlıkları", din devleti hedefine yürüyen "müninler"in önünün kesme-

ye yetmese de, yürüyüşün hızını kesen 163. madde kalkana kadardır. Böyle olduğunu herkes bilir.

İslamcılar açısından "fikir yayma ve örgütlenme özgürlüğü" yalnızca "ehli müslim"in hakkıdır; "şer güçler'in/komünistlerin böyle bir hakkı yoktur/olamaz! İslamcı hareketi oluşturan örgütlerden biri olan Nakşibendilerin düşünce ve örgütlenme özgürlüğüne ilişkin yaklaşımı (ki bu yaklaşım diğer islamcılarınkinden pek farklı değildir) sorunun "vehameti"ni kavramak için yeterli kanıtları sunuyor: "Bizim en büyük düşmanımız komünistlerdir. Elbette bir islam devletinde fikir yayma ve örgütlenme özgürlüğü tanınamaz. Ama biz de islamımız diye ortaya çıkıp islama hiç uymayan, ters düşen fikirleri yayanlara da müsamaha edilemez. İslamın düşmanları ve komünistler doğrudan doğruya karşı çıkmadıkları zaman islam görüntüsü altında melanetlerini işlemeye devam deceklerdir. Bu nedenle islam devletinde islam görüşünü savunuyoruz iddiasıyla çıksa da siyasi partilere izin verilemez."(G.Şaylan.A.g.m.)

Her şey çok fazla açık!.

İnsan Hakları mı? Allah için vurun kafire!

Günümüzde insanlığın üzerinde en çok durduğu sorunlardan biri olan insan hakları sorununa islamcı hareketin yaklaşımı sözcüğün gerçek anlamıyla çağdışıdır...

İran (İslam) Devriminden sonra bütün dünya, merakla Acem ülkesini izlemeye başladı: Tarihsel olarak aşıldığı varsayılan din devletini "orta çağdan alıp" 20. asrın son çeyreğine "taşıyan" mollaların devrimi acaba toplumu nasıl biçimlendirecekti? İran halkına Şah despotizminden "daha iyi" şeyler verebilecek miydi?

Çok geçmeden sorular yanıtlanmaya başlandı. İran'da tam bir dehşet tablosu vardı. İslam devletinin "ilk icraatları"ndaki aşırılıklar, önce "her devrimden sonra olur böyle şeyler" babından "bilgiç sözler"le açıklandı. Ama yıllar geçiyor, mollaların "aşırılıkları" azalacağına artış gösteriyordu. İlk elden, Şah'lığın bıraktığı kurumları "terbiye" etmeye ve eş zamanlarda komünist ve demokrat güçleri ortadan kaldırmaya başlayan "Allahın kılıcı", daha sonra toplumu Şii mezhebinin "islam düzeni" mantığına uygun bir tarzda "yeniden biçimlendirmek" için çalışmaya başladı: Giyimini, kuşamını, kısaca yaşam biçimini islamın kurallarına göre yeniden düzenlemeyi "ortaçağa dönüş" şeklinde değerlendiren binlerce ve binlerce kadın ve erkek "ibret-i alem" için meydanlarda (kitlesel olarak) idam edildiler/ediliyorlar...İslamın emrettiği biçimde örtünmeyi reddeden ve başkaca "suçlar"ı işledikleri anlaşılan(!) İranlı kadınların onurları ayaklar altına alındı: Allah, bakirelerin idam edilmesine izin vermediği için kadınlar idam öncesinde muayene edildiler; bakireliği bozma görevi'ni üstlenen islamın cellatları (Devrim muhafızları), idam edecekleri gençkızların ırzlarına geçtiler; cephedeki askerlerin kan gereksinimleri idamlıkların vücutlarındaki kanın boşaltılması suretiyle karşılandı; komünistler, demokratlar ve grevci işçiler idam edilmeden önce Savak işkencesini aratan işkencelere uğradılar...İnsan hakları vs. türünden "gavur icatları"na kapalı olan islam devleti, çağdaş dünyanın şaşkın bakışları altında Allahın isteklerini yerine getirmenin rahatlığıyla dehşet tablosunu çizmeyi sürdürüyor.

İran'da olup bitenleri mollaların keyfi tutumlarıyla açıklamak mümkün değil; mollaları motive eden Allahın yasalarıdır/ilahi buyruklardır. Din devletinin eylemleri ilahi buyruklara uygundur. İlahi buyruklar insan haklarını falan kaale almamışsa mollaların elinden ne gelir ki?!

Erk sahibi sınıfın, grubun ya da kişinin intikamcı bir mantıkla hareket etmesi, insan haklarının ihlalinde belirleyici bir unsur sayılıyor. Kutsal kitabın pekçok yerinde Allahın "intikacı", "öç alıcı" niteliğinden söz edilir. Allahın gazabını (öfkesini), kinini ya da intikamcı eğilimini pratik süreçlerde ifade eden Muhammedin, sıklıkla Allahın buyruklarına karşı gelenleri nasıl cezalandıracağını, onlardan nasıl intikam alacağını açıkladığı biliniyor. Örneğin, Secde süresi, 22. ayette şunlar var:"Rabbinin ayetleri kendilerine hatırlatılıp da onlardan yüz çeviren kiseden daha zalim var mıdır? Şüphesiz, suçlulardan öç alacağız."

İnsan haklarının ilkel bir biçimde ihlal edilmesini sağlayan uygulamalar peygamberin sözlerinden ve pratiklerinden hareketle belirleniyor; "Yeryüzünde bozgunculukla uğraşanların cezası öldürülmek veya asılmak (öldürülmekle asılmak arasındaki farkı anlayan beri gelsin!-bn.) yahut çapraz olarak el ve ayakların kesilmesi ya da yerlerinden sürülmesidir" buyuran Maide suresi 33. ayet islam devletinin "ceza hukuku"na aynen girer/girmek zorundadır!

Yürütülen mantık özetle şöyledir: Madem ki Muhammed, Allahın ve kendisinin koyduğu yasalara aykırı davranışta bulunan "suçluları" cezalandırma yöntemi olarak Müsle'yi, yani kulak-burun-kol-bacak kesmeyi, gözleri oymayı, "günahkar kadınları taşlayarak öldürmeyi, "suçluya" su vermemeyi ya da deve sidiği içirmeyi vb. önermiş ve uygulamıştır, bugünkü islamcı hareket bu yöntemleri almalı ve islam devletinin ceza hukukuna koymalıdır; çünkü, "peygamberin yaptığı şey ne olursa olsun doğrudur. Tanrı hoşnutluğuna da uygundur."(Diyanet yay. "Sahih-i Buhari Mustasari Tecridi Sarih tercümesi.)

Diyecek bir şey yok! işte islamın/ve islamcı hareketin cezalandırma mantığı ve işte çağdaş dünyanın "insan hakları" kavramı.

İslamda kadın: Çağımızın "zarif" zincirinden ortaçağın ağır ve paslı zincirine!

Dünyamızın bugününde cins ayrımı yapmak ırk ayrımı yapmak kadar çağdışı bir tutum sayılıyor ve kapsamlı bir şekilde sorgulanan kadınların kurtuluşu düşüncesi giderek artan bir taraftar kitlesi buluyor. Bu, işin sevindirici yanı. İşin sevimsiz yanı ise islamda/islamcı hareketin ilkel düşüncesinde.

İslamcı akımlar, şeriat düzenin kadınları kapitalizmin köleleştirdiğinden yüz kat daha fazla köleleştirdiğini işleyen düşünceleri sonsuz nefretle izliyorlar. Sosyalizmin, kadınların yaşamın her alanında erkeklerle eşit bir konuma yükseltilmesi düşüncesine karşı "alternatif" bir düşünce sunmaya çalışıyorlar; ilahi yasaların "kadınları hoş tutmayı ("hoş tutmak" -ne demekse!-bn) emrettiği"ni , islam düzeninde kadınların "gerçek manada özgür alackalarını" vaaz ediyorlar.

Görelim bakalım, islam, kadınları nasıl özgürleştiriyormuş ?

Biliniyor: Allahın ve peygamberin buyrukları islamcı hareket için asla tartışılmaz. Bu nedenle, islamcılara göre, ilahi buyruklar kadınları nasıl konumlandırmışsa bugün ve her zaman aynısı olmalıdır.

Nisa suresi, 33.ayette, "Erkekler kadınların eğiticisi ve kullananıdır. Allah ta'ala erkekleri kadınlardan üstün yaratmıştır" deniliyor. Demek ki erkeklerin üstünlüğünü tartışmak ve kadınlarla erkekler eşittir demek Allahın buyruklarına karşı gelmek demektir!.

Kur'an, egemen olan erkeğin cinsel istekleri dahil her türden isteklerine yanıt vermede "kusur işleyen" kadının kocası tarafından dövülebileceğini yazıyor; o halde kocanın isteklerine boyun eğmeyen kadın dövülmelidir! Nisa Suresi,34. ayet, kadınların dövülmesi "mevzuuna" açıklık getiriyor: "Erkekler kadınlardan üstündür. Çünkü Allah onları bir çok şeylerle kadınlardan üstün etmiştir. Onlar kadınları malları ile geçindirirler. Allah onların haklarını nasıl korumuşsa, onlar da kocaları yanlarında olmasa bile namuslarını korurlar. Serkeşliğinden kuşukulandığınız kadınlara önce öğüt verin, sonra yalnız bırakın, sonra da dövün."

İslama/ve islamcılara göre "kadını yola getirmenin ilacı dayak"tır. Dayak yiyen(iyi) kadınlar, "dayağın cennetten çıkma" olduğunu kabul ederler; "kötü" kadınlar ise dayak yediklerinde isyankar olurlar. Kocalarına karşı asi olan kadınlara hem bu dünyada hem de öbür dünyada ceza vardır!, "kadın kısmısı" kocasından dayak yerken (de) ses çıkarmamalı ve dahi "cennetten çıkmı dayağı" yemesini sağladığı için kocasına "şükranlarını" bildirmelidir!.

Günümüzde kadınların dövülmesi düşüncesinin savunulamayacağını "idrak eden" kimi islamcı ideologlar, Kur'an'ın kadınların dövülmesiyle ilgili bölümlerine "yorum" getirmeye çalışıyorlar. Yorumculardan Dr. Kamil Musa şöyle diyor: "Kur'an'da kadını dövme var, ama bu dömenin bir koşulu da var: İncitmeden (eza vermeden) dövme.." (Aktaran, Emeğin Bayrağı. Din Üzerine) Dövme eyleminin yorumu da yorumsuzu kadar iğrenç görünüyor: Kadın dövülür(müş) ama incitmeden dövülür(müş)!

Yalnızca nüfusun yarısını oluşturan insanları (kadınları) değil, bütün insanlığı ilgilendiren bir sorun niteliğindeki kadın sorununa islam(cılar)ın yaklaşımı ahlaki boyutta da sorgulamayı gerektiriyor.

Kur'an, kadınları, cennetlik erkeklerin harem kurmaları için "teşvik unsuru" olarak kullanıyor: Cennetlik kulların (elbette sadece erkek kulların) "huri kızlar"la (ek olarak "gulan"larla) ödüllendirileceği belirtiliyor. Bu dünyanın işlerini de Allah adına Muhammed düzenliyor ve erkeklere; "Beğendiğiniz, hoşunuza giden kadınlardan iki, üç veya dört kadın alın" diyor. (Nisa suresi, 3.ayet) Tabii, erkek bir tek sözle ("Boş ol!.." sözüyle) kadınlarını azaltabilir ve yeni kadınlar alabilir; islam düzeni buna izin veriyor. Ya kadın? Kadının erkekten ayrılmaya, onu boşamaya bile hakkı yoktur..

Allahın ve peygamberin yasaları (her nedense!) erkeklere hizmet ediyor. Bakara suresi, 233. ayet, ilginç bir örnek sayılabilir: "Kadınlarınız sizin tarlanızdır. Tarlanıza dilediğiniz gibi girin.."

Diyecek bir şey yok! gerçekten de Allahın ve peygamberin buyruklarıyla şekillenen islam düzeni kadınların özgürlüğünü sağlarmış!..

Özcesi şu: İslamcıların düşüncesiyle kadınların burjuva toplumundaki kölelik zincirinden "kurtulmaları" mümkündür, ama daha ağır ve paslı bir zincirden / ortaçağın kölelik zincirinden kurtulmaları mümkün değildir; İslamcılar, kadınların toplumsal-cinsel konumlarını Allahın ve peygamberin buyruklarına göre "yeniden biçimlendirmeyi" amaçlayan düşünceleriyle, gerçekte kadınları ortaçağa "taşımak" istiyorlar!

Bu saatten sonra olmaz böyle bir şey, demeye ve rehavete gömülmeye "hiç kimsenin" ama özellikle de komünist kadınların ve erkeklerin hakları yoktur!,İran'da olan şey Türkiye'de de olabilir. Bunun zemini hazırlanıyor.

İslamcı hareket sosyalizme feci şekilde karşı

Arap ve acem kökenli dinci akımlarla ideolojik ve siyasi etkileşim içinde bulunan "islamcılarımız" Orta-doğu'dan postalanan "maddi ve manevi yardım paketleri"ni kapışıyorlar! "Kutsal topraklar"dan yansıyan düşünceleri dikkatle izleyen islamcılarımız, yalnızca bir konuya-siyasi literatüre "arap soslyalizmi" şeklinde giren "sentez"e - karşı duyarlı davranıyorlar. Sınıf hareketini antiemperyalist bir çizgide islam ideolojisine eklemleyerek yaratılan "Arap sosyalizmi"ne sıcak bakmıyorlar. Bizimkiler, sınıf hareketini yedeklemek için islamcı harekete sosyalist motifler katmayı (bile) tehlikeli buluyorlar. İslamcı akımlar Allahın siyasal-toplumsal yaşamın üzerindeki egemenliğini (!) yadsıyan sosyalizme karşı derin bir nefret duyuyorlar. Sosyalist motifli bir islami şekillenmeyi reddetmelerinin başlıca nedeni budur.

İslami düşünceye göre, egemen bir sınıf şeklinde örgütlenmiş proletarya ile anlam kazanan sosyalizm, Allahın egemenliğine saldırıdır!

İslamcılar, sosyalizm projesinin toplumu yeniden biçimlendirme sürecinde meteryalizme yüklediği misyonu "asla kabul edilemez" bir şey olarak

görüyorlar. Materyalist dünya görüşünü alarak politik iktidarın ele geçirilmesi eylemine çıkan (komünist) işçiler, islamcı düşüncede "kafir" sayılıyorlar. Üretim araçlarının özel mülkiyetini hedef olarak çizen sosyalizm projesi, islamcı hareketin gözünde bir "suç projesi"dir; çünkü proletarya iktidarı, ilahi yasalara karşı gelip, "Allahın insanlara verdiği bir hakkı/(özel) mülkiyet (edinme) hakkını ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır; oysa Allah insanları eşit yaratmamıştır. Köleleri yaratırken köle sahiplerini, işçilerle birlikte işadamlarını da yaratmıştır. Her şey ama her şey Allahın izniyle olmuştur, Allahın izniyle kapitalist olan ehl-i müslimin "helal kazancına ve dahi malına mülküne göz koyan" komünistler/işçiler Allahın yasalarına, dolayısıyla Allaha karşı geliyor, suç işlyorlar. İslamı kurallara göre para kazanan bir sanayicinin ekmeğini yiyen işçilerin greve gitmeleri, böylece memleket ekonomisine de zarar vermeleri suçtur!

Bütün bunlar modern toplumun insanları için inanılmaz şeylerdir. Ne var ki, bunlar, islamın/islam dünyasının gerçekleridir; tam da böyle olduğu için insanlık 21. asra girerken İran diye bir ülkede greve çıkan işçiler "Allahın yasalarına karşı geldiler" gerekçesiyle islam devletince idam ediliyorlar...İslam devleti, grevci işçilerin idamlarını saklamıyor; "İbret olsun" mantığıyla sokaklarda idam ettiği grevcilerin görüntülerini basına veriyor ve dünya, dehşetle açılmış gözleriyle bu vahşeti izlemeyi sürdürüyor...

İslamcılar, toplum bilincini, sosyalizme ve her türden "şer düzeni"ne alternatif bir düzenin ancak islam sayesinde kurulabileceği yönünde şekillendirmeyi amaçlayan "propaganda ve bilinçlendirme" faaliyetlerini sürdürüyorlar: Emek güçlerine, sömürünün kalkması ve "sosyal adeletin temini için" kapitalizmi yıkmak gerekmediğini, böyle bir şeyin islamla bağdışmayacağını, kapitalizmin kalması, ama (tabii) kapitalistlerin de yoksullara yardım etmeleri için zekat vermeleri gerektiğini, velhasıl, sömürünün kaldırılması ve sosyal adaletin temin edilmesi gibi sorunların üstesinden ancak islam devletinin gelebileceğini! anlatıyorlar.

Sosyalizme duyduğu nefreti gizlemeye gerek görmeyen, propaganda faaliyetlerinde "Allahın tartışılamaz buyruklarının sosayizmi yasakladığı"nı işleyen islamcı akımların, emekçi halkı yedekleyebilmek için sosyalist motifleri kullanmak yerine, islamın "sosyal adaletçi yanı"na yaslanıp doğrudan sosyalizm karşıtı bir konum sergilemeleri, dikkate alınması gereken bir politikadır; bu politikanın, müslümanların, nüfusun yüzde 97'sini oluşturduğu ülkemizde az çok etkili olduğu biliniyor.

İslamcı hareket bilimsel sosyalizme karşı inatçı bir ideolojik saldırı içerisindedir. İslamcılar, mevcut durumda ideolojik saldırıyı fiili saldırıya dönşütürmenin akıllıca bir davranış olmayacağını düşünüyorlar. Ancak bu, islamcı hareket bir din devletine ulaşıncaya kadar sosyalist harekete saldırmaz anlamına gelmiyor; sosyalist çalışma islamcı hareketin etki alanlarına girdikçe, proletaryanın devrimci yürüyüşü islamcı örgütlerce kesilmek istenecek ve bunu (büyük bir olasılıkla) bir yandan AT. kapısanda demokrasi şovu yapan diğer yandan da islam sermayesi ile flört eden sermaye (ve Pentagon) teşvik edecektir..

İslamcı hareketin, islam düzenine yönelik sosyalist eleştiri karşısında gösterdiği tepki, çok açık bir biçimde, onların sosyalistlere duydukları derin düşmanlığı tanıtlıyor: "2000'e Doğru" dergisinde yazan Turan Dursun'un islam düzenine yönelttiği eleştiriye değişik islamcı grupların gösterdikleri tepkiler bir laboratuvar konusu sayılabilir.

İslamcılarn tepkisi şöyle:

"Ey sen alçakların ta alçağı Turan Dursun! O köpeklerin nasıl gebertildiğini gördün mü? Sende öyle köpek gibi sürüne sürüne gebertileceksin (..) Senin o adi abin Rüşdi'yi İngiltere koruyor; ya seni kim koruyacak? Alçakların ta alçağı..Allahın büyük laneti üzerine olsun! Biji İslam!Yaşasın İslam! "Bu tepki, Cihadü'l-İslam Li Felahi'l'e (Kurtuluş İçin İslami Cihad) ait. Başka islamcı grupların tepkilerinden bir kaç pasaj daha:

"Eya fâir-i fâsik-ı kâsıb-i mel'un (...) Eya hamil-i tac-ı şeytani, lâbisi libası katrani ile telbbüs etmiş Athenegoros kılıklı Salman Rüşdi mukallidi (...) Eya nâr-i cehennemin yağlı kütüğü. Cenab-ı hakk'ın kahrı, lâneti ve intikamı üzerine olsun: Resülünün ve sehabinin sefahatı senden ırak olsun.." Düzeyli bir tepki örneği:

"Turan Bey, biz Salman Rüşdi'nin yaptığından daha beter yapıyorsunuz(...) Biz insanların düşüncelerine saygı gösteren insanlarız. Ama insan da bu saygınlığı lekelememeli, lekelediği zaman bizler de onun saygınlığını lekeleyebilecek güçte olduğumuzu ve her zaman sizin gibi yüreksizlerin üstesindn gelebileceğimizi peşinen söyleyelim.." İnsan düşüncesine saygılı(!) olan islamcılar, islama yönelik eleştirel düşünceleri yasaklıyor ve eleştirenleri yok etme mantığını taşıyorlar. İşte bir örnek daha:

"Şeytanın çocuğu! Müslümanlarla dolup taşan bir ülkede din bilgisi diye saçma sapan düşünceleri yaymak senin neyine? Yoksa canından bezip hayatından vaz mı geçtin? Eğer bir an önce geberip cehenneme gitmek istiyorsan bir yolunu bulup icabına bakarız. O konuda hiç şüphen olmasın. Hiç acı çektirmeden cehenneme postalarız.." ("İkibin'e Doğru" Yıl:4, Sayı 18) İslamcı hareketin bu ilkel tehditlerinden bir süre sonra Turan Dursun öldürüldü. Bir kez daha -her şey çok fazla açık: İslamcılar, dilediklerince çağdışı görüşlerini yayıp sosyalizmi de hedefleyen bir çizgide islam devletine ulaşmaya çalışabilirler, ama sosyalistlerin / ve yada ilericilerin islamcı hareketi / onların din düzenlerini eleştirmelerine izin verilemez; bu tür Salman Rüşdi'lerin yok edilmesi gerekir!

Gelecek sayımızda Sosyalist Hareketin İslamcı Harekete bakışını ele alacağız.

Evrensel sınıf

HALUK YURSEVER

II

Marksist teoride merkezi bir yer tutan sınıf ve sınıf savaşımı kavramlarının Marks'tan önce bulunduğu ve kullanıldığı biliniyor.

"Sınıf" tan önce "estate" kavramı kullanılıyor. Estate, toplumdaki guruplaşmayı, siyasal toplulukların oluşturdukları farklı "düzen" ya da "konum" ları anlatan bir kavram.

"Estate"den "sınıf"a geçiş, toplumsal gurupların üretim sürecindeki yerlerine göre tanımlanmasının başlangıcı oldu. İlk kez, ekonomik yaşamın da doğal bir düzeni olması gerektiğinden hareket eden fizyokratlar tarafından ortaya atıldı. XV. Lui'nin özel doktoru olan François Qvesnay, 1758 de yayınladığı ekonomik tablo (*tableau e conomigue*) da, toplumun üç ana sınıftan oluştuğunu söylüyordu: Çiftçiler, toprak sahifleri ve tüccarlar. Çifçiler toplumun üretici sınıfıdır (classe productive), toprak sahipleri üretilenleri dağıtıp bölüştürüyor (classe distributive) tüccarlar ise toplumun kısır (classe sterile) sınıfını oluşturuyorlar. Fizyokratların önemi, feodalizmden kapitalizme geçiş döneminde farklı sınıf çıkarlarını uyumlaştırma çabalarından geliyor. Bir yandan feodal toprak mülkiyetini kutsarken, bir yandan da, "bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinlerş, dünya kendi kendine döner" diyerek serbest rekabetçi kapitalizmin belgisini formüle ediyorlar.

Sanayi toplumunun sınıf madel ve kavramlarına yaklaşmada önemli bir adımı Saint Simon ve onu izleyenler atıyorlar. Saint Simon Fransız devrimini sınıfsal açıdan şöyle değerlendiriyor: "Devrimden önce ulus üç sınıfa, yani soylular, burjuvalar va sanayiciler diye üç sınıfa bölünmüştü... Bugün ulus iki sınıfa bölünmüştür, devrimi yapan ve onu kendi çıkarlarına göre yönelten burjuvalar... ve hem soylulara, hem burjuvalara ödeme yapmak durumunda olan sanayiciler. " (l) Saint Simaon üretim araçlarına sahiplik-yoksunluk temelinde bir ayrım yapmıyor ve "özü itibariyle barışçıl bir sınıf "olan sanayicilerin yönetime geçmesiyle toplumun refaha kavuşacağını söylüyor.

Marks'ın çağdaşları kavrama daha büyük açıklıklar kazandırıyorlar. 1830 devriminden sonraki Belçika Anayasa taslağını hazırlayanlardan biri olan Jean Baptiste Nothomb şunları yazıyoyr:

"Asillerlerin ve ruhbanların devlet içinde bir güç olmaktan çıktıklarını söyleyebiliriz, ama her zaman iki sınıf olacaktır: İşgücünü satanlar ve onun için ödeme yapanlar." (2)

Marks'ın 1842'lerde yazılaryazdığı *Rheinische Zeitung* gazetesindeki sütun arkadaşı, işçi önderi Wilhelm Weitling 1789 devrimine orta sınıfın önderlik ettiğini, yaklaşan Alman devriminde bu görevin işçi sınıfına geçtiğini söylüyor.

Bu çok kısa döküm, sınıf kavramında Marks'tan önce epeyce mesafe katedildiğini, Adam Simith ve öteki siyasal ekonomicilerin çalışmalarıyla birlikte düşünüldüğünde eldeki malzemenin oldukça gelişkin olduğunu gösteriyor. Marks bunların üzerine ve sınıfların karşılıklı durumlarını inceleyerek devrim ve sınıf teorilerini bilimselliğe kavuşturuyor.

Ancak bu teorik oluşum süreci yukarıdaki paragrafta anlatıldığı gibi, baştan sona düz ve kesintisiz bir yol izlemiyor.

Marks başlangıçta sınıfı ekonomi-politik bir kavram olarak değil, felsefi bir kategori olarak ele alıyor. Sınıf sorunsalıyla toplum ve devlette var olan güçleri anlamak ve çözümlemek türünden sınırlı bir çerçevede değil, toplumsal gelişmenin yasalarını, bu sürece karışan güçleri çözümlemek amacıyla ilgileniyor. Bunu yaparken henüz hegelci kategorilere bağlı ancak bunlardan tatminsizdir. Bunları sorgulayarak, yeniden tanımlayarak bir kopuşa hazırlanıyor.

Marks'ın işçi sınıfının nesnel durumu ve tarihsel rolüyle ilgili sonradan yaptığı bazı düzeltmelerle birlikte sonuna dek bağlı kadığı hegelci önermelerden biri şudur: Toplumun hiçbir sektörünün dar kesimsel çıkarları bütünsel genel çıkarların üstünde değildir. Hegel'e göre, toplumun genel çıkarını temsil eden varlık devlettir; devletin sürekliliğinin korunması esastır. Burjuvazi de anti- sosyal bir sınıftır; çünkü öteki toplumsal gurupların pratik gereksinmelerine sınırlar getirmektedir. Yalnızca bürokrasi genel çıkarı temsil edebilirlr. Çünkü, parçayı değil genel çıkarı temsil eden tek sınıf bürokrasidir ve bu özelliği bürokrasiyi *evrensel sınıf*_yapmaktadır. Evrensel sınıf, Hegel'in ve daha sonra da Marks'ın anahtar kavramlarından biri oluyor. Ancak, Marks daha en başından birçok konuda Hegel'den farklı düşünmektedir. Hegel'in devleti ve statükoyu koruma misyonyuyla yüyklü ta-

nımının tersine, Marks evrensel sınıfı devrimci bir işlevle, statükoyu yıkma işleviyle tanımlıyor. Marks'ın yeni tanımına göre evrensel sınıf, özel tarihsel koşullarda yani devrim dönemlerinde çıkarları yığınların genel çıkarlarıyla, "toplumun evrensel haklarıyla" üst üste düşen sınıftır. (3) 1789 Fransız devriminde bu sınıf burjuvazidir. Peki 1840 Almanya'sında böyle bir sınıf var mıdır; varsa bu hangi sınıftır? Bu sorularla başlıyor. Marks'ın bu sorları sorduğu ve yanıtlarını aradığı çalışması, *Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirisine Önsöz* dür. Vardığı ilk sonucu açıkça yazıyor:

"Almanya'da, *acil* koşulları, *maddi* gereksinmeleri ve *bizzat zincirleri* taraafından mecbur edilmedikçe, sivil toplumun hiçbir sınıfında evrensel kurtuluş isteği ve kapasitesi yoktur"(4) Marks koşullara ve maddi gereksinmelere bir sınıfı evrensel role iten bir önem veriyor. Yalnızca ezilenbir sınıf olmak evrensel sınıf rolü için yeterli değildir. Bu sınıfın yalnız ezilendeğil, ezilmesinin koşulları toplumun temellerinden gelen veezilmemek için bu temele karşı çıkmak zorunda olan bir sınıf olması gerekiyor. Marks'ın bu düşüncelerlevardığı ikinci sonuç; evrensel sınıfın sivil toplumun burjuva olmayan bir sınıfı olacağırdır. Bu sınıf, tarihsel ünvan peşinde koşmayıp, yalnızca insan olmak isteyen kendisini ezen sonuçlara tekyanlı muhalefet etmekle kalmayarak Alman siyasal sisteminin tamamına karşı çıkan, öteki toplumsal sığıfları kurtarmadan kendisini kartaramayacak olan, insanlıktan tamamen çıkmış ve ancak insanlığı tümüyle yeniden kazanarak kendini kazanabilecek olan bir sınıftır; proletaryadır. (5) Marks'ın başka bir sınıfı değil deproletaryayı evrensel sınıf olarak önermesinin *nedeni* bu sınıfın pratik gereksinmelerinin acilliği,kutsallığı, ya yda proletaryanın tüm öteki sınıflardan daha ileri olması değildir. Proleterya evrensel sınıftır; çünkü bu sınıfın gereksinmeleri toplumun genel dönüşüm isteği ile çakışmaktadır. Marks, proletaryanın *evrensel-kurtuluşçu* sınıf olduğu sonucuna henüz kapitalist ekonominin ve sınıf ilişkilerinin bilimsel çözümlenmesini yapmadan varıyor.

Evrensel sınıfın daha gelişkin bir tanımı, kendi varoluş koşullarını değiştirmek için savaşmak zorunda olan ve bunu ancak öteki sınıflarla birlikte kendini de ortadan kaldırarak yapabilecek olan proletaryada anlamını buluyor.

"Proleterya, kendi yaşam koşullarını ortadan kaldırmadan kendini kurtaramaz. Bugünkü toplum yaşamının, kendi durumunda özetlenen tüm insanlık dışı koşullarını yok etmeden de kendi yaşam koşullarını ortadan kaldıramaz." (6)

Buradan Marks'ın sınıf sorununa yaklaşımındaki bir başka bakış açısına geçebiliriz.

Marks'ın *Önsöz*'de tartıştığı esas sorun, Almanya'nın geri kalmışlığıve bundan çıkış yollarıdır. Almanya'nın kurtuluşu ile evrensel kurtuluş arasında bir ilişki kuruyoyr. Marks bu dömende "genç hegelci" sayılıyor ve esas olarak felsefi sorunlarla ilgileniyor. Ancak *Önsöz* ü yazmadan önce Paris'e taşınıyor ve orada daha gelişmiş durumda olan işçi hareketiyle tanışma , bu hareketi daha yakından izleme fırsatı buluyor. O tarihlerde Almanya'da da işçi hareketi yeni yeni biçimlenmektedir. Marks bunlardan etkileniyor. Bu tarihten sonra Marks'ın teorik arayışlarına eleştiriler hegelci felsefe ile birlikte işçi hareketi de kaymaklık ediyor.

Marks " Alman sorunu" na statükoyu yıkma açısından yaklaşıyor. Statükonun felsefi temelde yıkılabileceğini,kurtuluşun Almanların "felsefi taransformasyon"undan geçtiğini söylüyor. (7) Almanya'daki tek modern eylem "düşüncenin soyut aktivitesi" olacaktır; ancak bir yandan da işçilerin "pratik partisi"nin mücadelesi var. Marks bu iki öğenin tek yanlı kaldıkları sürece Almanya'da bir dönüşümün gerçekleşmesinin imkansız olduğu düşüncesine varıyor. Aynı yazıda sorunu şöyle formüle ediyor:

"Devrimler, *pasif* öğeye, *maddi* bcr temele ihtiyac duyarlar. Teori her zaman, yalnızca kendi ihtiyaclarını gerçekleştiren insanda gerçekleştirilecektir... Düşüncenin gerçekleşmeye ulaşmak için çaba göstermesi yeterli değildir, gerçekliğin kendisi düşünceye ulaşmak için çaba göstermelidir." (8)

Devrimin pasif öğesi, Marks'ta sonradan *sınıf çıkarları* adını alacak olan "pratik gereksinmeler" dir. Devrimin "aktif" elemanı teoridir.

"Tıpkı felsefenin *maddi* silahlarını proleteryada bulmas gibi, proletarya da *entellektüel* silahlarını felsefede bulur, ve düşüncenin şimşeği bu bozulmamış toprakların insanlarını aydınlatır aydınlatmaz, Alman kurtuluşu insanda başarılmış olur.

"Sonucu özetleyelim:

"Almanya'nın *pratik olarak* mümkün tek kurtuluşu insan için en yüce varlığın insan olduğunu ilan eden bir teoriye dayanmasına bağlıdır... Bu kurtuluşun başı (beyni) felsefe, kalbi proletaryadır. Felsefe poletaryayı yoketmeden gerçekleşemez; proletarya felsefenin gerçekleşmesi olmaksızın yokedilemez." (9)

Önsöz'ü yazdığı dönemde Marks proletaryayı devrimin pasif öğesi olarak görüyor. Bu sonradan değişecek, Marks poroletaryayı aktifleştirecek bazı noktalarda bu ilk formülasyon dan uzaklaşmalar görülecektir. Ancak, evrensel sınıf ile teori arasındaki ilişki sorunu açısından Marks'ın bu ilk yaklaşımı özellikle de yöntemsel olarak çok önemlidir. (*)

* "Genç ve "Olgun" Marks ayrımlarına,Marks'ın bu biçimde bölünmesine katılmıyorum.1844'ten sonraki çalışmalarıyla Hegelcilekten önemli ölçüde kopmuştur;ancak ani bir geçiş değildir;Marks'ın ilk yazılarından sonraki kopuşun tohumları vardır; sonrakilerde de Hegelci geçmişten hiçbir iz kalmadığını söylemek mümkün değildir. Ayrıca kopuşun zamanı ve derecesi de Marks'ı aklama ya da kolaydan Hegelci yapma vesilesi yapılacak bir özellik taşımıyor.()

Marks'a göre, felsefe ya da teori, toplumsal gelişmenin aktif elemanıdır; çünkü, tarihin hareket yasalarını soyutlama yöntemiyle bilinebilir yapan teori, yalnız varolan durumu algılamaya yarayan bir prizma değil, aynı zamanda, gelişmenin yönünü, içsel bağlarını ve dinamiklerini ortaya çıkaran, kendi kurtuluş amaçları için mücadele eden insana yol gösteren bir klavuzdur. Kurtuluş, bilinçli insan eyleminin ürünü olacaktır;

İnsan eyleminin bakış, doğrultu ve amaç, tek sözle bilinç kazanması teorinin silahlarıyla donanmasına bağlıdır. Teori de ancak pratik gereksinmelerinin, maddi koşulların mücadeleye zorladığı yığınların benimsemesiyle maddi bir güç durumuna gelebilir ve devrimci yığın eylemiyle kendini gerçekleştirebilir. Proletaryanın çıkarı kendisiyle birlikte öteki sınıfları da yoketmektedir. Ancak bu evrensel sınıf çıkar ve düşüncesi tek tek ya da sınıf olarak proleterlerin kafasında doğmadan *önce* teorik olarak üretilir.Toplumun devrimci yenilenmesi, teorik bir devrimi, devrimci teori ile işçi sınıfının pratik hareketini birleştirmeyi öngörmektedir. Bu ikisi arasındaki ilişki gelişmenin yönünü belirler. Marks'ın sınıf-bilinç konusundaki yaklaşımı kısaca böyledir. Sonradan yaptığı geliştirmelerle birlikte ele alındığında, daha tam bir anlatımın, kendi yoyrum ve formülasyonlarımla şöyle yapılabileceğini sanıyoyrum: Marks'ın bakış açısında konünist bilincin biri teori, öteki, hareket halinde işçi sınıfı olmak üzere iki *kaynağı* vardır.Birincisi *teorik bilincin*, ikincisi pratik, *eylemli bilincin* kaynağıdır Komünist bilinç ikisinin karşılıklı etkileşiminden doğar.

İşçisınıfının fizik ve ilişkiler alanı olarak dışında üretilmiş teorinin (teorik bilincin), işçi sınıfını teorik metinler üzerinde bir eğitimden geçirerek taşınamayacağı açıktır. Öte yandan, komünist bilinç sınıf hareketinin zorunlu ve doğrudan bir sonucu olarak doğamaz. İki ucun bir araya gelmesi yeni bir reaksiyon için bi nedenle gereklidir.

Marks'ın yazılarında bilincin kaynağı ve oluşumu ile ilgili vurgu farklarına rastlamak mümkündür. yukarıda özetlenen ilk yaklaşımından sonra sınıf bilincinin oluşumunda ekonomik-toplumsal koşullar lehine belirgin bir vurgu farkı vardır.

Lenin'in Kautsky ile birlikte formüle ettiği ve geliştirdiği bilincin dışardan taşınması tezinin Marks'tan bir kopuş olduğunu ileri sürenler bu vurgu farklarından hareket ediyorlar. Bu ne kadar doğrudur?

Kesin olan noktalardan biri, geçen sayıdan bu yana yaptığımız aktarma ve çözülmeler çerçevesinde, komünist bilincin *otomatik* olarak. üretimin ve sınıfın koşullarından otomatik olarak çıkacağı biçimindeki bir yayklaşımın Marks'a mal edilemeyeceğidir. Marks, teorik bilincin üretilmesine ve sınıfa ulaştırılmasına öncelik vermiş, bunun yapıldığına inandığı durumda vurguyu değiştirmiştir. Marks'ta Lenin'in formüle ettiği birden bir taşıma eyleminden çok, iki yanlı bir yakınlaşma süreci öngörüldüğü doğrudur. Marks devrimci teorinin üretimine öncelik vermiş, temel taşlarıyla teorinin kurulduğu ilk aşamadan sonra ise sınıfın içinden yayılan bilinç kaynağına dönmüştür.Teori kurulmuşsa, işçi sınıfının kendi koşullarından gelen bilinci teoriye, kendini gerçekleştirme diye bir sorunu olan teori de işçi sınıffına yaklaşacaktır. Birinin ötekine bilincini taşımasından çok bir buluşma öngörülmektedir. Böyle bir fark vardır.

Öte yandan, Lenin'deki bilinç taşımada, işçi sınıfı yığınına burada kullandığımız deyimle pratik bilinç enjekte eylemi değil, onu teorik bilinç ve bakışla silahlandırma eylemidir. "modern sosyalist bilinç, yalnızca derin bilimsel bilgi temelinde doğabilir... Bilimin taşıyıcısı proletarya değil *burjuva aydınlardır*." (10) Kautsky'e ait olan ve Lenin'in "son derece doğru ve önemli" diyerek *Ne Yapmalı*? da aktırdığı bu sözlerde bilinç hep "bilim" ve teorik bilinç anlamında kullanılıyor. Lenin'de de teorik üretim önemli oluyor.

Bütün bunlardan daha önemlisi, Marks ve marksizmde sınıf ve bilinç kavramlarının *sınıf mücadelesi* eksenine oturtulmadan düşünülemeyeceği gerçeğidir. İşçi sınıfının kendi koşullarından gelen potansiyel devrimciliği, devrimci yön ve amacına, teorik bilince ancak sınıf savaşımı okulundan geçerek ulaşabilir. *Hatta, işçi sınıfı ancak bir başka sınıfa karşı mücadele ettiği sürece gerçek anlamda bir sınıf oluşturur.* İşçi sınıfı kapitalist toplumdaki verili koşulları ve verilibilinciyle devrimci görevini yerine getiremez. Değişiklikten geçmesi zorunludur. bu isevaazlarla, kitaplarla, komutlarla olmaz. Savaşımla olur. Savaşarak işçi sınıfı hem koşullarını, hem de kendini değiştirir.

Sonuç olarak, bilinç taşıma ne Lenin'de devrimci teorinin işçi sınıfına empoze edildiği tek yönlü *mekanik* bir işlemdir, ne de Marks'ta *otomatik* bilinçlenme mekanizması vardır.

Buraya kadar söylediklerimizi özetler ve toparlarsak:

Bir: Evrensel kurtuluşun öznesi, sınıfsal çıkarları toplumun genel çıkarlarına ve dönüşüm isteğine denk düşen bir sınıf olabilir. Bu sınıfın devrimciliği taşıdığı evrensel kurtuluşçu karakteriyle doğrudan ilgilidir. Bu sınıf işçi sınıfıdır.

İki: Evrensel sınıfın devrimciliği potansiyel bir devrimciliktir. misyonunu yerine getirmesi konünist bilinçle donanmasına gerektirir. Komünist bilinç devrimci teori ile sınıf hareketinin karşılıklı etkilenişiminden doğar.

Üç: Karşı etkileşim ortam ve alanı sınıf savaşımı pratiğidir.

İşçi sınıfı- Ekonomik toplumsal belirlenme

Marksist sınıf kavramı yukarıda betimlenen bir yöntemsel çerçeve içinde geliştirildi. Engls'in *İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu*'ndan başlayarak, *Kapital*_ve Marks-Engels'in öteki çalışmalarıyla kapitalizm, sınıflar ve işçi sınıfı üretim içindeki

yerleri içinde kapsamlı ve sistematik biçimde çözümlendi.Burada bu çözümlemeleri baştan sona yinelemenin olanağı ve gereği yok. İşin özünü veren birkaç temel noktayı aydınlattıktan sonra tartışmalı konular üzerinde yoğunlaşmak daha verimli olacak.

Kapitalizme geçiş, üreticiyi üretim araçlarından koparan ilkel birikim sürecinin sonucudur. Daha önce tek bir üreticide bulunan üretim araclarıyla işgücü birbirlerinden ayrılarak, bir yandan üretim araçlarına sahip kapitalist, öte yanda işgücünü satmaktan başka hiçbir geçim aracı bulunmayan işçi olmak üzere iki sınıfa bölündüler.

Sınıflar, toplumsal üretim biçimi içinde tuttukları yere, bu yeri hem sonucu hem nedeni olan, üretim araçlarıyla ilişki, emeğin toplumsal örgütlenmesinde oynayan rol ve ulusal gelirden alınan payın miktarı gibi ölçütlerle belirleniyorlar.

Sermaya ve meta olarak işgücü, kapitalist üretimin biri olmadan öteki olamayacak iki temel öğesidirler. İşçi sınıfı üretim araçlarına sahip olmayan, yaşayabilmek için işgücünü satmak zorunda olan bir sınıftır. İşçi sınıfını tanımlamakta tek olmamakla birlikte en önemli ölçüt işgücünün satılmasıdır. Ancak işgücünün satılması kadar ne-*karşılığında* satıldığı da önemlidir.

Marks bu konuyu, James Mill'in " Ekonomi Politiğin Esasları" Kitabı Üzerine Seçme Notlar da ele alıyor. İşgücünün kapitalizmde *ücretli emek* (lohnarbeit) değildi, *yaşamak için emek (*erwerbsarbeit) olduğunu söylüyor. Ücretli emekte önde olan işçi ile ona ödeme yapan kapitalist arasındaki ilişkidir; yaşamak için emekte ise emekçinin kendisi için harcadığı emek arasında bir ayırım ortaya çıkmaktadır. Yaşamak için emeğin, emeğin kendi çıkarıyla bir ilgisi yoktur. (11) Böylece emekle basitçe yaşamı sürdürebilmek için harcadığı emek yaşamın " özgür ifadesi", "yaşama sevinci" olmaktan çıkmakta, "dışardan dayatılan" bir "mecburiyet" olmaktadır. (12)Bu emeğin insana yabancılaşmasıdır ve yabancılaşma kendinin yalnız üretimin sonucu olan üründe değil, bizzat üretme eyleminde göstermektedir. (13)

Mülkiyetle mülkiyetsizlik arasındaki karşıtlık, emekle sermaye arasındaki karşıtlıktır; ikisi arsında_*aktif* bir *çelişki* vardır. Dolayısıyla işçi sınıfı yalnız ezilen değil, mücadele etmeye *mecbur* olan bir sınıftır. (14)

Sınıf kavramının ekonomi politik boyut kazanarak yetkinleşmesiyle birlikte yabancılaşmış emek kavramı da gelişiyor. Marks felsefenin dilini gerçeğin diline şöyle çeviriyor:

"Eğer emeğin ürünü bana yabancıysa, karşımda yasancı bir güç olarak çıkıyorsa, o zaman bu kime aittir?..

Benden başka birine.

Kimdir başka biri?

Eğer emek ürünü işçiye ait değil de onun karşısına çıkan yabancı bir güçse, bu ancak onun işçiden *başka birilerine* ait olmasıyla mümkündür. Eğer bu faaliyet (üretme faaliyeti-HY) onun için işkenceyse başkası için sevinç olmalıdır.

... Ona yabancı, düşman, güçlü ve ondan bağımsız olan başka insanlar bu ürünün patronudurlar. İşçinin emeği bazı başka kişilerin hizmeti, egemenliği, baskısı ve boyunduruğu altındadır." (15) Böylece hegelci izleri daha belirgin taşıyan salt felsefi yabancılaşma kavramından iki antagonist sınıf arasındaki ilişki nesnelliğne oturtulmuş bir yabancılaşma tanımına varılıyor.

Özetin özeti şöyle formüle edilebilir: İşçi sınıfı, korunması gereken hiçbir özel mülkiyet ve sömürü olanağı olmayan, sömürülen ve özel sınıf çıkarı sömürünün kaldırılmasını isteyen, kendi sınıf çıkarlarına tüm sınıfları yoketmeden tam hizmet edemeyecek olan, kendi özel varoluş koşullarının kendisine kurtuluş amacını gerçekleştirecek kollektif bir kapasite sağladığı bir sanıftır.

Böylece, marksist anlayış çerçevesinde, sınıfsız toplumu gerçek bir olasılık durumuna getiren evrensel bir sınıf biçimlenmiş ve tanımlanmış oluyor.

II

Buraya kadar söylenenler, işçi sınıfının durumu ve rolüyle ilgili bugünkü tartaşmalara yolu temizlemek için gerekli alt yapı notlarıydı.

Tartışma ve marksist sınıf teorisine yöneltilen meydan okumalar başlıca iki odak tez çevresinde halkalanıyor. Birincisi, işçi sınıfının kapitalist üretim içindeki merkezi önemini yitirdiği yokolmakta olduğu tezidir. İkinci tez, işçi sınıfının *artık* ya da *hiçbir* zaman devrimci- kurtuluşçu bir sınıfolmadığını ileri sürüyor.

İşçi sınıfı yok mu oluyor ?

İşçi sınıfının, kapitalist üretimin vazgeçilmez bir öğesi olmaktan çıktığını, sayıca da azalarak yokolduğunu ileri sürenler çeşitli argümanlara dayanıyorlar. Bu ikincil farklılıklar pek önemli görünmüyor ve söyleyenlerden çok söylenenler üzerinde durmak gerekiyor.

Görüşlerden biri, işçi sınıfının üretimdeki yerini yitirdiği ve yokolduğu tezini işçi sınıfını doğrudan artık-değer yaratanlarla sınırlayan bir sınıf tanımı çerçevesinde geliştiriyor. Tekelci kapitalizmde emeğin niteliği değişmiş, emek sürecinde kafa emeğinin ağırlığı artmış, ücretlilerin gederek artan bir bölümü üretken olmayan emek kullanır duruma gelmiştir. Artık değer üretmeyen beyaz yakalılar, hem bu özellikler hem de ücret ve yaşam düzeyleri açısından işçi sınıfının dışına çıkmışlardır. bu yaklaşım işçi sınıfı tanımna teorik bir sorgulama getiriyor:

İşçi sınıfını tanımlayan belirleyici ölçüt artıkdeğer üretimi mi yoksa üretim araçlarından yok-

sunluk ve bunun sonucu olan işgücünün satması zorunluluğu mudur?

Bu sorunu tartışmak durumundayız. Bir kez, modern kapitalizmmde işgücü ile artık-değer üretimi arasında doğrudan, birebir bir ilişki söz konusu değildir. Kapitalist üretimin belli bir aşamasında kafa emeği ile kol emeğinin birbirinden ayrılmasından sonra,"... ürün, bireyin doğrudan ürünü olmaktan çıkarve kollektif emekçinin ürettiği bir toplumsal ürün, yani herbiri iş konusu üzerindeki işlemlerin az ya da çok bir parçasını yapan bir işçi topluluğunun ortak ürünü halini alır... Üretken biçimde çalışmak için artık el ile çalışmanız gerekmez, kollektif emekçinin bir organıysanız ve onunalt işlevlerinden birini yeyrine getiriyorsanız bu yeterlidir. "(16)

Marks'ta işçi, kollektif işçidir.

İkincisi, kapitalist üretim açısından artık- değer üretimi temeldir, ancak, emek açısından işçi sınıfından olmak için artı değer üretmek şart değildir.

Üçüncüsü, ikincisinin doğal sonucu olarak, işçi sınıfı yalnız artık değer üretenle sınırlı değildir. Üretici işçi, işiçi sınıfının bir parçası, en önemli çekirdeğidir ama tümü değildir. İş gücünü satarak yaşamak zorunda olan, artık emeğine kapitalist tarafından el konulan, ulusal gelirden oldığı pay sermaye birikimine ve sınıf değiştirmeye olanak vermeyen bütün ücretliler işçi sınıfının kapsamı içindedir.

Lenin 1917'de Rusya'daki tarım işçilerinin sendikalaşmasına ilişkin bir yazısında tam bu konuda şunları söylüyor:

"Esas olan, işgücünü satan *heskesin* temel sınıf çıkarlarının özdeşliğidir." (18)

Böyle yaklaşıldığında, işçi sınıfı bütün kapitalist toplumlarda azalmayaan tersine çoğalan bir-sınıftır. Çeşitli verilere göre, emperyalist ülkelerde işçi sınıfı nüfusun en az dörtte üçünü oluşturmaktadır.

Bilim ve teknikteki gelişmelerin, otomasyon ve komputasyonun işçi sınıfını yokettiği görüşüne gelince.

Yeni buluşların üretim sürecine sokulma olanak ve hızının arttığı, üretimde giderek daha az canlı emek kullanıldığı doğrudur. Ancak bu sürecin, kapitalizm kapitalizm olduğu sürece işçi sınıfını yoketmesi mümkün değildir. Makinalar, robotlar kullanım değeri üretmekte insan emeğinin yerini alabilir; ama değişim değeri üretemezler. Artık değerin kaynağı canlı emektir; kapitalizm kendini öldürmeden canlı emeği öldüremez.

Bir yandan, üretimde giderek daha fazla cansız emek kullanıldığının kabul edilmesi, bir yandan da kapitalizmin doğası gereği artık-değer yaratan canlı emekten vazgeçemeyeceğinin söylenmesi çelişki değilmidir? Evet bu bir çelişkidir. Kapitalizmin çelişkisi.

Önce bir soru: sabit sermaye, yani makinalar değer yaratır mı? Marks yalnızca iki anlamda üretebileceğini söylüyor: 1) kendisinin bir emek ürünü olmaktan gelen bir değeri vardır. Makine emek niceliğinin nesnelleşmiş bir ürünüdür. 2) Makina, emeğin üretkenliğini artırarak artık emeğin zorunlu emeğe oranını yükseltir. Bu, canlı emeğin geçinmesi için gerekli ürünlerin daha kısa zamanda ve daha büyük miktarlarda üretilmesi, dolyısıyla işgücünün kendisini üretmek için gerekli çalışma zamanının azalması demektir.

Canlı emeğin, nesnelleşmiyş emekle yer değiştirmeye başlaması, "değer ilişkisinin ve değere dayalı üretimin" son aşamasını haber verir. Kapitalist üretimin temelindeki emek-değer ölçüsü ile, makinalaşmanın getirdiği üretkenliğin giderek zorunlu emek süre ve miktarından uzaklaşması eğilimleri birbirleriyle çatışmaya girerler. Emekrsüresi ve harcanan emek miktarının değer üretiminin belirleyici faktörü olması kapitalist üretimin temel yasasıdır. Öte yandan, "... büyük sanayi geliştikçe,fiili zenginlik üretimi, giderek emek sürecinden ve harcanan emek miktarından çok emek işlemi sırasında harekete geçirilen faktörlerin gücüne bağlı olmaya başlar." (19) Bu süreç aynı doğrultuda devam ederse, "emek üretim sürecinin içsel bir öğesi olma" özelliğini yitirir; genel zenginliğin yaratılması için *yığınların artık-emeği* önkoşul olmaktan çıkar; insan aklının evrensel gelişmesi için daha önce gerekli olan *azınlığın çalışmaması* koşulu da ortadan kalkacaktır. bu, değişim değerine dayalı üretim biçiminin çökmmesi demektir. (20)

Çelişkinin bir ucunda, kapitalizmin kaçınamayacağı makinalaşma otomasyon, giderek daha çok cansız emek kullanımı çizgisi var. Çelişkinin öteki ucu, kapitalizmde değerin ve zenginliğin tek ölçüsünün artık değer sömürüsü olmasıdır..

Sermaye, makinayı, yeni teknikleri ne için kullnır? "Sermaye, makinayı ancak ve ancak işçinin zamanının daha büyük bir kısmında sırf sermaye hesabına çalışabilmesini mümkün kıldığı... için kullanır." (21) Çelişki sermayenin içindedir. "Bir yandan emek süresinin minumuma indirilmesi için bastıran, öte yayndan emek süresini zenginliğin tek ölçüsü ve kaynağı olarak vazeden sermamye, süregiden çelişkinin takendisidir. Sermaye zorunlu emeğe harcanan süreyi azaltır, ama sadece artık emeğe harcanan süreyi artırabilmek için azaltır." (22)

Bu çelişki uzlaşmazdır ve kapitalizmin ölüm kalım savaşı bu çelişki çevresinde sürmektedir.

Özetlenen zorunlu emek süresinin kısalması eğiliminin ortaya çıkardığı sonuçlardan biri, toplumun için emek dışı zamanın, *boş zamanın* artmasıdır. Kapitalizmin perspektifi açısından bu, bir azınlık için emek dışı boş zaman yaratılması demektir. Ancak sermaye gelişmeyi bu sınırda tutamaz. Marks, neden tutamayacağı ve işin nereye varacağını, bugünkü süreçleri de açıklama gücü taşıyan büyük bir öngörüyle 130 yıl önce şöyle açıklıyor: "...Sermaye, bilmeden ve istemeden, toplumsal disposable time'ın (istenildiği gibi kul-

lanılacak boş zaman HY) giderek azalan bir minumuma indirgemesine ve böylece herkesin zamanın kendi kişisel gelişimi için serbest bırakılmasına hizmet etmek durumundadır. Ama sermayenin dinamiği, her zaman için, *bir yandan disposable time yaratırken, bir yandan da bunu artık-emeğe dönüştürmektir.* Eğer birincisinde çok başarılı olursa, aşırı üretime katlanmak ve *sermayenin artık-emeği değerlendirmekten aciz kalması yüzünden,* zorunlu emek kesintiye uğramak zorundadır." (23)

Dolayısıyla kapitalizm, bir yandan bütün toplum bireyleri için boş zaman olanağını artıran bir yönde ilerlerken, bir yandan da, artık değer sömürüsünden, kadan vazgeçemeyeceği için bu gelişmenin kendi varlığını tehdit eden sonuçlarından kaçınmaya çabalamak zorundadır.

Tekrarı göze alarak sonuçları toparlayabiliriz:

1. Üretimde giderek daha çok cansız emek kullanımı kapitalizmin bir eğilimidir ve bunu ortaya koyan Marks ve marksistlerdir Bu eğilim, zorunlu artık-emek zamanının kısalmasını, emek-dışı boş zamanın artmasını emretmekte, ancak kapitalizm bu gidişin bir noktanın ötesine geçmesine engel olmaktadır. Otomasyon ve kompütasyon süreçlerinin kapitalizm altında işçi sınıfını yok etmesi mümkün değildir. Çünkü, canlı emek ortadan kalktığı zaman sermaye de sermaye olmaktan çıkar. İnsan emeği tümüyle üretim sürecinin dışına çıkarılırsa, o zaman artık-değer üretimi, kar için üretim, kapitalist pazar ekonomisi ve meta üretimi kategorileri de ortadan kalkar. İşçi sınıfının yok olması kapitalizmin ölümüyle mümkündür.

2. Sermaye, kendi hareketiyle istemeden sonunu yaklaştırır ama kendiliğinden sona ermez. Kapitalizmin varoluş nedeni ve çeşitli yönlerde eğilimler biçiminde işleyen yasaları, kendi yarattığı eğilimin sonuna dek ilerlemesinin önüne engeller çıkarır. Hiçbir sınıf ya da egemen güç, ayrıcalıklarını bırakmaz ve egemenlik bu ayrıcalık koşullarını koruyacak araçlara sahip olmak anlamına da gelir. Kapitalizmin kendi evrimsel gelişmesiyle yavaş yavaş sınıfsız topluma dönüşeceği teorilerinin bilimsel bir temeli yoktur.

3. Sermaye, tümüyle denetim altına alamadığı nesnel süreçlere karşı çeşitli savunma mekanizmaları bulmuştur.

En başta, üretim güçlerinin gelişebileceği hız ve yoğunlukta gelişmesini frenler. "...yaratılan dev toplumsal güçleri emek süresi ile ölçmeye, onları eskiden üretilmiş değerlerin değerini koruma görevinin koyduğu sınırlar içinde hapsetmeye çabalarlar." (24) Bugün gelişmiş kapitalist ülkelerde yalnızca üretici güçlerin gelişmesi olgusuna takılanlar sorulması gereken asıl soruyu unutuyorlar. Asıl soru, bu ülkelerde üretici güçlerin olanaklı olduğu ölçüde gelişip gelişmediğidir. Olanağın ölçüsü, toplumsal olarak kazanılmış üretici güçler düzeyidir. Yalnız teorik çözümlemer değil, bizzat veriler de, keşfedildikten sonra uzun süre üretime sokulmayarak çekmecelerde saklanan bir çok yeni buluş olduğunu kanıtlıyor. Emperyalist kapitalizm, artık-değeri dünya boyutlarında realize ediyor ve yeni teknolojileri artık-değer ve ek artık değer üretimine daha çok olanak sağlayan alanlarda yoğunlaştırıyor. Onlarca örnek vermek, özel bir çalışmayla emperyalizmin teknolojik olanakları nasıl kendi kar amacının dar çerçevesine hapsettiğini göstermek mümkün. Çevrenin ve en önemli üretici güç olan insanın hem fiziksel-biyolojik hem manevi açıdan tahribedilmesinin de kapitalizm ve kar önceliği dışında hiçbir açıklaması yoktur.

İkincisi, Marks'ın zamanında görülmesi mümkün olmayan olağanüstü boyutlardaki tüketim artışıdır. Gelişmiş kapitalist ülkeler, toplumsal ihtiyaç kavramından yabancılaşmış bir tüketim nosyonu yaratmış, tüketimi dev boyutlara ulaştırmış durumdalar. Kuşkusuz bu, temel bir çelişkiye karşı bulunmuş yapay ve geçici bir çaredir. Ancak, üretim fazlasını emdirmenin bir yöntemi olarak, kapitalizmin çelişkisini geçici olarak yumuşatan bir işlev de görüyor. Aşırı tüketimin yanısıra, Avrupa'da sık sık tarım ürünlerinde yaptıkları gibi, üretim fazlasının bir kısmı da çöplüklere dökülüyor.

Üçüncüsü, kapitalizm altında işgünü de olanaklı olduğu ölçüde azalmıyor ve işçi sınıfının boş zamanları da artabileceği kadar artmıyor. Bu yapılmadığı zaman kapitalizm açısından geriye kalan "çare"işsizliktir. Kapitalizm işçi sınıfını aktif ve yedek iki orduya bölüyor.(25)

Kapitalizm altında, otomasyon ve kompütasyon uygulamalarının sonucu, aşırı üretim, aşırı tüketim ve yığınsal işsizliktir.

Bir nokta daha var. İşçi sınıfının kapitalist toplumdaki yeri ve ağırlığı sayısına bağlı değildir. Otomasyon ve kompütasyon teknikleri canlı emeğe olan ihtiyacı miktar olarak azaltırken, canlı emeğin niteliğini yükseltmekte, üretim süreçlerini kontrol etme, planlama yetenek ve kapasitesini arttırmaktadır. İşçi sınıfı üretimi sürdürme ve durdurma gücünü elinde tutmaktadır. Kaldı ki, sayısal açıdan da tartıştığımız gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfı gücünü korumaktadır. Çünkü doğrudan üretimdeki canlı emek bir miktar azalırken hizmetler vb. alanlarındaki ücretli emek artışı bu azalmayı dengeleyecek ölçülerde büyümektedir.

İşçi sınıfının devrimciliği bitti mi?

Konuya, işçi sınıfının devrimcilğini en baştan ve kategorik olarak yadsıyarak yaklaşanlar, işçi sınıfının içinden hiçbir zaman devrimci, hatta siyasal bir hareket çıkmadığını, bu sınıfın ekonomik koşullarının ciddi bir siyasal güç yaratmadığını ve yaratamayacağını söylüyorlar. Bunlara göre, Avrupa işçi hareketi ekonomist bir akım ve buna uygun örgütlenmeler yaratmıştır; Ruş işçi sınıfı hare-

keti darbeci ve indirgemeci bir siyaset-örgüt pratiği doğurmuştur. Komünist partileri ve sendikalar da hem temsilcisi olmaları gereken sınıftan yabancılaşmış, hem de düzenle entegre olmuşlardır. Bazılarına herkesin katılacağı bu saptamalardan çıkarılan sonuç ise şudur: Ekonomik koşullar temelinde biçimlenen sınıf gerçeği ile siyasal mücadele arasında bir karışıklık (mütekabiliyet) ilişkisi yoktur.

Ampirik gözleme ve "devrimci hareket" kavramının keyfi tanımına dayanan bu görüşü bizzat pratiğin çürüttüğünü söyleyebiliriz. Devrimci siyaset ve bilincin işçi sınıfının ekonomik koşullarından kendiliğinden doğmayacağı konusunda bu görüşü savunanlarla farklılığımız yoktur. Görülmesi gereken ve açık olan, işçi sınıfının kapitalizm kurulduğundan bu yana, öteki sınıflarla kıyaslanmayacak yoğun, örgütlü, hem siyasal hem ekonomik bir mücadele pratiği ortaya koymuş olmasıdır. Modern kapitalizmde başka hiçbir sınıf adına bu çapta mücadele ve siyaset yürütülmemiştir. Ayrıca daha önce de yazıldığı gibi, işçi sınıfının devrimci rolü bu sınıfın salt kendine ait kesimsel çıkarlarından kaynaklanmamaktadır.

Marksizm, tarihsel süreçlerle politik hedefler arasında organik bir ilişki kurmuştur. Ama sınıfla siyaset arasında otomatik işleyen bir mekanizma kurmamıştır. Sosyalizm, tarihsel bir evrimin önceden tahmin edilebilir kaçınılmaz bir sonu değildir; sosyalizm varolan toplumsal güçlerin, çıkarların ve savaşımların oluşturduğu bir gerçek tarihsel olasılıktır. (26)

İşçi sınıfının devrimci-kurtuluşçu bir sınıf olmaktan çıktığını savunanlar ise, üretim güçlerinin gelişmesi ile ters orantılı olarak, işçi sınıfının toplumsal, ekonomik ve siyasal gücünün azaldığını, bu sınıfın artık hiçbir alternatif iktidar perspektif ve kapasitesine sahip olmadığını, iktidarsızlaşıp kültürsüzleştiğini ileri sürüyorlar.

Elveda Proletarya yazarı Andre Gorz, üretici zanaatkarın manifaktür aşamasında sahip olduğu erdemleri modern kapitalizmde yitirdiğini söylüyor.

"...Manifaktürde, sermayenin toplumsal ve ekonomik iktidarına benzer, buna karşı çıkma ve ortadan kaldırılmasını düşünme gücüne sahip teknik düzeyde bir işçi iktidarı vardı. Bu iktidar, ne kümeleşmiş tüm işçlerin, ne de "kollektif işçi"nin iktidarıydı. Bu, niteliksiz işçilerin yardım ettiği ya da eşlik ettiği... özgül bir işçi hiyerarşisinin doruğunda yer alan profosyonellerin iktidarıydı. Kendi özerkliklerine ve özgül değerlerine sahip bir işçi kültürü, ahlakı ve geleneği vardı."

"Kısmı işbülümü, sonra Taylorculuk, sonra Bilimsel İş Örgütlenmesi ve nihayet otomatikleşme, küçük sanatlarla birlikte "iyi yapılmış işin gururunu" ve pratik egemenliklerinin bilincini de taşıyan o usta işçileri yok etti." (27)

Bunun sonucu olarak işçi sınıfı gücünü ve bir sınıfın mensubu olma duygusunu yitiriyor:

"İşçi etkinliği artık hiçbir iktidarı içermiyor. Oysa toplumsal etkinliği bir iktidar kaynağı olmayan sınıfın iktidara yükselme olanağı yoktur ve kendinde bu yönde bir eğilim hissetmez.(..) bir işle özdeşleşme imkanının yok olmasıyla birlikte, bir sınıfa ait olma duygusu da kaybolur." (28)

Sonuç işçi sınıfı için tam bir çözümsüzlüktür:

"... artık işçi için, ne işi çevresinde kurtulmak, ne işine hakim duruma gelmek, ne de bu iş çerçevesinde iktidarı ele geçirmek söz konusudur... Artık söz konusu olan, iktidarı, bir işçi olarak ele geçirmek değil, işçi olarak çalışmama iktidarını ele geçirmektir. Söz konusu olan kesinlikle başka bir iktidardır. Sınıfın bizzat kendisi buhrana girmiştir." (29)

Gorz'un manifaktür dönemi üreticisi ile ilgili yazdıklarının tartıştığımız konu açısından fazla bir önemi yok. Yalnız manifaktürün basit kooperasyonla fabrika aşaması arasındaki bir geçiş kaynağı olmasından dolayı değil, manifaktürdeki zanaatkarın o günkü toplumda taşıdığı ağırlık ve önem açısından da bu böyle. Kişisel becerileri olan profesyonel zanaatçının gördüğü itibarı sınıfın iktidar etkinliğinin bir göstergesi olarak anlamak, en başta henüz organik bir sınıf oluşturmadığı için, hem de o dönemde beceri isteyen bütün bağımsız meslekler aynı itibarı gördüğü için yanlıştır. Ayrıca bugünün hiçbirimizin hoşuna gitmeyen gerçeklerinden yakınıp geçmişi özlemek hiçbir şeyin çaresi ya da çözümü olamaz. Bütün "kötülüklerin" başlangıç noktası olarak işbölümünü görmemiz ve sonul amaç olarak her türlü işbölümünü kaldırmak hedefimiz hiçbir işbölümünün olmadığı ilkel komünal topluma dönme isteğini haklı kılmadığı gibi, manifaktür dönemini kutsamanın da anlamı yoktur.

Bunun da ötesinde Gorz'un yaklaşımı çok temelli yöntem yanlışlıkları taşımaktadır. İşçi sınıfına teryüz edilmiş teknolojici bir yöntemle yaklaşıyor; hem emek sürecini, hem üretim biçimini teknolojik bir süreç olarak anlıyor. Gorz'da tarih, toplum, üretim ve sömürü ilişkileri, sınıf mücadelesi yoktur. Bunlar olmayınca da, ancak bu kavramlarla bir anlam ifade eden işçi sınıfını Gorz'la tartışmanın olanağı da yoktur.

Yabancılaşmaya ve işçi sınıfının kültürsüzleşmesine ilişkin olarak söyledikleri tartışılabilir. Marksist yabancılaşma açıklaması doğrudur ve tekelci kapitalizmde Marks zamanındakinden daha ileri boyutlardadır. "Emek...hiçbir zaman olmadığı kadar yabancılaşmıştır; ve zorunlu emek işçilere neyi nasıl üretmeleri gerektiğini dikte eden bir hiyerarşinin komutası altındadır. Aynı hiyerarşi ona (işçiye HY) neyi ne zaman tüketeceğini, neyi ne zaman düşüneceğini, hangi rüyayı ne zaman göreceğini empoze ederek yabancılaşmaya yeni ve korkunç boyutlar vermektedir." (30)

Kültürsüzleşme sorunununda da çeşitli yönleri var.

Bir kez, kültürsüzleşme, depolitizasyon, tüke-

tim alıklığı tekeci kapitalizmin tüm topluma dayattığı bir yoksullaşmadır. Tekellerin ortağı büyük kapitalistlerden, yönetim aygıtındaki görevlilere, derece derece tekelci üretim, devlet ve toplum hiyerarşisinin bütün basamaklarında genel kültür, bilgi ve genelleştirici düşünce yoksunluğu günümüzün belirgin bir özelliğidir. Emperyalist ülkelerde tarih, toplum bilimleri, sanat, edebiyat ve siyaset alanlarında görülen yaratıcı düşünce kısırlığı bu sistemin yığınları ve özgür düşünceyi edilgenleştiren egemenlik ilkeleriyle doğrudan bağlıdır.

İşçi sınıfının onu egemen ideolojiden koruyan hiçbir özel, doğuştan verili yalıtkanlığı yoktur. Tekelci sistem, egemen ideolojisini yalnız öteki sınıflara değil işçi sınıfına da empoze ettiği için ayakta durabiliyor.Tekelcilik, işçi sınıfı adına yürütülen siyaset ve örgütlenmelerin zaaflarının yarattığı boşluklardan da yararlanarak, işçi yığınlarını ideolojik hegemonyası altında tutabiliyor. Bütün bunlar var ve işçi sınıfının devrimci bilinç ve eylemlilik kazanmasında önemli engel oluşturuyorlar.

Öte yandan, işçi sınıfının toplumun geneline *göre* daha ileri derecede bir kültürsüzleşme içinde olduğunu ileri sürmenin dayanağı yok.

Üretim sürecinde kafa emeğinin nitelik ve nicelikçe daha önemli duruma gelmesinden işçi sınıfının pozitif kurtuluşçu-devrimci misyon ve kapasitesini yitirdiği sonucunu çıkarmak hiçbir biçimde doğru olmuyor.

Burada Murat Belge'den bir aktarma yapmam gerekiyor:

"Kafa ile kol emeğinin arasındaki mesafe iyiden iyiye büyüdüğü gibi, üretimde birincinin payı da kıyaslanmayacak derecede artmıştır. Bilgi karşısında yalnız kol gücü ve el ustalığı değil, doğrudan doğruya sermayenin önemi de gerilemiştir. Bu durumda proletaryaya "elveda" demek zorunda değiliz, ama.. proletaryanın konumunu herhalde biraz farklı ele almak durumundayız."

"(...) Bir düzeni işlemez hale getirmek gibi bir etkinliğe "negatif" diyebiliriz ki, işçi sınıfı bugün dedünyanın birçok ülkesinde böyle bir potansiyele sahiptir, öte yandan, yepyeni bir düzen kurmaya yetecek bir formasyona sahip olmayı da "pozitif" sıfatıyla niteliyorsak, bugünün işçi sınıfı tek başına bunları gerçekleştirecek donanımdan uzaktır." (31)

Görüldüğü gibi, Murat Belge'de işçi sınıfını "kol gücü" ile çalışanlara eşitliyor. Buna katılmadığımızı daha önce yazmıştım. Yeniden üzerinde durmuyorum.

Murat Belge birkaç konuyu birbirine karıştırıyor.

Kafa emeği ile kol emeği arasındaki mesafenin büyümesi, aynı zamanda kafa emekçisi ile kol emekçisi arasındaki mesafeninin kısalması demektir. Kuşkusuz toplumsal emeğin niteliğinde kafa emeğinin payı artıyor; ama bu, geleneksel kol işçisinin giderek daha çok kafa emeği kullandığı, kafa emekçisinin de üretime daha dolaysız katıldığı iki yönlü bir süreç biçiminde ilerliyor. Bilimle üretim arasındaki mesafenin kısalması, kafa emekçisini üretime yaklaştırıyor; ve somut durumlarına göre farklı sınıf özellikleri gösterebilen, ama önemli bir bölümü işçileşen beyaz yakalılar böylece oluşuyor. Ancak bu kadar değil; üretimdeki toplumsallaşma ve otomatikleşme, ileri eğitim görmüş geleneksel bağımsız meslek sahiplerini de (Doktor, avukat, muhasebeci, mühendis vb) ücretli emek ordusuna katıyor. Aydınlar, bağımsız kafa ürünü üretenler proleterleşiyor. Bu işçi sınıfının entellektüel düzeyini yükselten bir gelişmedir.

Sürecin öteki ucunda, geleneksel kol işçisi de artık daha az kol kuvveti kullanıyor. Örsten tornanın, tornadan akarbantın, oradan da bilgisayarın başına geçen işçinin üretimi sürdürmek için ihtiyaç duyduğu eğitim, bilgi ve kavrama düzeyi de artıyor. Emperyalist ülkeler de işçi sınıfının çok büyük bir çoğunluğu lise ve muadili okul mezunudur. Türkiye'de lise ve sanat okulu mezunlarının işçi sınıfı içindeki oranı büyük bir hızla artmaktadır.

İşçi sınıfı bugün, daha çok kafa emeği kullanan, geleneksel bağımsız meslek sahibi aydınların proleterleşme süreciyle entellektüel sınıf rezervleri güçlenen bir sınıftır. Entellektüellerin varolan sosyalist rezervleri güçlenen bir sınıftır. Entellektüellerin varolan sosyalist hareketlerden uzak durması ise, bu sosyalist hareketlerin teorik-ideolojik yaratıcılıktan, yeni bilgi teorileri üretme perspektifinden uzaklaşmasıyla açıklanabilecek başka bir sorunudur. Nesnel yönelim ile subjektif kısırlık arasındaki çelişkiyi çözmek önemli bir sorunumuzdur.

Bu tartışmada sınıf teorisi açısından daha önemli olan nokta, Bernstein'den, Nabi Yağcı ve Murat Belge'ye kadar, marksist sınıf bakışını terkeden herkesin ortaklaşa savunduğu, işçi sınıfının "kurucu" değil, yalnızca "yıkıcı" bir sınıf olduğu tezidir. Murat Belge'nin deyimiyle işçi sınıfı "bir düzeni işlemez hale getirmek gibi "negatif" bir etkinliğe sahiptir; ama yeni düzeni kuracak "pozitif" bir güce sahip değildir. Eğer bu doğruysa, hiç utangaçlığa gerek yok, marksist sınıf teorisinin tümüyle geçersiz olduğunu ilan etmelidirler. Çünkü bu anlayış çerçevesinde işçi sınıfı yeni toplum kuruculuğunun aktörü ve ajanı olmaktan çıkarılmaktadır.

Burada, Kanadalı marksist Ellen Meiksins Wood'un sorduğu, bizi burada tartıştığımız sorunun kalbine götüren soruları sormak ve bunlara net yanıtlar istemek konuyu açıklık getirecektir. Wood'dan kendi cümlelerimle ve maddeleyerek aktarıyorum.

1.Sosyalistlerin hedefi sınıfların kaldırılması değilse nedir?

2. Sosyalizm savaşımının itici gücü sınıf çıkarları değilse, başka ne olabilir?

3.Sınıf özdeşliği ve bağı dışında birlik ya da

kollektif kimlik ilkesi olacak ne var?

4. Bu programatik soruların altında yatan, daha temel tarihsel bir soru: Toplusal ve siyasal iktidarın merkezinde (kalbinde) sınıf ilişkileri yoksa, başka hangi egemenlik yapısı var?

5. Daha temel bir soru: Eğer üretim ve sömürü ilişkileri yoksa, toplumsal insan örgütlenmesinin ve tarihsel sürecin temelinde hangi toplumsal ilişkiler var? Eğer maddi koşullar değilse, yaşamsal varlığı sürdürmenin "temeldeki dayanağı-bottom line" nedir?

6. Eğer sosyalizmin hedefi sınıfları ortadan kaldırmaksa, bu hedef daha büyük bir olasılıkla, bu amacın temelini kendi yaşam koşullarında bulanların gerçek hedefi olmayacak mıdır?

7.Eğer kapitalist sömürünün doğrudan öznesi olanların değilse kapitalist sömürünün yokedilmesinde kimin çıkarı olabilir?

8. Eğer stratejik olarak kapitalist üretim ve sömürünün göbeğinde yer alanlar değilse, bunu başaracak toplumsal yeteneğe kim sahip olabilir?

9.Sosyalizm için savaşımın kollektif temsilcisini oluşturacak potansiyele kim sahif olabilir? (33)

Bu sorular temel sorulardır. Herşeyin, kapitalist üretimin, işçi sınıfının niteliğinin değiştiği türünden görüşlerin moda olduğu ve akidesi zayıf marksistlerde bile kafa karışıklıkları yaratan büyük bir manevi basınç oluşturduğu bir ortamda bu serinkanlı soruların sorulması ve yanıtlarının verilmesi zorunluluğu vardır. Bu sorunların, önüne gelenin, işçi sınıfının vadesini doldurduğunu söyleme kolaycılığını ortadan kaldıran sadeleştirici, duru bir mantığı var. İşçi sınıfının devrimci potansiyel ve misyonunu ileri sürenlerin, eğer sosyalizm ve toplumsal kurtuluş gibi bir sorunları varsa, işçi sınıfı yerine hangi sınıf ya da topluluğun bu kapasiteye sahip olduğunu açıklamak zorundadırlar. Açıklayamıyorlar. Yalnızca ve kolayca "eleştiriyor", hiçbir yeni toplu "projesi", perspektifi ve mücadele stratejisi getirmiyorlar. Hepsinin ortak özelliği budur.

Bu yazıda yukarıdaki soruların birçoğunun yanıtları verildi. Bunları tekrarlamıyor ve derli toplu bir özet olduğu için Wood'un kitabında Francis Mulhern'den aldığı pasajı aynen aktarıyorum:

"İşçi sınıfı devrimcidir; marksisteler işçi sınıfının kapitalist üretim biçiminin sömürülen kollektif üreticisi olarak oluşmuş tarihsel doğası nedeniyle bunu söylemeye devam ediyorlar. işçi sınıfı *sömürülen* sınıf olarak, kapitalizmle, ihtiyaçlarını genel ve sürekli olarak karşılayamadığı bir çatışma içindedir. temel *üretici* sınıf olarak kendi amaçları peşinde koşarken kapitalizmin ekonomik aygıtlarının (faaliyetini- HY) durduracak... güce sahiptir. Ve *kollektif* üretici olarak, yeni, sömürücü olmayan bir üretim biçimini kuracak nesnel kapasiteye sahiptir. Çıkarların, gücün ve yaratıcı kapasitenin bu bileşimi işçi sınıfını kapitalist toplumdaki tüm öteki toplumsal ve siyasal güçlerden ayırıyor ve ona sosyalizmin zorunlu temsilcisi (agent) olma yeteneği kazandırıyor. Bu önermeyi onaylamak sosyalizmi garantilemek değildir (garanti değildir). Söylenmesi gereken, "büyük pozitif kaynağımızın", örgütlenmiş işçi sınıfından başkası olamayacağını ve eğer işçi sınıfı kendini yeniden üretemezse, hiçbir dış müdahalenin bunu yapamayacağını söylemektir.Eğer bu kaynak, herhangi bir tarihsel felaketin sonucu olarak dağıtılır ya da nötralize edilirse, o zaman sosyalizm gerçekten sekter bir ütopya düzeyine düşecektir.

"...Yaratıcılığın başarının kendisi değil potansiyel olduğu doğrudur. *Ama potansiyelin kendisini de emek hareketinin moral ve politik değişimi belirlemez. (abç-HY)* Potansiyel, kapitalizmin yapısal olarak kollektif ekonomik-toplumsal düzenini, gerçek "genel çıkar"ın koşullarını ve temsilcilerini ister istemez doğuran genişletilmiş yeniden üretim sürecinin sıradan çelişkileri tarafından beslenir." (34)

Eski ve yeni sorunlar

Şimdi şu soruları sorabiliriz: Peki, işçi sınıfının yaşam ve savaşım koşullarında, yönelimlerinde, bilinç ve eylemlilik durumunda hiçbir değişiklik ve problem yok mudur? Öncekiler bir yana, son otuz yıldır kapitalizmin içine düştüğü krizlere rağmen, emperyalist ülkeler başta olmak üzere işçi sınıfı hareketinin devrimci bir atılım göstermemesi nasıl açıklanacaktır? Gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfının edilgenlik içinde olması tartışılması gereken yeni sorunlar olduğunu göstermiyor mu? Kuşkusuz değişiklikler var ve kuşkusuz birçok sorunun tartışılması gerekiyor.

Eski ve temel bir sorundan başlanabilir.

Emperyalist ülkeler, tekelci süper karların sağladığı olanaklarla kendi ülkelerinde işçi sınıfını sistemle bütünleştirme doğrultusunda önemli adımlar atmış durumdalar. Yüzyılın başında Lenin'in "işçi aristokrasisi" diye tanımladığı ayrıcalıklı kesim, emperyalist ülke işçilerinin neredeyse tümünü kapsayacak bir genişlemeye uğramıştır. Bu ülkelerdeki işçiler, emperyalist olmayan kapitalist dünya işçilerine *göre* ayrıcalıklı bir konumdalar. Zenginlik ve işçilerin de suspayı aldığı göreli "refah" düzeyi çifte ve yoğun sömürülen bağımlı kapitalist ülke işçilerinin sırtından çıkarılmaktadır. Sınıf mücadelesiyle birlikte emperyalist sömürünün sağladığı olanaklar, kapitalizmin işçi sınıfını yoksullaştırma yasasını belli ölçülerde nötralize edebilmekte, sınıf çelişkilerini yumuşatan bir ekonomik temel sağlamaktadır. İşçi sınıfının doğasına ve misyonuna yabancı ideoloji, siyaset ve örgütlenmelerin tarihsel varlığı ve sınıfı kuşatma gücü de aynı temelden kaynaklanıyor. Başlıca öğelerinden biri sermaye ihracı olan emperyalizmin, sermaye ihracı ile birlikte sömürüyü de ihraç etmesi, artı değerin kapitalist olmayan ya

da kapitalist gelişmişliğin alt basamaklarında olan alanlarda realize edilmesi içeride belli bir rahatlık sağlıyor.

Bunlar bilinen, ama önemli ve geçerli gerçeklerdir. "Eski" gerçeklerden çabuk bıkan, yeni moda solcu aydınlarımızı hoşnut etmek için bu doğruları yinelemekten vazgeçmemiz gerekmiyor. Bunlar bugün de emperyalist ülkelerdeki işçi sınıflarının durumlarını anlamakta kilit önem taşıyor. Öte yandan, emperyalizm sermaye ve sömürü ihraç ederken, ister istemez üretim ilişkilerini de ihraç ediyor. Bugün bütün dünya kapitalist ilişkilerin içine çekilmiştir. Azgelişmiş kapitalist ülkelerde sömürü daha yoğun, sınıf çelişkileri daha keskin biçimler alıyor. Sınıf varlığına ve sınıf savaşımına dünya çapında bakmak gerekiyor. Bugün, kanımca doğru olmayan biçimde "Kuzey-Güney" çelişkisi diye adlandırılan karşıtlık, emperyalizmin sömürüsü altındaki ülkeler işçi sınıfının emperyalizme bağlı kendi kapitalist sınıflarıyla ve emperyalizmin kendisiyle olan çelişkileridir. Bu çelişki önümüzdeki dönemde kendini çeşitli çatışma ve komplikasyonlarla gösterecektir. Kapitalist gelişme ve proleterleşmenin daha eski, daha hızlı ve yaygın olduğu orta gelişmiş ülkeler işçilerinin devrimci atılımlar göstermeleri güçlü bir olasılıktır. Bu nedenle, işçi sınıfının devrimci misyonunu emperyalist ülkelerdeki duruma bakarak değerlendiren yaklaşımların bir yanılgısı da bu ülkelerdeki potansiyelleri görememeleridir. Kaldı ki, yeni dünya durumunun dikkatli bir incelenmesi, emperyalist ülkelerdeki durumun da yapısal değil konjonktürel olduğunu gösteriyor. Son yirmi yılın dinginliğine bakıp bu ülkelerde sınıfın ve sınıf savaşımının bittiğini söylemek, tarihsel ve toplumsal olmayan bir bakışın ürünüdür.

Yeni sorunlara gelince,

İşçi sınıfını işçi sınıfı yapan temel ölçütler açısından işçi sınıfının niteliğinde bir değişiklik yoktur. Ancak, bugünkü işçinin 19. yüzyılın başındaki işçi ile her yandan aynı ve aynı koşullarda olduğunu söylemek de mümkün değildir. Yalnız işçi sınıfı değil kapitalist sınıf ve iki sınıf arasındaki ilişkilerde de değişiklikler var.

İki sınıf arasındaki ilişki, sınıf bireylerinin fiziksel olarak karşı karşıya geldiği çıplak biçimden uzaklaşmıştır. İşçi sınıfı gibi, burjuvazi de artık *kollektif* bir sınıftır. İşçi sınıfının karşısındaki sanayi burjuvazisi değil *kollektif kapitalistler* sınıfıdır. Üretimdeki toplumsallaşma, uluslararasılaşma, vb. süreçleri, artık-değere el koyma, üretimi planlama ve denetleme işlevlerini bireysel kapitalistten alarak hiyerarşik-bürokratik aygıtlara devretmiştir. Bu koşullarda sınıfsal öfke ve düşmanlık özel hedefini yitiriyor..*Sömüren* gizleniyor.

Tekelci kapitalist egemenliğin önemli manivelalarından biri olan, tüketim çılgınlığı işçi sınıfını da etkisi altına almakta, insanın toplumsal ihtiyaçlarını karşılamaktan çok reklamlarla şişirilmiş yapay bir tüketim anlayış ve alışkanlığı, tüm toplumla birlikte işçi sınıfına da dayatılmaktadır. Tüketim histerisi hem yabancılaşmayı artırıyor hem de *sömürüyü gizleyen* bir işlev görüyor. İşgücünün karşılığı olarak "ödenen" ücretle alınabilecek metaların miktar ve kalitesi yükseldikçe sömürüyü görmek zorlaşıyor. Tüketimci örgütlenme yalnızca, yiyecek, içecek, giyecek araçları değil, boşzamanların bu zamanı düzenin çıkarlarına en uygun ve en zararsız biçimde "tüketileceği" araçları da hazırlıyor. Tüketimin bir yaşam ilkesi bir fetiş durumuna getirilmesi yalnız sömürüyü gizlemiyor, kapitalizmin hergün yeniden ürettiği *bireyciliği*, mülkiyet duygusunu olağanüstü ölçülerde çoğaltıyor. Tüketim ve boş zaman araçlarının bir başka önemli özelliği, kullanımlarının insanı toplumsal yaşamdan uzaklaştıran *yalnızlaştıran* biçimde düzenlenmiş olmalarıdır. Ne ekonomik ne de rasyonel olan bu tüketimcilik ideolojisine karşı hem ideolojik hem pratik mücadele tez ve yöntemleri geliştirmek gerekiyor. toplumsal çıkarı, çevreyi korumayı, kollektif yaşam ve paylaşmaya dayanan alternatif kültür yaşam odakları yaratmak bu açıdan küçümsenmemesi gereken hedeflerdir. Ancak, Batı Avrupa'da ortaya çıkmaya başlayan bu tür alternatif odakların, daha çok toplumsal mücadeleden ve savaşımdan bir tür "kaçış" refleksi olduğu da görülüyor. Buna düşmeden, *tüketim çılgınlığına, dengesizliğine karşı tüketici hareketleri ve tepkileri örgütlemenin yeni savaşım kanalları açma şansı vardır.*

Kitle haberleşme araç ve tekniklerindeki gelişmelerle birlikte tekelci kapitalizmin propaganda olanakları olağanüstü bir güce erişti. Televizyon, Ortaçağ'da kilisenin oynadığı rolü çok daha büyük ölçeklerde, çok daha büyük olanaklarla oynamaktadır. Her eve, hergün girerek, yaşamın her alanında burjuva ideolojisini yığınlara dayatmaktadır. Bu koşullarda Lenin'in *Ne Yapmalı?* da altını çizdiği iki saptamanın önemi artmıştır: Burjuva ideolojisinin her küçümsenmesi bu ideolojinin güçlenmesine yardım eder, ve işçi sınıfının bilimsel bakışı ile aydınlanmamış her konuda burjuva görüşler egemendir. ideolojik mücadele bugün her zamankinden önemli, işçi hareketinin ideolojik donanım ve araçları ise her zamankinden zayıftır. İdeolojik atılım, yenilenme ve yeni propaganda yöntemleri geliştirmek gerekiyor. *Dönem, devrimci-kurtuluşçu ideolojinin yeniden üretilmesini, ideolojik bakış ve davranış bütünlüğünü yansıtan eylemli bilinç taşıma yollarının bulunmasını istiyor.*

Burjuvazi, tarih sahnesine ilk çıktığında toplumun tüm sınıflarını siyasal savaşımın içine çeken, aktifleştiren bir rol oynamıştı. Şimdi, tekelci burjuvazinin egemenlik ilkesi toplumun tüm sınıflarını siyasal hareketliliğin dışına çıkarmak, edilgenleştirmektir. Birincisi yükselen ve geleceği temsil eden bir sınıfın kendine güvenini yansıtan pozitif bir pozisyondu, ikincisi büyük bir zayıflığın büyük bir güçle giderilmesine hizmet ederek, yığınları devre dışı bırakan, ama kendi ideolojik bakışı

doğrultusunda yığın mobilizasyonu sağlayamayan bir savunma stratejisidir. *Bu durumda işçi sınıfı hareketinin giderek burjuva anlamda da işlevsizleşen, temsili özelliğini yitiren parlemento ve öteki düzen kurumları dışında mücadele alanları yaratması hem olanaklı hem gerekli olmaktadır.*

Yirminci yüzyılın işçi hareketine damgasını vuran, Sovyet ve Avrupa merkezli sosyalizm ekollerinin teori ve pratikleri olumsuz örneğin gücüyle işçi sınıfını devrimci program ve pratiklerden uzaklaştıran bir rol oynamışlardır. Bu merkezlerin dağılması bu anlamda yeni ve olumlu koşullar yaratmakla birlikte, geleneğin olumsuz gücünü aşmak kolay görünmüyor.

İdeolojik alanda en önemli sorun, işçi sınıfının evrensel sınıf misyon ve bilincinden uzaklaşmış olmasıdır. İşçi sınıfına evrensel sınıf özelliği veren iki çok önemli konuda, işçi hareketinin kendi doğal refleksleri de, marksizmin teorik-siyasal yaklaşım da çok eksik kalmıştır.

Evrensel sınıfın temel özelliklerinden biri *enternasyonalizmdir.* İşçilerin vatanı yoktur ve kurtuluş dünya-tarihsel bir çerçevede gerçekleşecektir. Ama işçi sınıfının iktidar olduğu Sovyetler Birliği'nde ve muhalefet hareketi olarak en çok geliştiği kapitalist ülkelerde işçi sınıfı hareketi enternasyonal düşünce ve eylem üretmekten uzak kalmıştır. Enternasyonalizm, üretimin uluslararasılaşmasının, sermayenin sınır tanımaz kozmopolit yayılmasının kendiliğinden yaratabileceği bir durum değil; işçi sınıfının dünya-tarihsel varoluş temeli üzerinde eğitim ve eylemle kazanılacak bir bilinç durumudur. İşçi hareketinin yeterince enternasyonalleşememesinin ana nedeni, Marksist sosyalizmin yeterince sosyalist olamamamasıdır. Küçücük Küba örneği, bakış ve siyaset enternasyonalist olduğu zaman yapılabileceklerin olanaklarla sınırlı olmadığını çarpıcı biçimde göstermiştir. *Yine eylemin ve örneğin gücüne ağırlık veren bir yöntemle işçi sınıfını enternasyonal bir eğitimden geçirmek bugünün en temel görevlerinden biridir.*

Evrensel sınıf olmanın öteki önemli göstergesi, evrensel sınıfın kendi dışındaki sınıf ve katmanların kurtuluşçu yönelimlerini de hem ideolojik hem siyasal olarak içerebilmesidir. Bu sorun günümüzde, klasık sınıf şemalarını aşan bir kapsam ve karmaşıklık kazanmıştır. Cins ve ırk eşitsizliği, çevre sorunları çevresinde ortaya çıkan "yeni toplumsal hareketler" kurtuluşçu istem ve dinamikler oluşturuyorlar. Bu alanda da, hem işçi sınıfının gerçek hareketi, hem de bugünkü durumuyla teori eksik kalmaktadır. Şu eleştiriyi kendimize yöneltmemiz doğrudur: "Marksizm bu hareketleri *öngörmedi.* Bu hareketleri yaratan *sorunlar* ve bu hareketlerin esas teorik katkıları yaptıkları *alanlar* marksist öğretinin adeta *kör noktalarını, az gelişmiş bölgelerini* oluşturuyor. Bu hareketler radikal bir teoriye ve geleneğe duydukları ihtiyacı özellikle Anarşist ve Ütopik Sosyalist gelenekte bulabiliyorlar. Marksizmde kaynak arayanlar ise, marksizmin bu akımlarla aynı sorunları tartıştığı dönemden alıntılarla yetinmek zorunda kalıyorlar çoğu kez."(34)

Kadın, çevre ve anti-ırkçı hareketlerle işçi sınıfı arasında karşılıklı bir uzak duruş var. İşçi sınıfı hareketi, bu sorunları kurtuluşçu bakışla kucaklayacak bir insiyatif göstermiyor, bu hareketler ise sınıf gerçeğine ve işçi sınıfının devrimci misyonuna dudak büken bir tutum içindeler.

Enternasyonalizm ve yeni toplumsal hareketlerle ilişkili olarak ortaya çıkan bu tablonun en önemli ve olumsuz sonuçlarından biri, burjuva ideolojisinin ta kendisi olan kesimci, partikularist bir ideolojinin güç ve etkinlik kazanmasıdır.

Yeni Sol'un bilinen isimlerinden Ernesto Laclau'un *Marxism Today*'in Ekim 1991 tarihli sayısında yayınlanan söyleşide söylediği son söz şudur:

" 'Enternasyonaller' çağı kesin olarak sona ermiştir." (35)

Laclau bu sonsözün dayanaklarını şöyle açıklıyor: "Klasik sosyalizm kavramı, sınırlanmamış bir toplumsal aktörün -'evrensel sınıf'- kaosa giden kapitalizmi değiştirmek zorunda olduğu düşüncesine dayanıyordu. Bugün, bütün tarihsel aktörlerin sınırlı olduğunu ve demokratik toplumsal bir düzenin yalnızca onların karşılıklı eylemi ve karşılıklı yadsımasının sonucu olabileceğini anlamış bulunuyoruz."(36)

"Önümüzdeki on yılların önemli problemleri temel olarak ikiye indirilebilir: Bir yandan, farklı olma hakkı ve önceden şu ya da bu ölçüde evrensellik içeren...her türlü partikularizminde patlama var. Şimdi artık evrensel boyut yok, partikülarizm özgürce gelişiyor ve daha çok oluyor. Bu genişlemeyle demokrasi nasıl uyumlu hale getirilebilir, gelecek on yılın büyük politik sorunu budur."(37)

Buradaki amacım, partikülarizm ideolojisinin ne denli güncelleştiğini göstermek olduğu için, Laclau'nun söylediklerini tartırşmıyorum.

Bütün bu anlatım ve çözümlemeler bizi, devrimci marksizmin ve işçi hareketinin, ideoljik ve pratik atılım alanlarından birinin evrensel sınıf kavramı ve anlayışına dönmek ve onu yeni koşullarda yeniden üretmek olduğu sonucuna götürüyor.

Evrensel sınıfın siyasal alanda kendini ifade etme biçimi, bağlaşıklık ve daha iyi bir kavramla toplumsal devrimin siyasal ordusunun oluşturulmasıdır. İşçi sınıfı dışındaki devrimci dinamik taşıyan sınıf ve katmanların durumu, zor ve karmaşık teorik-siyasal sorunları gündeme getiriyor. Saf bir işçi devrimi söz konusu değildir ve işçi sınıfının hem devrimi gerçekleştirmek, hem de yeni düzeni kurmak için bağlaşıklara gereksinimi vardır. Klasik işçi-köylü bağlaşıklığı, ya da yine klasik tanımıyla küçük burjuvazi kavramlarının ötesinde teorik tanım ve çözümlemeler gerekiyor. Pratik siyaset alanında toplumun bütün sınıflarına gitmek ve düzen karşıtı bütün muhalefet dinamiklerinin sözcüsü olmak bu teorik sorunların çözülmesine

dayatıyor.

Son olarak, her türlü ve her düzeydeki işçi sınıfı örgütleri konusu henüz çözülmemiş bir sorun olarak karşımızda duruyor. Tarihin gösterdiği; çok sınırlı ve kısa süreli istisnalar dışında, sendikadan parti ve devlete kadar işçi sınıfı örgütlenmelerinin, sınıftan özerkleşme ve bürokratik deformasyon yönünde güçlü bir eğilim gösterdikleridir. Bu durum karşısında, işçi sınıfının öncü ve yönetici sınıf olduğu, olacağı tezleri tarihsel pratiğin ağır sorgulaması altındadır. Yığınsal ve ekonomik sınıf örgütü olan sendikalar, işçi sınıfının ekonomik çıkarlarını bile doğru düzgün savunamıyorlar ve sınıftan özerkleşmiş bürokratların sultasından kurtarılamıyorlar. Geleneksel partiler ve Sovyet devlet örgütlenmesi de, söz ve karar insiyatifinin işçi sınıfına geçtiği, işçi sınıfının hiç olmazsa karar ve yönetim süreçlerine katılabildiği örgütler olamadılar. Bu durumun belli bir gerçeklik taşısa da genel bir "işbölümünün zorunluluğu" ile açıklanması yeterli olmuyor.

Sendikadan devlete kadar bütün işçi örgütlerinde *eşitlik* ve *katılımcılığı* gerçekleştirmek ve geliştirmek için sürekli-yoğun bir çaba göstermek büyük önem taşıyor.

Paris Komünü'nü yenilgiye götüren en önemli zaaflardan birini, işçi iktidarını merkezileştirememe, örgüt ve silahla güçlendirememe zaafını, Paris Komünü'nde sosyalizmin bütün renkleri vardı diye meziyet gibi gösterenlere kesin olarak katılmıyorum. Ama Paris Komünü'nün işçi sınıfı örgütlenmesine eşitlikçi ve katılımcı ilkeler getiren büyük bir deneyim olduğu görüşünü paylaşıyorum.

Tüm devlet ve parti görevlilerinin seçimle gelmeleri ve seçmenlerin sürekli geri çağırma hakkına sahip bulunması, en yüksek kamu, parti ya da sendika görevlisinin aylığının nitelikli bir işçinin aylığını geçmemesi, siyasette açıklık, halk jürisi biçiminde yargılama düzeni vb ilkeler önemli ufuklar açıyorlar.

Sınıf ve örgütleri sorununu bir yandan teorik olarak ele alıp bu alanda ciddi geliştirmeler yapmak, bir yandan da deneyler ışığında yeni ve daha organik örgütlenme pratikleri yaratmak görevleri önümüzde duruyor. Bu konuyla ilgili geliştirmeler yapma işini başka bir yazıya bırakıyorum.

Bu yazının sonsözü olarak şu yazılabilir: İşçi sınıfının sorunu evrensel sınıf olmak ya da olmamaktır.

NOTLAR

1.Saint Simon, Catechisme des Industriels-1823, Sosyalist Siyasal Düşünüş Tarihi, Mete Tuncay, Bilgi Y.1976, s.28

2.Discussions du congres national de Belgique, Marxism Communism anda Western Socieley, A Comparative Encycopedia V.2 Newyork 1972, s.2

3. K. Marks, Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirisine Önsöz, Marks-Engels Werke (NEW) Cilt: 1 s.388

4. agy. 390

5. agy.

6. K.Marks-F.Engels, Collected Works C.4 s.37

7. K. Marks agy. s.386

8. agy.

9. agy. s.391

10. Lenin, Collected Works, C.5, s.383

11. MEW 1:450,454

12. agy. s.450

13. agy. s.513-514

14. agy. s.473

15. agy. s.518-519

16. K.Marx, Capital, C.1. s.476

17. agy.

18.Lenin, Collected Works, C. 25 s..125

19. K.Marks, Grundrisse, Birikim Y. 1979 s.651

20. agy. s.652

21. agy. s.646

22. agy. s.653

23. agy. s. 656-57

24. agy. s.653

25.K.Marx, Capital, C.1. s.637

26.Ellen Meiksins Wood, The Retreat From Class, Verso, 1986 s.90

27. Andre Gorz, Elveda Proletarya, Afa 1986 s.44-45

28. agy. s.72

29. agy. s.73

30. E.Mandel,Workers Under Neo-Capitalism, Ernest Mandel and George Novack, The Revolutionary Potential of the Working Class, Newyork 1980, s.17-18

31. Murat Belge, Sosyalizm Türkiye ve Gelecek, Birikim Y.İstanbul 1989 s.191-192

32.K.Marks-F.Engels MEW c.7 s.416

33.Ellen Meiksins Wood, agy. s.91

34 agy. s.91-92

35. Demir Küçükaydın, Marksizm ve Günümüz Dünyası, Ergun Aydınoğlu, Selçuk Eralp ile birlikte "Birlik mi rekompozisyon mu?" Koral Y. İstanbul 1990,s.91

36. Erneste Laclau, What Comes After 1991, Marxism Today October 1991 s.19

37. agy. s.17

38. agy. s.19

Oportunizm ve proletarya diktatörlüğü

S.ÖNAL

"Marksizm, insanlığın toplumsal-tarihsel gelişmesinin yasalarının, sosyalist devrimin, sosyalizm ve komünizm kuruculuğunun yasalarını inceleyen bilimsel, diyalektik-maddeci kuramdır." Marksist öğreti yaşamdan kopuk dört duvar arasında oluşturulmuş bir teori yığını değildir. Pratik eylem, dünyayı devrimle dönüşüme uğratma klavuzudur.

Bilinen bu gerçeklere rağmen işçi sınıfı hareketi içerisinde burjuvazinin ideolojik-politik etkisini yaymak görevini üstlenen oportunizm, yüzyıldan fazla bir süredir her zaman Marksizmin "zor teorisi, proletarya diktatörlüğü, sınıf savaşımı ve proletarya enternasyonalizmi" gibi temel ilkelerini kendine boy hedefi yapmıştır. Denilebilirki, Marksizmi çarpıtma çabaları tarihi Marksizmle yaşıttır.

Lenin, oportunizmin ideolojik temellerini tanımlarken şöyle der; "sınıflararası işbirliği savunmak, sosyalist devrim ve savaşımın Devrimci yöntemlerini bir yana bırakmak, kendi burjuva ulusçuluğuna uyarlamak, Ulus ve Ülke sınırlarının tarihsel olarak kalımsız olduğu gerçeğini gözden kaçırmak, Burjuva Yasallığın tapkı (Fetiş) haline getirmek, nüfusun geniş kesimlerinin kendini geri tutacağı korkusuyla Sınıf savaşımını ve sınıf görüşünü reddetmek" işte bunlar hiç kuşkusuz oportünizmin ideolojik temellerini oluşturur.

Lenin'in oportünizmin ideolojik temellerini tanımlarken belirlediği bu ögelerin hemen hemen tamamı değişik isimler altında da olsa çeşitli zamanlarda karşımıza çıkmıştır. Marksizme her dönem mikrop gibi bulaşmaya çalışan ama her defasında Marksizm tarafından mahkum edilen oportunizm, aldığı değişik isimlere ve biçimlere rağmen "sınıflar arası işbirliği, sosyalist devrim ve savaşımın devrimci yöntemlerinden vazgeçmeye, burjuva yasallığını tapkı haline getirmeye" dayanmaktadır.

"Devrimci, sosyal demokrasinin tarihinde geçen yüzyılın dördüncü çeyreğinde ve bu yüzyılın özellikle ilk çeyreği içinde sık sık rastlanan revizyonizm, Lenin'in sözünü ettiği oportunizmin gelişip kökleşmesinin ve bugünkü biçimini almasının teorik kaynağını oluşturmuştur." Bugünlerde "Marksizmin bunalımı" vb. iddialarla yola çıkanların beslendikleri kaynakta oportunizmin birikimlerine dayanmaktadır. Tarihteki benzerleri gibi "anti dogmatizm" maskesi altında Marksist devrim teorisini bayağı bir dille yorumlayan bu düşünceler, "burjuva yasallığını tapkı haline getirmeye" ve "burjuva devletini savunmaya, onarmaya" yöneliktir.

Yukarıda belirttiğimiz gibi bu yolda gösterilen çabalar çok eski tarihe rastlamaktadır. Daha Marks ve Engels sağken ilk örnekleri Alman işçi hareketinde görülmüştür. "Gotha programı"da bu çabanın somut bir ifadesi olarak şekillenmiştir. Oportunist belgelerin önde gelenlerinden biri olan Gotha programı Marksizmin temel ilkelerinden ikisini, devrimci sınıf savaşımını ve proletarya diktatörlüğünü saptırmaya yönelikti. Gotha programı bu yönüyle kendinden sonra yazılan bütün revizyonist programlara kaynaklık etmiştir.Bu bağlamda, Gotha programı ve Marks'ın bu programa yönelik eleştirilerini bir kez daha hatırlatmakta yarar vardır.

Gotha programı ve Marks'ın eleştirisi

19.yüzyılda Almanya'da işçi sınıfının iki partisi vardı. Bunlardan biri August Bebel'le Liebknect'in kurduğu Sosyal demokrat işçi partisi, ötekide Laselle'nin 1863'te kurduğu Alman İşçileri Genel Birliği'ydi. Sosyal-demokrat İşçi Birliği 1869 yılında birinci enternasyonalin temel ilkeleri üzerine kurulmuştu. Alman İşçileri Genel Birliği'nin temelinde ise küçük burjuva anlayışı yatmaktaydı. Bu iki parti Gotha'da yapılan birlik kongresiyle birleştiler. Kongreye ise hazırladıkları ortak bir programla gittiler.

Gotha programı, Marksizmin devlete, proletarya diktatörlüğüne, kapitalizmden komünizme geçişte tarihsel olarak özel bir aşamanın kaçınılmazlığına ilişkin temel ilkelerin salt birleşme uğruna oportunistçe bir tutumla çarpıtılışın somut bir belgesidir.

1875 yılında Marks W.Brackey'e yazdığı mektupta bu program taslağı hakkındaki düşüncelerini ortaya koymuştur.

Gotha program taslağının II. Maddesi şu hükmü kapsıyordı: "Alman işçilerinin partisi, toplumsal sorununu çözümüne yol hazırlamak üzere,

emekçi halkın demokratik denetimi altında (yapılacak) devlet yardımıyla üretici kooperatif dernekleri tarım ve sanayide öyle bir genişlikte kurulacaktır ki, tüm emeğin sosyalist örgütlenişi onlardan doğacaktır."

Marks, Brackey'e mektubunda bu madde için şöyle der: "Bugünkü sınıf savaşımın yerini, çalakalem yazı yazan bir gazete yazarının sözü alıyor. Çözümüne, kişinin yolu hazırladığı toplumsal sorun toplumun devrimci dönüşümü sürecinden çıkacak yerde, tüm emeğin sosyalist örgütlenişi, devletin üretici kooperatif derneklerine verdiği devlet yardımından çıkıyor ve o kooperatifleri işçiler değil, devlet yaratıyor. Devletten alınacak ödünçle tıpkı yeni bir demir yolu yapar gibi, yeni bir toplum kurulabileceğini düşlemek ancak Lasalle'a özgüdür."

Laselle'cılara verilen ödünün ürünü olan uzlaşmacı Gotha programının III. maddesi işçi sınıfının devrimci sınıf savaşımı yerine, evrimci nitelikte bir yol hazırlama kavramı getiriyordu. Yeni toplumun kurulması, yeni toplumun geçici devlet biçimi olan proletarya diktatörlüğü ile değil varolan devletin yani burjuva diktatörlüğünün tarımda ve sanayide çalışan emekçi yığınlara vereceği yardımla kurulacak kooperatiflerle gerçekleştiriyordu. Üstelik yeni sosyalist toplumun kurulması tüm emeğin sosyalist örgütlenmesi şeklindeki buğulu ve kaypak deyişle, emeğin kooperatif derneklerde örgtlenmesine indirgeniyordu. Madde, burjuvazinin sınıf olarak ortadan kaldırılması konusunda hiçbirşey söylememekteydi.

Gotha programı proletarya diktatörlüğünü ve devrimci sınıf savaşımı gibi Marksizmin temel ilkelerinin kisini yumuşatmaya ve saptırmaya yöneliktir. Marks Gotha programı eleştirisinde bu iki ilkeyi titizlikle savunmuş ve daha da açıklık getirmeye çalışmıştır. Marks bu konudaki düşüncesini de "kapitalist ve komünist toplum arasında birinden ötekine devrimci dönüşüm dönemi yatar. Buna denk düşen şey aynı zamanda siyasal dönüşüm dönemidir. Bu dönemde devlet, proletaryanın devrimci diktatörlüğünden başka birşey olamaz" şeklinde belirtmiştir.

Aynı konuda Engels'de 1875 yılında A.Bebel'e gönderdiği mektupta, geçiş döneminde proletaryanın devrimci diktatörlüğünün, yani geçiş dönemi devletin niteliğini "sosyalist toplum düzeninin getirilmesiyle birlikte" diyordu "devlet dağılacak ve ortadan kalkacaktır." Bu nedenle devlet, savaşımda, devrimde düşmanlarını kuvvet zoruyla bastırmasında kullanılan bir geçiş kurumudur. Proletarya, devleti henüz kullanmaya devam ettiğine göre, devletin özgürlüğü sağlama yolunda değil, fakat kendi düşmanlarını bastırmak üzere kullanıldığına göre özgürlükten söz etme olanağı doğar doğmaz devlet bu haliyle var olmaya artık devam etmeyeceğine göre, özgür bir halk devletinden sözetmek katışıksız saçmadır."

Marks ve Engels'in eleştirilerine rağmen Gotha programı birlik kongresinde onaylandı. Gerek Marksizmin devlet ve proletarya diktatörlüğü ilkesi, gerek sınıf savaşımı ilkesi, gerek proletarya enternasyonalizmi ilkesi Gotha programından sonra daha da sulandırılarak oportunizm taraftarları tarafından burjuvazinin itiraz etmeyeceği bir noktaya getirildi. Gotha programında formüle edilen burjuva diktatörlüğü altında, burjuva devletin kooperatifler kurup onlara yardım edip yeni bir toplum düşü ise daha sonraları Sosyal-demokrat çizginin vazgeçemediği bir formülasyon haline geldi.

Marksizmin revize edilmesinde Gotha programıyla başlayan çıkış daha sonraları ünlü ünsüz bir yığın oportunist önder tarafından sürdürüldü. Bu alanda en tanınmış isimlerden biriside Bernstein'dir.

Oportunizm ve revizyonizm en güçlü akımı Bernsteincilik

Oportünist ve revizyonist akımların en güçlülerinden biri adını Alman Sasyal Demokrat Partisi'nin ve ikinci enternasyonalin aşırı oportunist kanadının önderi Edvard Bernstein'den alan Bernsteincılıktır. Bernstein revizyonizimin babası olarak bilinir. O, teoriyle pratiği uzlaştırma savıyla çıkmış, pratiğe uymadığını söyleyerek Marksist teoriyi sulandırmaya çalışmıştır.

Bernstein, 1899 yılında yayınladığı "sosyalizmin önermeleri ve sosyalizme düşen ödevler" adlı kitabında sosyalist devrimden uzak durabilmek için sosyal-demokrasinin bütün karşıtlarıyla ortak bir dil bulunabileceğini öne sürmüştür. Bernstein bu ortak dilin temelini ise siyasal reformların oluşturacğını belirtmiştir. Düşüncesini çok açık bir dille "modası geçmiş lafebeliğini (Marksist teoriyi) bir yana bırakmak ve gerçekte olduğu şekliyle sosyal demokrat partisi olmak" şeklinde formüle etmiştir.

Bu noktadan yola çıkan Bernstein, "eğer sosyal demokrat parti, Almanya'da siyasal egemenliğini kuracaksa, hem sınıf çıkarlarını, hem ulusal çıkarları gözetme yeteneğinde olduğunu kanıtlaması gerekir" diye belirtmiştir. Burada sınıf çıkarlarıyla kastedilen şey proletaryanın çıkarlarıdır. İktisadi ulusal çıkar ise proletaryanın çıkarlarından daha farklı birşeydir. Çünkü Bernstein Alman kapitalizminin dış siyasetini onaylamıştır. Alman kapitalizminin dış siyaseti ise emperyalist sömürgeciliğe dayanmaktadır. Bernstein "eğer sosyal demokrat parti, Almanya'da siyasal egemenliğini kuracaksa hem sınıf çıkarlarını hem ulusal çıkarları gözetme yeteneğinde olduğunu kanıtlaması gerekir derken, Alman emperyalist burjuvazisinin çıkarlarıyla işçi sınıfının çıkarlarını uzlaştırmaya çalışmıştır. Sınıflar arası işbirliğini savunan bu siyasetin işçi sınıfının çıkarlarıyla bir ilgisi yoktur. Bernstein'in yaptığı şey devrimci sınıf savaşımının yerine sınıflararası işbirliğini koymaktan başka bir

şey değildir.

Bernstein işçi sınıfının partisine, devrimci sınıf savaşımından vazgeçip, kendi burjuvazisinin sömürgelerden elde ettiği gelirden işçi sınıfının pay alması için bir politika izlemesi gerektiğini öneriyordu. Reformlar uğruna mücadele yeterliydi. Bazı sosyal reformların gerçekleşmesi için burjuvaziden ödün koparmak mücadelenin sınırını teşkil ediyordu. Kısacası Bernstein devrimci sınıf savaşımının terk edilmesini öneriyordu. Onun burjuva "liberal kurumlar" karşısındaki tavrı ise bu kurumları korumak ve ileri götürmekti. İşçi sınıfının örgütlenmesinin ve güçlü hareketinin amacının bu olması gerektiğini belirtiyordu. "Devrimci diktatörlüğe ise hiç gerek yoktu."

Bernstein'a göre kapitalist toplumun liberal kurumlarının başında burjuva parlamentosu geliyordu. Ona göre ekonomik yönden gelişmiş çağdaş toplumda "seçim hakkı ve parlamento için yarış ve parlamento içindeki yarış süregelen organik bir devrimdi." Bu sözlerin anlamı gayet açıktır. Bernstein "ekonomik yönden gelişmiş toplum" derken kastettiği şey, burjuvazinin ülke içinde işçiyi sömürerek, ülke dışında sömürgeleri yağmalayarak oluşturduğu toplumsal yapıdır. Bernstein bu gerçeği burjuvaziden bazı ödünler kopararak bir ölçüye kadar son vermeye çalışmaktadır. Ona göre Burjuvazi sömürgeleri yağmalamaya devam etmeli, zenginlikleri ülkeye taşımalı ama kendi ülkesindeki işçilerede bu sömürüden pay vermelidir. Sömürgelerden vazgeçmek ekonomik gelişmeyi durdurur. Bu bir yerde içte sıkıntılar yaratır. O halde burjuvaziyi devirmek yerine onunla sınıfsal işbirliğine girmek gerekir. Bunun alanıda parlamento içinde sürdürülecek yarışla olur. Görüldüğü gibi Bernstein'in amacı sınıflı toplumu ortadan kaldırmak, ezeni ve ezileni olmayan bir toplum kurmak değildir. O, " Sömürenlerle,sömürülenlerin bir arada bulunduğu,yalnızca reformlar yoluyla sömürülme ve ezilmenin hoşgörülebileceği" bir toplumu düşünüyordu.

Bernstein'in kapitalist "liberal kurumlar" aracılığıyla ve bunlardan biri olan parlamento yoluyla, birbirini izleyen reformlarla toplumu değiştireceği düşü, Marksist devlet görüşüne ters düşüyordu. Benstein'in bu düşünceleri kendinden sonraki oportunist akımlarında "teorik" dayanağı oluyordu. Bernstein'in düşüncelerini kısaca özetledikten sonra şimdide Marksist devlet anlayışını özetlemeye çalışalım.

Marksist devlet anlayışı

Marksizmin devlet teorisini biçimlendiren yapıtlardan birisi F.Engels'in "Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni" adlı yapıtıdır. F.Engels bu yapıtında devleti "bu durumda devlet topluma dışarıdan zorlanmış bir güç değildir;(...) devlet gelişmenin belli bir aşamasında topmumun ürünüdür; bu toplumun, kendisiyle çözümsüz bir karşıtlık içine düştüğünün, giderme gücünde olmadığı uzlaşmaz karşıtlıklarak düştüğünün itirafıdır. Fakat karşıtların ve ekonomik çıkarları birbiriyle çatışan sınıfların, verimsiz savaşım içinde kendilerini ve toplumu yiyip bitirmemeleri için, görünüşe göre toplumun üstünde yeralan, çatışmayı yatıştıracak ve "düzenin sınıfları içinde tutacak bir iktidar gerekli hale gelmiştir. İşte toplumdan doğan, ancak kendini onun üstüne çıkaran ve git gide ona yabancılaşan bu güç devlettir." şeklinde tanımlar.

Engels'in belirttiğine göre devlet, iktisadi gelişmenin belli bir aşamasında ortaya çıkmıştır. Bu aşamayı belirleyen şey, toplumun, çıkarları birbirine karşıt sınıflara bölünmüş olmasıdır. Başka bir deyişle devlet, sınıflı toplumun ürünüdür; sınıflar arasındaki çıkar çatışması birbiriyle uzlaştırılamadığı için, bu çatışmayı belli sınırlar içinde tutmak üzere ortaya çıkan bir zor aracıdır.

"Devlet sınıf karşıtlıklarını denetim altında tutma gereksinmesinden doğduğuna ama aynı zamanda sınıflar arasındaki çatışmanın tam da orta yerinde doğduğuna göre, kural olarak, en güçlünün, ekonomik yönden egemen olan sınıfın devletidir. Bu sınıf devlet aracılığıyla aynı zamanda siyasal yönde de egemen sınıf haline gelir. Böylece ezilen sınıfları baskı altında tutmanın ve sömürmenin yeni araçlarını elde eder. Nitekim eski çağ devleti her şeyin ötesinde köle sahiplerinin devletiydi. Köleleri boyunduruk altında tutmak içindi: Feodal devlet soyluların, köylü serfleri ve angaryacıları boyunduruk altında tutma organıydı; Modern temsili devlette sermayenin ücretli emeği sömürmesinin aracıdır."

Engels devlet teorsini tanımlarken şöyle der; "Demek ki devlet ezelden beri varolan bir şey değildir. Devletsiz, devlet ve devlet gücü hakkında herhangi bir fikri bulunmayan toplumlar olmuştur. Ekonomik gelişmenin toplumun sınıflara bölünmesiyle zorunlu bir aşamasında devlet, bu bölünmeden ötürü bir zorunluluk haline gelmiştir. Şimdi üretimin gelişmesinde hızlı adımlarla öyle bir aşamaya yaklaşıyoruz ki o aşamada yalnızca bu sınıfların varlığı zorunlu olmaktan çıkmakla kalmayacak, fakat üretim için gerçek bir engel haline gelecektir. Bu sınıflar, daha önceki aşamada nasıl kaçınılmaz olarak ortaya çıktılarsa, o kadar kaçınılmaz biçimde ortadan kalkacaklardır.Onlarla birlikte devlette kaçınılmaz bir biçimde yok olacaktır. Üretimi, üreticilerin özgür ve eşitçi birliği temeli üzerinde yeniden örgütleyecek olan toplum, tüm devlet mekanizmasını, bundan böyle layık olduğu yere, çıkrıkla tunç baltanın yanına, eski eserler müzesine kaldıracaktır."

Engels, devleti bir zor gücü olarak tanımlar. Bu zorgücü eski çağda köle sahiplerinin, ortaçağda feodal soyluların, çağımızda kapitalist burjuvazinin baskı aracıdır. "Sosyalist toplum düzenin getirilmesiyle birlikte" devlet dağılacak ve ortadan kalkacaktır. Bu nedenle devlet, devrimde sınıfın

düşmanlarını kuvvet zoruyla bastırmasında kullanılan bir çeşit geçiş kurumudur.

Bu nokta, yani proletaryanın devrimci diktatörlüğü (devlet) komünist partisi manifestosunda da özellikle belirtilmiştir. "Yukarıda gördüğümüz gibi der manifesto, emekçi sınıfın devrimde ilk adım, demokrasi savaşımını kazanmak üzere proletaryayı egemen sınıf durumuna yükseltmektir."

K.Manifestoda, kapitalizmden komünizme geçişte oluşacak devleti tanımlarken Marks ve Engels "egemen sınıf olarak örgütlenen proletarya" formülasyonunu kullanmışlardır.

Burjuvazinin siyasal egemenliğini sürdürmesinde ona işçi sınıfı hareketi içerisinde siyasal dayanak olan oportunistler dün olduğu gibi bugünde "demokrasinin barışçıl gelişmesinden" ve sosyalizme reformlarla ulaşacaklarını iddia ederken manifestonun bu devlet tanımını unutmuş görünüyorlar. Aslında bu unutmuş tanımlaması pek de doğru değil. Açıkça Marks adına, Marks'ı yadsıyorlar. Marksizmde kapitalizmden komünizme geçişte tanımlanan devlet, proletarya diktatörlüğüdür. Marks ve Engels proletarya diktatörlüğü terimini ancak 1871 Paris Komünü'nden sonra kullanmaya başlamışlardır. Buna rağmen siyasal reformlar uğruna mücadeleyi işçi sınıfının uğruna mücadele etmesi gereken temel hedefler gibi gösterip, burjuva diktatörlüğünün devamından yana tavır alan oportunistler, Marksizmi savunduklarını söyleyecek kadar da sahtekarlaşıyorlar.

Proletarya diktatörlüğü-burjuva diktatörlüğü

Küçük burjuva ve burjuva ideologlar proletarya diktatörlüğü karşısına çıkardıkları burjuva diktatörlüğünü her zaman demokrasi şeklinde pazarlamaktadırlar. Proletarya demokrasisi mi, burjuva demokrasisi mi? gibi bir kıyaslama yerine, proletarya diktatörlüğü mü, burjuva demokrasisi mi? gibi bir kıyaslamaya giderler. Geniş kitleleri etkilemek için burjuva diktatörlüklerini demokrasi(!) proletarya diktatörlüğünü ise demokrasiden vazgeçmek, zorbalık ve baskı rejimi olarak göstermeye çalışırlar. Ama aslında proletarya diktatörlüğü geçiş devleti olarak demokrasiden vazgeçmek için değil, fakat "demokrasi savaşımı kazanmak" üzere gerekli olmuştur. İlk ağızda demokrasi ve diktatör lük sözcükleri birbiriyle çelişkili gibi görülebilir. Ne var ki bu çelişki gerçekte burjuva devleti için, başka deyişle klasik demokrasi için söz konusu olabilir. Çünkü kapitalist burjuva toplumunda demokrasi, somutlaşmış zorbalık demek olan devletin, yani diktatörlüğün şekillerinden biridir. Teokrasi, Monarşi vb. gibi bir devletin egemen sınıfı azınlıktaki burjuvazi ise, yani devlette zorgücü burjuvazinin elindeyse ve onun çıkarlarını gözetiyorsa, o devlette gerçek demokrasiden, yani özgürlükler düzeninden değil, olsa olsa sınırlı bir demokrasiden (sınırlı özgürlüklerden ayrıcalıklı bir demokrasiden, temsili demokrasiden) söz edilebilir. Orada demokrasi gerçekte kavram olarak özgürlüğü değil, özgürlüklerde sınırlılığı, kararları en alt kademelerden başlayarak geniş emekçi yığınlarının almasını değil, parlamento düzeyinde belli bir grubun almasını içerir. Burjuvazinin egemenliğindeki bir devlette yığınların özgürlük için verdikleri savaşım başarı sağladıkça, özgürlüğün dolayısıyla demokrasinin sınırları genişletilebilir. Fakat bu sınırlar emekçi yığınların en alt kademelerden, en küçük üretim birimlerinden başlayarak kararları bizzat almalarına, yani gerçek demokrasi boyutuna hiçbir zaman genişleyemez. Özgürlüğün sınırları nekadar genişletilirse genişletilsin, burjuva demokrasilerinde söz konusu olan şey, yinede yalnızca sınırlamayı azaltmaktır. Burjuvazi egemen sınıf olarak kaldıkça, devlette sınırlama ne kadar azaltılmış olursa olsun, devletin burjuvazinin baskı aracı, zor aracı olma niteliği değişmeyecektir.

Komünist Manifesto'ya göre, kapitalist devletten komünizme geçişte, proletaryanın egemen sınıf olarak örgütlenmesi yani devlet şekli olarak proletarya diktatörlüğü zorunludur. Bu zorunluluk kiyfiyetten değil, burjuvazinin o zamana kadar kullandığı özgürlüğün bu kez fakat geçici olarak proletarya yararına sınırlandırılması bu amaçla "zor gücünün" emekçi halk yığınları yani nüfusun büyük kesimi tarafından kullanılmasını sağlamak içindir. Başka deyişle, üretim ilişkilerinin ve ona bağlı olarak siyasal, sosyal, kültürel vb...ilişkilerin yönetim ve denetimine en küçük üretim birimlerinden başlayarak emekçi yığınların bizzat karar vermelerini sağlamak içindir.

Geçiş döneminde devlet artık eski kalıcı niteliğini ve anlamını yitirmiştir. Ancak görevi sona ermiş değildir. Marksist devlet teorisine göre kapitalist devlette proletaryayı ve genel olarak tüm emekçi yığınları sömürme aracı olarak kullanılan devlet, bu kez proletaryanını burjuvaziyi baskı altında tutması için kullanılacaktır. Marks ve Engels burjuvazinin sömürüden kendi rızasıyla vazgeçmeyeceğini, egemenliğinin elinden alınmasına kuvvet yoluyla yani varolan devletin zor gücünü kullanarak karşı koymaya çalışacağını düşündükleri için, böyle bir geçiş dönemine yani "egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryaya" başka deyişle devlet şeklinin "proletarya diktatörlüğü" olmasına gerek görmüşlerdir.

Kapitalizmden komünizme geçiş iktidarı proletarya diktatörlüğünden başka bir şey olamaz

Proletarya diktatörlüğü kavramı, aynı zamanda devrimci bir sınıf savaşımı teorisini içerir. Bunun terside doğrudur. Yani devrimci bir sınıf savaşımı burjuva parlementarizmiyle ve burjuvazinin devlet

kurumlarıyla yetinmeyi değil, proletarya diktatörlüğü teorisini, proletaryanın zor kurumlarıyla temsili kurumlarını yani Marksist devlet teorisini içerir. Sınıf savaşımından devrimci niteliğini ayırmak, reformculuğa kapılanmak, o savaşımı proletarya diktatörlüğünü özünden soyutlamak demektir. Proletarya diktatörlüğünü kabul etmemek Marksizme göre, devrimci sınıf savaşımının yerine reformcu sınıf uzlaşmasını getirir.

"Burjuva devletleri, biçim olarak hayli çeşitlidir, ama hepsinin özü aynıdır.Bütün bu devlet biçimleri ne olursa olsun, son tahlilde kaçınılmaz olarak *Burjuva diktatörlüğüdür.* Kapitalizmden komünizme geçiş, hiç kuşku yok ki, çok bol ve siyasal biçimler ortaya çıkaracaktır. Ama öz kaçınılmaz olarak aynı kalacaktır: *Proletarya diktatörlüğü.*"

Günümüzde bir toplumun egemen sınıfı ya burjuvazidir ya da proletarya. Bu durumda egemen olan burjuvaziyi ayakta tutarak, toplumda reformlar yoluyla proletaryayı egemen sınıf durumuna yükseltme olanağı ve olasılığı yoktur. Buna bizzat burjuvazinin varlığı engeldir. Aynı biçimde, bir toplumda devrim yoluyla proletaryayı egemen sınıf olarak örgütlemek ama onun yanı sıra; kendi karşıtının bağrında yaşamasına ve egemen kalmasına izin vermekte Marksizme göre olanak dışıdır. Bir başka deyişle, burjuva diktatoryası nasıl emekçi yığınların ezilmesini içeriyorsa, proletarya diktatörlüğünün mantığıda tarihsel açıdan, burjuvazinin varlığına sınıf olarak son verilmesini öngörür.

Bu nasıl olacaktır? Marks ve Engels bu sorunun cevabını "Sosyalist toplum düzenin getirilmesi" şeklinde vermişlerdir. Biraz açacak olursak siyasal üst yapıyı elegeçiren proletaryanın üretim araçlarının mülkiyetinin toplumsallaştırılmasıyla olacaktır. Bununla kapitalizmden komünizme geçiş dönemi başlamıştır. Yani (çağımızda adına kasıtlı olarak demokrasi denen) burjuva diktatörlüğünün yerini, sözcüğün ifade ettiği anlamda devlet olmayan bir yarı devlet, proletarya diktatörlüğü almıştır. Lenin "devletin, tüm toplumun temsilcisi olarak ortaya çıkmasını sağlayan ilk hareket üretim araçlarına toplum adına el konması hareketi onun devlet olarak son bağımsız hareketidir" diyor. Çünkü artık o andan itibaren burjuvazinin egemenliği ve o egemenliğin temsilcisi olan burjuva devleti yoktur. Onun yerini proletaryanın geçici zor gücü, yani diktatörlüğü almıştır!.

Ama burjuvazi mülksüzleştirildiği ve egemen sınıf olmaktan çıktığı zaman, onun egemenliğini temsil eden, bir anda yok olup gitmiş değildir. Burjuvazi o devletin zor gücünü kullanarak eski durumuna dönmeye çalışacaktır. Komünist manifestosu, bu devletin yerini "egemen sınıf olarak örgütlenen proletarya" mekanizmasının alacağını söylemiştir. Bu genel ifade 1871 Paris Komünü ile yaşama geçmiştir. Marks ve Engels komün deneyiminin ışığı altında yeni toplumun köşe taşlarını belirlemişlerdir. Marks ve Engels'in izleyicisi Lenin tüm birikimlerin çerçevesinde şu gerçekçi görüşü dile getirmiştir:

"Bürokrasiyi bir anda, her yerde ve tam olarak ortadan kaldırmak söz konusu olamaz. Bu bir ütopyadır. Ama eski bürokratik mekanizmayı bir anda parça parça etmek ve bütün bürokrasinin derece derece ortadan kaldırılmasına olanak verecek yeni bir bürokrasi kurmaya başlamak bir ütopya değildir; Bu komün deneyimidir, devrimci proletaryanın ilk ve dolaysız görevidir."

Kapitalizmden komünizme geçişte proletarya diktatörlüğünün zorunluluğu üstüne Marks, Engels ve Lenin'in düşüncelerini aktarmaya çalıştık. Proletarya diktatörlüğünün kapitalizmden komünizme geçişte zorunluluğu üstüne bir kez daha düşüncelerimizi toparlayıp bu konuyu noktalayalım.

Proletarya diktatörlüğünün amacı, eski devlet mekanizmasını yıkarak burjuvazinin geri gelmesini önlemek ve mülksizleştirerek egemenliğine son verdiği bu sınıfın yeniden başkaldırısına ve diktatörlüğünü kurmasına engel olmak için baskı altında tutmaktır. Devletin varlığı, yani başka bir sınıf üzerinde baskı aracı olarak kullanılmasını gerektirecek koşullar ortadan kalktıkça ve kalktığı ölçüde, devlette yavaş yavaş silinip gidecektir.

Proletarya diktatörlüğü, Burjuva parlamentarizmi

Paris Komünü'nün getirdiği bir başka deneyim parlamentoculuğa ilişkindir. Marks "komün bir parlamento değil, aynı zamanda yasama ve yürütme organı olacaktı" diye yazmıştı. Klasik burjuva parlamentarizminden kurtuluşun ise Lenin'in belirttiği gibi parlamentarizmden kurtuluş yolu temsili kurumların ve seçim ilkesinin ortadan kaldırılmasında değil, fakat temsili kurumların çene çalma yeri olmaktan çıkartılıp çalışan organlara dönüştürülmesiydi. Lenin, burjuva parlamentarizmini tanımlarken de "parlemantolu ülkelerden hangisini alırsanız alın Amerika'dan İsviçre'ye, Fransa'dan İngiltere'ye, Norveç'e kadar hangisini alırsanız alın, bu ülkelerde devletin gerçek işi perde arkasında pişirilip kotarılır; daireler, elçilikler ve genel kurmay tarafından yerine getirilir. Parlamentoya alalade insanları aldatması için konuşma göreci verilmiştir.

"Temsili kurumlar olmaksızın demokrasi, hatta proleter demokrasi düşünülemez, ama parlamentarizm olmaksızın demokrasi düşünülebilir. Ve düşünülmesi gerekir" diyordu.

Lenin parlamentarizm olmazsa demokrasi olmaz veya göstermelik parlamentolarla demokrasi nutukları çekenlere sorunun parlamento ile bitmediğini, proletarya diktatörlüğünün burjuva diktatörlüğünden üstünlüğünü halkın ülke yönetimine temsili kurumlarla katılması olarak açıklıyordu. Bu düşünceler Marksizmin burjuva parlamentariz-

mi karşısındaki bilinen tavrını daha da netleştiriyordu. Ama tüm bunlara rağmen oportunizmin Bernstein de şekillenen parlamentoculuk ütopyası, Marksizmin proletarya diktatörlüğü ilkesini yadsımayı amaçlamışu; oportunizm sınıf savaşımını sözde kabul ediyordu fakat bu savaşımın barışçı yoldan kazanılabileceğini öne sürüyordu. İşçi sınıfının üretim üzerinde söz sahibi olabilmesi ise burjuva yasallığına hapsedilip, parlamentoda artacak gücü bağlıyordu.

Bu düşüncelerin Marksizmle ilgisi yoktu.Marksizmin salt üretim üzerinde söz sahibi olmak demek olmayışı bir yana, yalnızca sınıf savaşımı gerçeğini kabul etmek, Marksist bir dünya görüşüne sahip olunduğunun kanıtı da sayılmazdı. Nitekim Marks bu noktayı gayet açık bir şekilde belirtmiştir.

"Modern toplumdaki sınıfların ya da bunlar arasındaki savaşımın varlığını keşfetmiş olma onuru bana ait değildir" der. Ve devam eder; "Burjuva tarihçileri bu sınıf savaşımının tarihsel gelişimini, burjuva iktisatçılarda sınıfların ekonomik anotomisini benden çok önce açıklamışlardır. Benim yeni olarak yaptığım: 1.Sınıfların varlığının ancak üretimin gelişmesindeki belli tarihsel evrelere bağlı olduğunu 2. Sınıf savaşımının zorunlu olarak proletarya diktatörlüğüne vardığını, 3. Bu diktatörlüğün kendisinin bütün sınıfların ortadan kaldırılmasına ve sınıfsız bir topluma geçişten başka bir şey olmadığını tanıtlamak olmuştur.

Marks'ın teorisinde temel noktanın sadece sınıf savaşımı olduğu sık sık söylenir ve yazılır. Ne var ki bu yanlıştır. Bu yanlış kavram çoğu zaman Marksizmin oportunistçe çarpıtılmasına ve burjuvazi tarafından kabul edilebilir bir ruhla bozulmasına varır. Çünkü sınıf savaşımı teorisi Marks tarafından değil, Marks'tan önce burjuvazi tarafından yaratılmıştır. Ve genel olarak burjuvazi tarafından kabul edilebilir bir şeydir. "Sadece sınıf savaşımını tanıyanlar Marksist değildirler; Burjuva düşüncesinin ve burjuva siyasetinin sınırları içinde kalmaya (parlamentolu demokrasiye inanmaya) devam ederler. Marksizmi sadece sınıf savaşımı kuramıyla sınırlamak, Marksizmi köstéklemek, çarpıtmak, burjuvazi tarafından kabul edilebilir bir şeye indirgemek demektir. Ancak sınıf savaşımını tanımayı proletarya diktatölüğünü tanımaya kadar işi genişleten kişi Marksist'tir."

Kaldı ki, burjuva diktatörlüğü karşısına proletarya diktatörlüğünü koymayan bir sınıf savaşımı Lenin'e göre; eninde sonunda burjuva parlamentosu içinde kolaylıkla sınıflararası işbirliğine dönüşebilir. İşçi sınıfını burjuvazinin emrine sokacak bu politika ancak proletarya diktatörlüğü ile dışlanabilir.

1871 Paris Komünü deneyiminden sonra Marks ve Engels "komün özellikle bir şeyi kanıtlamıştır. O da işçi sınıfının hazırdaki devlet mekanizmasını salt ele geçirip onu kendi amaçları için kullanamayacağıdır." diye belirtmişlerdir. Görüldüğü gibi Marks ve Engels,proletaryanın hazırdaki devlet mekanizmasını devir alıp kullanmasından yana değildirler. Burjuvazinin devlet mekanizmasının yıkılmasını, onun yerini kapitalizmden komünizme geçişte geçici bir dönem için "proletaryanın egemen sınıf olarak örgütlenmesinin" yani proletarya diktatörlüğünün almasını önerirler. Nasıl ki burjuvazi özel bir baskı gücüne gerek duymuşsa derler, proletarya da özel bir baskı gücüne gerek duyacaktır. Bu devleti ise, proletaryanın örgütleyeceğini ve kuruluşundan itibaren yavaş yavaş sönüp silinmeye başlayan bir yarı devlet olarak tanımlarlar. Baskı altında tutacak sınıf kalmadığı zamanda, bu geçiş devleti, o niteliğiyle ortadan kalkacaktır.

Oportunizm ve anarşistler Marksizmin devlet yapısına karşı çıkmışlar. Oportunistler proletaryanın hazırdaki devleti kazanmasından yana olurken, anarşistler ise her ne kadar burjuva devleti yıkmayı savunan bir düşünce savunsalarda, onun yerine birşey koymayı önermediklerinden dolayı madolyonun öteki yüzünü oluştururlar.

Oysa proletaryanın kapitalizmden komünizme geçişte devlete ihtiyacı vardır. O devlet hazırdaki burjuva devlet veya belirsiz bir şey değildir. O, Lenin'in deyişiyle "kurulduğu andan itibaren silinmeye başlayan" devlettir. Yani "egemen sınıf olarak örgütlenen proletaryadır."

Burjuva Devletin Demokratikleştirilmesi Tezi ve Proletarya Diktatörlüğü

Marksizm devlet teorisine karşı oportunizmin saldırısı değişik tarihsel süreçlerde çeşitli biçimler ve değişik isimler altında sürdürülse de, bu saldırıların tümünü "kapitalist devlet mekanizmasının demokratikleştirilmesi" başlığı altında toplayabiliriz.

Günümüzde yeniden hortlayan bu düşüncenin yakın geçmişte çok hızlı savunucularından biriside İspanyol KP lideri Carillo olmuştur. Carillo, Bernstein'in düşüncelerinin yeniden sunulması anlamına gelen önerileri yaparken daha açık sözlü olabilmiştir. Kuşkusuz, hemen belirtelim Carillo Marksizmin devlet teorisini reddeden onun artık uygulanabilir olmaktan çıktığını ileri süren ilk kişi de değildir.

Carillo, marksist devlet ve devrimci sınıf savaşımı teorisini açıkça yadsırken düşüncelerini şöyle özetliyordu: "Kapitalist devlet mekanizmasını demokratileştirme ve böylece bu mekanizmayı zora başvurarak yıkmaksızın sosyalist toplumu kurmaya, uyarlayabilme olasılığına ilişkin sağlam, temelli bir görüş getirmedikçe ya hiçbir ilke tanımayan taktiklere başvurmakla suçlanacağız, ya da sosyal demokrasiyle özdeşleşeceğiz."

Şimdi bu düşünceleri sondan başlayarak ele alalım. "Sosyal demokrasiyle özdeşleştirileceğiz" şeklindeki endişeye gerek yok. Çünkü Marksizmin temel ilkelerinin revizyonu kaçınılmaz olarak kişiyi bir yerlerden koparırken bir yerlerdekilerle

kucaklaştırır. Carillo ve onun gibi düşünenler Marksist devlet teorisini yadsırken, sınıf savaşımından vazgeçerken kaçınılmaz olarak sosyal demokrasiyle buluşacaklardır. Bu nesnelliktir. O bakımdan sosyal demokrasiyle Carillo'yu birilerinin özdeşleştirmeye çaba sarfetmesine gerek yoktur. Çünkü, bu düşünce sosyal demokrasiyle özdeşleşmektedir.

İkinci olarak, ona göre iki tür sosyalizm vardır. Bunlardan biri insan haklarıyla, demokratik ve siyasal özgürlükleri koruyup geliştirecek ve onlara yeni ekonomik boyut katacak olan sosyalizm, ikincisi bunun karşıtı olan sosyalizm, yani proletarya diktatörlüğü.

Bu tesbitin yanlışlığı bir yana Carillo bilerek kafa karıştırmıştır. O, devlet yapısıyla hükümet şeklini birbirine karıştırmıştır. Bu da onun düşünce yapısının özünü oluşturmaktadır. Oysa carillo ve takipçilerinin bir zamanlar Marksistken öğrendikleri temel bir tesbit vardır: O da "devlet yapısı itibarıyla her zaman bir diktatörlük aracıdır. Burjuva diktatörlüğünde çeşitli hükümetlerin şeklinde "demokratikleşme" olabilir. Ama devletin sınıfsal niteliği ve esas işlevini bu "demokratik"leştirme ortadan kaldırmaz, değiştirmez. Carillo gibi aklı evvellerin bazıları "demokratik yol" dedikleri seçim yoluyla, kapitalist devlet mekânizmasını demokratikleştirip sosyalist toplum kuracaklarını iddia ederek rüya görüyorlar. Üstüne üstlük bu ütopik düşüncelerinide proletarya diktatörlüğünün karşısına alternatif bir seçenek olarak çıkarıyorlar.

Parlamento çoğunluğuyla devletin yapısında değişiklik yapacağını zanneden safların sayısına bir yenisinin eklenmesinden başka bir anlamı olmayan bu çıkış, tarihte yaşanan onca deneye gözlerini kapatmıştır. En basit bir gerçeği dahi görmekten aciz duruma düşenlere şu hatırlatmayı yapmakta yarar vardır. Parlamento çoğunluğuyla devletin diğer kurumları arasındaki çelişki yoğunlaşırsa zorgücünü elinde bulunduran burjuvazi bu kurumlar eliyle parlamento çoğunluğunun varlığına her an son verebilir. Şili örneği hafızalardan silinmemiştir.

Diğer bir nokta, proletarya diktatörlüğü burjuva diktatörlüğünün karşısındaki devlettir. "proletaryanın egemen sınıf olarak örgütlenmesi", yani kendi mekanizmasını kurmasıdır. Salt adına bakılarak diktatörlük olarak nitelendirip, burjuva diktatörlüğünün ise yine salt ona maske olarak takılan demokrasiye layık görülmesi Carillo öncesi savunulmuştur. Bu konuda en ünlülerden birisi sosyal şövenist Kautsky'dir.

Oysa nasıl eski çağda köle sahiplerinin diktatörlüğü aynı köle sahipleri için demokrasiye engel değilse, nasıl çağımızda burjuva diktatörlüğü burjuvazi için demokrasi demekse, Marksizme göre kapitalizmden komünizme geçiş döneminde proletarya diktatörlüğü de,proletarya için,yani nufusun büyük çoğunluğu için demokrasiye engel değildir. Marks, Engels, Lenin bunu birçok kez belirtmişlerdir. Onlar, çoğu kez proletarya diktatörlüğünün geçiş döneminde burjuvaziyi eski durumunu yeniden kurmaktan alıkoymak üzere başvurulacak özel bir baskı aracı olduğunu söylemişlerdir.

Ama tüm bunlara rağmen revizyonizme ve oportunizm proletarya diktatörlüğünü çarpıtmıştır. Emekçi yığınlar için demokrasi olan proletarya diktatörlüğünü emekçiler için onların üzerinde bir zor aracı olarak göstermeye çalışmışlardır. Utanmazca, köle sahiplerinin, soyluların, burjuvazinin diktatörlüğüyle, proletarya diktatörlüğü arasındaki esaslı farkı bilerek görmezden gelmişlerdir.

"Şiddete, zorlamaya az ya da çok bağlı olmayan bir demokrasi dünyada görülmemiştir, yoktur ve olamaz. Öncesi, bir devlete ve birtakım yasalara sahip her toplumda şiddet ve zorlama vardır ve kaçınılmaz olarak olacaktır. Bütün sorun şu noktada düğümleniyor: Şiddeti ve zorlamıyı kim uyguluyor, kime uyguluyor ve kimin yararına uyguluyor. Proletarya diktatörlüğü, işçi sınıfının, emekçilerin, toplumdaki yurttaşların büyük çoğunluğunun, halkın, küçük sömürücüler azınlığa, sosyalizmin düşmanlarına karşı şiddet ve zorlamadır. Proletarya diktatörlüğü, halkın dış emperyalist gericiliğin karşı devrimci girişimlerine karşı, devrimci sosyalist kazanımlarını savunan örgütlü gücüdür."

"Ne varki, öteki diktatörlüklerden farklı olarak proletarya diktatörlüğü, ebedi değildir. Şiddet ve zorlama onun asli ögelerini oluşturmaz. Proletarya diktatörlüğünde asıl olan, yeni sosyalist devletin, sosyalizmi ve komünizmi kurma yolunda, yaratıcılık, örgütlenme, politika, eğitim ve yönetim alanlarındaki geniş kapsamlı işlevleri ve ödevleridir. Bu ödev, işlevlerin başarıyla yerine getirilmesi, kaçınılmaz olarak, işçi sınıfının tarihsel rolüne bağlıdır."

Proletarya diktatörlüğnü bilinen bu özelliklerine rağmen onun insan haklarına, özgürlüklere karşı bir devlet olarak göstermek ve yeni tanımlar icat etmek budalalıktan başka bir şey değildir.

Son yılların moda deyimiyle "Marksizm-Leninizmin" aşıldığını iddia eden anlayışlar, hangi haklı nedenlere dayanarak "proletarya diktatörlüğünün" terk edilmesini Marksizm adına savunabilirler. "Proletarya diktatörlüğü hangi demokrasi adına terkedilecek? Hangi demokrasi adına proletarya diktatörlüğü reddedilecek?" Sakın ola kimse Bernstein'in düşüncelerini yeni ambalajlarla savunmaya kalkmasın, Çünkü o düşünceler buruva diktatörlüğünün mutlak savunulması görevini üstlenmiştir.

Tekelci kapitalizm ve proletarya diktatörlüğü

Tekelci kapitalizm ve onun karşısında proletaryanın tutumu konusunda bugüne kadar ilginç bazı teoriler ileri sürüldü. Bu tespitlerin sonucunda da devrim stratejileri çizildi.

Tekelci kapitalizme karşı mücadelede kapitalist devleti reformlar yoluyla ıslah edip sosyalizmi kuracaklarını iddia edenlerle, Radikal Sol güçler arasında derin görüş ayrılıklarına rağmen benzeşen hatta aynı konuşulan bir konu vardır. O da Tekelci kapitalizme karşı demokrasi mücadelesi ve ittifak güçleri.

Reformistlerin düşüncelerini anlamakta güçlük

çekmiyoruz. Ancak Marksist-Leninistlerin kapitalizmden komünizme geçişte zorunlu aşama olan proletarya diktatörlüğü yerine yeni bir takım ara geçiş, dönüşüm,vb iktidar biçimleri üretmelerini anlamakta zorluk çekiyoruz.

Bu konuyu şöyle somutlaştırabiliriz. İspanyol Komünist Partisi lideri Carillo tekelci kapitalizme karşı mücadele konsunda diyorki "bugün devlet her zamankinden daha açıklıkla bütün alanlara özellikle ekonomi alanında yönetmen (directör) devlet olarak görünüyor. Fakat bu devlet artık burjuvazinin tümünün çıkarlarına hizmet eden bir devlet değil, burjuvazinin, yalnızca büyük tekelci gruplara egemen olan ekonomik yönden önemli fakat insan olarak çok az sayıda olan parçasının çıkarlarına hizmet eden bir yönetmen devlet olduğu için, bu tür bir devlet oluşu nedeniyle, karşısında yalnızca ileri proletarya değil, fakat aynı zamanda burjuvazinin bir bölümü dahil, geniş sosyal sınıf ve tabakaları buluyor; toplumun daha büyük kesimiyle doğrudan çatışmaya giriyor. (...) Tekelci gruplarla toplumun geri kalan kesimi arasındaki çelişki, toplumun geri kalan kesimiyle devlet iktidarı arasındaki çelişkide somutlaşıyor.(...) Devlet giderek daha az herkesin devleti, fakat daha çok sayıda insanın devleti haline geliyor."

Carillo'nun yaptığı bu tesbit hangi sonuçları doğurmuştur? Hemen cevaplayalım; Radikal çevrede tekelci kapitalizme karşı demokratik devrim Reformcu kesimde ise tekellere karşı demokrasi savaşı. Bu tesbitle kapitalist burjuvazi ikiye ayrılıyor. Tekelci burjuvazi ve serbest rekabetçi burjuvazi (tekel dışı kalmış veya tekelleşememiş burjuvazi) proletaryanın tekelci kapitalizme karşı mücadelesinde tüm tekel dışı burjuvaziye kurulacak ittifak tekelci burjuvazinin ortadan kaldırılmasını doğuracaktır. O halde tekelci kapitalizme karşı mücadele bu sınıf ve tabakalarla zorunlu ittifakı gündeme getirecektir. Bu ittifakın sonucunda doğacak iktidar ise proletarya diktatörlüğü değil, demokratik bir iktidar olacaktır. Reformcular açısından ise tekellerin sömürüsünü sınırlandırma, sosyal ve siyasal reformlar yeterlidir. Onlar açıkça tekellere karşı mücadele sonucunda burjuva diktatörlüğünün devamından yana olduklarını belirtiyorlar.

Reformcu partilerin yaydıkları bu sağ düşünce dünya komünist hareketini uzun yıllar sarıp sarmalamıştır. Günümüzde ise bu düşünceler Radikal kesimde hızla terk edilmeye başlanmıştır. Bunu belirttikten sonra bu düşünceleri ve programatik olarak aldığı biçimleri ele alalım.

Birincisi; Komünist partiler programlarında yukarıdaki tesbit doğrultusunda tekelci burjuvaziye karşı mücadeleyi ön plana çıkarırken, tekel dışı burjuvaziye adeta kol kanat germişlerdir.

İkincisi; Kapitalizmden komünizme geçişte zorunlu aşama olan proletarya diktatörlüğü, bir başka aşama veya şekilde, herhangi bir sınıfın damgasını taşımayan bir iktidara yerini terk etmiştir.

Üçüncüsü; bir an için tekellerin ortadan kaldırıldığını varsayalım. Eğer kapitalist unsurlar yaşamaya devam ederse ve iktidarda olursa bu gelişim yeni tekelleşmeye yol vermeyecek midir?

Dördüncüsü; Tekeller gökten zembille inmemiştir. Kapitalist düzenin doğal ürünüdür. Onlara karşı savaşın tek yolu vardır kapitalizmin kendisiyle bir bütün olarak savaşmak. Tekellere karşı orta ve küçük sermayeyi korumak, onları savunmak bir komünist partisinin işi değildir. Eğer çok safça orta sermayeyi ürkütmemek adına bu yapılırsa karikatür bir program hazırlanır.

Beşincisi; küçük burjuvazi, orta sermaye, tekelleşememiş burjuvazi tekelci kapitalizmin birer parçalarıdır. Tekelci burjuvazi ile çelişkilerinin olması gayet doğaldır. Bu çelişki arpalıklardan yararlanma, artı değerin sömürüsü ve tekel paydan daha fazla pay alma kavgasında ortaya çıkmaktadır. Bu güçlerin kapitalizmle bir alıp veremedikleri yoktur. Bunların iflas etmeleri, yok olmaları kapitalizmin yasası gereğidir. Proletarya bu çelişkiden yararlanmalıdır ama bu çelişkiden yararlanma adına proletaryanın çıkarlarını boğazlatmak bir komünist partisinin işi değildir. Komünist partisi sınıf partisidir.

Altıncısı; Devlet, tekelcisiyle, serbest rekabetçisiyle burjuvanın devletidir. Bu devletin sınıfsal karekteri burjuva diktatörlüğüdür. Sorun diktatörlüğün bugün belirleyici gücü tekelci kesimi ortadan kaldırıp, serbest rekabetçisini getirmek değildir. Bu devletin sınıfsal yapısını değiştirmektir. Bu diktatörlüğün tek alternatifi ise proletarya diktatörlüğüdür.

Yedincisi; tekelci kapitalizm en gelişmiş ülkelerde dahi küçük ve orta sermayeyi silip yok etmemiştir. Küçük ve orta semayenin bir kısmı yok olurken yenisi doğmuştur. Tekelci sermaye bu kesimi taşaron olarak kullanmıştır, kullanmaktadır.

Bu bağlamda bir komünist partisi tekelci kapitalizme karşı mücadelede orta ve küçük burjuvazinin çıkarlarını korumak adına kapitalizme karşı mücadeleyi tekelcilikle sınırlayıp yeni tekellerin ortaya çıkmasına yol verecek bir politika izlemez. Bu unsurlarla tekelciler arasındaki çelişkiden yararlanır ama devrimin ve iktidarın niteliğini ve unsurlarla ittifak adına şekillendiremez.

Proletarya diktatörlüğü burjuva diktatörlüğünün karşısındaki devlettir. Bir kez daha tekrar edecek olursak; *"Proleteryanın egemen sınıf olarak örgütlenmesi"* yani kendi mekanizmasını kurmasıdır.

Devrim sonrası nasıl biçim alırsa alsın bir sınıf iktidar almıştır. Sorun o sınıfın baskı aracını kurumlaştırmaktır. Tekelci kapitalizme karşı mücadelede proletaryanın iktidar alternatifi proletarya diktatörlüğünden başka bir şey değildir.

"Açıktır ki, proletarya diktatörlüğü tarihsel bakımdan geçici fakat, öte yandan zorunlu ve kaçınılmaz bir olgudur. Proletarya diktatörlüğü demokrasinin en büyük biçimi olmakla birlikte, bir gün gelip yok olacaktır ve onunla beraber devlette ortadan kalkacaktır. Ne varki, bu yarınların görevidir;bu görevi tarih çözümleyecektir. O zamana kadar kapitalizmden komünizme geçişi gerçekleştiren her toplum, bu terim hoşlarına gitsin ya da gitmesin Marks, Engels ve Lenin'in proletarya diktatörlüğü adını verdikleri demokrasinin bu en yüksek biçiminden kaçınılmaz olarak geçeceklerdir. Burada asıl sorun terimde değil, insan toplumunun ve devletin gelişmesinde boylu boyunca bir dönemin nesnel içeriği, tarihen ve daha doğrusu sınıf savaşımının ve sosyalist devrimin nesnel mantığıdır."

Açık mücadele ve açık parti için yaklaşım

MESUT HASTÜRK

Örgütlenme ve partileşme üzerine Türkiye devrimci-sosyalist solu, uzun süreli, ağır soluklu bir tartışma-düşünme ve çaba süreci içindedir. Tarihsel-toplumsal ve sınıfsal gelişmeler, kendilerine bağlı olayların hem boyutunu fazlalaştırırken hem karmaaşıklığını ve derinliğini büyük ölçüde arttırmıştır. Bir yandın sosyalistler gecikmiş yeniden üretim, bir üst sıçramada öne geçme, başka deyişle kendi içinde amaç edindiği bir safhaya yükselme, hem de iradeci dönüştürme perspektifini elden bırakmama gibi, tarihinin en zor görevleri ile karşıyadır. Bunu yapabilmek için, öncelikle tarihsel deneyim ve birikimlere sahip olduğumuzu, tekelci dönemde, özellikle Yeni Dünya Düzeni espirisi çerçevesinde, tarihsel akışınyeni bir dönemi karşıladığını, bu dönemde burjuva egemenlikle daha şiddetli ve kesin hesaplaşmaların kaçınılmaz olduğunu ve sürecin her zaman bir uzlaşma terkibini barındıracak evrimsel mantık da içerdiğini anlamış olmak gerekir. Bu gün tekelci kapitalist egemenliğin oynadığı koz da budur.

Örgütlenme konusunda, komünistlerin genel olarak sıkışma ve daralma pozusyonunda kalmalarının bir sonucu olarak genel bir kısırlık çektiği bir gerçek. Bilinen nedenleri sıralamak gereksiz. Diğer yandan bu genellemeden şunu ayırmak gerekiyor, tarihin ve gelişen dinamiklerin nabzını tutan, kendi nabzı da komünistçe atan sosyalistlerin varlığı, yetişmiş kadroların yenileşme ve aktivite arayışları, nesnelliğin kuşku götürmez bir biçimde emek sermaye çelişkisini barındırması, sadece ekonomik planda değil, artık daha geniş bir biçimde siyasal plana geçmiş bulunan iki sistem (dünya)mücadelesi, komünist mücadele için gerekli her türlü malzemeyi sağlıyor. Tarihsel gerçeklerde Marksizm ve Leninizm'i köktenci sorgulamaya çekecek hiçbir ciddi gelişme olmamıştır. Tartışılan pratiklerin, yine pratik yararları olacaktır. Biz de daha çok bu yana dikkat çekmek eğiliminde olmalıyız. Bu tablo içinde örgütlenme sorunu da Marsist-Leninist tarzda ele alınmak zorundadır. Tarzı taklid değil.

Tarzımız, tarihsel örneklerinde olduğu gibi, kendi içinde kendini yenileme ve üretme olanaklarına sahip Lenist parti anlayışından kaynaklanır. Örgütlenme ve partileşme sürecinin temel yaklaşımları da tarihe ve insana malolmuş deneyimler içeriyor. Bu yüzden, soruna yönelirken, girdiğimiz güzergahta bir arayış süreci olarak mutlaklaşıp kısırlaşmaya tahammül etmemek gerekiyor.

Karşı karşıya koymadan ve toplumsal-sınıfsal olay ve olguları labratuar mantığının dışında; organik süreçler ve ilişkiler karmaşası olarak ele aldığımızda, Marks ve Lenin anlayışını da kavramış oluyoruz. Kişiler ve adlarından bağımsız olarak, gerçek olan yönteme ulaşıp, alıntıya değil kavrayışa yönelerek, sorunlara vakıf olma olanağını arttırabiliriz.

Marksist-Leninist vurgumuzun böyle bir içmantığı olduğunu düşünüyorum. İç mantık bu gün içinde bulunduğumuz koşulların skalasına vurulmalıdır.

Örgütlenme ve partileşme, devrimci mücadelenin, genel olarak devrim söcüğünün olduğu her durumda vardır ve onun ilk başlığı konumundadır. Devrim yapabilmek, devrim yapılacak alana ait bütün dinamiklere içerden bir yakınlıkla mümükündür. Dönüştürme gücü olunmayan yerde devrim yapılamaz

Dönüştürme gücü, güç ve dönüştürülecek şeylerin çoğuna *ileri çekici* bir nitelik ve ona niteliği *taşıyacak bir nicelik gerektirir*. Bunun sürekliliği ve yeniden üretimi, sürecin gelişmesine ilişkin temel sorunlardır. Birbirinin yüzleridirler.

Bir sınıfın ilericiliği, sadece üretim araçları karşısındaki konumu, toplumdaki üretimden aldıkları pay vb. yalnızca ekonomik temelli şiddet ve güç olma durumuna değil, o toplumsal-sınıfsal alanda yukarıda sözünü ettiğimiz "*alanlara ait bütün dinamiklere içerden bir yakınlıkla mümkündür*.

Komünist mücadelenin ve konnünist topluma dönüşmenin temel aksiyonları genel olarak böyledir. Araçlar sorunu ise daha pratik ve saptanabilir elamanlardan oluşur Politika bunlardan biridir.

Açık-gizli

Gizlilik, bütün anlamları itibari ile, egemen olan bir durumdan bağımsız kalabilmenin tek yoludur. Dünya, düşlerini, eylemlerini, açlıklarını, şiirlerini, kısaca o andaki egemen olan genel düşünce ve toplumsal-sınıfsal ilişkilerin dışına düşen, karşısına geçen ve düzende kendini eşit düzeyde ifade edemeyen her kişi, kurum ve örgütün bağımsız kalma ve saldırıdan korunma, doğal olarak saldırma potansiyelini elinde bulundurma yöntemidir. Sanat ve bilimle uğraşmış ve yeniliğe ulaşmış bir çok insan, bu durumda kalmış ve sonuç olarak potansiyel gücünü açığa çıkardığı anda bir etki sahibi olabilmiştir. Yeni ve karşıt olan daima gizli olarak başlamıştır hayata.

Gizlilik, gizlenmek değildir. Gizlenmek suç içeriyor. Kendi meşruiyetine karşı da bir suç duygusu barındırıyor. Gizlilik ise olumludan bir ifadedir ve hem kendi hem de karşıtı için bir meşruiyet içeriyor.

Gizli örgüt, örgütlenmiş bir yeni ve karşılar topluluğunu barındırır. Konmünistler, kapitalizme onun kurumlarına ve egemenliğine karşı yukarıdaki söylenenlerin farklı bir düzeyde, siyasal-sınıfsal ve askeri bir toplumsal güç oluşturma amacını yerine getirmek amacıyla gizliliğe gerek duyuyor.

Gizliliğin komünistler için daha az önemli hale gelmesi, Ondokuzuncu yüzyıl sonuna gelindiğinde işçi sınıfı ve emekçilerin Marksist düşünceyi şu ya da bu bi-

çimde maddi bir güce dönüştürüp geniş bir meşruiyet alanı kazandırmasıyla olmuştur. bu anda itibaren konünistler hem açık hem de gizli olarak tarih-toplum-sınıf gündeminde yeralmıştır. Koşullara ve mücadelede kazanılan mevziiye göre bu ayrım, biri lehine eğilim kazanmış, mevzii genişledikçe açık alanda birikmeeğilimi güçlenmiştir. Bir tür kendi yasallığı ile böyle olmaktadır.

Avrupa ülkelerinde, egemen sınıfın, egemenliği altında tuttuğu sınıfların mücadelelerine sık sık boyun eğmesi, uluslararası sömürünün avantajı ile kendi sömürüsündeki sınıfların ekonomik-siyasal taleplerini karşılaması Avrupa'da gizli mücadeleyi likidite eden nesnel gelişmeler olmuştur. Likide olan gizli mücadele devrimci mücadelenin de büyük ölçüde cılızlaşmasını doğurmuştur.

Gizlilik, toplumsal-sınıfsal dönüşüm ve değişimin büyük ölçüde gerçekleşmesine kadar şa ya da bu oranda komünistlerin gündemindedir. İktidarı aldıktan sonra gizliliğin hemen hemen bütün koşulları ortadan kalkar. Kesin olan şey, iktidarı alıp kendi meşruiyet temelinde egemen oluncaya kadar her açıdan komünistlerin gizli bir yanı olmak zorundadır. En azından teorik olarak böyledir.

Gizliliğin sınırı gizlenmektir.

Gizli bir oluşumun temel hareket noktası, en açık koşullarda dar fakat bütün açıklarının eklem noktalarına uzanabilen, ağır şiddet ve yenilgi durumlarında iskeletini koruyabilecek teknik ve örgütsel beceri sahibi, düzenden tam olara bağımsız ve hem eylem hem de söylem olarak özgürleşmiş, açıktaki etkisiyle varlığı ölçülebilen bir örgütlülük anlatımıdır.

Açık çalışma ile gizil çalışma bir birinin diyalektidir.Ancak pratik olarak, örgütlenme ve devrimci kitidar mücadelesi gizlilik temelinde yapılmak zorundadır. Devrim ve gizlilik hem nesnel hem teorik olarak ayrılmaz iki kavramdır. Temel mantığı, egemen olandan bağımsız ve onun dışında (üstünde) yer alabilmektir. Açık mücadele hem egemen olanın verili koşullarında hem de ondan bağımsızlaşamayan bir muhtevaya sahiptir.

Açık mücadele

Açık partiden önce ve onu da içine alan bir başlık açık mücadeledir. Açık mücadele, için gizli mücadelenin bir takım öğelerini de alır. Gizliliğin amaçlarından, biri de açıkta etkisini göstermektir. Dolayısıyla açık mücadele genel bir meşruiyet ve devrimi gerçekleştirmede bütün kozların paylaşılacağı alanının da kendisidir. Dolayısıyla açık mücadele eşittir açık parti mücadelesi anlamına gelmez. Açık parti bu alanın örgütlü bir birimidir.

Açık mücadelenin boyutları ve alanları alabildiğine geniştir. Toplumsal değişim ve dönüşüm mücadelesinin eylem alınını sınırlayan egemen sınıfın baskısı nedeniyle gizli yürütülen mücadeleyle koordineli olarak aşılırsa, toplumsal-sınıfsal alanların hemen hepsinde süren (sürmesi gereken) *alan-mücadeleleri* de büyük ölçüde gelişir. Dolayısıyla açık çalışmanın konusu yalnızca politik de değildir. Entellektüel alan; sanatsal çalışma, ideolojik çalışma, kültürel çalışma gibi bütün mücadele konu ve yöntemleri açık alanda yapılan mücadelenin öğeleri durumundadır. Kendi dinamikleriyle...

Genel olarak bütün entellektüel süreci ifade edecek bir biçimde kullandığımazda ideolojik mücadele açık alan mücadelesinin temel konusudur. Eylemden çok, eylemin bilinci olan entelliktüel şiddetle yürütülür. Bunun araçları fiziksel çatışma için kullanılan araçların dışında hemen herşeydir.

İdeolojik mücadele

Tekelci kapitalist düzenin ideolajik egemenliği, araçlarına sahip olduğu enfermasyon, bilgi ve haber taşıyıcıları ile, bu taşıyıcılardaki teknolojik gelişmesiyle elde edilen donanımlı güçle sürdürülüyor. Enformasyon ve kitle iletişim tekeli'nin toplum ve sınıfların günlük yaşamı içerisinde yarattığı tam bir kuşatma, sistemin kendyini kabule imkan tanıyan ideolojik malzemenin aktarımı işlevini yerine getiriyor. Tekelci kapitalizmin uzman kadroları, bilim- teknoloji işbirliği ve küçük burjuvazi ile orta gelir gurubuna yönelik sosyo-ekonomik politikaları, tüm toplum ve sınıflar nezdinde gerekli illizyon ortamını yaratacak olanakları-veri-sunuyor. Elbette çok geniş çaplı bir kuşatma sözkonusu ve bu kuşatma sistemin kendini yeniden üretimi için her türlü yönetsel zor kullanmaktan daha büyük işlevler görüyor. Uzay çalışmalarında ABD'den daha başarılı olan SSCB'nin, uydu yayınlarından hiç yararlanmamış olması şaşılacak bir durumdur. İnsanın aklına ideolojik malzeme ve kendini ifadeyi gerektirecek yeniliklerden yoksun oldukları geliyor(!)

İdeolojik mücadele slogan savaşı demek değildir. Bir kez çok geniş ve yaygın bir yanlışın altını çizmek gerekiyor. Kavramlardan herkes aynı şeyi anlamıyor; Türkiye'de ve daha önemlisi Türk solunda, belkide dünyada hiçbir yerde olmayacak denli kavram yanlışı ve kargaşası var. İdeolojiyi de politik söylemin bir ifadesi olarak algılama gibi temel bir yanlış var. İdeolojik mücadeleyi politik mücadeleden farklılaştıran özellikleri ile görmek güçlüğü çekiliyor. Farkı, idolojinin genel bir başlık ve her ilişkili olduğu alanın bir tamlayıcı ögesi olduğudur. Örneğin İdeoloji, algılama ve düşünme biçimleri ve bunların ifadesi ile, bütün alanların kendi cinsinden etkilerinin bir toplamıdır. kavram üzerinde bir ortakklaşımın sağlanması da uzun çabalara bağlı güç bir çalışma gerektirir. Sözlüklerde yer alan tanımlamanın kısırlaştırıcı etkisinden çıkılması ve kavramın gerçeğe denk düşen içeriğinin doldurulmasının yararları sonsuzdur.

İdeolojiyi, genel olarak toplumda- sınıflarda., insanlara özneler olarak hitap eden, verili bir düzende yaşama karşı davranışlarını inanç biçiminde güdüleyen düşünme biçimleridir şeklinde tanımlayabilir ve konuyu tartışmayı taahhüt ederek burada tanımı kesinleştirmeden bırakabiliriz.

Bu genel çerçeve içinde ideoloji, tüm insani faaliyetlerin bir alt başlığı; düşünme-algılama ve inanaç biçimi olarak da genel bir başlığı olduğu anlaşılıyor. Dolayısıyla siyaset bir ideoloji taşır ve bir ideolojiyle belirlenebilir, ama ideolojinin kendisi olamaz. Sanat bir ideolojik damara sahiptir ancak ideoloji değildir, tüm bunlar ideolojinin (Üst başlık) kuşatması altında olabilir ve onca belirlenebilir ancak tüm bunlar onun kendisi olamaz.

Türkiye solunda ideoloji, politika ile birlikte veya felsefe ile birlikte daha çok anılmaktadır. İdeolojik mücadele'den kasıt, politik söylem ve inanç biçiminin ifade edilmekte ve egemen sınıfın politik tavrından uzaklaşma-kopuş biçiminde indirgemektedir.

İdelojik mücadelenin, genel başlığına uygun olarak, tüm entellektüel süreçlerin ve insani faaliyetlerin düşünce sistemleri içinde çok yönlü ve çok boyutlu olarak anlaşılması gerekiyor. Bir sanat ürününün ideolojik etkisi ve ideolojik etkileniniminden, bilim, ahlak, hukuk- yazılı yazısız-bütün ele alınarak, yine o alanlara özgü faaliyetlerle yapılacak bir mücadeledir ideolojik mücadele.

Tekilci kahpitalist dönemde, tekelci aşamaya gelinmesi ve ona uygun devlet ve toplum yapısının geliştiril-

mesine bağlı olarak dünya çapında gidilen merkezileşme ve uluslararasıcılık, çok bilinen bir deyişle dünyanın büyük bir köy olması neticesinde, bilimin teknoloji alanında gelişimi, toplum ve sınıflara giden yeni kanallar kurulmasını ve üretim araçlarını olduğu gibi, yeniden üretim araç ve süreçlerinin geliştirilmesi, idolojik alanda büyük bir egemenlik oluşturmasına yol açar. Bu, enformasyon ve iletişim toplumu çağı denen çağın kendisidir.

Başlıngıcından bu güne, konmünist mücadele karşısında, artık tarih sahnesine çıkmış olan komünizmi tanıyan, dayanaklarını bilen ve onunla uzun vadeli bir savaşa giren kapitalizm, onun rahat gelişmesine izin vermeyecekti. Tarih artık ikisinin her düzeyde bütün güçlerin kullanımına ve yeni güçler öne sürmeye yönelik bir çatışmaya sahne olacaktır.Olmuştur.

Soğuk Savaşlar'dan baskın çıkan Tekilce-kapitalizm ön hesaplaşmayı kazanmış görünüyor. Teorik planda hiç bir kazancı olmayan kapitalizm, pratik ve pratiğin teorizasyonu alanında kazandığı başarıyla bütün bir komünist mücadeleye sünger çekmeye çalışıyor.

Bütün bunların daha olanaklı hale getiren ideolojik egemenliktir. İnanç, bireyleri harekete geçirmekte en etkili rolü oynar, inanç kendiliğinden hareketlerin de kaderini tayin eder. Dolayısıyla inanç alanındaki egemenlik devrimci mücadele için temel mücadele ve faaliyet alanlarından biri, hatta birincisidir.

Açık mücadele bu genel ideolojik kopuş ve ideolojik mücadeleler toplamının verilmesi açısından önemlidir. Siyasal mücadelede, iktidar sorunun doğrudan güç ve şiddete bağlanması ile önemli olan gizliliğin yanında her koşul ve fısatta ele alınması ve yoğunlaşılması gereken temel sorunlardan biridir.

Örgütlenme

Örgütlenme konusunda öncelikli ve temel mücadele koşulları üzerine içerilmiş biçimde üst satırlarda değinmeye çalıştım. Konun sınırlı tutulması dışında yeni eklemeler yapmadan diyebilirim ki, devrimci örgüt; bütün ayakları ile merkezi programatik, örgütsel ve ideolojik birliği sağlamış bir partidir. Geniş parti tanımımız içinde özgül tanımlar içeren mücadele ve örgüt biçimleri yer alabilir, ancak hepsinin aynı omurga üzerinde olması gereken ve sonal hedefli, örgütlenmesi esastır. Hedefi doğrudan siyasal almayan alanlarla entellektüel ve düzlemine göre örgütsel bir doğrusallıkta birlik olmalıdır.Sonal hedef, genel komünist dünya düşüncesinde ortaya çıkar ve modelleşrilemez.

Örgütlenme sorunun, komünistler açısından toplum ve sınıflar gündeminde çok geniş bir zemini de vardır. Açık alanın örgütlenmesi başlığı altında toplanabilecek ve yalnızca siyasal olmakla yetinmeyecek bir çok alanda örgütlü-kollektif mücadele biçimleri geliştirilmesi gerekecektir. Yukarıda sözünü ettiğimiz ideolojik mücadeleyi ve fiilen içeren bu tarz çalışma daha çok toplumsal-sınıfsal dönüşüm ve değişimin nitel-nicel güçlerini de çoğaltacaktır.

Bütün bunların yapılması, tek tek, şu anda içinde bulunulan dağınıklık, sıkışma ve daralma koşullarında ne kadar güç. Bu güç koşullar siyasal alandaki çalışmaları ivedi kılarkenş, en geniş mücadele koşullarında da aynı ivediliği hissettirip politika vektörünün içine sıkışmayı getirmektedir.

Ancak her şeye rağmen Türkiye devrimci sosyalist solu mevcut kadrolarını ve elemanlarını örgütleyerak daralma ve sıkışma pozisyonundan bir ölçüde kurtulabilir.

Çok parçalılık ve bağlı olarak birlik vebirlikte mücadele ile örgütlenme sorunları, çoğu yöntemden olmak üzere kendi varlık nedenini amaç ve kavramlaştırmasını farklı tarif etmekten kaynaklanan bir ayrılık içindedirler. Bu ne sağlıklı ne de mantıki açıklaması olan bir durumdur. Devrimci-sosyalist kadroların ve grupların ortak kotarınası gereken ve ancak birlikte yapabilecekleri mücadelenin yeniden örgütlenmesi konusunda üç engelleyici noktadan kurtulmaları gerekiyor. Birincisi,kendi ya da grupsal varlıklarını amaçlaştırmak, ikincisi, ön yargı ve kavramların oluşturduğu doğal farklılıkları gidermenin tek yolunun birlikte yürümek olduğunu görmek,üçüncüsü, kendi dışında olanlarla süreci örgütleme cesariti göstermek.

Yaklaşımın genel olarak öznelci nedenlere bağli çözümler öneriyor gibi de olsa birlik konularında nesnelliğin ve teorik-programatik anlayışın mümkün hatta zorunlu kıldıkları karşısında, birlik süreçlerinin kendini tüketir bir döngü içinde kalması başka türlü zor açıklanıyor.

Açık çalışmanın örgütlenmesi genel düşüncesinin benim açımdan önemli vurgusu açık çalışmayı örgütleyecek taraflar ve tarafın genel örgütlenme anlayışıdır. Bu anlayış Leninist örgütlenme tarzında kendi ifadesini bulmalıdır. Açık alan örgütlenmesi de; örgütsel-ideolojik-siyasal-programatik-ilkesel amaçlar doğrultusunda birlik ve birlkiteliği ifade eden bağlı örgütlenmeler oluşturulmalıdır. Açık Parti'yi böyle anlamak gerekir.

Tekelci dönemde, çağın da bir özelliği, insan yaşamını birinci dereceden etkileyen ve alt-yapı, üst-yapı ayrımını organik bir süreçler bütünü olduğunu kavramaya yarayan ideolojik hegomanya ve bunu sağlayan araçlardaki muazzam gelişmedir. Komünistlerin sahip olamadığı bu araçlar, idolojik etkilerini inanılmaz ölçüde dar bir alana sıkıştırıyor. Doğru dürüst bir etkili yayın organına dahi sahip olmayan komünistler, açıkcası tüm ideolojik alanda, bu aygıtlardan edinse bile ne yapacaklarını bilmez haldeler. Siyaset alanında yeterli deneyim ve iddiaya sahiplerken, kültür-sanat- gibi daha bir çok egemenlik alanında etkin bir faaliyet gösterecek durumda değillerdir. Bunun için de şimdi başlansa bile daha yıllarca özenli bir çalışma gerekecektir. Bundan bağımsız olarak siyasal çalışmanın bile etkin ve ideolojik anlamda etkin örgütlenebilecek araçlarına sahip değildir.

Açık alan çalışmasından söz ederken bir partili mücadele kadar etkili olan ideolojik mücadele ve araçlarını geliştirme işinde de gösterilen basiretsizlik ilginçtir. Bunun yanıtını vermek güçtür. Etkin bir idolojik aygıttan söz ederken **bir** diyorum, kapitalist sistemin binlerce ve devasa örgütlendiği ideolojik araçlar karşısında **bir...** Bu soruna ve soruya da yine **bir** kişinin çıkıp da mantıklı bir "yapamayış" gerekçesi sunabileceğini sanmıyorum. Evet devrim yapacağız...

Açık parti

Örgütlenme ve partileşme üzerine Türkiye devrimci-sosyalist solunun uzun süreli ve ağır soluklu bir düşünme-tartışma-çaba süreci içindedir dedim. Açık Parti'nin radikal söylemde ilk savunucusu olan Toplumsal Kurtuluş ve Yalçın Küçük, dönemsel olarak iç ve dış nesnel nedenlerin yanı sıra, özellikle iradi bir basiretsizlik ve örgütsel perspektifsizlik nedniyle yerine oturmuş ve hakettiği yeri kazanmış bir öneri olmaktan çıkartmıştır. Perspektifle ilgili sorun, açık parti'nin, temel iktidar mücadelesi bağlamından çok , açıktaki kadroların kendilerini ifade alanı olarak görülmesinde olmuştur. Varlık nedeni haline getirilmeye başlandığında açık parti,

salt örgütsel değil, programatik bir likadasyonu zorunlu hale getirmektedir.Kuruçeşme toplantıları da,çerçeveyi genişleterek de olsa girdiği süreçte, dükkanları bir hana toplayamadan bitti. Dükkan yaklaşımı da farklı bir sonuç doğurmaz.

Bizim ilgimize değer diye düşündüğüm İkinci Parti tartışma ve çalışma süreci Gelenek-K.Birlik ve TSİP'ten bir grubun başlattığı çalışmadır. Daha sonra üçüncüsünün yerini Emek'in aldığı çalışma, şu anda bağımsız sosyalistlerin de sürekli yer aldığı fakat Emek'in dışına düştüğü bir çalışma olarak sürüyor.

1991 Erken Genel Seçimleri pratiğiyle de ısınan, genel olarak "toplum ve sınıf gündeminde yer almak, siyasal ve idolojik mücadelede etkili olabilmek için önemi vurgulanan açık parti düşüncesinin, seçim sonrası, özellikle Sosyalist Parti'nin de etkisiyle, SHP'nin sukud-u hayale uğraması, bağımsız aday çalışmalarının bir partinin amblemi kadar bile etkili olamayacağının görülmesi gibi bir çok pratik gelişmelerden de sonra, yeni bir legal dalgayla beslenen düşüncelerin de daha çok dillenmesi kaçınıylmazdır.

"Açık Parti koşulları uygun " ve " parti gereklidir." düşüncesini de besleyen bu legalist dalgayı iyi sezinleyebilmek gerekiyor. Yeni bir likideter etkiye yol açmasının önünü almak zorunludur.

Bu yüzden, örgütlenme tartışmalarının ve çabalarının, açık vurgusu önem kazandıkça gizlilik vurgusunun da öneminin arttığı biçimde ele alınmalıdır. Nesnel nedenlere girmiyorum, bunun için sanırız ki genel bir mutabakat bulmak zor değil.

Şu anda önümüzde duran temel sorun, tek tek örgütlenme biçimleri ve tek tek başlangıçlar yapmak değil, genel bir değerlendirme ve ortak hareket noktalarını ML bir çerçevede genel örgütlenme ve çalışma ilkeleri ile gerçekleştirme biçiminde olmalıdır. Bu nokta birlik sorununun da kendini hissettirdiği temel bir noktadır. Birlik için öznel bir takım nedenlerin ve bunların büyüttüğü sorunların aşılması işten bile değil. Ancak kazanılan kimliğin sürecin önüne konması gibi hiç de küçümsenemeyecek sorunların yarattığı sonuçlar da ortada.

Açık Parti İçin Yaklaşım

Genel'den bağımsız olarak ele almayı düşünmediğim Açık Parti çalışılmasında tek çıkış yolu biçiminde angaje olmanın ve komuoyu önünde bu angajmanı yerine getirme çabasının anlamlı, fakat başka süreçleri tıkayıcı olduğu kanısındayım. Konuyu ele alırken, genel bir politik örgütlenme sorunun parçası olarak ele almak gerekir, aynı şekilde açık mücadelenin örgütlenmesi sorununu da buna dahil etmek ve süreci pratik adımlarla ilerletmek doğrudur inancındayım.

Bu yazıda somut öneriler sıralanabilir.Daha önce çeşitli düzeylerde ifade edilen ve "genel kabul gören" önerilerin fiilileşmesi için ayrı akan süreçleri "gerekli" noktalarda bağlayarak "daha" somut adımlar atmak ve hareketliliği kendinden "menkul" halinden çıkarmakla,yazıda geçen sorunları bir ölçüde aşmak mümkündür.

Temel örgütlenme sorununu ele almayan ve o yönde fiili bir süreç başlatmayan çalışmalarda yer almak,yer alan açısından "temenni" ile devrimcilik yapmak olur.

Eylül sonrası sürecin devrimci sosyalistler açısından öne çıkan ve içinde bulunulan kısırlığın da bir açıklaması niteliğindeki aydın-çevre modelinin dışına çıkmak zorunludur.Proje devrimciliği diye ortaya çıkan ve hiçbir nesnel dayanağı olmayan soyut politik söyleme dayalı,bütün çalışmaları ve nesnel ögeleri teorik bir kategori olmaktan öte geçiremeyen anlayıştan sıyrılmak,arayış sürecini mutlaklaştıran ve arayışı,arayış çemberi haline getiren sıkışma ve daralmanın bunaltıcı etkisinden kurtulmak da yapılması gereken "zorunlu iş"lerdendir.

Sponsor parti

Açık parti için olasılıklar çeşitlidir.Bence kendinden menkul bir parti, bütünüyle çevre ve açık kadrolardan oluşan,konumlanışı itibari ile daha önce ve o an için bir örgütlülük arzetmeyen ,bir yapı ve merkezi bulunmayan,dolaysıyla konumlandığı alanın bütün koşulları ile direkt çevrili olmak zorunda kalan partidir.Bu tanım çerçevesini zorlamak anlamlı fakat gerçekçi değildir.

Bu tür partinin iktidar perspektifi tekelci kapitalizmin çizdiği sınırları teorik olarak zorlasa bile pratik olarak aşması ve bir iktidar odağı olması mümkün değildir.

İktidar için irade koymakla,konan iradenin iktidarı alma yetisi ve gücü aynı şey değildir. Niyet ve irade de aynı şey değildir.

Açık Parti'nin, açık alanda kendine uygun bir eylem ve söylem alanı bulması elbette mümkündür.İdeolojik mücadelede yine teorik olarak etkili bir araç da olabilir.Ancak bu tür katkılar çok ekstem teorik pratik kurgulara varmadıkça evrimsel bir sürece yazılıdır. Her evrimsel mücadele gibi komünizm'e bir katkıdır.

İkinci tür bir yol,açık alanda bir mevzii elde etmek ve bağlı olarak ideolojik mücadele yapmak için,kendi merkezi yapılarını da koruyan çok çevreli-çok merkezli bir partidir.Bu tür bir parti "rezarvasyon-organizasyon ve pansiyon" görevi görebilir.Pansiyon vari bir partinin,ciddi bir siyasal odak olması,eylem ve program bütünlüğü arzetmesi pek mümkün olmaz.Geniş katılımlı olması ise ayrıca olanaksızdır.Amaçlanan kitle partisi değilse. Bir arkadaşımın sevdiğim benzetmesiyle, ayrı ayrı duran dükkanların bir han içinde toplanması gibi bir durum ortaya çıkarır.

Üçüncü tür parti biçimi , merkezi siyasal yapılanmanın bir ögesi olarak ele alınabilir.Tarihte örneklerine rastladığımız bu şekil partinin,başlıca özelliği,yine ideolojik mücadelenin yanı sıra,program ve eylem bütünlüğü ile hareket yeteneğinin yüksek olmasıdır.

Düzenle daha sert karşılaşmaya olanak verecek olan ve gerektiğinde düzenden korunmasını büyük ölçüde sağlamış bir açık örgütllülükten sözetmek gerekiyor. Buna, parti tartışmalarında Açık'ı karşılar düşüncesiyle Sponsor parti demek istiyorum. Aynı işlevleri ve amaçları tek merkezli yapabilmek için merkezi siyasi bir irade tanımında yer alan bir parti oluşumunu kasten ifade ettiğim sponsor parti, açık- gizli karşılaştırması ya da tercihi biçiminde bir tartışmanın dışında, temel örgütlenme ve onun çeşitli alanlarda ve biçimlerde örgütlenmesi olarak anlaşılmalıdır.

Elbette bu ayrımların dışında "gelişmeler" ve sürece bağlı olarak birbirine geçen ve birbiri için olanak yaratan çalışmalar pratik ve politik olarak değerlendirilir. Nesnellikle buluşan irade kurum tanımaz.HEP örneği farklı düzey ve boyutta bunun bir biçimi olmuştur. Bu tarz bir değerlendirmeyle teorik ve ilkesel kuşku duyulmayacak çalışmaların, Leninist örgüt anlayışını savunanların temel farklılıklarını koruyarak, o tür bir çalışmanın içinde olmayan, yakınlığı derecesinde dışında da kalmayan bir ilişki biçimi ve etkileşim yararlı oyacaktır.

Ancak son kez altını çizmek istiyorum, yarar, katkı, etki, niyet, olasılık gibi kavramların alçakgönüllü duruşu kimseyi yanıltmamamalıdır. Bunlar pratik süreçte biçimleniyor ve ilk kullanıldıklarındaki saflıkları hiçbir zaman korunamıyor.

Toplumcu gerçeklik ve Jdanov dönemi üzerine bazı düşünceler

HALİT BOSTANCI

Toplumcu gerçekçiliğe eleştirel bir gözle yaklaşmak kuşkusuz en başta onun temelini oluşturan kavramları sorgulamakla mümkün olabilir. Kavramların ve anlayışların nasıl ortaya çıktıkları, tarihsel gelişme içinde nasıl bir içerik kazandıkları, kaynaktan günümüze neleri taşıdıkları gibi sorunlar eleştirel bir gözle irdelenerek, yanıtlara ve çözümlere ulaşılabilir. Bu bakımdan toplumcu gerçekçiliğin yaratma/yansıtma kuramı, öz-biçim ilişkisi, tipikleştirme, taraflılığın gösterim biçimi vb. noktalarda esaslı bir eleştirisi ve muhasebesi yapılmadan bugün bu alandaki kargaşanın içinden çıkmak mümkün değildir.

Toplumcu gerçekçiliğin kavramlarından "yaratma" romantizm dönemine, "yansıtma" ise Eflatun ve Aristo'ya kadar gider. Öz-biçim arasındaki bütünsel uyum anlayışının kaynağında Hegel; edebiyat ile halkı eğitme düşüncesinin kökeninde Rus eleştirel gerçekçeleri (Belinski, Dobrulyubov, Chernichevski); tipikleştirmenin arkasında 19. yüzyıl Avrupa ve Rus gerçekçileri ve felsefi olarak yine Hegel vardır. Elbette her tarihsel olgu gibi toplumcu gerçekçilik de kendinden önceki bir mirasın üzerine oturacaktı, fakat sorunların ilk ortaya çıkışı da işte tam bu noktada başlıyor. 19. yüzyılın kavramlarının ne ölçüde diyalektik materyalist bir yoruma uğratıldığı ve marksist estetiğin kavramları haline dönüştürüldüğü üzerinde durulması gereken bir sorundur.

Nereden başlamalı?

Bütün bu kaynaklardan akan ve beslenen kavramların toplandığı bir yer var: 1928-34'te oluşturulan Gorki-Lunaçarski-Jdanov damgalı toplumcu gerçekçilik/devrimci romantizm anlayışı. Toplumcu gerçekçilik ilk kez o dönemde sistemleştirildi ve bir sorgulama yapılacaksa işe buradan başlanmalıdır. Her ne kadar Jdanovcu anlayış günümüzde çoğunlukla kabul görmüyorsa da, toplumcu gerçekçiliğin o dönem ve günümüz kavramları arasındaki uzaklaşma bir kopuş mesafesine ulaşmış değildir. Hatta bu kavramlar aynı dizgenin halkaları olmayı sürdürmektedirler.

Toplumcu gerçekçilikte Jdanov dönemi

"Sanat, sanat olarak eğiticidir, yoksa "eğitici sanat" olarak değil."

Gramsci'ni bu sözü Jdanovcu anlayışa karşı özellikle söylenmiş gibidir. Biliniyor ki, gerek 1934 Sovyet Yazarlar Kongresi konuşmasında gerekse görüşlerini daha da geliştirdiği 1947 tarihli bir makalesinde Jdanov, edebiyatın *halkı eğitme* ve *toplumu dönüştürme* işinde bir *araç* olduğunu kesin bir dille vurguluyordu.

"Her bilinçli Sovyet yazarının görevi, bu soylu nitelikleri (halkı eğitme, ideolojik dönüşümü sağlama-bn.) dile getirmek, halkımızı yalnızca bugün olduğu gibi yansıtmakla kalmamak, aynı zamanda geleceği de görerek önlerindeki yolu aydınlatmaya yardımcı olmaktır. (...) Yazar, sosyalist gerçekçilik yöntemini rehber alarak, hayatımızı dikkatle ve bilinçli bir şekilde inceleyerek ve gelişme süreçlerimiz konusunda daha derin bir kavrayış kazanmaya çalışarak halkımızı eğitmeli ve onu ideolojik bakımdan silahlandırmalıdır. (...) Sovyet yazarları, gençliğimizi iyimserlik ruhuyla kendi gücüne güven ve hiç bir zorluktan yılmama ruhuyla eğitmede halka, devlete ve partiye yardımcı olmalıdılar." (A.A.Jdanov. Edebiyat, Müzik ve Felsefe Üzerine. S.60)

Bu sözleriyle Jdanov, sanatı, politikanın tamalayıcı bir alt-unsuru ve ideolojisinin dolaysız bir dile getirme aracı olarak gördüğü konusunda hiçbir kuşkuya yer bırakmıyor. 1948'de yazdığı "Leninizm ve Edebiyat" başlıklı makalesinde bunu bir kez daha tekrarladığını görüyoruz: "Leninizm, edebiyatımızı, toplumu değiştirmede çok önemli bir araç olarak görmektedir. Sovyet edebiyatı, büyük eğitici rolünde herhangi birgerilemeye izin verecek olsaydı, bunun sonucu bir geriye dönüş, "taş devrine dönüş" olurdu.

Jdanov için sorun basitti; Sovyetler Birliği'nde toplumsal dönüşüm ve halkın sosyalizm ruhuyla eğitilmesi politikası, politik araçların yanısıra edebiyatın araçlarını da kullanacaktı. "İnsan ruhunun mimarları" olan yazarlar, Sovyet gençliğini ve bü-

tün halkı eğitmede ve kötü edebiyat eserlerine göz yummama konusunda bu büyük sorumluluğun taşıyıcıları olacaklardı. Bu anlamda, parti merkez komitesinin edebiyat konusunda sert tedbirler alması Jdanov'a göre garip karşılanmamalıydı. Nasıl ki, sanayi üretiminde hatalar yapıldığında, tüketim maddelerinin üretim proğramında aksama olduğunda ya da kereste ikmali planlanan hedefin gerisinde kaldığında insanların açık eleştiriye tabi tutulması doğal karşılanıyordu; insan ruhunun şekillenmesi ve gençlerin yetiştirilmesi konusunda hata yapıldığı zaman buna göz yumulmaması da aynı şekilde doğal karşılanmalıydı. Üstelik bu ikincisi, bir üretim programının gerçekleştirilmemesinden ya da bir üretim görevinin yerine getirilmemesinden daha önemli değil miydi!

Jdanov'un soruna bu biçimde yaklaşmasını onaylamak değil ama, Sovyetler Birliği'nin o dönem içinde bulunduğu koşullar dahilinde açıklamak mümkün olabilir. 1930'ların ilk yarısı kırsalda kollektifleştirme hareketinin ve Kulak'ların tasfiyesinin hızlandırıldığı, çatışmaların, çalkantıların yaşandığı bir dönemdir. Nesnelliğe uygunluğu tartışmalı olsa bile, o dönemde Stalin liderliğindeki SBKP her şeyi bu ekonomik dönüşüme ve sanayideki sıçrama çabasına bağlı olarak ele alıyordu. Yani, üretici güçler hızla geliştirilmeliydi ve halk sosyalizm ruhuyla eğitilip ideolojik bakımdan ilerletilerek bu coşkunun içine çekilmeliydi. Edebiyatın görevi ikincisini sağlamaktı.

Edebiyatın bu görevi gerçekleştirme yolu da çizilmişti. "insan ruhunun mimarı" olan yazar şunları yapmalıydı:

-Edebiyattan bayağılığı ve ideolojik kayıtsızlığı sürüp atmak,

-Sovyet edebiyatının bayrağını yüksekte tutmak,

-İdeolojik ve edebi gelişmeyi sağlamak için her fırsattan yararlanmak,

-Günün sorunlarını işleyip halkın taleplerine ayak uydurmak,

-Sovyet insanının en iyi duygularını ve niteliklerini yansıtıp ona kendi geleceğinin tablosunu sunmak,

-Halkın nasıl olmaması gerektiğini göstermek.

-Sovyet halkının ilerlemesini engelleyen geçmişin kalıntılarını mahkum etmek,

-Gençliği iyimserlik, kendi gücüne güven ve hiçbir zorluktan yılmama ruhuyla eğitme işinde halka, devlete ve partiye yardımcı olmak.

Bu, Sovyetler Birliği'nde devletin ve partinin resmi sanat görüşüydü ve 1952'de yapılan 19. Parti Kongresi raporunda da aynen geçmişti. Raporda şunlar söyleniyor:

"Yazarlar ve sanatçılarımız yapıtlarında toplumdaki yaygın hataları, eksiklikleri ve sağlıksız görünümleri sert bir şekilde kınamalı ve sanat eserlerinde olumlu tiplerle yeni insan tipini insanlık vakarının tüm yüceliğiyle göstermeli ve böylece toplumumuz insanlarını kapitalizmin ürettiği yanlış kafa terbiyesi ve hastalıklardan arınmış karakter özellikleri, töre ve alışkanlıklarla eğitmemize katkıda bulunmalıdır."

Bu, edebiyatın, politika ve diğer ideolojik alanlara kendi yöntemi ve araçlarıyla girmesi değil, doğrudan doğruya onlara zincirlenip köleleştirilmesi demektir. Oysa sanat, politika ve diğer ideolojik formasyonlarla yan yana ve eşit yürüyen bir kültürel üretim ve yaplanmadır. Politika ve diğer alanlarla karışılıklı etkileşim içinde olması başka, diğerlerinin hizmetine koşulması başkadır. Sanat da ideoloji üretir. Zaten politika, hukuk, etik, estetik, sanat, felsefe, din gibi kültürel formasyonlar olmadan ideoloji de var olamaz. Ama sanat eserinde ideolojinin dolaylı bir üretimi sözkonusudur. Jdanovcu yaklaşımda olduğu gibi, sanatın (edebiyatın) günün siyasal sorunlarına hazır çözüm yolları aramasının sanatla hiç mi hiç ilgisi yoktur. Böyle bir yükümlülük sanatın yapısına terstir ve ister roman, ister şiir, isterse başka bir biçime bürünsün, üretilen sanat değil politika olur. Sonunda edebiyat yalnızca politik fikirlerin ve dolaysız ideolojik/doktiriner yaklaşımların dile getirildiği bir araç konumuna düşürülür.

Bu konuda Marks'ın yaklaşımı temel alınabilir. Marks, yazarın yazarlığını maddi bir araç olarak kullanmasının "iç kölelik" olduğundan söz eder. Jdanovcu anlayış onun şu sözlerini hep atlamıştır:

"Yazar işini hiçbir zaman bir *araç* olarak görmez. eserleri *kendi içlerinde amaçtırlar*, yazar için ve başkaları için araç olmaktan o derece uzaktırlar ki, yazar *onların* varoluşu uğruna *kendi* varoluşunu feda edebilir" (Vurgular Marks'a ait)

Sonuç olarak, sanatı (edebiyatı)araç olarak gören anlayış toplumcu gerçekçilikten tümüyle çıkarılıp atılmalıdır. Ancak yalnızca bu anlayışı reddetmekle bir yere varmak mümkün olacak mıdır? Örneğin, toplumcu gerçekçiliğin kahramanları biçimlendirmede temel ilkesi olduğu ileri sürülen "sine qua non" tipikleştirme ilkesi de edebiyatı araç olarak görme anlayışından izler taşımıyor mu?

Toplumcu gerçekçilikte tipikleştirmenin niçin ve nasıl bu denli kesin bir yere sahip olduğu sorunu Rus eleştirel gerçekçi edebiyatının devrettiği gelenekten ayrı ele alınamaz. Bunda Lukacs'ın 19. yüzyıl Avrupa gerçekçilerinin geliştirdiği tipikleştirme yöntemini değişmez bir yöntem gibi önermesinin rolü de büyüktür. Sonuçta Belinski, Chernichevski, Dobrulybov, Balzac ve Thomas Mann'dan Gorki, Lunaçarski, Lukacs ve kısmen Plehanov tarafından devralınan bu yöntem toplumcu gerçekçilikte değişmez-dokunulmaz bir ilke haline getirilmiştir.

Tipikleştirme ilkesi, tipik kişinin, içinde yaşadığı toplumsal güçlerin bir çeşit türevi olduğu görüşünden hareket eder. Suçkov'a göre,eğer kişilerin içinde bulunduğu çevrenin gerçekçi bir top-

lumsal çözümlemesi yapılacaksa, o zaman bir yazarın gerçekliği belirleyici, tipik yanlarıyla görüp çizmesi gerekir. Çünkü tipik kişi, ürünü olduğu çevrenin belirleyici yanlarını kendinde çoğaltır ve birleştirir, çevreye özgü çizgiler, bu yolla, tipik kişinin kendisinde ve kendi kişiselliği doğrultusunda bir açıklığa kavuşur.

İlkeselleştirilmiş bir tipikleştirme anlayışının arkasında kişi ile içinde yaşadığı çevre arasındaki ilişkinin mekanik kavranışı yatar. Elbette kişiler içinde yaşadıkları toplumsal çevre tarafından belirlenirler, ama bu, toplumsal çevrenin tek ve doğrudan belirleyici olduğu anlamına gelmez. Çevrenin belirleyiciliği "son tahlilde" mümkündür.Bu, Engels'in, "tarihteki belirleyici öğe *önünde sonunda* gerçek yaşamdaki üretim ve yeniden üretimdir" anlayışının bir başka biçimde dile getirilişidir. Engels şöyle devam ediyor: "Bundan fazlasını Ne Marks ne de ben hiç bir zaman iddia etmedik. Dolayısıyla herhangi bir kimse bu tümceyi ekonomik ögenin *tek* belirleyici öge olduğu biçimindeifade ederse, anlamsız, soyut ve saçma bir deyime dönüştürüyor demektir.

İlkeselleştirilmiş bir tipikleştirme anlayışı tipik kişi ile toplumsal çevre arasında bire bir bakışık bir ilişkiyi önceler. Bu ise toplumsal çevrenin bütünün derinden etkileyen özgül tarihsel dönemler dışında mümkün değildir. Kaldı ki bire bir bakışık ilişki böyle dönemlerde bile mümkün olmayabilir. Bu yüzden toplumcu gerçekçilik 19. yüzyıldan devraldığı tipikleştirme yöntemini "sine qua non" bir ilke konumundan çıkartıp yerli yerine oturtmalıdır.

Tipikleştirme edebiyat dışı bir yöntem değildir ancak Jdanov döneminde edebiyat eserlerinin en önemli ilkesi kabul edildiği için, politik öngörülere uygun olarak toplumda tipik olanı iyimserlik ve devrimci romantizm coşkusuyla Sovyet insanının temsil ettiği belirtilmiş, edebiyat da eğitimin bir aracı sayıldığı için bunların öne çıkartılıp işlenmesi gerektiği savunulmuştur. Yani, tipikleştirme, politikanın edebiyata nüfuz etme noktası ve aracı haline getirilmiştir. 19. Kongre raporunda bu konuda şunlar yazılıdır.

"Sanatçı, yazıncı ve diğer sanat emekçilerimiz, kahramanlarının sanatsal biçimlendirilmesinde, tipik olanın yalnızca en sık rastlanan değil, bilakis ilgili toplumsal gücün özünün en mükemmel ve en keskin biçimde ifade eden şey olduğunu sürekli akılda tutmalıdırlar. Marksist-Leninist anlayışa göre, tipik olan, en yaygın, en sık yinelenen, sıradan olan değil, verili tarihsel-toplumsal görünümün özüne uygun düşendir. Figürün bilinçli bir şekilde aşırı vurgulanması ve daha keskin çizilmesi, tipik olabilmeyi dıştalamaz, bilakis tipik olanı daha mükemmel gösterip vurgular. Tipiklik, parti görüşünün gerçekçi sanatta göründüğü ana alandır. Neyin tipik olduğu sorunu daima siyasi bir sorundur."

Yukarıda belirtilmeye çalışıldığı gibi toplumsal güçlerin tarihsel konumuyla kişilerin bu tarihsel konum karşısındaki durumları ancak özel dönemlerde, devrimle, alt-üst oluşlar, büyük mücadeleler dönemlerinde paralel hale gelebilir. Ama hiçbir toplumsal çevre ve güç basit, tek yönlü ve tek boyutlu değildir. Hiçbir köylü tek başına kötülüğü, hiçbir kapitalist tek başına burjuvaziyi temsil etmez, ve aynı zamanda tarihsel anlamda burjuvazinin mezar kazıcısı olan proletarya, onun sınıfsal özelliklerine bütünüyle sahip işçilerden oluşmaz. Bu sınıflar ideolojik-politik karakterleriyle dünyanın her yerinde birbirlerine benzerler. Eğer edebiyat toplumsal çözümlemeye, "Neyin tipik olduğu daima siyasal bir sorundur" ya da "Tipiklik, parti görüşünün sanatta göründüğü ana alandır" anlayışıyla yaklaşırsa, genel sınıf özelliklerinin kişilere elbise gibi giydirildiği mekanik, tek boyutlu, politik öngörülere göre çizilmiş tiplere ulaşmaktan ve birbirine benzeyen tiplemelere düşmekten kurtulamaz.

Sovyetler Birliği'nde tipikleştirmeye bunca önem verilmesinin altında yatan bir diğer etken de, bu ülkede kısa sürede çok büyük alt-üst oluşların yaşanmış olmasıdır. Çarlık rejimi altındaki toplumsal kurtuluş mücadelesi, Şubat ve Ekim devrimleri, içsavaş yılları ve sosyalist kuruluş çabaları, II. emperyalist paylaşım savaşında ülkenin Nazi saldırısına uğraması vb. toplumu derinden etkileyen olaylar olmuştur. Böyle tipik durumlar tipik kahramanların davranışı ile onları belirleyen toplumsal çevrenin davranışının birbirine en çok yaklaştığı anlardır. Bu durum tipikleştirmenin edebiyatta temel ilke yapılmasına katkıda bulunmuştur.

SBKP 19. Kongre raporunda Sovyet edebiyatında hicivin olmadığından yakınılmaktadır. Halkı eğitme ve gençliği yetiştirmede partiye ve devlete yardımcı olması amacıyla iyimser/olumlu Sovyet insanını tipik kabul etmenin sınırlayıcılığı ve köstekleyiciliğiyle edebiyata yaklaşılırsa, bu ülkede hiciv üzerine basıp yükseleceği toprağı neden bulacaktı? Sovyet edebiyatında hicivin gelişmemesi son derece normaldir. Eski sömürücü güçler yenilip "yok edilmiş" olduğuna göre yeni toplumda kim hicvedilecektir? Hiciv iktidarda olan güçlüye karşıdır. İktidarda proletaryanın geleceği temsil eden olumlu ve iyimser yöneticileri bulunduğuna göre, hicve yapacak iş kalmamış demektir. Sonuçta Çiçikov'un ülkesinde yeni hiciv yapıtları çıkmamışsa, bu, yöneticilerin değil edebiyatın sorunudur elbette.

Sovyetler Birliği'nde hicve konu oluşturacak olayların yaşanmadığı düşünülebilir mi? Hayır, en başta kürsü sahibi bürokratlaşmış yoldaşlar hicvedilmeyi hakediyorlardı. Ama Jdanovculuğa göre Sovyet insanı ve tabii ki en başta yöneticiler olumlu/iyimser tipi temsil ediyorlardı, dolayısıyla hicve konu olamazlardı. Nazım Hikmet'in "İvan İvano-

viç Var mıydı Yok muydu" adlı oyununa resmi çevrelerden gösterilen tepki burada hatırlanmalıdır.

Jdanovcu anlayış bu tepkiyi göstermek zorundaydı, çünkü bu anlayışa göre edebiyat açıkça taraflıydı, devlete / partiye yardımcıydı ve taraflılığını, tipik olanı "bilinçli bir şekilde aşırı vurgulayarak ve daha keskin çizerek" yüceltmekle gösteriyordu. Oysa açık taraflılık edebiyat eserini sakatlayan bir yaklaşımdı ve edebiyatta değil politikada bir yeri olabilirdi.

Toplumcu gerçekçilik Jdanov döneminde açık taraflılık anlayışıyla sakatlanan yanını düzeltmek zorundadır. Bu konuda Engels'in yaklaşımı dikkate değerdir.

Engels, edebiyatta açık taraflılığa karşı olmamakla birlikte, bu tarz taraflılığı gereksiz, hatta edebiyat eseri için zararlı buluyordu. Ona göre, "Yazarın görüşleri ne kadar gizli kalırsa eser için o kadar iyi"ydi. Eserde taraflılık, konumdan ve eylemden kendi kendine doğmalıydı.

Sistemli düşünceler haline ulaşmamış bile olsalar Marks'ın ve Engels'in benzeri yaklaşımlarını görmezden gelen Jdanov görüşlerini Lenin'in 1905 tarihli "Parti Örgütü ve Parti Edebiyatı" makalesine dayandırmaya çalışıyordu. Lenin bu makalede "Edebiyatın, tek bir büyük sosyaldemokratik cihazın bir çarkı haline gelmesini ve tarafsız değil, proletaryanın genel davasının ayrılmaz bir parçası olması gerektiğini" savunuyor, bu anlayışını da "Parti Edebiyatı İlkesi" olarak adlandırıyordu. Lenin'in bu makalede "edebiyat" kavramıyla neyi kastettiği hayli tartışmalıdır. Jdanovculuğa göre güzel sanat anlamında edebiyatı kastetmiştir; buna karşı çıkan görüşe göre kuramsal parti yazınını. Burada Krupskaya'nın 1960'ta yayınlanan bir mektubundan da söz etmek gerekiyor. Druşba Narodov adlı dergide yayınlanan mektubunda Krupskaya, Lenin'in , "Parti Örgütü ve Parti Edebiyatı" makalesinde "edebiyat" sözüyle güzel sanat olarak edebiyatı kastetmediğini açıklıyordu. Lenin, partinin güçlü bir iç disipline ihtiyaç duyduğu bir sırada Plehanov, Troçki, Parvus gibi kimselerin parti çizgisine bağlı kalmalarının zorunlu olduğunu düşünmekteydi.

Lenin'de sanat/edebiyat üzerine sistemli görüşler yoktur. O, edebiyata/ sanata ilişkin sorunlar karşısına çıktıkça bunlara dair düşüncelerini belirtip geçmiştir. Bunlar arasında Jdanovculuğun "ilkesel" anlayışlarına kaynaklık edecek görüşlere de rastlanmıyor. Tersine Lenin, mekanik bir eşitlikçiliğe, çoğunluğun azınlığa tahakkümüne en az tahammül edebilecek şeyin edebi çalışma olduğunu düşünüyor ve bu alanda düşünce ve yaratıcılık, biçim ve öz için oldukça geniş bir hareket alanı tanınması gerektiğini savunuyordu. 1920'deki Proleter Yazarlar Birliği kongresinde yaptığı konuşmada kendisinden önceki bütün kültürü yadsıyan proletkült anlayışına karşı çıkıyor ve kararnamelerle bir kültür kalıbı yaratmayı amaçlayan girişimleri gerçek dışı olarak niteliyordu. Proleter kültürün ancak kendinden öncegelen kültürün bilinmesiyle kurulabileceğini ve kapitalizmden kalan bütün değerli kültürün özenle korunması gerektiğini savunuyordu.

Jdanov açık taraflılık anlayışını tartışmalı olan "Parti Örgütü ve Parti Edebiyatı" makalesine dayandırmaya çalışıyor ama Lenin'in Tolstoy'u değerlendirirken söylediği şu sözleri de görmeye yanaşmıyor:

"...bir sanatçı her türlü felsefeden çok değerli şeyler çıkarabilir; felsefe, sanatçının ilettiği sanatsal gerçekle çelişebilir, ama önemli olan sanatçının düşündüğü değil yarattığıdır."

Bu sözlerden açık taraflılık anlayışı değil, yoruma uğratıldığı zaman tersi bir sonuç çıkar, ama Jdanovculuğa Lenin'in görüşlerinden ziyade adı lazım olduğu için her "ilkesel" anlayışını ona dayandırmaya çalışmıştır. Bu bir sanat/edebiyat faaliyeti düzeyinde kalsaydı o kadar önemli olmayabilirdi. Jdanovculuk o dönemde iktidarda olanların resmi sanat görüşüydü ve sosyalizm adına, büyük idealler adına iktidar dışı olanlara karşı oluşturulmuş bir kurumdu. Bu kurum kendini koruma refleksiyle "ilkesel" anlayışlarını mutlak egemen kılmış ve farklı olanlara, "Parti edebiyatı" dışında olanlara iktidar baskısı uygulamıştır. Jdanovculuğun iktidarı Sovyetler Birliği'nde sanat/edebiyata, toplumcu gerçekçilik görüşüne ve sosyalizm idealine zarar vermiştir. Bunun izleri bugün de devam etmektedir.

Sonuç olarak sosyalizmin bir sanatsal boyutu varsa, ya da daha genel bir ifadeyle, sosyalizm bir kültür olayı, insanlığın kültürel bir üst aşamaya sıçrayışı olacaksa, kültürün bütün formasyonlarında yine bu alanların kendi yasaları geçerli olmak durumundadır. Ekonomide ekonominin yasaları, politikada politikanın ve sanatta da yine sanatın yasaları. Sosyalizm, bütün bu kültürel formasyonların önündeki engelleri kaldırır ve onların gelişme yollarını açar, fakat onları hiçbir zaman kendisi olmaktan çıkarıp araçlaştırmaz. Sosyalizm doğrultusunda toplumsal dönüşüm ve ilerleme, bütün bu alanlarda karşılıklı etkileşim ve kendi yasalarına uygunluk içinde sağlanan dönüşüm ve ilerlemenin toplamından oluşur. Bu ilişkinin bozulması -diyelim ki sanatın araç'laştırılması- kültürel dönüşüm ve ilerlemenin sakatlanması anlamına gelecektir.

Toplumcu gerçekçi sanat/edebiyat görüşü sakatlanmış bu yanını düzeltmek zorundadır. Bu alandaki kargaşa ve belirsizlikten belki bu şekilde çıkmak mümkün olabilir.

Anti-demokratik bir işbirliği ve PKK davası

ELLEN HAUSER

Türkiye'deki yeni gelişmeler ve Avrupa devletleriyle, özellikle FAC ve ABD ile işbirliği antidemokratik bir işbirliğinin uluslararası lojistiğine denk düşüyor. Bu arada,Kürt Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın ve Türkiye'deki, özellikle metropollerdeki her türlü etkili muhalefetin yarı yolda kalması amaçlanıyor.

Durumu değerlendirmek için gerekli parametreleri artık hepimiz biliyoruz:

Körfez savaşının "sonu", yoğunlaştırılmış Türk-Amerikan ilişkileri, FAC'ın belirgin olarak arttırılmış ekonomik ve askeri yardımı, geçtiğimiz Temmuz'da Türkiye metropollerinde katledilen muhalifler ve devrimciler, Diyarbakır'daki cenaze törenine karşı vahşi şiddetin uygulaması, Irak ve Türkiye Kürdistan'ındaki PKK gerillalarına karşı Irak topraklarında askeri (harekat bölgesi) bölgenin oluşturulması "anti-terör" yasasının onaylanması ve uygulanması.

Özal'ın Körfez Savaşı boyunca uluslararası planda oynadığı kart açılıyor gibi görünüyor. Batılı ülkelerin gözünde Türkiye Cumhuriyeti Amerikan çıkarları karşısında aceleci bağlılığıyla, gelecekteki hakları, özellikle de AT'a giriş için uygun hale gelmiştir. Amerika Başkanı, Bush, son Türkiye gezisinde, Avrupalıların Türkiye'yi artık ekonomik topluluğa almaları gerektiğini vurguladı. Bu, bir kere ABD-Avrupa ilişkisi hakkında birşeyler gösteriyor, ancak daha da önemlisi, Amerikalıların Türkiye'yi Avrupa Topluluğu'na politik bir ortak olarak entegre etmek istekleridir.

Körfez Savaşı'nın sona ermesinden bu yana, Türkiye'ye, askeri ve ekonomik yardım akıyor. Türkiye bu yıl içinde ABD ve Alman FAC'den 1000 tank ve 600 Schützafazer savunma tankı ile, ABD'den ayrıca 70 tane 203 mm çaplı top ve hareketli Selbsttalırlefette savunma kundağı elde edecek.

Silahların Nato içerisinde devredilmesiyle büyük çapta modern silahın paslanması engellenecek ve aynı zamanda NATO içerisinde "anlamlı" bir kullanımalanı bulmuş olacak.

FAC tarafından bu yıl için Türkiye'ye söz verilen ekonomik yardım yükseltilmiştir ve 168 Milyon dolar askeri yardım bu yıl içinde şu ana kadar ödenmiş durumdadır. Ekonomik yardım her zaman için, bu parayla FAC'dan mal alımı koşuluna bağlıdır.

Dostlarını sadece sözleriyle değil, yaptıklarıyla ölçmelisin! Bu özdeyişe göre Özal ve Yılmaz kendilerini güvenlikte hissedebilirler.

Türkiye politikasının hakları ve geleceği güvence altına alınacaktır. Batı sermayesinin çıkarları karşısında gerekli bağlılığı sağlamak için Türk Hükümeti, ülkede gittikçe güçlenen muhalefeti uluslararası kamuoyunun gözleri önünde ezmek zorundadır.

Türkiye'deki diktatörlüğün inanılmaz boyutunun, dünya çapındaki basının sistematik sansürüne kurban gitmesi, diğer yandan ise buna rağmen öğrenilen ayrıntıların da, Türkiye Cumhuriyeti'nin propagandist anlayışıyla ele alınması ve çok az demokratik direnişle karşılaşması, bu haftalarda öğreneceklerimiz arasındadır.

Batı dünyasının bu şekildeki algılayışı tehlikelidir ve küçümsenmemelidir. Türkiye'nin Körfez Savaşından önce ki algılanışı sonraki algılanışından farklıdır. kendince mantıklı olarak, faşist Türkiye şu sıralar zor ve terörü dikkat çekici şekilde, arttırarak, muhalefetin, yani Türk solu ile, Kürt özgürlük hareketinin burjuva ve devrimci muhalefetin birleşmesini önlemeye çalışıyor.

Savaş sırasında Kürtlerin kaçışı üzerine haberler oldukça önemli bir rol oynamıştır. Son aylarda Türkiye Kürdistan'ındaki serhıldanın boyutları ve Iraktaki Kürt halkının Hüseyin yönetimine karşı savaşımının boyutları hakkında hemen hemen hiç bir şey öğrenilmemesi, Amerikalıların işine yarayan dünya çapındaki sansür sayesindedir. Yalnızca göçmenlerin sefaleti üzerine görüntüler vardı ve dünyü çapında tek alternatif olarak, Kürtler tarafından reddedilen Kuzey Irak'taki "Güvenlik Kuşağı" ele alındı. Bu süre içinde savaşmaya devam edildiği Irak-Kürt halkının kurtuluş savaşında hangi boyutta bulunduğu ve seferber olduğu, daha kaç tane kurtarılmış bölgenin var olduğu ve kaç bin göçmenin bu kurtarılmış bölgelere kabul edilmiş olabileceği- Amerikalılar bunu açıkça engellemek istiyordu gibi unsurlar Batı kamuoyu tarafından neredeyse tümüyle gözden kaçırıldı.

Türkiye Kürdistan'ındaki serhıldan hakkında

olduğu gibi, bölgelerin çölleştirilmesi, zorunlu göç, yüzlerce köyün ortadan kaldırılması ve sivillere karşı girişilen katliamlar gibi günlük koşullar hakkındada fazla bir şey bilinmiyor.

Bu anlayışla Temmuz 1991'den bu yana dünya kamuoyu, turistleri kaçıran, Türk devletini kendisini Irak topraklarından" savunmak zorunda" bırakacak bir askeri güce sahip teröristlerle sözle ve görüntüyle, PKK'nin yalnızca savaşan birimleriyle etkilenmeye devam ediliyor.

Bu propagandist anlatım içinde Anti- Terör yasası olarak bilinen yasanın onaylanması da gerçekleşiyor. Avrupa'da, Anti-Terör Yasası üzerine herhangi bir haber yapıldığında-ki bu genel de ulaşılabilen basında şu an söz konusu değil-bununla, Türkiye'de "teröristlerin" dışındaki muhalefete izin veriliyormuş izlenimi uyandırılıyor.

Anti-terör yasası çok geniş kesimlere ulaşabilmiş olsa, Avrupa ülkelerinde bu yasaya karşı bir tavır hala gelişebilir.

Sansür mekanizmasında yeni olan tek şey, savaştan sonra Türkiye'nin Avrupa ve ABD'ye ekonomik ve politik olark belirgin bir biçimde yakınlaşmış olması ve aynı zamanda devlet terörünün boyutlarının önemli ölçüde artmasıdır.

TC'nin siyası tutsaklar için istenen idam kararlarını beklemek gibi bir niyetinin olmadığı, bu insanları yok ettiğine yönelik bir çok gösterge var. Anti-Terör yasası, insancıl ya da profesyonel nedenlerle "yardımcı" olan avukat, gazeteci gibi kişileri de kapsıyor.

Türkiye devletinin "terörist" olarak tanımladığı kişilerin dünya kamuoyunda da bu izlenime maruz kalmaları önlenmesi gereken bir şeydir. TC'nin devlet doktrininin terörizm tanımı bölünmez toprak bütünlüğüne olan istemi, insan haklarını ve devletler arası hukuk ilkelerini çiğneyerek devralınması, en azından FAC'da oldukça ileri gitmiştir. 1990 yazında Türkiye hükümeti, Kürdistan'ın Türk işgali altındaki kısmında insan haklarını askıya aldığını Avrupa Konseyi'ne bildirdi. Alman hükümeti de bunu karşı çıkmaksızın kabullendi, böylelikle onayladı. İkinci bir emre kadar; Şu maddeler yürürlükten kaldırılmıştır:

-Özgürlük ve güvenlik hakları (Madde 5)

-Yasal yollara başvurabilme hakkı (Madde 6)

-Aile, ev ve mektuplara ilişilmemesi (Madde 8)

-Düşünce özgürlüğü, konuşma ve açıklama özgürlüğü (Madde 10)

-Toplanma hakkı (Madde 11)

-Hakların çiğnenmesine karşı korumayı garanti eden 13. Madde.

Buna karşı enternasyonalist bir mücadele başlamalıdır. Sözünü ettiğimiz "teröristlerin" imhasına yönelik anti-demokratik işbirliğine somut kanıtlar, FAC'daki PKK davaları ve devrimcilerin burada maruz kaldıkları uygulamalardır.

Düsseldorf ve Celle'de PKK'nın Almanya'daki alt örgütlenmelerine üye olmakla suçlanan toplam 20 sanık mahkeme karşısında bulunuyor. Dava gerekçesi: Terörist bir birliğin oluşturulmasıdır. Sanıkların yalnızca küçük bir bölümüne, öldürme, özgürlüğü gasp etme gibi Almanya topraklarında oluşmamış , daha somut suçlamalar getirilmekte.

Bu dava 1986 sonuna kadar hiç mümkün değildi. PKK ülke dışında konumlanmış yabancı bir örgüttür. FAC'da takibata uğraması mümkün değildir. Daha 1982'de en üst ceza mahkemesi olan Federal Mahkeme, Almanlar tarafından oluşturulmuş faşist " Savunma Spor Grubu Yurtdışı" hakkıda, yurt içinde "Özerk alt örgütlenmeler" i olmadığı için, Almanya'da takip edilemeyeceği kararı almıştı. Yasanın 1987'de değiştirilmesiyle, takip de olası hale getirildi.

Yeni yasa Federal Hükümet savcılığını yetkili kıldı; bu da tamamen keyfi ve Kürdistan İşçi Partisi'nin örgütlenmesi ve yapısı hakkında hiçbir kanıt olmadan, Almanya'da faaliyet gösteren" alt örgütlenmeler" oluşturdu.

Böylece ülke dışında konumlanmış bir kurtuluş örgütü'nün FAC'da takibi ilkkez mümkün oldu. Bu gelişme Federal Mahkeme'nin, Sri Lankalı "Tamil Kaplanları"na karşı aldığı bir kararla başladı. (Bu tür uygulamalar, Filistinli gruplar için de yürütülmek istenmektedir. Körfez savaşı sonrası Batılı ülkelerin yeni çıkar ilişkisine göre bu özellikle ilginçtir. Çünkü "teröristler" tabiki pazarlık ortağı olamaz...)

1987'de dava öncesinde Kürt Kültür Derneği'nin 750.000 DM'na mahkeme kararı olmaksızın polis tarafından el konulmuş ve ancak bir yıl sonra geri verilmişti.

Almanya'daki duruşmalar Alman Ceza Yasası'nın ünlü 129. maddesine göre yürütülmektedir. Bu hüküm Almanya'da, "Teröristlerin" izlenmesinin zirveye ulaştığı bir zamanda ceza yasasına sokulmuştu. Ortaya çıkış nedeni "terörist" eylemlere katılmışlıkları doğrudan kanıtlanamayanları yargılayabilmekti.

Zaman içinde bu sava özgü, adım adım özel dava düzenlemesi yapıldı. Kaçma ya da delilleri yok etme tehlikesi olmadan tutuklama emrinin çıkarılması, tecrit altında tutukluluk(aynı davadan yargılanan insanların tek tek hücrelerde bulundurulması için) sanıkla avukat görüşmesinde aralarına konan ayırıcı bölme, bizzat savunmaya getirilen sansür, zorunlu avukatlık, duruşmayı izlemeye gelenler için cadde üzerinde oluşturulan kontrol noktaları gibi korku araçları, bu "özel" duruşmaların karakteristiğidir.

Almanya'da ilkkez olmak üzere PKK davasında, yine bir yasa değişikliği sonrası "baş tanık" dinlenebiliyor. PKK'lı olduğu söylenen ve bir öldürme olayından dolayı 1990 Ocak ayında Berlin'de iki yıla mahkum edilmiş olan Ali Çetiner, PKK'nın muhalifleri öldürmesi ve Lübnan'daki bir kampta geçen olayları üzerine ifade verecek. Ali Çetiner bu duruşmada savcılığın son kozu durumunda. Çünkü diğer kanıtlar ve tanıklar şu ana kadar çürütüldü. Mahkeme yanıtları, ağzının içine

koyarcasına davranıyor ancak, Çetiner beklenen ifadesini şimdi tekrar etmiyor. Savunmanın tutanaklara karşı çıkışları görmezlikten geliniyor..Mahkeme yanıtları, kısmen onun ağzından kendisi veriyor.

PKK davasında hukuku çiğneme örneklerinin sayısı çok fazla. Birçok demokrat hukukçu tüm bu tertibi anayasaya ve devletlerarası hukuka aykırı buluyor. Avukatlar, her taleplerinde ve neredeyse hemen her ikinci cümlelerin de yargıç tarafından engelleniyorlar. Savcı, avukatları ceza soruşturmasıyla tehdit ediyor.

Baştanık bu duruşma için özel inşaa edilen mahkeme binasına helikopterle getiriliyor ve mahkeme salonuna kurşun geçirmez yelekle ve korumalar tarafından kuşatılmış bir biçimde gizli kapıdan sokuluyor. Her duruşma günü yaklaşık 100.000 Marka ve toplam duruşma süreci 300.000.000 Marka malolacak davanın 1994'e kadar süreceği tahmin ediliyor. Duruşma salonunda her seferinde 72 tane sürekli ücretli görevli bulunduruluyor. Öncekileri sanıkların hepsi tutukluydu. 12'si şu an tutuksuz yargılanıyor. Hala tutuklu bulunan iki kişinin, Lübnan'da üyeleri hakkında kararlar vermiş olduğu düşünülen Parti Mahkemesi'ne üye oldukları ileri sürülüyor.

Kimliklerin kopyasının çıkarıldığı ve ziyaretçilerden diş fırçasından şekerlemelere kadar her şeyin alındığı, gelenekselleşmiş giriş kontrolünden sonra, duruşma salonunda tamamen bir komedi yaşanıyor. Bu duruşmada kamuoyunun pek istenmediği açıktır. Sendikalardan oluşmuş bir delegasyon bu dev duruşmayı izledikten sonra, federal avukatlık tarafından oldukça hiddetli mektuplar sendika yönetimine yağdı. Bunlara göre bu duruşmanın karşısında olan cinayeti ve terörü destekliyordu. Dolaylı olarak da sendika merkezlerine ileride bu tür ziyaretlerinin yasaklanması istemi dile getirildi.

Bu dava, Almanya'nın, Türkiye'ye yardım için, Türkiye'de "terör" olarak nitelenen şeye karşı politik ve hukuki açıdan neler yapmaya hazır olduğunun bir işaretidir.

Daha 1988'de, o zamanki devlet başkanı Kenan Evren, Almanya'yı ziyaret ettiği sırada, Almanya'daki muhalif Türkler, evlerinden ve işyerlerinden alınarak, Alman Polis Yasasına göre yasadışı olan "koruma tutuklaması" ya da "önlem tutklaması" denilen tutuklamalara maruz kaldılar.

Aralarında, Köln, Nurmberg, Münih gibi sosyal demokrat yönetimlerin de bulunduğu şehirlerde ki yazılı kararlardan , bunların muhalif eylemliliklerde bulunacağı tahmin edildiği ve FAC'ın kamu çıkarlarının korunması açısından tutuklanmaları gerektiği ortaya çıkıyor.

FAC-Türkiye lojistik işbirliği yalnızca ceza davaların kapsamıyor. Yüksek Anayasa Mahkemesi 1990'da iki senatodan birinde PKK ve TKP-ML'nin Türkiye'deki aktivitelerinin terörist aktiviteler olduğu (Çünkü Türk devletinin böyle tanımlamaya, kendi üniter yapısını korumaya hakkı vardı! Ve bu yüzden Türk güvenlik kuvvetlerinin bunları izlemesinin inanç ve düşünce özgürlüğünü ilgilendiren bir izleme değil yalnızca kriminal "terörist" haksızlığın cezalandırılması olduğu kararını aldı. Bu anlayış' a göre, TKP- ML, PKK ya da Dev-Yol, Dev-Sol, TKP(B), TİKKO, gibi başka devrimci örgütlerin eylemcileri Almanya'da sığınma hakkı elde edemiyorlar. Daha önceden de Berlin'de bulunan ve en üst sığınma mercii olan Federal İdari Mahkemesi işkencenin, insan haklarının çiğnenmesinin ve politik motivasyonlu bir soruşturmanın işareti olmadığını,cezai soruşturmanın (!) meşru bir aracı olduğunu ve özellikle ağır işkencenin Türkiye devletinin politik soruşturma ilgisinden çok, politik motivasyona sahip eylemcilerin özel direniş gücünün bir işareti olduğu yolunda karar almıştı. Ayrıca, Türk ve Kürt insanı Kuzey Avrupalıların aksine şiddete alışıklardı!

Politik koşullar Türkiye'deki rejimi hızla genişleyen muhalefete karşı harekete geçmeye ne kadar ısrarla zorluyorsa Almanya'nın Türk çıkarları karşısında bağlılığı o oranda dayatıcı ve etkili oluyor.

Zonguldak'taki grevden, metropollerdeki muhalefetin tekrar alevlenmesinden, Körfez Savaşı sırasında kurumlara karşı düzenlenen şiddet eylemlerinden ve Türkiye Kürdistani'ndeki halk ayaklanmasından sonra Türkiye devleti, özellikle de Kürdistan'daki muhalefetin rejimi yıkacak bir güce dönüşebileceği için, tepki göstermek zorunda olduğunu biliyor. Kürdistan'daki katliamlar, İstanbul'daki hedefli cinayetler Türkiye devleti çıkarlarının FAC ve ABD tarafından korunduğunu gördüğü süreçe, son olmayacaktır.

Düsseldorf'taki PKK davasının daha başlangıcında Ali Haydar Kaytan şunları söylemişti:

"Partimize ve kavgamıza karşı emperyalist saldırganlığın zorlanması, emperyalizmin geleneksel Kürdistan politikasının iflasının bir sonucudur. NATO bu nedenden dolayı yeni bir Kürdistan politikasına geçmiştir. Sorunu, emperyalist- kapitalist sistemi fazla zorlamayacak bir şekilde çözmek istiyorlar. Sorunun çözümü için buldukları sihirli formülün adı Kültürel Otonomi. Ancak formülün anahtarı da PKK hareketinin çökertilmesine bağlanıyor. Emperyalist sistemin liderleri Kültürel Otonomi dedikleri imha planının, PKK hareketini ortadan kaldırmadıkça olanaksız olduğunu çok iyi bilmektedirler. Böyleli kle iki taktik de paralel uygulanıyor ve Partimizin likidasyonuna yönelik taktik, önceliğe sahiptir."

Her türlü etkin muhalefetin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak Türkiye Hükümeti Avrupa ve Amerika kamuoyunun gözleri önünde ve bunların Kürt olmayan muhalefetin de likidasyonuna onaylarını alarak sözkonusu hedeflere ulaşmaya çalışıyor.

Şimdiye kadar olduğu gibi davaların sonuçlanmasını beklemek yerine, hemen katletmek oturma

odasındaki bir sohbet dışına taşan her türlü antifaşist hareketi "terörist" diye izlemek hem de gelecek kuşaklar için bir daha dirilemeyecek dereceye kadar, Anti-Terör Yasası'na dayanarak, ezmek, yeni taktik bu biçimde anlaşılmalıdır. Tüm zamanlar için korku yaratılmak amaçlanıyor ve muhalefetin birleşmesi önlenmeye çalışılıyor.

Anti-Terör Yasası ile işkencecilere ve muhbirlere mahkemede izlenmeyen tanık olarak başvurulması, muhalefetin intikamından kurtulmak için, işkencecilere ve muhbirlere yüz değiştirmeleri için ameliyat olanaklarının yaratılması, ceza arttırımı ve tecrid tutukluluğunun yürürlüğe konması ancak bu şekilde açıklanabilir. Türk faşistleri, tutukluluk koşulları üzerine de Alman hukuk devleti ve hükümeti'nin fikirlerinden yararlanmış görünüyor. Alman şehir gerillasının "teröristleri" de, fizik işkence olmaksızın tecrid edilmiş biçimde tutuklu kalmışlar ve kısa süre içinde fiziksel ve pisikolojik yönden yıkılmışlardır. Bu,tutukluluk sırasında da yok etmenin yumuşak ama pahalı biçimidir. alman kasalarından gerekli olanakların sağlanmasıyla Türkiye'de yüksek güvenlikli cezaevlerinin yapımı da ele alınacaktır.

Anti-terör Yasası'nın yürürlüğe girmesinden bu yana olan uygulama, dua etmeyi ya da insancıl yardım kampanyalırını aşan burjuva muhalefetinin bile ezileceğini gösteriyor.

Enternasyonalist bir kamuoyu için Türk diktatölüğüne karşı, Kürt Özgürlük Savaşı'nın kayıplar almasını önleyecek bir baskı oluşturabilmek önemlidir. Bu durumda halk tarafından taşınan bir hareketin yalnızca Kürdistan'da varolması ve parçalanmış muhalefetin Türkiye'de tek bir halk cephesinde birleşmemesi, tüm Türkiye için büyük bir tehlike oluşturuyor. Her zaman sorumsuz olan sol'un parçalanmışlığı bu aylarda yıkıma yolaçabilir. Avrupalılaşmış Türkiye'nin üstüne geçirdiği kılıf çok incedir ve birleşmiş güçlerle sıyrılıp atılabilir.

Ama bu zamanında gerçekleşmezse, yolunun üstünde duran herşeyi tasfiye ettikten sonra, şık kostümlü Türkiye, kana bulanmış bir biçimde değil, propagandayla süslenmiş olarak Avrupa Topluluğu masasında görünecektir ve Strassburg'a yolculuk sırasında yarı yolda kalmış olanların terörist değil, insanlık, adalet ve özgürlük., kendi kaderini tayin hakkı ve daha iyi bir dünya- yani başka bir toplumsal düzen- yaratmak adına mücadele etmiş ve sesini yükseltebilecek, mücadele edebilecek olan bizler sustuğumuz için, çok güçsüz kalanların en iyileri olduğunu hiç kimse anımsamayacaktır.

Not:

1 Sayı Ellen Hauser'ın "Organize ırkçılık ve demokratik haklara saldırı" başlıklı yazısının çevirisi: İdil KESKİN tarafından yapılmıştır.

AKKA sonrasında Almanya ve ABD'den tank, zırhlı araç ve obüsler geliyor

Türkiye'ye Batı'dan silah akacak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye'ye, Avrupa Konvansiyonel Kuvvet Anlaşması (AKKA) sonrasında, çeşitli Batılı ülkelerden silah yağacak. ABD'den M60 A3 ve A1 tanklarının yanı sıra M 113 zırhlı personel taşıyıcılar ve M 110 8 inçlik Howitzerler, Almanya'dan ise Leopard tankları, M 88 tank kurtarıcıları ve 203 mm'lik obüsler gelecek. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş, Körfez savaşı sırasında, Almanya'dan Türkiye'ye iki tugay oluşturacak kadar Leopard tankı ulaştığını söyledi. Orgeneral Güreş, Birleşik Almanya'dan Kaleşnikof marka tüfeklerle BTR tipi zırhlı kariyerler geldiğini de bildirdi.

Askeri kaynaklardan edinilen bilgiye göre ABD ve Almanya, AKKA sonrasında verebilecekleri silah malzemelerine ilişkin listeyi Türkiye'ye iletti. Askeri makamlarda değerlendirilen listelerde, her iki ülkenin de vermeyi taahhüt ettikleri sistemlerin **"envanterde ikilik yaratmayacağı"**, ancak verilmesi planlanan sistemlerin sayısal olarak az olduğunun değerlendirildiği öğrenildi. İlk olarak ABD'ye, vereceğini taahhüt ettiği M60, A3 ve M60 A1 tankları ile M 113 zırhlı personel taşıyıcıların adedini artırması gerektiği bildirildi.

Kaynakların verdikleri bilgiye göre ABD ve Almanya'nın AKKA sonrasında göndermeyi taahhüt ettikleri malzemelerin cinsi ve adedi şöyle:

"ABD: M60 A3 tankı (658 adet), M60 A1 tankı (164 adet, ancak bu sayı artacak), M-113 zırhlı personel taşıyıcı (300 adet, bu sayı da artacak), M-110 8 inçlik Howitzer (48 adet).

Almanya: Leopard 1 tankı (85 adet), M-88 tank kurtarıcı (80 adet), 203 mm'lik obüs (180 adet), 203 mm'lik obüs mühimmatı, yüksek infilaklı mermi (30 bin adet)."

Türk-Alman ilişkilerinde siyasi platformda yaşanan gerginliğin askeri yardımlara yansımadığı bildirildi. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş, Körfez krizi ve savaşı sırasında Almanya'dan Türkiye'ye 2 tugay oluşturacak kadar Leopard tankı geldiğini söyledi.

İki Almanya'nın birleşmesi sonrasında, bu ülkede oluşan silah fazlasından da Türkiye'ye silah yardımları gelmeye başladığı bildirildi. Orgeneral Güreş, Almanya'dan Kaleşnikof marka tüfeklerle BTR tipi zırhlı kariyerler geldiğini bildirdi. Edinilen bilgiye göre Almanya'dan bu çerçevede, 7.62 mm'lik 450 bin adet Kaleşnikof marka tüfek geliyor.

Türkiye'nin topraklarında ne kadar nükleer silah bulunacağı daha sonra belirlenecek

NATO, bombalarını atıyor

NÜKLEER İNDİRİMİ

Füzeler kalem olacak

WASHINGTON (AA) — **İngiliz Şair Edward Bulwer-Lytton'un "Kalem kılıçtan Üstündur"** dizesi bir kez daha doğrulanıyor. Parker Firması ve Londra'daki felaketlere yardım fonunun ortak girişimleri sonucu soğuk savaş yıllarında insanoğlunun korkulu rüyası nükleer füzeler, bundan sonra dolmakalem olarak insanlığa hizmet verecek. Parker firması tarafından yapılan dolmakalemlerin piyasaya sürüleceği bildirildi. Kalemlerin satışından elde edilen gelirin yarısının Felaketzedelere Yardım Fonu adlı örgüte aktarılacağı belirtiliyor.

SABETAY VAROL

BRÜKSEL — Türkiye'nin topraklarında NATO'nun atom bombası bulunup bulundurulmayacağı önümüzdeki aylarda belli olacak. Taktik nükleer silahlarda yüzde 80'lik dev indirimden sonra NATO'nun elinde kalacak 700 kadar atom bombasının ne kadarının hangi müttefik ülkede bulundurulacağı en geç bir yıl içinde saptanacak.

"Yerçekimli bomba" olarak da adlandırılan ve uçaktan atılan bombalar, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 7 NATO ülkesinde bulunuyor. Topçu bataryası ve 'Lance' füzelerinden atılabilen taktik nükleer silahların imhası kesinleşmiş oldu. Ancak F-16 uçaklarından atılabilen bombaların durumu belirsizliğini koruyor.

Bu konuda önümüzdeki dönem verilecek karar, SSCB ile ortak sınırı bulunan ve topraklarında nükleer silah bulunduran tek ittifak ülkesi olan Türkiye'nin yeni nükleer coğrafyasını da çizecek. Türkiye'de ortalama 150 kiloton kapasiteli bu bombalardan kalıp kalmayacağı ve eğer kalacaksa sayısının kaç adet olacağı hakkında henüz bir şey söylemenin mümkün olmadığı ifade ediliyor. Söz konusu bombaların geleceğiyle ilgili iki olasılık mevcut:

1- Eskiden olduğu gibi bu silahların çeşitli NATO ülkelerine dağılması. Bu şık kabul edilirse hangi ülkelerde bulunacakları ve miktarları, NATO askeri komutanlığı tarafından belirlenecek.

2- Bu bombaların tamamı, kendilerini atma kapasitesine sahip uçakların konuşlandığı üslerden uzakta bir merkezde toplanacak.

Kybele

"Afrodit kıskanıyor Kybele'nin Gözyaşlarını silen emeği" E.Y

AZAR GÖK

Yeniden hayalgücü hayat verecek toprağa. Topkartaki insana. Ölüm mektubunu, sürekli kalbine zarflamış bir Kybele olan o güzel insanın, beyin kıvrımlarında soluk alacak insanlık. Asla bırakmayacak, gitmeyecek yüzünü atıp sokağa.

Uzun soluklu bir şarkının. Sözleri rüzgarın olan bir şarkının....Dolaşırken kapı kapı, mutlaka, ama mutlaka, uyanacak Kybele, Ellerini isteyen o mahur yaralı ışığın gözlerine baka baka. O Yeşil vadiyle sevişmek üzere bir kez daha çıkacak, grev ve bir acı kültürünün sahiplerinin çoğaldığı danyaya.

Çin'den beridir damlar fıçıdaki soğuk su, kafesi açılmış kalbimizin şişkin damarına. Binlerce yıl önce başladı, su damlar ve yürek çarpar kayalara. Uzaklıktır, bir anlamda mahkumuz, mesafeye sığmayan düşlerin açtığı... Bu düşler ki, bizi yeniden avuçlayıp bırakacak sokağa. Dön dediğin gün, yanmakta olan bir kaçışı durdudacak, gözyaşlarını silen emek. Emeği güzelliğin.

Rahat ol demiyorum. bir ihaneti aralamaktadır konfor. Aratmaktadır düşene, zamanda bu günün içine.

Kendini küçülmüş hissetmek kadar doğal bir durum ne olabilir, ölüm acısının üç gün bile sürmez olduğu bu ülkede? Ancak ayaklarının uçlarıyla dokunduğun bir sert nokta var, bir çok sözde. Azsın. Tek değilsin. Senin gibi olanı bul ve ona omuz ol, bir el ya da bir soluk. "Sen hele bu eski söze ve benim yüreğimin olan o yılana uy. Günün birinde, Allaha benzerliğinin acısını muhakkak çekeceksin. " (1) Yine de bir yanın somutlanmadan edemiyor, kristalleşip düşüyor aklımın ortasına.

Vücuduna benzettiğin bütün kötülüklerin, kuşatma altında olan benliğinin yarattığı yanılsamalar olduğunu böyle görebilirsin..Bu küçük şehirde başka ne olunabilirdi ki. Küçük ve gittikçe kokuşan burjuvalar içinde, çifte standartlar, çıkarlar ve aşağılanan duyguların güvencesinde yokluğa nasıl eriliyor, ancak böyle anlaşılır. Ya da tanrılaşıyorsun, bütün hikaye sende başlıyor ve sende bitecek kadar yücesin.

Karşı karşıya geliyor iki dünya. Birini Ece Ayhan'ın aktardığı kadar güzel, diğeri Faust'u açınca okunan satırlar arasında yükselen bir isyan kadar yakıcı. Sana verebileceğim iki yanıtı bulup çıkarıyorum oralardan.Başka yok, olanların hepsini sokağa döktük çoktan.

" İlk önce zekamızın bizzat kendisi hakkında beslediği yüksek fikre lanet olsun! Duygularımıza nüfuz eden göz kamaştırıcı hayallere ve rüyalarımıza girerek bizi aldatan şan ve şöhret hülyasına lanet olsun! Mülkiyeti grurumuzu okşayan çoluk çocuk, uşak ve sapan gibi şeylerin hepsine lanet olsun!" (2)

Lanet olsunki, benim diye başlayıp, kendime diye giden ve ait diye biten bütün sözlere, eşya ve duygulara, anlam ve nesnelere. İğrenç bir üstünlük duygusu yaratan fırsat ve eşitsizlik gibi engellere.

Bütün anlattıklarıdan ne çıkarabilirim ki senin? Pirimine cümbüş çıkartan bir alışkanlıktan, sevgiye bağlılık yapan bir sapkınlıktan ve özenle atılan imzaların taşıdığı bencillik yükünden, bir başkasının kiymetini kendine değer biçmek için ölçmeye kalkan birer yahudi bakkala dönüşmüş barsak kurtlarını andıran burjuvaların soysuzlaştırıldığı bütün değerlere lanet ederken düştüğün cephede yalnız değilsin. Çekildiğin geri, ölümünün başlangıcı olacaksa sınırda ölmeyi seçmelisin.

Ece'nin anlattıklarını gizlice not defterine değiştirerek aktaran bir delikanlı, işlediği suçun ve ahlaki kaygıların ötesine geçerek, yaşamında en son okunmasını istediği mektuba onu nasıl yeniden yazıyor, büyük bir heyacanla. Zaten gizil olan düş ve düşüncelerini de alıp gizli bir örgüte üye olmak için yola çıktıktan az önce:

-Ey komünizmin çocukları. Burası özgürlük yoludur. Burada senin benim yoktur. Burada herkes sevgilidir, kardeştir. Bir anadan doğanlar, bir babadan olanlar birbirlerini boğazlayabilir. Oysa Komün'ün evlatları birbirmerini bir vücud bilirler. Sevgililerine kardeşlerine birisi bir iğne batırsa acısını kendi vücudunda duyarlar. Bu kefene sağlığında girenler ölünceye kadar birbirlerini ayrı görmezler. Bu ikilikte birliktir. Bu senin sağ elindir. Sen de bunun sol elisin. Vücudunuz birdir. Başlarınız ikidir. Biriniz sağınızı biriniz solunuzu görürüsünüz. Ömrünüzün sonuna kadar birbirinizi görür, gözetirsiniz. Hergün kazancınızı buraya getirirsiniz. Burada bu senindir, bu benimdir yoktur.

Az çoğu artırır, çok hepimizi gönendirir. Kazan birdir, hepimizi doyurur." (3)

İşte senin kararların karşısında yenilgini zafere dönüştürüyor. Her yenilgide bir zafer oranı mutlaka vardır. Tutup kapını çalanın gözleriyle çektiği yeşil vadiye çırıl çıplak koşuyorsun.Askerler ve büro şeflerine karşı bir dinamit gizleyerek kalbinin ortasında, Arif gibi koşuyorsun, koşmalısın, başlamalısın. Lütfen demek, herşeyi çirkinleştirecek, bir çirkinlik daha ekmemek yerine son bir şiddetle KALK! diyorum.

Gözlerinden düşen tortuları görebiliyorum. Kaç gündür yapıştığın bu yataktan sıyrılarak uyanabiliyor vucudun. İkide birlik, kalk, son kez acısın ruhun.

Dolaşıyorum, düşleri uğrak yerim insanların. Köy kahvelerinden, kış ortasında uzayıp giden o eski gecelerde anlatılan efsanelerden geçip geliyorum bu güne Mungan'ın yardımıyla. Çoğuna sordum, ne düşünür, ne düşlersin diye? Çoğunun, senin olup da nefret ettiğin ilişkilerden geçiyordu yolu. Bir piyango bileti, talih oyunu ya da bir arsa satın almaktan başlayan, çizgi romanlar ve uzay filmleri ile donuklaşmış, kalıplaşmış sosysuz düşlerde bitiyor hepsi. İşte güzel insanlık, işte ölümün sınırları, hepsi burda, dayalı döşeli bir evde oturuyor, çoğu kiracı.

Şaşıran şahmerancı çırağı, şaşkınlığın yenilgiyle noktalayan çırağın çırağı Kybele. Ustanı hiç mi anlamadın? Ustanın ustasını?

Düşler sığlaştı, mutsuzluk biraz da ondan. Sıra sende değil, hep sendeydi zaten, görev değil, bir varoluş biçimi senin bu halin. Artık yerleşik dili kullanarak kurtulamazsın bu burjuvaların ahmaklığından, kuşatma gibi gelir sana durmadan irin şeklinde akmaları. Hiç mi dinlemedin ustanı, ustasını. Ne dedi?:

"Bu sırada gözümü duvarlarda asılı, yerlerde ardarda dizili duran onca şahmeran suretine çevirmiştim. Onları teker teker tanıyordum ki, ustam sordu:

-Bunların hangisi şahmeran?

Duraklamadan yanıtladım:

-Hepsi!

Başını iki yana salladı.

Şaşırmıştım. Ne diyeceğimi bilemiyordum.

-Hayır 'dedi 'Bunların hiçbiri şahmeran değil.'

'Peki nerede şahmeran?' diye sormaktan kendimi alamadım.

'Sen çizeceksin onu' dedi.

Yüzüne şaşkın şaşkın bakıyor, ne demek istediğni kavramaya çalışıyordum ki, ekledi:

'Sen çizmezsen, senin çırağın çizecek; o da çizmezse, onun çırağı. Eğer böyle düşünmezsen Şahmeran'ı hiç çizemezsin.' (4)

Bu düşü hiç, bu inancı, sevgi ve mücadeleyi hiç. Hiçi hiç çizemezsin.

"Ne denebilir seni sevmeye başladığımız zaman" ölme (5) Çok bilinir ve bir keyifsizliğe yol açar, bir söz vardır: 'Yeryüzünde söylenmemiş söz yoktur' Tartışması suyun öbür yakanıda yapıladursun , biz duyulmayanlayrın peşinndeyiz daha çok.

Duy.

Kybele kalkar yataktan. Işığı büküp kaldırır ortalıktan, alışması gerekmektedir çünkü ışığa. Çünkü dayanacak gücü yoktur gözlerindeki ferin, yangından kopup gelen ateşin yansıttığı aydınlığa. Son kez hıçkırarak giyinmeye başlar. Uzun süredir kapadığı bu sonsuzluk odasından çıkmak için hazırlanır. Kıskanan Afrodit, getirildiği sis içinde kaybolurken, yaralı olan, ölmüş bir çok militanın temsilcisi, gözünü silerken sevgilinin elini Kybele'nin, silmektedir ötekini emeğin elleri. Kybele saçlarını düzeltir. Günlerdenberi ilkkez çıkaracağı seslere hazırlanmaktadır.

Doğrula bu düşü. Doğur.

Kybele, ayaktadır. Piaf'ın sesiyle toparlamaktadır dağıttığı duyguları ve bilincine eşlik etmektedir yaralı. O'nu sevenlerin yerindedir o. İşte sonunda farketti. Yüreğine yeniden akmaya başlar sokoklar, zamanı şaşırtan bir hızla. Bir an, çok zorlandığını düşünür, yaralıya bakan gözlerinde O'nun anlayışsızlığı vurgulanmaktadır. Faustun diliyle aldığı cevap, hızını arttırır son dakikalarda olanların. "Ah.Meleğim. İnan ki, şu anlayış denilen şey, çok defa kofluk ve dar kafalılıktır." (6)

Neşe, olup biteni çok dramatik bulmaktadır. Hüzün yine bildiğini okur, hüznün de tarihi yoktur çünkü. Mutluluk, neşenin yanılgısını anlamış ve düzeltmek için ona dokunur. Yaralının, konuyu dramatik eden bir aktör olmadığını anlatır. O'nun, vucudunun bir yarısının olmadığını, bu yüzden yaralı diye geçiştirildiğni hatırlatır.

Kybele'nin anlaması zor olmamıştır. O da yarım olduğunun artık farkındadır. Niçin düştüğünün, karanlığın örttüğü bir yatağa, rahmi yerine gözyaşı yatağını kullanarak, yaşlar olup akıttığı çocukların çoğalmadığını, hepsini bir gecede anlar.

Hepsini bir gecede anlayacak kadar sevilmiştir çünkü.

Dipnot:

1, 2- . Von Goetthe,Faust

(3) Ece Ayhan, Çanakkaleli Mehalat'a İki El Mektup,Düzşiirler, Korsan yay. Şair'in nilgün marmara ile bir kent kütüğü denemesi adlı bölümde yer alan ve Ey Layhar'ın evlatları seslenişiyle başlayan paragrafı, gencin not defterine aktardığı biçimi ile anılarak işlendi.

(4) Murahan Mungan Cenk Hikayeleri, Remzi Kitapevi, s. 19.

(5) Ece Ayhan, agy.

Gelişim insan emeğini radikal bir biçimde üretim sürecinden uzaklaştırma noktasına varırsa, bu durumda artı değer yaratımı ve kar için üretim-yani kapitalist pazar ekonomisi, meta üretimi ve sermaye gibi kavramlar anlamlarını yitirirler.(Yeni Dünya Düzeni / Esin Irmak /s.14)

Türkiye ve Kürdistan solunun bir kesiminde açığa çıkan "düşündürücü" politikalar bir yana, genel olarak sosyalist hareket islamcı yükselişe karşı sınıf tavrını yansıtabilecek tutarlı bir politika üretebilmiş değil; (İslamcı Hareket ve Sosyalist Tavır / Yalçın Atabey / s.20)

İşçi sınıfı, korunması gereken hiçbir özel mülkiyet ve sömürü olanağı olmayan, sömürülen ve özel sınıf çıkarı sömürünün kaldırılmasını isteyen, kendi sınıf çıkarlarına tüm sınıfları yoketmeden tam hizmet edemeyecek olan, kendi özel varoluş koşullarının kendisine kurtuluş amacını gerçekleştirecek kollektif bir kapasite sağladığı bir sanıftır.(Evrensel Sınıf / Haluk Yurtsever / s.31)

Günümüzde bir toplumun egemen sınıfı ya burjuvazidir ya da proletarya. Bu durumda egemen olan burjuvaziyi ayakta tutarak, toplumda reformlar yoluyla proletaryayı egemen sınıf durumuna yükseltme olanağı ve olasılığı yoktur.(Proletarya Diktatörlüğü ve Oportunizm / S.Ünal'/ s.43)

Gizlilik, bütün anlamları itibari ile, egemen olan bir durumdan bağımsız kalabilmenin tek yoludur....düzende kendini eşit düzeyde ifade edemeyen her kişi, kurum ve örgütün bağımsız kalma ve saldırıdan korunma, doğal olarak saldırma potansiyelini elinde bulundurma yöntemidir.(Açık Mücadele / Mesut Hastürk / s.51)

Enternasyonalist bir kamuoyu için Türk diktatölüğüne karşı, Kürt Özgürlük Savaşı'nın kayıplar almasını önleyecek bir baskı oluşturabilmek önemlidir. (PKK Davası / Ellen Hauser / s..59)

DEVRİM AYLIK SOSYALİST DERGİ SAYI 3 KDV'Lİ 8000 TL.